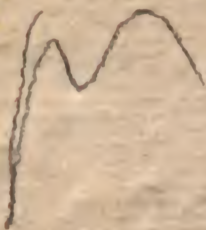
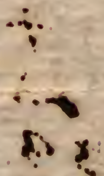
IOHANNIS EUSEBIJ NIEREMBERGIJ SOCIETATIS IESU. THEORIA...

Juan Eusebio Nieremberg

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII SOCIETATIS IESV.

THEORIA COMPENDIOSA DE SOLIDA veritate conceptę Deiparæ abſque labe originali: ex canonicis, atque orthodoxis fundamentis.

ITEM EIVSDEM

SACROSYLLABVS De explicata ab Eccleſia, & Patribus Scripturâ pro immaculata Conceptione.

AD SANCTISSIMVM DOMINVM NOSTRVM Alexandrum VII. Pontificem Maximum.

Valentiæ, per Bernard. Nogués, iuxta molendinum de Rovella. Anno 1656.

FRANCISCVS de Riz D. Doct. Canonicus Pœnitentiarius sanctæ Metropolitanæ Ecclesiæ Valentinæ, ac pro Illustriss. & Excellentiss. D. D. Fr. Petro de Vrbina, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Archiepiscopo Valentino, ac de Consilio Regiæ, atque Catholicæ Maiestatis; &c. Officialis, Auditor causarum piarum, nec non officium regens Vicarij Generalis. Quia nobis constitit, quód Tractatus inscriptus: *Sacrosyllabus, de explicata ab Ecclesia, & Patribus scriptura, pro Immaculata Conceptione*, Auctore Patre Ioanne Eusebio Nierembergio Societatis Iesu Theologo; simul cum eiusdem *Theoria compendiosa de solida veritate conceptæ DEIPARAE, absque labe originali*; est gravium, doctorumque hominum iudicio approbatus; nihilque in eo continetur contrarium Fidei; ideo tenore præsentium facultatem concedimus, & impartimur, vt typis mandetur. Dat. in

Palatio Archiepiscopali Valentino, die viiij. mensis Novembris, anno à Nativitate Domini M. DC. LVI.

Imprimatur.

D. Riz Offic. pro V. Gli. *M. Roig Fisc. Advocat.*

Mandato dicti Dñi Officialis, ac officium regentis Vic. Gñlis.

L. Dominicus Monfort Secr.

F A

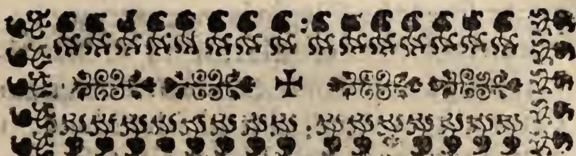
FACVLTAS R. PATRIS Provincialis Societatis Iesv, Toletanæ Provinciæ.

EGo Franciscus de Montemayor Societatis Iesu, in Prouincia Toletana Præpositus Prouincialis, potestate ad id mihi facta á Reverendo admodum Patre nostro Gosvvino Nikhel, Præposito Generali, facultatem facio, vt Tractatus inscriptus: *Sacrosyllabus de explicata ab Ecclesia, & Patribus Scripturâ pro immaculatâ Conceptione*, Auctore Patre Ioanne Eusebio Nierembergio, nostræ Societatis Theologo, simul cum eiusdem *Theoria compendiosa de solidâ veritate conceptæ DEIPARÆ*

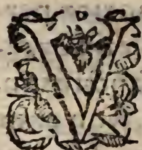
absque labe originali, & eiusdem Societatis gravium, doctorumque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Matriti in nostro Imperiali Collegio die 18. Augusti, anno Domini 1654.

Franciscus de Montemayor.

SAN-

SANCTISSIMO D. D. NOSTRO ALEXANDRO SEPTIMO PONT. MAX.

VENERATVS in Vicario suo Christum, qui parvulos suscipi, non contemni voluit, cuius vulnera ad pedes V. Sanctitatis devolutus adoro, memorq; dignationis Apostolicæ Sedis, quæ ab humilibus salutari per literas nõ est aspernata. Parvulus, atque miser ad magnitudinem V. Beatitudinis tremens accedo: verumtamẽ, quia licèt indignus Ecclesiæ filius, filius tamen, audeo in obsequium eiusdem Ecclesiæ, & pro honore Matris Dei, communem fidelium Patrem supplex deprecari, vt publicam rem, & pacem Christianam in exaltatione con-

çeptæ ſine labe Virginis maturet, aut ignorantias meas erudiat, quas V. Sanctitati in hâc epiſtolâ expono. Poſtquàm enim aliqua opuſcula ad illucidandam omnimodam Matris Dei puritatem edidi; vltimum, in quo ſolidiora collegi fundamenta immaculati conceptus Mariani, V. Sanctitati conſecrare decrevi, atque per iſtas conſecro literas, in quibus pandam coram Chriſto Ieſu, V. Sanctitati pectoris mei ſenſa, cum piâ, non libertate, ſed claritate in ſimplicitate veritatis, omiſsis propterea ſplendore nitidi ſermonis, & calore rethoricæ perſuaſionis, vt virtus ſolius veri, etiã exermis, & nuda, puriùs eniteat, ſanctiús inſinuetur, & glorioſiùs evincat. Non enim eſt animus delectare legentem, ſed materiam ſuppeditare ſeriò conſiderandi, & non ſerò providendi: quippè ſtatim occurrendum ſit exulceratæ olei lenitudine plagæ, & adhúc exulcerandæ tarditate chirurgi. Quod planè præſtabo cum ſummâ reverentiâ Dominicani Ordinis, cuius devotionem erga immaculatam Conceptionem ſuſpicio in eius auctorũ priſcis, & neotericis monumentis; doleo tamen ab aliquibus hanc illius obſcurari gloriam.

Cum

Cum igitur causa immaculatæ Conceptionis Virgineæ, causa sit Sedis Apostolicæ, imó & totius Ecclesiæ, cúm summi Pontifices eam promoverint, & quidèm Sixtus IV. ex proprio motu ad eius festum, in vniversâ Ecclesiâ celebrandũ, Fideles, multis indulgentijs concessis, provocavit: miror propterea eos, qui & causam Matris Dei, & Apostolicæ Sedis minus ingenuè prosequuntur, *vt effectum Apostolicarum literarum* non satis attendant, & suspiciant, *sive ignorantes*, *sive contemnentes*; vt loquitur Alexander VI. in diplomate, quod incipit, *Illius qui*. Miror que benignitatem Romanæ Sedis, quæ diu toleravit suorum decretorum alienas interpretationes, sive tergiversationes, vt agnovere ipsi Pontifices, adeo, vt de eâ dici posset, quod Tertulianus dixit de Deo: *Patientiâ suâ sibi detrahit*. Etenim lenitate Apostolicâ nonnulli abutentes, adversus ipsam opinantur. Quandoquidem institutum festum immaculatæ Conceptionis, toties á Pontificibus approbatum, commendatum, & præceptum, nolint syncerè, & legitimè admittere, aut ad aliud divertant obiectum, vt legitimum talis festi relinquant

Tertul. lib. de patientiâ.

expo-

expoſitum falſitati,& ſummum Pontificem, vt talem, in feſtorum inſtitutione capacem erroris. Cumque alioqui ſummi Pontifices magno iuris ſui, & Apoſtolicæ dignitatis zelo,auctoritatem, & poteſtatem Pōtificij muneris, vt par eſt, tueantur, & pro eâ invigilent: miror tandiú toleraviſſe pluſquam minorem eius obſervantiam in hâc parte.

Et quidem mirandum valde eſt, quòd axioma illud antiquis Patribus,& Scholaſticis irrefragabile de ſanctitate rei, cuius cultus in Eccleſiâ ſervatur,aut inſtituitur vniverſaliter à ſummo Pontifice,tantam iacturam paſſum fuerit, poſtquam celebratur ſolemnitas Virgineæ Conceptionis, vt probabilitati ſubſit, imó falſitate expoſita, per quandam diſtinctionem obiecti ſecundarij, à Gravina, & alijs commentatam, adverſus antiquos Patres,qui id ipſum, quod Gravina, vocat obiectum ſecundarium, & dicit fallibile, habuerunt olim certiſsimum, & indubitatum, ac nulli falſitati obnoxium; imò, quod maximè conſideratione dignum eſt, manſuetudo Sedis Romanæ,quæ prohibuit ſententiam negativam notari cenſurâ gravi hæreſeos,

aut

ſut erroris, flexit aliquos Doctores negativæ ſententiæ, vt dixerint ad obiectũ inſtituti ab Eccleſiâ feſti, ſufficere probabilitatem; quod minimè congruum eſt dignitati Romanæ Cathedræ, & veritati Eccleſiaſticæ obſervantiæ. Planè inopinabile, atque inauditum fuit hoc ſanctis Patribus, & antiquis Theologis, vt principium illud certiſsimum, & ſecuriſsimum, quód Eccleſia celebret non niſi quæ certò ſancta ſunt, ſic quaſſetur, quanvis id ſuâ auctoritate probarint ſanctus Auguſtinus, ſerm. 113. & ſerm. 95. ſanctus Leo, Epiſtolâ Decretali 4. cap. 2. Sanctus Ildephonſus, lib. de parturitione Virginis. Sanctus Bernardus Epiſt. ad Lugdunenſes. Sanctus Thomas, 2. 2. quæſt. 93. art. 2. ad 5. & in 3. part. quæſt. 27. art. 1. Sanctus Bonaventura in 3. diſt. 3. quæſt. 3. art. 1. Petrus Cellenſis lib. 6. Epiſt. 23. Et iuxta præſignẽ Theologum Ioannem Bachonem in 4. diſt. 2. quæſt. 4. art. 3. Sanctus Euſebius Papa in illis verbis, quæ citantur in Decreto 24. quæſt. 1. cap. *In Sede*, vbi ſic dicitur: *In Sede Apoſtolicâ extra maculam ſemper eſt Catholica ſervata Religio.* Quæ verba ſigillatim aptat Bacho religioſæ

inſti-

institutioni festorum; nemoque ex san-ctis Patribus, & priscis Scholasticis hoc contradixit, adeò, vt putarent post institutum festum, esse infallibile mysterium, quod celebratur. Vnde, idem doctissimus Ioannes Bacho, loco citato, non requisivit aliam diffinitionem ad determinationem huius veritatis, quàm institutionem festi: nunc autem indubitatã per mille & quingentos annos doctrinam, quasi coacti sunt, aut abrogare, aut derogare Catholici quidam Doctores; in quo non parùm diminuitur rectitudo Ecclesiasticæ gubernationis, & securitas salubris pabuli, à Romano Pastore, ovibus Christi porrecti, adeò, vt Theologia antiqua in hâc parte immutata sit, aut deteriorata, asserentes prædicti Doctores, quòd nollent, nec alioqui iudicarent asserendum, cuius occasio fuit mãsuetudo summæ Cathedræ, ergà defensores affirmativæ sententiæ, ne gravibus exasperarentur censuris, & ex aliâ parte reverentia erga Sedem Apostolicam aliquorum Doctorum, defendentium partem negativam, qui reveriti Pontificia edicta, ne accusetur erroris opinio affirmativa, iudicaverintque ex doctrinâ

anti-

antiquorum, de certâ,& infallibili san-
ctitate eius mysterij, cuius cultus ab Ec-
clesiâ proponitur, videri sequi errorem
esse eius veritatem negare, deviaverunt
fortassę inviti in eam cogitationem, vt
sufficeret probabilitas rei, quæ celebra-
tur: certitudo autem nō esset necessaria,
quanvis hoc sit contra Patres, & Scho-
lasticos antiquos, atque contra sensum,
& doctrinam vetustarum, & celeberri-
marum Vniversitatum totius Christiani
Orbis; nimirum Parisiensis, Maguntinæ,
& Coloniensis, quæ post institutionem
festi in Ecclesiâ Romanâ, admissam iux-
ta constitutiones Sixti Quarti, certissi-
mam habuerunt veritatem huius myste-
rij, atque ideò juramento se obstrinxe-
runt tuendi illam, & in eos, qui contra-
dicebant propè, vt Hęreticos acritèr
invehebantur, etiam post Sixtum Quar-
tum, cum hic Pontifex dumtaxat pro-
hibuerit censuram hæreseos, non erro-
ris.

Præter diminutionem Apostolicæ au-
ctoritatis, aliud maximum ex his sequi-
tur incommodum, quòd diminuantur
vires Doctorum Catholicorum adversus
hæreses, contra quas sæpè argumen-
tan-

tantur Catholici Doctores, ex potesta-te, & veritate Cathedræ Romanæ, quæ est columna veritatis. Quomodo enim non infirmabitur commune Catholicorum placitum; adversus Hæreticos; quòd Pontifex non posſit errare in canonizatione Sanctorum; institutione festorum, & alijs similibus; ad vniversam Ecclesiam propositis; si concedatur sufficere probabilitas mysterij celebrati; & non esset necessaria certitudo: vbi enim certitudo non est, error esse potest. Ex institutione autem festi fallibilis obiecti poterit extendi periculum erroris ad similia, & maiora.

Alia huiusmodi inveniuntur in hâc controversiâ de immaculatâ Virginis Conceptione, quæ non admissa à contrarijs, enervant validisſima argumenta Catholicorum adversus Hæreticos. Illud saltèm memorabo argumentum, quod sæpe sæpiús sumunt à communi Ecclesiæ sensu; cuius argumentatio concludens apud Patres est, vt eius certitudinem videantur æquare infallibilitati sacræ Scripturæ. Solùm afferam sanctum Augustinum, qui Epistolâ septimâ ad Marcellinum, dicit: *Scripturarum auctoritas*

neces-

necessaria non est; sed ipse consensus communis ita verum esse proclamat, vt quisquis contradixerit, dementissimus habeatur. Idem in Epistolâ 99. comprobans salutẽ Adami, quód eum solveret Dominus inferni doloribus, ait: *De illo quidem primo homine Patre generis humani, quòd eum ibidem solverit, Ecclesia ferè tota consentit, quòd eam non inaniter credidisse credendum est, vndecumque hoc traditum sit, etiamsi Canonicarum Scripturarum hinc expressa nõ proferatur auctoritas.* Itaque non desiderat Canonicam scripturam Augustinus, vbi adest consensus Ecclesiæ, quanvis nõ totaliter; sed ferè totalis, hoc est, quando *Ecclesia ferè tota consentit.* Quis non fateatur accidere hoc in assensu immaculatæ Conceptionis, cum etiam ex ipsis Dominicanis selectissimi doctrinâ, & sanctimoniâ præstantes id sentiant? At nihilominus vis argumenti, à communi Ecclesiæ sensu, in hâc causâ Conceptionis, solúm negatur à contrarijs, imò, & permissum est illis contrarium sentire. Quid indè Hæretici dicent, imó dicunt, contemnentes hoc Catholicorum Doctorum argumentum, iactantque, neque apud ipsos Catholicos vim habere, ne-

que

que apud ipſos Pontifices Romanos, cũ per ſua diplomata permittant contra ſentiri. Hoc planè maximæ conſiderationis eſt, & oportet ſanctiſsime Pater, providere, vt Catholica arma non obtundãtur, neque ijs poſsint hoſtes fidei adverſus nos vti.

Commemoro etiã aliud celebre axioma ſanctorum Patrum, adverſus Hæreticos diſputantium, quod tamen ſolúm in cauſa Conceptionis deſtituitur ſuis viribus, & eſt illud, quod Celeſtinus Papa his verbis ſignificavit, Epiſtolâ decretali 1. *Legem credendi ſtatuit lex ſupplicandi*; preces, & orationes Eccleſiæ dogmatum, argumentum irrefragabile ſæpè ſunt. Ob hanc cauſam Auguſtinus, lib. 7. de bono perſeverantiæ, cap. 22. & 23. & paſsim alibi ex orationibus Eccleſiæ; peccatum originale in parvulis, Purgatoriũ, adiutoriũ divinæ gratiæ, & alia dogmata deducit. *Non oraret Eccleſia*, ait Auguſtinus, *vt daretur infidelibus fides, niſi Deum crederet, & averſas hominum ad ſe converteret voluntates*. Verunitamen cum Eccleſia ſupplicaverit Deum, per immaculatam Virginis Conceptionem: liberum adhuc eſt, non credere illam immaculatam eſſe.

Mi-

Miror,& captivo intellectum meum, ne ſuſpicer Eccleſiam ſibi detrahere ſuâ patientiâ, ſeu tolerantiâ.

Conſonum dictis, atque conſectariũ eſt, aliud principium Eccleſiaſticæ Philoſophiæ,& obſervantiæ, quod tamen in cauſa Conceptionis nolunt prævalere: nimirum argumentum, quod de conſuetudine Eccleſiæ aſſumunt Theologi, inter quos præcipuè Princeps eorum ſanctus Thomas, quod maximi fecit; vnde in 2. 2. quæſt.10.art.12. dixit: *Dicendũ, quòd maximam habet auctoritatem Eccleſiæ conſuetudo, quæ ſemper eſt in omnibus æmulanda; quia & ipſa doctrina Catholicorum Doctorum, ab Eccleſia auctoritatem habet: vnde magis ſtandum eſt auctoritati Eccleſiæ, quàm auctoritati, vel Auguſtini, vel Hieronymi, vel cuiuſvis Doctoris.* Quo potiſsimum argumento roborat concluſionem illius articuli, imitatus ſanctum Paulum, in Epiſt. 1. ad Corinthios, cap. 11. tanquam extremum,& validius argumentũ, iaculatum adverſus contentioſos: *Conſuetudinem Eccleſiæ*: vnde S. Thomas in commentarijs ad dictum cap. 11. lect.3. in fin. explicans illa Apoſtoli verba: *Nos talem conſuetudinem non habemus. Nec Eccleſiæ*

 cleſiæ

clesia Dei, inquit, *quanvis nulla esset ratio; hoc solum deberet sufficere, ne aliquis ageret contra communem Ecclesiæ consuetudinem.* Similiter S. Basilius, cap. *Ecclesiarum*, in decreto Ivonis, lib. 2. ait: *Si attentaverimus consuetudines Ecclesiæ, nihil æstimare, quantum Religio detrimenti latura sit, liquidò constabit.* Verumtamen cum à plurimis sæculis, etiam ante Concilium Basiliense, perstiterit in Ecclesia consuetudo celebrandi, & acclamandi immaculatam Virginis Conceptionem, comprobata posteá, & commendata per Sixtum Quartum, & innovata eius approbatio per Concilium Tridentinum; non est saper satis, vt suadeat, & penitús convincat veritatem huius mysterij.

In hoc etiam comprehenditur efficax argumentatio de traditionibus Ecclesiasticis, de quibus dixit S. Leo Papa IV. in decreto Ivonis lib. 2. cap. 156. *Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, vt traditiones, quas antiquitus à Patribus suscepimus, infringi patiamur.* Idem affert Gratianus ex S. Nicolao Magno, & Pontifice Maximo, dist. 12. cap. 5. Sed hoc argumentum in hâc materiâ minoris habetur, aut infelicius admittitur, quando

siquidem fuerit Ecclesiastica traditio celebrandi hoc mysterium, saltem ante tempora S. Sabbæ, qui floruit ante mille & ducentos annos: & id videtur accepisse à sanctis Euthymio, & Theoctisto, atque hos à Maioribus. Et certò constat propagatam indies, & auctam temporibus S. Andreæ Cretensis, Ildephonsi, Damasceni, & Anselmi: nihilominus cũ iam sit præcepta, adhuc non evincit.

Accedit ad hæc, quòd ista pia dissimulatio, seu tolerantia Apostolicæ benignitatis erga defensores opinionis affirmativæ, eos erigit, vt confidentiús suo placito adhæreant, & ardentiús tenent eius defensionem, tametsi non sit consentanea communi Theologiæ, & ingenuæ simplicitati doctrinæ: nam videtur sibi sub protectione summorum esse Põtificum, qui cavent in suis diplomatibus, ne ex ijs resultet præiudicium affirmanti opinioni, existimantq; proinde defendendam omnibus modis, ne ab statu suo cadat, cum reputent id esse voluntatem Pontificiam, inopinaque pro illa tuenda excogitant interpretamenta, & ratiocinationes, quantumvis derogent principijs communibus. Quis non videat in

hac causa violatas firmissimas Patrum persuasiones, seu dictamina, & quassata dogmaticæ Theologiæ valida principia; qualia sunt, quæ nuper memoravimus de certitudine ex festis supplicatione, & sensu Ecclesiæ. Ad quod concurrit, non solum confidentia auctorum affirmativę opinionis; sed quidem metus, aut quasi angustiæ defendentium negativam sententiam, cum se videant constringi ex prædictis Pontificum præceptis, ita vt non possint libere sua sensa aperire, caventes periculum cęspitandi in ijs, si non deflectant in aliquo ab antiquæ vigore Theologiæ. Vnde consultó Gregorius XV. in clausula illa de non præiudicando opinioni affirmanti, noluit comprehendi decretum de non vtendo in sacris, nisi Conceptionis nomine, in quo tantoperè favit immaculatæ Conceptioni, ne constringeret Doctorum ingenia, quominus veritatem, & amplitudinem sui favoris libere explicarent. Idcirco clausulam illam solum appendit ad primum sui decreti præceptum de silentio, non autem ad secundum de vsu vocis Conceptionis, cui nulla cautio, nec limitatio est posita. Verùm à providentia

tia V. Sanctitatis plenè spero occurrendum his rebus.

Cæterùm quantoperè excesserint assertores opinionis affirmativæ in suis commentationibus, & interpretamentis confisi, vt dictum est in benignitate Pontificum præbentes ansam Hæreticis, vt exultent de modo parum ingenuo defendendi suas opiniones apud Catholicos, & alterādi prisca prothemata, comprobabo ex dictis duorum Præsulum Ecclesiæ: Catherinus in opusculo ad Patres sui Ordinis maximè dolens fratres suos his, & similibus solutionibus abuti ad enervanda argumenta, quæ ad probandum veritatem immaculatę Conceptionis ex sacro cultu, quo Romana Ecclesia festum Conceptionis celebrat, deducuntur, & conferens solutiones istas ex parte infallibile iudicium Ecclesiæ minuentes, cum dogmate Hæreticorum, qui solùm admittunt verbum Dei scriptum, & infallibile iudicium Ecclesiæ totaliter, & absolutè contemnunt, sic eos alloquitur. *Revera hic vnus est in fide nostra lapsus gravissimus, & præcipuum periculum, si Romanæ auctoritatem Ecclesiæ sinimus apud nos periclitari. Quòd si patimur, ò Patres hanc*

persuasionem invalescere, & apud eos etiam vigere, qui se maximè Catholicos profitentur; certè quod dolore dico, dicam tamen, quia veritas est, Lutheranæ sectæ, imò communi omnium hæreticorum errori perniciosissimè favemus. Nam in hanc petram in omni suo dogmate impingunt omnia respuentes, quæ ab ipsa fiunt sine Dei verbo, vt aiunt, expresso. Quid si quis obijciat? Minus irrationabiliter, quàm vos in hac parte loqui; nihil enim non certum admitti volunt in cultu Dei, quod quidem sapienter dicitur propter periculum idolatriæ, quo stante in eo solum aberrant, quod nihil certum esse arbitrantur etiam ab Ecclesia probatum, nisi fuerit verbo Dei, & ni scripturis expressum. Ideoque totam Ecclesiæ faciem deturpant; vos autem dum in his ordinandis, atque instituendis aberrare posse Romanam, & vniversalem Ecclesiam existimatis, ac de facto in hac celebratione aberrare contenditis, incertum nobis omnem divinum cultum redditis, & nutantem facitis Christianam fidem, quam præcipuè in divino cultu profitemur, atque protestamur. Minus autem insipienter erraretis nullos penitus cultus admittendo, quos Ecclesia instituit, absque Dei verbo expresso, vt habet Lutheranum dogma, quàm il-

los admittendo fateri simul posse eos esse mendaces, vt cuique liceat ad libitum, vel admittere, vel negare absque fidei nostræ præiudicio, & scandalo: mavult enim penitus non coli Deus, qui summa est veritas, quam mendacibus coli cultibus, aut incertis. Hæc Catherinus. Cuius verba cum allegasset Ioannes Merinerus Episcopus Pincianus, quem ob eius doctrinam, & religionem libenter, imò merito laudo, sequentia addit in tractatu de Conceptione, posteriori parte: *Si prædictis solutionibus Hæreticorum dogmati de verbo Dei scripto, faventibus ansam tribuunt adversarij ipsis Hæreticis ingeminandi calumnias adversus iudicium infallibile Ecclesiæ, & non ex alio prætextu solutiones istæ proferuntur (ipsis adversarijs fatentibus) nisi quod veritas immaculatæ Conceptionis adhuc est indefinita, & ipsis permissum liberè opposito assentiri. Quis dubitare potest ad confringendam hanc periculosam ansam, & consequenter ad ora Hæreticorum obstruenda, conveniens, & expediens esse, vt radix huius ansæ evellatur, libertate, qua abutuntur adversarii, expolientur.*

Illud etiam multi docti ferre non possunt, à quibus ne accuser, cogor non si-

lere, quòd cum tantam molem interpretationum, atque excusationum construxerint, auctores affirmativi asserti, ne festum Conceptionis institutum supponat certam eius sanctitatem, qua decorata est anima Virginis in primo instanti suæ creationis, easdem tamen interpretationes omnino respuunt; nostraque argumenta, alioqui ab illis refutata, in causa Dei Matris, resumunt ipsi in causa Beatæ Catherinæ Senensis ad probandam veritatem suorum stigmatum: ideo Gravina, qui dicto modo infirmavit veritatem illibatæ Conceptionis Virgineæ, admittit tamen 2. part. tom. 4. quæst. 5. art. 2. §. *Responsio ad alia motiva*, veritatem stigmatum sanctæ Catherinæ ex decreto Vrbani VIII. Adversus quem luculenter scripsit Ambrosius Peñalosa, Doctor, & professor Theologiæ Primarius in vniversitate Pragensi, qui ait in vindicijs de Concept. *Profectò si Gravina eodem affectu erga B. Virginem Deiparam, ac circa suam S. Catherinam ferretur, eam fuisse de facto immaculatam ex cultu publico illi exhibito arguisset, siquidem Ecclesia de facto in officijs saltem particularibus expressè præservatam*

affir-

affirmat, & ob eam, vt immaculatam in suis orationibus à Deo beneficia impetrare intendit.

In alijs multis, modus procedendi sentientium contra immaculatam Conceptionem, ne dicam favorem, attamen occasionem, præstant Hæreticis exultandi, quód in Ecclesia Catholica, & prout ipsi loquuntur, inter Papistas, inveniantur qui sibi, si non adhæreant, non satis elõgentur, sive dictis, sive gestis. Nam præter detrimentum dictum panopliæ Catholicæ, non parum emolumenti accidit hæreticis armis ex similium vsu apud defensores conceptæ Deiparæ cum originaria sorde. Imò præcipuum plurimorum argumentum de prærogativa Christi in Conceptione immaculata quá volunt, incommunicabilem etiam matri suæ, alioqui fieret Christo iniuria, non impari modo, & vsu militat pro Hæreticis contra invocationem Sanctorum, à quibus hæc propositio: *Beata Virgo est mediatrix, & advocata nostra apud Deum.* Reijcitur hoc eodem argumento, quo etiam refellitur ab auctoribus affirmativæ opinionis ista propositio; *Beata Virgo concepta est sine peccato*; quod sci-

licet

licet fuiſſet iniuria prærogativæ Chriſti. De quo videri poteſt Fevardentius in ſcholijs ad lib. 5. ſancti Irenęi, cap. 19. vbi vocatur à ſancto Irenęo Deipara *advocata Evæ*, ſic infit prædictus Fevardentius: *Tam apertum huius rei Irinæi teſtimonium, cum non potuiſſent corrumpere Magdeburgenſes, cenſuerunt incommodum dictum eſſe. Gallaſius illis impudentior vociferatur magnam inde Chriſto conciliari, & inferri iniuriam. Fingit poſtea bonus ille vir ſe ſtupeſcere, & mente ferè alienari, dum admittatur ad tantam Sathanæ efficaciam, ſerpentiſque paulatim ſubrepentis calliditatem.* Cur ergo argumentationi qua tanto furore vtūtur Hæretici adverſus Catolicos, tantopere audent favere aliqui Catholici, vt eadem quoque tenaciter vtantur, etiam adverſus Catholicos?

Quid dicam de illo commento poſt decretum Gregorij XV. quod nomen *Conceptio*, poſsit ſignificare non determinatè primum perſonæ conceptæ momentum, & vitæ initium, primumque inſtans, ſed ſequens aliud vitæ punctum, in quo ſanctificatio Virginis fuiſſet facta. Hoc planè plurimum favet hæreticis, qui exiſtentiam corporis Chriſti in

Eucha-

Eucharistia nolunt esse in primo instanti post consecrationem, sed in alio instanti posteriori, nimirum, quando incipit sumptio, seu manducatio eius. Ita vt verbum *est*, non significet, quod est de præsenti, sed quod futurum est. Præterea hic liberrimus significatuum vsus, & libertas interpretandi legitima vocabula magnam pandit ianuam ad innumeras hæreses. Quidquid enim voluerint dicere, & confingere poterunt, & vbique errare, singulisque hæreticizare verbis.

Occasionem pariter complacendi sibi, præstant Hereticis fautores affirmantis partis, dum reprehendunt, & nolunt vti illa communi in Ecclesijs celebratione, & laude Sanctissimi Sacramenti; atque immaculatæ Conceptionis simul, quæ solet festivissimê concini cum sacra Hostia, quæ patens fuerat, clauditur in sacrario. Qua cæremonia vtuntur Catholici, præsertim Hispani in oppositum Lutheranismi. Cum enim Lutherus adeo auersus esset celebrandis corpori Christi, & immaculatæ Conceptioni, quæ viderat solemniùs inter Catholicos celebrari concessis specialibus indulgen-

tijs

tijs á ſummis Pontificibus Vrbano, & Sixto Quartis, quas ipſe tanto proſequebatur odio, atque inde, & prædicta myſteria celebrari, vt proverbium eius fuiſſet: *Nullum feſtum magis odi, quàm feſtum Corporis Chriſti, & Conceptionis Beatæ Virginis*, cum vtrumque ſimilaverit in celebritatis inſtitutione, ſeu approbatione Sixtus Quartus, in extravag. *Cum præexcelſa*. Attamen Catholici piētiſsimi, & obſequentes Pontificibus ſolemniùs celebrant vtrumque in ſuis annuis feſtivitatibus iuxta Sixtum Quartum. Et præterea in ſpecialibus inter annum cum recluditur patens Hoſtia ſacra, concinunt vtriuſq; laudes, & vtrumque devoto concelebrant cantu, maximè in Hiſpaniâ, poſtquàm Lutheraniſmum, incendiumque Germanicum per ignem extinxerunt Inquiſitores anno 1559. Hiſpali, & Valliſoleti: vt teſtatur Spondanus ad prædictum annum. Indè, memorabilis hic Fidei zelus apud Hiſpanos, abraſit Lutheranæ ſectæ veſtigia, atque memoriam, niſi in odio eius. Quam devotionem ſervant ſatis piè Catholici in Hiſpaniâ, non ignari, nec diffitentes diſcrimen, quod inter vtrum-

que

que mysterium intercedit, quod illud sit mysterium Fidei; istud tamen Fidei declarationem expectet. Cum autem contrarij recusant hunc morem, quanto recedunt à communi devotione, tantam præstant occasionem gaudendi Lutheranis. Quapropter Ambrosius Catherinus meminit, & memorat hoc Lutheri odium, & maledictum, locutus ad Patres Concilij Tridentini, vt causæ immaculatæ Conceptionis providerent. Sic in fine secundæ partis, tractatu de Conceptione, quem ad sacram Synodum dedicavit, dicens: *Auctoritatem vestram interponatis, vt (quemadmodum par est) id ipsum præsertim in divino cultu dicamus omnes, cum iuxta Ecclesiasticos Canones non liceat a capite membra discedere. Nam cum multa ad persuasionem faciant, illud certè plurimum apud vos momenti habere debet, quod (vt superius memoravimus) ille schismaticus Lutheri spiritus, illam insignem inter alias blasphemiam ex illius ore evomuit: Nullum festum magis odi, quàm festum Corporis Christi, & Conceptionis Beatæ Virginis. Hinc enim satis intelligi potest quid spiritus veritatis, & vnitatis à vobis pro Matre Dei postulet, ac desideret,*

de

de qua vere scriptum est : Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.

Vrgent etiam scandala, vt non solùm temperamentum, sed terminum hæc controversia obtineat. Cumque experimento sit compertum, non satis fuisse benignitatem Sedis Apostolicæ, vt illa cohiberet tot diplomatibus huius causa expeditis, necesse videtur iam non condescendentia mansuetudinis, sed determinatione veritatis, efficacem medelam adhibere, atque ideo eadem causa, qua priores Pontifices obligatos se agnovêre, alioqui conscientijs onerandos, vt alijs medijs auferrent hæc ab Ecclesia scandala, obstringit etiam vestram sanctitatem, vt conspicua veritatis promulgatione illis occurrat, vt tandem extinguat. Ante Sixtum Quartum cœpere ista scandala, quæ hactenus increbescunt, atque in dies crevere, quantumvis ipse Sixtus Quartus, Alexander Sextus, Pius Quintus, Paulus etiam Quintus, & Gregorius Decimusquintus ijs tollẽdis providêre; nihil tamen effecêre: quare non vltra expectandum post longum duorum sæculorum experimentum, quoniam vsq; ad hodiernum diem non solum popula-

ria

ria ſcandala perſtant, ſed & quæ valde perniciosiora ſunt, doctrinalia cum transgreſsione Apoſtolicorum reſcriptorum. Poſt promulgatam conſtitutionem *Cum præexcelſa*, ſcandaloſiſsima ſcripta prodierunt contra immaculatam Conceptionem; adeò, vt compulſus fuerit Sixtus Quartus ea damnare per conſtitutionem *Grave nimis*. Deinde poſt hanc conſtitutionem prodijt Bandelus, qui non minori ſcandalo fuit, & quanvis iam damnatus, revixit in Petro Vincentia, cuius liber iniuriosiſsimus etiã eſt Sedi Apoſtolicæ, pietati, & Reginæ Angelorum: tum etiam in tempore Synodi Tridentinæ, quæ in Beatæ Virginis immaculatam Conceptionem propendit, audaciſsimè prodijt liber ſub nomine falſo Cardinalis Turrecrematæ, operâ Bartholomei de Spinâ, & diſcipuli eius adverſus Patres Concilij Tridentini. Quodnam maius ſcandalum? Quæ maior audacia? Quid dicam de Gabriele Barelite in Sixtum Quartum audaciſsimo, & innumeris alijs ſcandaloſis ſcriptis, qui iniurijs, & ſophiſticis argumentationibus paginas implent, cum illos deſtituat ſolida ratio. Tandem nec poſt

Gre-

Gregorium Decimumquintum, cum maius ſcandalum eſt propter ſtrictiorem prohibitionem, non ceſſarunt ſcripta contraria. Imò audacter, & temere iterum editus eſt Toloſæ Petrus de Vincentia cum violatione Pontificiorum decretorum.

Ob ſimilia ſcripta non ſolum exteri, ſed ipſi religioſiſsimi Patres Dominicani non leve ſcandalum patiuntur, atque vt omittam alios teſtes, ſolum memorabo, quod Ambroſius Catherinus de ſe teſtatur lib. 1. diſput. pro immaculata Conceptione, §. *Si quid.* Quem & veritatis vis, & detecta ex ijs ipſis falſitas ſui aſſerti ab affirmativa in negativam opinionem abire coëgerunt, quanvis in ſe multorum animos, & non exiguas perſecutiones ob id excitaverit. Hæc eius verba de huiuſmodi tractatibus, quos apud eos ſervari ait in Bibliothecis ad inſtruendos novitios (abſit vt hoc generaliter, & diu, & cum maiorum iuſſu credam factum) vt huiuſmodi imbuantur doctrinis: *Ego*, inquit, *fateor primo anno profeſſionis meæ, cum paulò curioſior in huius rei diſquiſitione eſſem, incidi in huiuſmodi quorundam*

tra-

tractatus, quos vt legi, facilè, fateor, seductus sum, & ad eas partes tractus; quas nunc ab omni prorsus veritate destitui existimo: Nam pro illa; quam sustinent opinionē tot, ac tanta congesserant, vt eam quam nūc arbitror veritatem; penè blasphemiam existimarem. Non enim tunc benè callebam argumenta sophistica; nec deprehenderam citationes falsas; totamque disputationem ex contentione, ac zelo magis tractatam, quàm sincerè; & ad veritatis manifestationem non sanè perspiciebam. Ne verò ab eo, quod dixerat vllus dubitaret; ipsum Christum eius rei contestem adhibuit; *Dent, inquit, obsecro mihi veniam in gratiam veritatis; qui hæc molestè ferunt; non enim sic assererē, teste Christo; nisi ea comperta haberem, & in promptu etiam cuivis postulanti illa ostendere poßum.* Horum verò auctorum astutias vlterius detegit, eorumque genios, vel ingenia aperit his verbis: *Ipsi primo* (ait) *enumerant auctores suos, quidam ad ducentos circiter; alij etiam fermè ad trecentos extendunt; Caietanus vltimò ad quindecim reducit numerum. Alij multos memorant infimæ claßis; quos nesciamus, vtrum aliquando hanc vitam vixerint; vt isto modo perfacile fue-*

 ris

rit complere numerum. Nonnulli etiam cogunt invitos, vt sibi adstipulentur, qui vel non probant, quod ipsi volunt, vel etiam contrarium potius docuere: ita vt Scotum etiam ad se trahant, vt ex hoc vno, quid ausi fuerint de alijs facilè valeas conjectare. Hæc illorum in citandis auctoribus, & sanctis Ecclesię Patribus, studiositas. Hoc scandalum non solum Catholicis intervenit Doctoribus, sed transcendit ad Hæreticos, qui si non scandalum, gaudium habent de similibus Catholicorum scriptis. Verúm Deo providente non defuerunt zelatores veritatis, qui pro Catholicorum honore, & in Hæreticorum odium prædictas allegationes fraudulentas, aut falsas retexerunt, & severe accusarunt: egregiè quidem Ægidius Lusitanus convincit falsitatis Bandellum, atque ideo falsarium sæpè vocat, ne putarent Hæretici adulari sibi Catholicos, naufragante veritate. Similiter Petrus Possinus, anotomia facta de libro Petri Vincentiæ, in ipsum invectus vicit, & convicit. Adversus Caietanum quoque præter Ægydium Lusitanum, & alios, nuper prodijt Hyppolitus Marracius, qui fidem eius-

dem

dem Caietani in allegandis Patribus ad vnguem examinavit, ſed & Pſeudo-Turrecrematam Bartholomæum Spinam, & diſcipulum eius ſatis confudit Ambroſius Catherinus, qui ideo ſcripſit contra illum, vt totus intelligeret orbis, nō fuiſſe illud opus acceptum ſuo Prædicatorum Ordini, ſed partum ſuppoſitium indignum auctore religioſo, ſic in præfatione ad Concilium Tridentinum dicens: *Potteram ergo huiuſmodi hominum genus optima ratione præterire, ac devitare, poſtquam tanta iniuria veluti verè ſpinæ lacerant quicquid offendunt, ſacrum ne ſit; an vero propſuum, nihil procurantes. Verùm quoniam iſti ſuam hanc doctrinam, quaſi Ordinis doctrinam obtrudunt, & ita eſſe facilè credi poteſt, cum per libros eorum qui ipſius Ordinis fratres erant, publicata fuerit, iis ſaltem tacitè comprobantibus, qui eundem regunt Ordinem: idcircò ne eiuſmodi opinio vllum faciat ſanctiſſimæ veritati præiudicium (quamquam nihil in eo libro novum ſit, quod quicquam momenti habeat, adverſus ſententiam noſtram, & quod in libris noſtris iamdudum editis, non ſit idoneè confutatum) ne inquam propter auctoritatem queant multo-*

rum corda turbari, ſpiritu impellente omnino neceſſarium duxi denuo hanc totam cauſam breviter pertractare.

Moratus in his ſum, vt pateat perſpicuè contentio eorum, qui hactenus iactant opinionem ſuam affirmativam eſſe communem Patrum ſententiam. Mirum dictu, cum nullus conſtanter pro illa ſit. Mirum, inquam, quia ſine fundamento iactatur, & eſt pronunciatum iniurioſum ſummis Pontificibus, imó & Eccleſiæ Chriſti, perniciosum multis, imò ſcandaloſum parvulis, & conſonum Hæreticis. Cum enim in extravaganti *Grave nimis*, erroroneum damnetur aſſerere hæreticam eſſe ſententiam conceptæ ſine labe Virginis, & præterea inſtitutum feſtum de Conceptione probatum, & commendatum ſit à ſummis Pontificibus, quod minimè feciſſent, ſi contra communem Patrum ſenſum fuiſſet, Virginem caruiſſe peccato originali, abſurdũ eſt, imò iniuriũ videtur Sedi Apoſtolicæ, dicere contra omnes ſanctos Patres ſtatuiſſe aliquid in Eccleſia. Quæ iniuria potiſsimum fit Sixto IV. Pio V. Clementi VIII. Paulo V. Gregorio XV. Concilio Tridentino. Tum etiam ipſis

Eccle-

ſiæ vocibus, quæ in Officijs divinis intonat Conceptionem Virginis, aut immaculatam, aut ſanctam. Abſit, quòd hoc feciſſet contra quod communi ſenſu Patres docuiſſent. Dicere autem Eccleſiam ita feciſſe, convitium, & probrum in illam iaculari apparet. Præterea hæc præſumptio repetita ab auctoribus affirmantis partis, *Sententia ſanctorum Patrum eſt Virginem conceptam in peccato*, terret multos, & evertit aliquos parvulos, atque ſcandalum parat non paucis, qui audiunt hoc dictum, & vident celebrare in Eccleſia Conceptionem Virginis, reputantes, aut dubitantes, an Eccleſia repugnet Patribus, vel Patres Eccleſiæ. Nec mirum eſt, quod hæc perſuaſio in dubium vertat indoctos, cum doctiſſimum Caietanum in opinione affirmativa intimè infixerit. Nam cum in 3. p. q. 27. art. 2. dixerit vtramque opinionem probabilem eſſe, adhæſit tandem affirmativæ tanquam probabiliori, hoc ſolo fundamento, quòd eſſet ſententia Patrum.

Hinc etiam obiter adverto, quàm parvo, aut nullo fundamento contendant adverſarij acriter defendere Conceptio-

rum corda turbari, ſpiritu impellente omnino neceſſarium duxi denuo hanc totam cauſam breviter pertractare.

Moratus in his ſum, vt pateat perſpicuè contentio eorum, qui hactenus iactant opinionem ſuam affirmativam eſſe communem Patrum ſententiam. Mirum dictu, cum nullus conſtanter pro illa ſit. Mirum, inquam, quia ſine fundamento iactatur, & eſt pronunciatum iniurioſum ſummis Pontificibus, imó & Eccleſiæ Chriſti, perniciosum multis, imò ſcandaloſum parvulis, & conſonum Hęreticis. Cum enim in extravaganti *Grave nimis*, erroroneum damnetur aſſerere hæreticam eſſe ſententiam conceptæ ſine labe Virginis, & præterea inſtitutum feſtum de Conceptione probatum, & commendatum ſit a ſummis Pontificibus, quod minimè feciſſent, ſi contra communem Patrum ſenſum fuiſſet, Virginem caruiſſe peccato originali, abſurdũ eſt, imò iniuriũ videtur Sedi Apoſtolicæ, dicere contra omnes ſanctos Patres ſtatuiſſe aliquid in Eccleſia. Quæ iniuria potiſsimum fit Sixto IV. Pio V. Clementi VIII. Paulo V. Gregorio XV. Concilio Tridentino. Tum etiam ipſis

Eccle-

ſiæ vocibus, quæ in Officijs divinis intonat Conceptionem Virginis, aut immaculatam, aut ſanctam. Abſit, quòd hoc feciſſet contra quod communi ſenſu Patres docuiſſent. Dicere autem Eccleſiam ita feciſſe, convitium, & probrum in illam iaculari apparet. Præterea hæc præſumptio repetita ab auctoribus affirmantis partis, *Sententia ſanctorum Patrum eſt Virginem conceptam in peccato*, terret multos, & evertit aliquos parvulos, atque ſcandalum parat non paucis, qui audiunt hoc dictum, & vident celebrare in Eccleſia Conceptionem Virginis, reputantes, aut dubitantes, an Eccleſia repugnet Patribus, vel Patres Eccleſiæ. Nec mirum eſt, quod hæc perſuaſio in dubium vertat indoctos, cum doctiſſimum Caietanum in opinione affirmativa intimè infixerit. Nam cum in 3. p. q. 27. art. 2. dixerit vtramque opinionem probabilem eſſe, adhæſit tandem affirmativæ tanquam probabiliori, hoc ſolo fundamento, quòd eſſet ſententia Patrum.

Hinc etiam obiter adverto, quàm parvo, aut nullo fundamento contendant adverſarij acriter defendere Conceptionem

nem maculatam, cum doctissimus Caietanus eam tenuerit ob fundamentum tā inane, vt subsistat in suppositione falsa, & quod magis est mirandum sine exploratione veritatis, & studio sui fundaméti, quo se movit ad sequendum opinionem affirmativam. Fundamentum enim illius est *Sanctorum antiquorum auctoritas*, vt dicit in fine articuli secundi iam citati. Ad dicendum autem hoc, debuit legere Patres, & studium illorum habuisse; sed hoc nequaquam habuit, nec eos legit, vt advertit Melchior Canus lib. 7. de locis cap. 3. & Bartholomæus de Spina opusc. de forma Baptismi. Hinc patet, quàm intrepidè, & temerè, hoc est, quàm sine comprehensione, & labore studij profertur, & constantissimè tenetur opinio quæ est minus honorifica Matris Dei. Nam si Caietano hoc accidit ingeniosissimo, & doctissimo Theologo, quid poterit de alijs præsumi? nisi quòd non vis rationis, nec scientia, sed aliena fides, aut propria contentio plerumque eos præoccupet; & tamen hi prævaluere declarationē huius mysterij retardare: sed V. Sanctitas consulet causæ Matris Dei. Deniq; consona Hæreticis est iactantia Patrum,

aut

aut falſo,aut non ad rem, aut adulteratè citatorum etiam contra declarationes Pōtificias,vel traditionesEccleſiaſticas, à quo valde debent recedere auctores Catholici,vt elongentur abHęreticis,ingenuè profitentes ſanctorum Patrum ſtudium.

Hæc, quæ dico, nota ſunt doctis, atq; teſtificor coram Deo, & Chriſto Ieſu me dumtaxat motum ad ea commemoranda ob honorem ſanctiſsimæ Matris Dei, auctoritatem Eccleſiæ, & ſimul cum omni veneratione, atque amore obſervantiſsimæ Prædicatorum Religionis, quæ Eccleſiæ ex ipſo ſuo ortu ſtrenuè militavit triumphans deHæreticis,& hactenus militat, & exaltat illam. Cuius primatum, & excellentias agnoſco, & gratulor, atque pro bono etiam illius hæc retuli, imitatus eius alumnos zelatores ſui honoris. Cum enim tot eius Scriptores, & defenſores immaculatæ Conceptionis habuerit, vt in libro exceptionum exhibui, magna huic ſacræ Religioni fit iniuria, ſi ob paucorum contentionem, & minorem prudentiam imputetur corpori, aut capiti actio pedum, vellemq; vt clariſsimum huius Re-

ligionis lumen incolume cum gloria, & splendore suo servet, & promoveat V. Sanctitas, vt statim dicam. Hoc supposito procedo ad institutum meum. Religioni mihi esset, nisi in hac tractatione vbi agitur de exaltanda Dei Matre, & Apostolica Sede, præponerem veritatem alijs considerationibus, ideo nec meis peperci.

Neque hoc volo præterire, quod animadversum est ab aliquibus, quantũ fuerit discrimen inter defensores affirmativæ sententiæ, & inter sequaces negativæ: illi plerumque iniurijs, & parum ingenuis artibus illam sunt conati suadere: Isti veró modestè, & ingenuè, quod satis colligitur ex extravaganti, *Grave nimis*, in qua Sixtus IV. plurimos damnat libros auctorum affirmativæ partis tanquam scandalosos, falsos, & erroneos. At verò nullum librum condemnavit auctorum negativæ sententiæ. Quæ maior differentia, vt constet audacia illorum, & istorum modesta veritas? Prætermitto varia gesta scandalosa, & parum veritati consona eorundem promotorum affirmativæ opinionis; satis est meminisse quod accidit apud Bernates in Helve-

cijs,

cijs, & memoriæ prodiderunt Tritemius in Chron. Spanhe. Surius in histor. sui temporis ad annum 1509. Nicolaus Baselius Naucleri continuator, & qui appendicem ad Eusebij Chronicō apposuit. Item Petrus Martyr Anglerius, ac Henricus Spondanus. Quæ item scandala exorta sunt ex conatu repellendi nomen immaculatæ Cōceptionis à fidelium vsu, alij perpendunt. Frequentia etiam germinant scandala eorum, qui contra decretū Gregorij XV. aut gestis, aut scriptis, aut verbis insinuant laicis opinionem affirmativam, eandemq; testantur. Nihilominus cum tantopere numero, & mole superent excessus affirmantiū Conceptionem maculatam ijs, quos vnus, vel alter assertor immaculatæ Conceptionis fortasse dederit, acriter accusatur quælibet minor attentio auctorum negativæ sententiæ, & summe exageratur. Verū libertas multorum, qui sequuntur affirmativam, si non excusetur, dissimulatur. Sed quod magis est mirandum, ipsius Virginis eximia laudatio etiam cum præsidio multorum auctorum, & congruentiū rationum, solet imputari in auctoribus piæ sentētiæ nimietati, & dicūt propte-

rea

rea retardari declarationem immaculatę Conceptionis. Et nihilominus tot artes, & excessus contrariorum, quibus detrahunt persuasioni Virginis conceptæ sine labe, & promovent maculationem eius, non sufficiunt, vt acceleretur huius determinatio mysterij. Adeo in æqualiter tam pia causa tractatur. Illud autem nō videtur consonum devotioni Marianæ, quod dicitur retardari declarationem immaculatæ conceptionis propter illa encomia Virginis probabilia, & multis auctorib⁹ munita. An ne Ecclesia invidebit gloriæ Matris Dei, vt propterea succenseat eam rationabiliter laudanti, & pigrescat ad honorandam illam? Imò quanvis excessissent in illis laudibus auctores, non deberet puniri eorum culpa in suppressione gratiæ Matris Dei originalis declarandæ.

Hæc omnia scandala exaggerant nonnulli ex quadam circunstantia, quæ alijs per se solam videtur quoque peculiare scandalum, nimirum tanta contentio tot artibus, & extraordinarijs commentationibus perstructa, vt cum diminutione gloriæ, & puritatis virgineæ sequantur sententiam dubiam S. Thomæ, contro-

troverſam multis, & contrariam non paucis, etiam ex Dominicana Familia, qui ſentiunt Angelicum Doctorem ſteтiſſe pro immaculata Virginis Conceptione, Bromiardus 2. p. ſum.cap.3. qui in ſancti Thomæ ævo, & ordine floruit: verba ipſius luculenter exponit. Sic intellexerunt ſanctũ Doctorem alij Patres Prædicatorum, P. M. Ioannes de Sancto Thoma doctiſsimus Prædicatorum Theologus, diſp. 2. ſuper 1. part. in procem. art. 2. docet, ſanctum Thomã nullibi dixiſſe, aut cenſuiſſe, B. Virginem fuiſſe conceptam in culpa originali, nec etiam negaſſe eandem ab ea fuiſſe præſervatam. In quo ſequitur, & citat Seraphinũ Porrectam antiquum Doctorem etiam Dominicanum, cuius opera nota ſunt. Franciſcus de Arauxo Epiſcopus Segovienſis congerit omnia loca S. Thomæ, quibus diſputat in partibus hanc controverſiam, de ijſque idem affirmat. Imò P. M. Gaſpar Catalan eiuſdem Ordinis Dominicani virtutibus, & doctrina cõſpicuus, deſignatus Epiſcopus Illerdenſis, in Epiſtola ad D. Michaëlem Baptiſtam aſſerit ex vi iuramenti, quod præſtant Dominicani ſequendi doctrinam S. Thomæ

mæ teneri defendere immaculatam Cō-ceptionem, qui tandem ait: *Admisso quippe, quòd in alijs suæ doctrinæ locis dixerit sanctus Thomas, Virginem contraxisse culpam originalem, hisce tamen diebus iuxta admonitionem, ac doctrinam ipsius Sancti, tenentur eius discipuli sequi opinionem piam, qua stabilitur ab eadem fuisse præservatam; nam Doctor Angelicus in opusc. 71. monet, ac consulit, quod si quis invenerit in suis scriptis asserta contraria, aut opiniones sibi invicem obviantes; sequatur, quod magis veritati consonum iudicaverit. Præterea auctoritas Ecclesiæ adeo invaluit, ac se declaravit in piæ opinionis favorem vniversali consuetudine celebrandi festivitatem purissimæ Conceptionis, aut puritatis B. Virginis in sua Conceptione, vt nullus iam dubitandi locus relinqui videatur, quòd opinio pia sit veritati conformior, quàm opposita. Igitur opinio pia iuxta consilium S. Thomæ eligenda est; præterquam quòd etiam ipsiusmet Sancti sententia fuit, sicut iam probatum est. Insuper S. Thomas docet 2. 2. quæst. 11 art. 12. Quod consuetudo Ecclesiæ maximam habet auctoritatem, quæ semper est in omnibus æmulanda, vnde magis est standum auctoritati Ecclesiæ, quàm auctoritati Augustini, &*

Hiero-

Hieronymi, vel cuiuscumque Doctoris Ecclesiæ. Ex quo infertur, sanctũ Thomã, si vidisset consuetudinem communem, quæ iam viget in Ecclesia de solemnizanda festivitate puritatis Virginis sanctissimæ in sua Conceptione, per tot Brevia Pontificia confirmata, ex ea desumpturum argumentum validissimum, deque sibi valiturum, ad probandum, quòd beatissima Virgo fuit sancta in sua Conceptione. Igitur qui tuentur partem affirmativam pro S. Thoma contra ipsum pugnãt eiusdem sancti Doctoris perspicuas, prudentes, & pias sententias contemnunt, vt sequantur obscuriorem, & minus piam, & hoc pręstant contra plures doctissimos Thomistas, & contra maiorem Virginis decorem. Itaque tam acriter contendunt, vt orbi suadeant mentẽ dubiam, & incertam S. Thomæ, cum pro alijs eiusdem sententijs indubitatis, & certis non ita laborent, imó etiam deserant, atque impugnent. Memorabo ex plurimis vnum Caietanum, quem Thomistæ vt Principem habent maximi, qui non ita adhæreat S. Thomæ quanvis de eius mente constet adeo, vt dixerit Bartholomæus de Spina opusc. de forma Baptismi, parum curasse Caietanum de

sancto

ſancto Thoma, & tamen adverſatur ſententiæ piæ, quòd ea fuerit S. Thomę, cum verè hoc affirmari certum non poſſet; quippè ſatis controverſum ſit contradicentibus multis. Non ergo in hoc contentioſo conatu videtur quæri veritas, ac proinde vt ſuſpectis de minore ſinceritate, minimè erat illis auctoribus favendum. Atque cum hinc accidat, vt Angelico concilient Doctori, ne dicam odium, minorem ſaltem reverentiam, & affectum cum illius iniuria, videtur oportere, vt non tam ſecurè, & intrepidè acclamarent ſanctum Thomam pro opinione affirmativa, ſed tam nota contentio tandem compeſceretur.

Hoc etiam eſt maximè conſiderandú, quod ex dictis ſcãdalis invidia, & odium concitetur in religioſiſsimum, & doctiſſimum Ordinem Prædicatorum; immeritò tamen cum (vt iam dixi, & libenter repeto) præcipua pars, imò corpus huius familiæ addictiſsimum ſit devotioni immaculatæ Conceptionis Matris Dei; cum excedat numero Scriptorum, qui eam defendunt plurimas alias religioſas Familias, quando quidem pluſquam centum deſignantur, qui ex hoc ſacro Prędicatorum

catorum Ordine immaculatam Virginis Conceptionem ſuis calamis commendarunt, aut defenderunt : & quidem nervoſiús, & præſtantiús, quàm Scriptores alij. Et præter Scriptores fuerunt multi, & hodie ſunt, qui in concionibus eam prædicent, alij ſunt, qui in corde ſuo eam venerantur , quanvis minus id exterius demonſtrent. Aliqui metu iuſto; alij tamen iniuſta fortaſſe contentione. Vnde Petrus Montius lib. 1. de vnius legis veritate dixit de illis cap. 49. *Multi Dominam noſtram in originali peccato conceptam fuiſſe aiunt, quos in animo aliud ſentire arbitror. Sed ſolum dicunt verbis, ne ſe victos fateantur in ea ſententia, quam ſemel ſuæ Religionis profeſſores aſſumpſerunt.*

In hoc quidem deceptum oſtendunt Montium aliqui, quos novi prædicatoriæ religionis Magiſtri, qui palam dixerunt ſſe ſui Ordinis ſententiam negativam: & quidem Epiſcopus Vicenſis Dominicanus in Epiſt. ad Philippum Quartum id fatetur. Et P. M. Bordas Prior Cœnobij Patrum Prædicatorum Murciani pro roſtris publica cócione proteſtatus oſtendit. Planè nullum novimus eximiæ ſanctitatis virum ex Dominicana Familia

lia, qui post Sixtum Quartum negantem sententiam non fuerit amplexus. Quare quidquid adversus assertores affirmativæ conclusionis dicitur, nequaquam cõprehendit, nec tangit devotissimam, & verè Marianam religionem Prædicatorũ. Nam cũ hæc sancta Familia fuerit Hæreticorum terror, & doctrina sancti Thomæ quasi Ecclesiæ panoplia, armis referta defensivis, & offensivis adversus Fidei hostes, credi non debet Religionis, quæ tam ex diametro opponitur Hæreticis; propriam fuisse opinionem, cuius defensionis modus non omninò displicet Hæresum defensoribus, vt iam insinuavi.

Ad communem igitur Ecclesię Patrem spectat providere bono obsequentissimę sibi familiæ, & supra modum benè meritæ de ipsa Ecclesia Catholica, vt in maximo omnium amore, & veneratione sit; quibus dignissimi sunt Religiosi Patres Prædicatores, ne, qui verè sunt filij sancti Dominici, detrimentum sentiant suæ gloriæ propter indiscretum aliquorum ardorem. De quo iustè conqueritur Catherinus sub finem tractatus ad Concilium Tridentinum sic alloquutus suos: *Ego enim cum omni hac mea querimonia*

pro-

protestor ante Deum, & vos Patres, Ordinem vestrum, imò & nostrum à me, & amari, & observari syncerè in Christo; & in Matre peculiari illius protectrice; & ità amari, vt nemini pro meo gradu cedam. Ob eam causam nollem vlla prorsus macula eius gloriam obscurari. Nam cùm in cæteris gloriosè incedat, hoc vnum retinet; quo plurimi scandalum meritò patiuntur; quoniam multi vestrum illam Virginem maculâ aspergunt, quam omnis Ecclesia Sponsi vocem audiens, concinit penitus immaculatam. Hoc Catherini votum paterna sollicitudo Apostolicæ Sedis poterit effectu ipso repræsentare, & consequi.

In eo quoque anomala notatur causa immaculatæ Conceptionis, quòd contra communem legem, & ius in eâ soleant esse iudices, aut officiales, qui etiam sunt pars, vndè opportunè possint artificiosissimè eam retardare, aut detrimentum inferre. Quanvis enim Patres Dominicani, qui sacro Palatio, & Congregationibus indicis, & sanctæ Inquisitionis adhærent, & interveniunt; vt par est, integerrimè se habeant, poterunt tamen non se habere tales, si tenaciter adhæreant parti affirmativæ; &

quanvis verum ſit, illuſtriſsimam, & doctiſsimam Religionem Prædicatorum eximios viros habere bene erga immaculatam Conceptionem affectos, habet, tamen alios contrariæ opinionis ſequaces, contra quos ſuſpectionis præſumptio ſtat integra, & propter dubium ſufficiens erga alios: in hoc etiam videtur oportere, vt cauſa Beatiſsimæ Virginis, ne infeliciús, aut deteriús, quàm communia negotia, peragatur, ſervetur illi ius ſuum; omniſque ſuſpicio inæqualitatis ab eius tractatione tollatur.

Plura poſſem huiuſmodi congerere, quæ expoſtulant celerem terminum huius controverſiæ, vt multa inconvenientia vitentur, ſed ſatis opinor eſſe dicta, nunc ſolum addam, quód licèt nullum incommodum id exigeret, propter gloriam Matris Dei oporteret fieri, & ſecundum morem, & conſuetudinem Eccleſiaſtici ſtyli, prout olim annotavit doctiſsimus Ioannes Bacho in 4. ſententiar. diſt. 2. quæſt. 4. art. 3. vbi ait: *Modus procedendi Curiæ Romanæ eſt, quòd Eccleſia ea, quæ in dubium, vel errorem verſa ſunt, & per Theologos exquiſitè diſputata, eorum ſententiam decreto, & ſtatuto con-*

confirmet, & patet de sum. Trinit. & Fid. cap. damnamus: vbi post disputationem Magistri Petri Lombardi contra Abbatem Ioachim, super vnitate essentiæ divinæ cum Personis divinis, confirmavit Ecclesia sententiam Petri. Similiter post disputationem Theologorum de processione Spiritus sancti à Patre, & Filio tanquam ab vno principio, definivit hoc sacrosancta Sedes Apostolica in 6. eodem titulo, cap. Fideli. Quinimo nova iura multum servant istum modum, vt patet in quæstionibus, & definitionibus Domini Ioann. 22. & Domini Benedicti 12. Nam post determinationem Theologorum de paupertate Christi, & de visione animarum purgatarũ, definivit Dominus Ioannes, quòd Christus, & Apostoli habuerunt aliquid in communi, vt patet in constitutione, Cum inter nonnullos, & ad conditorem Canonum, & quoniam quorundam. Similiter post sententiam Theologorum definivit Dominus Benedictus, quòd animæ plenè purgatæ ante diem iudicij clarè, & intuitivè vident divinam essentiam, vt patet in constitutione: Benedictus Deus. Ergo cum causa Beatæ Virginis merito omnibus debeat præferri post Theologorum determinationem concordem, quod ratione sanctificationis est eius Conceptio ce-

 lebran-

lebranda; hac habita consideratione institui debet.

Hæc dixit sapientissimus hic Theologus ante institutionem festi Conceptionis. Et quia putabat satis fuisse ad terminandam hanc controversiam, si auctoritate Pontificia celebraretur de illa. Sed quia nuper alterata est hæc persuasio, clamaret pro vltima determinatione, qui deinde admonet in hac parte obligationem Pontificiam, dicens de cultu immaculatæ Conceptionis: *Hæc est sancta, & Catholica Religio, vt patet 24. quæst. 1. in Sede, vbi sic dicit Eusebius Papa: In Sede Apostolica extra maculam semper est Catholica servata Religio. Sed sanctam Religionem in Curia Romana servatam maximè, quæ Matrem Dei concernit, decet Vicarium Dei in terris sancta sui officij auctoritate confirmare. Quinimò ad reverentiam Domini summi Pontificis sic dicitur, quod non decet officij sui dignitatem super hac Religione instituenda tacere. Vnde 24. quæst. 1. officij dicit Iulius Papa: Officij nostri consideratione non est nobis dissimulare, non est tacere libertas, quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit.* An autem debeat Ecclesiæ Pater provi-

dere

dere auctoritati, & paci eiusdem Ecclesiæ, atque auferre scandala, & qua obligatione ad id teneatur, Doctores sunt, qui id doceant; mihi autem semper fuit in votis discere, & revereri maiores; summumque Doctorum Doctorem humiliter veneror, & eius exosculor pedes, huius pij ausus humiliter veniam precatus.

Cui adhuc addam aliud simile fortasse piaculum, quanvis pium mihi dictet conscientia votum, flexis etiam genibus coram Imagine Crucifixi Christi Iesu Filij Dei, & intemeratissimæ Virginis Mariæ oro Deum, & expostulo V. Sanctitatem, vt honori omnimodæ puritatis eiusdem gloriosissimæ Virginis celeriter post tantas consulat moras, velut enim tormentarius pulvis dispositus est ad ignem; disposita quoque mihi videtur à multis annis hæc causa ad igneæ sancti Spiritus linguæ per V. Sanctitatem loquentis declarationem extremam, aut irrefragabilem huius mysterij; si vtriusque asserti circunstantiæ, & discrimen expendantur. Proh! quantum interstat illis divortium, & dividit intervallum! Nam assertio affirmativa eam conditio-

nem nunc habet, vt nisi repulsis Patrum axiomatibus notis, desertis genuinis Theologorum principijs, perperamque intellectis Pontificum diplomatibus defendi nequeat. Profectò non apparet bona causa, quæ non bonis eget subsidijs, talique conatur non corruere fulcimento. At verò sententia negativa salvis illis fundamentis defenditur, imó in ipsis nititur, & ingenuis militat armis antiquorum Patrum Scholasticorũ Principum, & Decretalium Pontificiarum; nolo amplius memorare. Ex quibus, & Concilio Tridentino efficaciter colligitur in sacra contineri Scriptura. Quòd autem aliqui dicunt expectandum esse Concilium ad huius mysterij determinationem; arguit, nec notitiam habere status huius controversiæ, nec plenam fortasse satisfactionem, aut scientiam Pontificiæ potestatis, nec eruditionem Ecclesiasticæ historiæ; imò nec memoriam actionum recentium Romanæ Sedis. Præterquam quod Ecclesia vbique terrarum diffusa (nam in omnem terrã exivit sonus acclamantiũ Virginis animam sine labe corpori vnitam; & in fines Orbis terræ verba laudantium immacu-

macu-

maculatam eius Conceptionem) pro maximo quidē Concilio,& Oecumenico sufficienda est. Demus, quód congregati fuerint ad hanc causam decidendā sexcenti & triginta Episcopi, sicut in Concilio Chalcedonensi, aut mille Patres, sicut in Constantiensi, eorum vnanime suffragium, nondum adiecta Pontificis cōfirmatione, non esset maioris ponderis, quám tantus Ecclesiæ consensus. Imó adhuc censeo dici posse, minoris esse auctoritatis, quia numerus illorum Episcoporum non adæquatur myriadibus Episcoporum, Doctorum, Ecclesiasticorum, Religiosorum, & sanctissimorum, magnorumque Virorum Orbis Christiani, qui hanc veritatem acclamant, & pro illa sua suffragia, & postulata prestant. Præterea sensus Ecclesiæ, ne dicam totius; sed ferê totius perinde est sancto Augustino, prout supra notavimus, ac si in Scriptura contineretur id, quod per talem sensum affirmatur. Commune autem Conciliorum suffragium ante Apostolicæ Cathedræ confirmationem, quanvis habeat magnam auctoritatem, longè abest, vt Scripturæ comparetur. Addo quód in

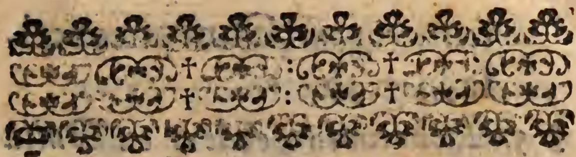
ſuffragijs Epiſcoporum congregatorum non eſt incluſum ex hoc ſolo Pontificis ſuffragium; verùm in ſenſu, & conſenſu Eccleſiæ in hanc ſententiam immaculatæ Conceptionis, etiamſi non contineatur declaratio vltima Pontificum, continetur profectó in illa ſuffragium plurimorum Pontificum, qui illud multis modis, indultis, & indulgentijs ſignificarunt, promoveruntq; ad talem conſenſum vniverſas Orbis Eccleſias, & populos Catholicos. Hæc mihi pius ſuggerit affectus, atque eodem concludo rurſus adorans in Vicario ſuo Chriſtum, indulgentiam, & Apoſtolicam benedictionem anxiè expetens, & ſuppliciter petens per benedictum fructum ventris benedictæ in mulieribus Virginis Mariæ, pro cuius gloria dum non inſto opportunè, importunè; plané importunè excepto non parum opportunè à Veſtra Beatitudine ampliari, inter peſtiferæ calamitatis diſcrimina: quandoquidem Sixtus Quartus tempore peſtis divinam propitiaturus iuſtitiam, feſtum Virgineæ Conceptionis Pontificia extulit decretali; ſedataque olim gravis peſtilentia eſt, cum in Concilio Baſilienſi exaltata

fuit

fuit immaculata Virginis Conceptio ſuffragio tot Epiſcoporum, & eximiorum Doctorum, vt tradunt Eccleſiaſtici annales, nec præſentia tempora epidemijs, belliſque turbida minus habent opus Mariano adiutorio.

Ad hæc omnia (loquor cum S. Anſelmo, lib. 3. epiſt. 40. ad Paſchalem II.) *auctoritas veſtræ prudentiæ, noſtro non eget conſilio. Oramus, vt Deus omnipotens faciat omnes actus veſtros ſibi placere, & Eccleſiam de veſtri regiminis proſperitate diu gaudere. Amen.* Similiter, cum Beato Petro Damiano, epiſt. 1. ad Gregorium VI. exultante de Pontificatu eius; repeto opportunè hæc de Veſtra Sanctitate: *Lætentur cæli, & exultet terra, & antiquum ſui iuris priuilegium ſe recepiſſe ſancta gratuletur Eccleſia. Conteratur iam milleforme caput venenati ſerpentis.* Vnde, *Omnipotens Deus Te, ſumme Pater, ad conſeruanda Eccleſiæ ſuæ* (addo, & ſuæ ſanctiſsimæ Matris) *iura, cuſtodiat, & populumſuum ne immeritò ſub tanto Pontifice gaudere permittat.*

INDEX

ARGVMENTA CONTENTA IN THEORIA.

tudine

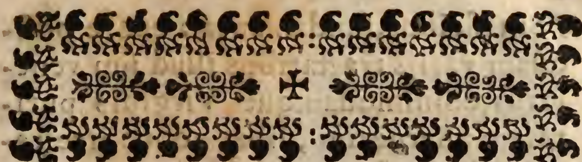
tudine redemptionis, & maiestate singularitatis Christi ex immaculata suæ Matris Conceptione: nec decuisse, illum habuisse privilegium Conceptionis sine peccato, sed dedisse, pa. 125.

ARGVMENTA CONtenta in Sacrosyllabo.

pro

§. 9.

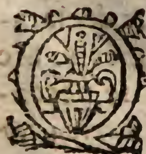
IOAN.

IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII SOCIETATIS IESV.

THEORIA CONPENDIOSA de ſolida veritate conceptæ Deiparæ abſque labe originali : ex canonicis, atque orthodoxis fundamentis.

AD DOCTOS, ET PIOS.

VANTO magis ſpeculor veritatem conceptionis virgineæ abſque communi ſorde, tantò maiorem claritatẽ certitudinis huius myſterij invenio, ſolidioraque occurrunt eiuſdem ex ſanctis Patribus, Concilijs, &

Pontificibus, fundamenta: quare postquam varijs tractatibus illud ſim veneratus, omnimodamque Virginis puritatem aſſeruerim, libet adhuc irrefragabiliùs (audeo hoc dicere) compēdioſiús tamen, eandem verſare materiam, veritatemque eius ſtabilire.

§. I.

FVNDAMENTA CONcilij Tridentini, ad decretum de peccato originali.

OBSERVATIONE quippe dignum eſt, quàm veneranda gravitate, & authoritatis, iudicijque pondere Concilium Tridentinum definivit ea, quæ ad culpam originalem ſpectant, explicatis prius ſuæ definitionis, & declarationis irrefragabilibus fundamētis. Sic enim edicit ſeſſ. 5. in decreto de peccato originali. *Sacroſancta, œcumenica, & generalis Tridētina Synodus in Spiritu ſancto legitimè congregata, præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis; cum ad revocan-*

vocandos errantes, & nutantes confirmandos, accedere volens, ſacrarum Scripturarum, & ſanctorum Patrum, ac probatiſſimorum Conciliorum teſtimonia, & ipſius Eccleſiæ iudicium, & conſenſum ſequuta hæc de ipſo peccato originali ſtatuit, fatetur, & declarat. Ecce veneranda, & irrefragabilia illius decreti fundamenta, nimirum ſacra Scriptura, traditio Patrum, & Conciliorum authoritas, Eccleſiæ iudicium, & conſenſus ex his declaravit ſuos filios infeciſſe Adam peccato originali. Ex ijſdem quoque fundamentis confirmabo, Virginem ſolam illud non contraxiſſe, itaquè quod ex illis ſequitur, eſt, quód ſicut cæteri ſunt in peccato geniti, ſic Virgo concepta ſine illo.

Et quidem dubitari nequaquam poteſt, quin exceptionem ſanctiſsimæ Virginis, quam in fine decreti ſui adiecit Concilium, declarans non eſſe ſuæ intentionis illam comprehendere in his, quæ dixerat de peccato originali, deduxerit ex eiſdem principijs, cum enim dicat Concilium, prædicta fundamenta ſe fuiſſe ſequutum in his quæ inibi declarat, & vnum quod ibidem declarat, ſit eiuſmodi exceptio: ſequitur omnino

nino fundata fuisse in Scriptura, in traditione Patrum, in Concilijs, & Ecclesiæ iudicio, atque consensu. Ista declaratio Concilij inter alia, hæc est: *Declarat tamen ipsa sancta hæc Synodus, non esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, Beatam, & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem: sed observandas esse constitutiones fœlicis recordationis Sixti Papæ Quarti, sub pœnis in eius constitutionibus contentis, quas innovat.* Considerandum est primum huius clausulæ verbum, vt vltimum antecedentis esse, *declarat*, vt consonantia inter vtramque notetur. Qua declaratione quantum Dei Genitricis purissima Conceptio favorem acceperit, domestico hoc exemplo ostendit Lezana in Apologetico pro Côceptione cap. 13. *Si Rex* (inquit) *aut Princeps publico legis edicto statueret, omnes sibi subditos, cuiuscumque honoris, & honestatis sint, alicui oneri, vectigali, tributo, impositionivè adstrictos esse: cum hoc tamen expressé declaret non esse suæ intentionis Reginam, sibi desponsatam, sub hoc edicto comprehendere, quis tam improbus exactor existeret, vt à Regina tale vectigal*

ctigal exigeret, aut quis non putaret Regiam voluntatem esse, vt Regina omnino libera, immunisque à tali solvendo tributo permaneret? Hoc igitur pari in præsenti accidit eventu. Spiritus namque sanctus, qui per Patres Tridentinæ Synodi loquitur, omnes homines sub originalis iugo mansisse declarat: sub hoc tamen decreto Dei Genitricem, Consociam, & Sponsam sibi, comprehendi penitus prohibet. Qualiter ergo licebit alicui, aut tali Reginæ tale crimen impingere, aut eam non omnino liberam, & immunem putare? Sic Lezana, cuius ibidem & ista sunt verba. *Licet clarè Concilium Tridentinum non definiat, Dei Matrem sub generalibus Scripturæ loquutionibus, in quibus omnes homines sub peccati originalis vinculo constrictos esse dicitur, non includi: nobis tamen facultatem ad affirmandum tribuit; si namque existimaret sub illis generalibus regulis comprehendi, quo iure posset, non modo eam excipere, sed nec asserere non esse suæ intentionis comprehendere Beatam Virginem Mariam: si autem in sacris literis non contineretur oppositum nostræ assertioni, quis eam audebit negare? aut qua facie talem, ac tantam dignitatem, tam eximiè Matrem Dei de-*

 coran-

corantem diffiteri audebit? Hactenus ille.

Id ipſum confirmant conſtitutiones Sixti Quarti: qua propter in obſequium Sedis Apoſtolicæ ſignificare placet quãta ex hac declaratione illuceſcat maturitas, & pondus, quo Concilium confirmavit conſtitutiones huius ſummi Põtificis, agnoveritque, non ſolum ex eius decretalibus, ſed nova ad Scripturam, Patres, & alia idonea fundamenta attẽtione, atque conſideratione, nihil eſſe in Scriptura, & alijs principijs Catholicæ doctrinæ, quod obſtet immaculatæ Virginis Conceptioni. Vnde graviſsimi Doctores, olim etiam ex conſtitutionibus Sixti, inferunt, non poſſe dãnari ſententiam negativam, nec poſſe definiri affirmativam; & quod conſequens eſt, ſive antecedens, illam eſſe veram, atque hanc falſam. Huius doctrinæ congruum fundamentum, quàm dilucidè inferatur ex Concilio, conabor explicare, non excedens terminos aliorum Doctorum, nec intendens à Concilio definiri. Id quod ſolum curabo per conſequentiam ex eo videri deduci, proponens dumtaxat hanc meam ratiocinatio-

nationem doctis examinandam, remittensque illam Ecclesiæ iudicio, quod nequaquàm volo prævenire, sed subsequi,& obsequi. Nihil tamen impedit, sed potius servit Ecclesiæ, ea publici iuris facere quæ possunt doctrinam veram illustrare, & quæ ex sacris Canonibus probabiliter deducuntur, aut videntur deduci, quod est proprium Theologorum. Hic animus meus in hac dissertatione, nimirum idem, ac habuit Cardinalis Bellarminus, in sententia sua lecta in Consistorio coram Paulo V. docens non posse definiri hæreticam sententiam negativam, quia *Ecclesia, sive Sedes Apostolica definivit contrarium. Sixtus enim Quartus in Extravagante, Grave nimis, expresse definivit, eos, qui dicunt hæreticum esse dicere Beatissimam Virginem sine peccato originali esse conceptam, falsum dicere, & excommunicat istos excommunicatione reservata summo Pontifici;* atque statim subdit: *Hinc sequitur errare illos, qui dicunt sententiam communem esse contra Scripturam, & Patres. Quod enim Sedes Apostolica definivit, non potest esse contra Scripturam, & Patres, sed oportet eos, qui hæc dicunt, non intelligere Scrip*-

 turam,

turam, nec Patres. Speciatim de Concilio Tridentino, dixit ad Paulum III. Episcopus Carthaginensis Antonius Freius, sive Vvadingus, sect. 2. legat. orat. 8. §. 1. *Tam non vrgent, nec metum incutiunt vniversales illæ sacræ Scripturæ locutiones, quæ homines omnes sub originalis peccati reatu comprehendunt, dum neque illas intelligi voluit de sacratissima Virgine Concilium Tridentinum.* Similia multa ex probatis Authoribus possem acervare, sed propero ad institutum.

Ad suam igitur declarationem Concilium nititur in prædictis fundamentis, partim positivè, sed in omnibus negativè, positivè in iudicio Ecclesiæ instituentis festum Conceptionis, & consensu fidelium eam celebrātium, & immaculatam acclamantium, atque in nō paucorum Patrum authoritate, & fortasse in alijs. Verùm negativè videtur etiam, vt in omnibus innitatur, nimirū quód neque Scriptura, neque traditio Patrum, neque Concilia, neque iudiciū Ecclesiæ, atque consensus contineant, conceptam fuisse Virginem in peccato originali, alioqui continerent contra intentionem Concilij, ac per consequēs

contra

contra declarationem ipsius; quoniam dicat Conciliũ illa fundamenta sequutum se, atque aliter fuisset adversatum, & oppositum illis. Vnde hîc saltem infertur, nulla solida eiusmodi fundamẽta etiam pro affirmativa opinione, scilicet neque Scripturam, neque Patrum traditionem, nec Concilia, nec Ecclesiæ iudicium, & consensum. Ex qua suppositione sic interrogo: si fuisset aliquod miraculum, seu mysterium Virginis, vt baptismus, aut martyrium iuxta Crucem, aut alia prærogativa, quod non haberet contra se vnum ex dictis fundamẽtis, & ex alia parte sexdecim, aut viginti Patres illam affirmarent, & præterea institutum esset eius festum ab Ecclesia Romana: quis non haberet certũ tale mysterium? Dubio procul sine vlla controversia esset, nemini dubitatum, vt accidit nunc Præsentationi Virginis, pro qua non sunt tot Patres, ac pro Conceptione immaculatâ, quoniam, aut explicitè, aut implicitè, perquàmplures illam adstruunt: & festivitas Præsentationis non est maioris clasſis, neque solemniús celebratur. In hunc igitur statum reducta est post Sixtum IV. &

ra esse in scriptura, & alijs ex prædictis oppositum; cumquè mens Concilij eadem sit quæ Sixti, & determinatio eadẽ in hac parte: idem dicendum est de Concilij declaratione, ac de Sixti determinatione. Qua propter licèt sensus Concilij iuxtà sua verba, dubius esset, determinandus erat in hac sola approbatione, & renovatione Sixtianarum decretalium, ex qua indubitata manet eius mens, quoad hanc partẽ. Ipsa Concilij verba, cum dicitur non esse suæ intentionis comprehendere Virginem, denotant non quidem comprehendisse revera, quare de facto est, quod intendit, & voluit factum esse; quod si Concilium non comprehendit, planè, neque Scriptura comprehendit, alioqui contraria esset sensui, & intentioni Scripturæ intentio, & sensus Concilij. Et sanè absonum videretur, si vellet Concilium non comprehendere id, quod verè comprehendisset, nec consultè, sed temerè potius intenderet, quod non consequeretur frustra quippe esset intentio, cuius non habuit effectum. Satius esset nihil dicere: quare cum dixit talem fuisse suam intentionem, talis effectus, &
ij

ipsa realitas fuit. Hoc itaque, quod sanè constat ex textu Synodi Tridentinæ, confirmatur, ita illam sensisse, ex innovatione illarum Constitutionũ, in quibus omnino insistendum est.

Quód si aliquis obiecerit, non approbasse Concilium constitutionem, *Cum præexcelsa*, falsum profectó est, & quidem parum ad rem; nam cum prima, & præcipua fuerit hæc constitutio inter Sixtianas quæ de hac materia habemus, extetque in iure Canonico, dicatque generaliter Concilium in plurali *Constitutiones* Sixti innovare, non est cur excludatur præcipua. Præterea satis erat, quod approbasset constitutionem *Grave nimis* secundam, quæ etiam est in iure (quod nequaquam est dubitandum) cum ex ea etiam sola colligatur, quod supra est notatum, & postea probabimus: tum quia in ea contineatur approbatio Extravagantis, *Cum præexcelsa*, cum in ea nitatur ad suam determinationem, & inde sumat argumentum adversus errorem nonnullorum concionatorum.

Explicabitur ampliús, hæc mens Cōcilij Tridentini de non comprehendenda Virgine, cum loquitur de peccato origi-

originali, ex eo quòd Concilium sequutum fuerit sanctum Augustinum in illo decreto, & declaratione eius. Qui sanctus Augustinus loquutus etiam de peccato originali , voluit *propter honorem Domini*, cum de peccatis agitur, nullam institui quæstionem de sanctissima Dei Matre, quippè *quæ ex omni parte vicit peccatum*. Cúm igitur Augustinus ita non comprehendit Virginem in sua tractatione de peccato originali , vt non se habuerit suspensum, sed propensum, ita vt excluserit Deiparam à communi plaga originalis delicti. ; idem videtur dicendum, de Concilio Tridentino. Accedit ad hoc, quod cúm sacra Synodus approbaverit constitutiones Sixti IV. & per consequens Officium Nogarolis, in quo non solum citatur S. Augustinus, pro veritate immaculatæ Conceptionis , sed etiam pro ea allegentur multi alij Patres, Ciprianus, Hieronymus, Hilarius, Ambrosius, Anselmus, Cyrillus, Basilius , Ildephonsus, & alij. Qui omnes ita non comprehenderunt Virginē in reatu communi peccati originalis, vt excluserint etiam ab eius macula, vt ita pronuntiaretur ab Ecclesia , in recitatione

tione Eccleſiaſtici officij. Cumque illos ſequatur Concilium Tridentinum, non eſt alienandum ab eorum mente.

Verùm, vt redeamus ad inſtitutum, non ſufficit illatio negativa ad declarationem expreſſam, quam fecit Concilium, ſeu poſitiva, licet ſat eſſent illa principia negativa, vt Concilium negativè ſe haberet, hoc eſt, nihil diceret, ſed taceret, nihilque contra conceptam Virginem ſine originali iudicaret; at, vt poſitivè, & expreſsè declaret, quemadmodum declaravit, non comprehenſam in ſuo decreto, neceſſe eſt, vt conſultiſſimè procederet, vt poſitivè influerent aliquid nonnulla ex illis principijs, prę-terquam, quod hoc conſtet ex ipſa Synodo Tridentina cùm planè ſe dicat ſequutam illa fundamenta, ad ea, quæ ibi declaravit. Vnde conſentaneè ad illa ſunt omnia, quæ declaravit. Quod ſi aliqua ex illis poſitivè influxere in illam declarationem; poteſt reputari omnia confluxiſſe, cùm in idem recidant: conſona enim, & connexa ſibi ſunt. Nam Patres docuerunt in hoc puncto, quòd Scriptura; Concilia, quæ Scriptura, & Patres; Eccleſiaque iudicavit, quod Cō-

cilia; quoniã omnia consonãt sibi, vnanimiaq. sunt, & cum ijs omnino vnanime fuit Concilium Tridentinum, neque potuit contrarium esse.

Hinc sequitur, quòd cum Concilium declaraverit suum animum de nõ comprehensa Virgine in sorte communi, & decreto de peccato originali: sequi etiã videtur, quòd non habuerunt animum illius comprehendendæ, neque consensus Ecclesiæ, neque Concilia, neque Patres, neque Scriptura; nimirum, nec sanctus Paulus, nec Spiritus sanctus: cũ enim dicat Tridentinum, quod dixit sanctus Paulus, eodem sensu, quo ille dixit debuit dicere, alioqui non diceret idem, si diversum sensum haberet; cum autem sensus, & animus Concilij fuerit, vt non comprehenderet Virginem in suo decreto generali, desumpto ex sancto Paulo, sensus etiam, & intentio Apostoli videtur fuisse nõ comprehendens Deiparam in sententia generali, *Omnes in Adam peccaverunt.*

Amplius hoc confirmo; nam si Concilium Tridentinum explicaret expressis verbis, antiqua Concilia, aut Patres, aut sanctum Paulum non habuisse intẽ-

tionem

tionem in ijs, quæ de peccato originali dixerunt comprehendendi Virginem, quis non haberet certum, & crederet declaratum, quòd sanctus Paulus non comprehenderit illam in suis verbis. Sic simili modo nunc videtur certum habẽdum; nec enim minorem vim habet declaratio Concilij, cum semetipsum declarat, quam si declarasset alia Concilia, aut Scripturam Canonicam. Cum autẽ Concilium dixisset idem, quod Apostolus, & suum declaraverit dictum de nõ comprehensa Virgine, plane, nec sanctus Paulus dicendus est comprehendisse illam, nec Patrum traditio, neque alia Concilia. Atque, vt constet quomodo vniret Tridentina Synodus suam sententiam de peccato originali cum sententia Apostoli hæc sunt eius verba: *Si quis Adæ prævaricationem sibi soli, & non eius propagini asserit nocuisse, & acceptam à Deo sanctitatem, & iustitiam, quàm perdidit, sibi soli, & non nobis etiam eum perdidisse; aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum trãsfudisse, non autem, & peccatum quod mors est animæ, anathema sit: cùm contradicat Apos-*

Apostolo dicenti: Per vnum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransijt, in quo omnes peccaverunt. Ecce quomodo Concilium declarans se quód nō comprehenderit Virginem in hoc, supposuisse videtur, nec illam comprehendi ab Apostolo.

Iuxta prædicta igitur Antonius Treius Episcopus Carthaginensis legatione sua sect. 2. orat. octava ad Paulum V. §. 3. dixit illam sententiam approbatam à multis Theologis: *Cum Concilium Tridentinum locutiones illas vniversales, & veram earum intelligentiam examinaret, ac ex eisdem, præcipuè illis verbis D. Pauli ad Rom. 5. Per vnum hominem intravit peccatum in mundum, & per peccatum mors, in quo omnes peccaverunt. Illud constitueret decretum, omnes, & singulos homines ex Adam naturaliter descendentes, peccatum originis contrahere; statim advertit statutam illam à se regulam, ex illis vniversalibus Scripturæ regulis, deprompta, non comprehendere Beatissimam Virginem Mariam. Cùm cæteros omnes originalis peccati fœditate maculatos defini*[illegible]*, illico Mariam vocat immaculatam, & protestatur non esse*

suæ intentionis statutum illud de Maria intelligere. Cum ergo Concilij Patres, ac proinde spiritus, & vniversa demum Ecclesia non voluerunt, vt loca illa intelligerentur de Maria, aut decretum explicaretur, quis modò audebit dicere sibi illam adstipulari Scripturam, vt Mariam dicat originaliter peccasse; si Spiritus sanctus qui ipsius Scripturæ author est, & decreti illius inspirator, dicat apertè per Concilij Patres, se non velle illam de Maria intelligi, nec istud de Maria pronuntiari, quis erit modò qui Mariam sub illis vniversalibus locutionibus Scripturæ contineri, & consequenter sub illo decreto comprehendi, tenaciter asseveret? Spiritus sanctus dicit non esse suæ intentionis eam comprehendere, si velint adversarij hæc loca de illa intelligi, necesse est, vt dicant eße suæ intentionis comprehendere, & ita Spiritus sancti intentioni contraire, dum quod ille circumspectissimè, & providè se non velle advertit, illi tenaciter se velle demonstrent.

Liquet ergo quanta sit negativæ opinionis probabilitas ex sacra Scriptura, dum per speciales auctoritates, & verba, quæ tam expressè, & vnanimiter de Mariæ immaculata conceptione explicant Doctores, & eidem accom-

accommodat Ecclesia, satis manifestum sit eã primorum parentum non contraxisse peccatum, & contrariæ sententiæ videtur infirmitas, dum vel illa generalia loca, quæ pro illa primitus eius factores vrgebant, nec hæc ipsa voluerit Ecclesia de illa explicari. Hactenus ille.

§. II.

VERITAS SENTENTIÆ negativæ colligitur ex declaratione Decreti, quæ amplius roboratur iuxta dicta.

QVID ex hoc rursus sequitur, nimirum opinionem, quæ asserit Virginem conceptam cum peccato originali, esse falsam, tum, quia habent diversam intentionem, qui illam affirmant, ab intentione Concilij, & consequenter à mente sancti Pauli, cum velint comprehendere Virginem in lege generali, cum Concilium, & Apostolus non velint illam comprehendere: tum quia consideratis secundum se rebus, si vera esset opinio affirmativa, necessariò

comprehenderetur Virgo in decreto,& lege generali, nam cúm propoſitio ſingularis compreheditur in vniverſali, ſic hæc propoſitio particularis, Virgo cōtraxit originale peccatum,comprehenditur in lla vniverſali, omnes contrahũt peccatum originale, & in Adam peccaverunt.Cúm autem Concilium,& Apoſtolus non comprehendant Virginem in ſtatuto generali, certum erit, quód ſit falſum contraxiſſe originariam culpam.

Si dixeris Apoſtolum, nec incluſiſſe, nec excluſiſſe Virginem, ſed ad vtranque partem neutrum, & quaſi negativè ſe habentem noluiſſe de alterutra decernere. Abſit, vt dicatur de Scriptura ſacra,& doctrina Spiritus ſancti.An ne eius admirandum organum Apoſtolus, vt ſuſpenſus,& perplexus ſe geſsit, aut quaſi ignorans? Planè dicere hoc de Spiritu ſancto in illo loquente impium eſſet; neque par eſt tale pronunciare de locutione divina, & Canonica Scriptura,cuius eſt author Deus,qui nihil ignorat,neque poteſt perplexus eſſe. Præterea cum Scripturæ ſenſus verus ſit in ſe ſecundúm totam latitudinem, quâ

veræ

veræ ſunt res à parte rei, verum eſſet, quòd Virgo fuerit cum peccato concepta, ad hoc etiam ſingulare individuum extenderetur vniverſalis illa loquutio, veraque eſſet generaliter ſine vlla exceptione, verumque eſſet, quòd in illa comprehenderetur Deipara. Sed demus non fuiſſe improprium Spiritus ſancti indeterminatum, ſeu neutrum ſe habuiſſe, cur ita ſe deberet habere ſine vlla cauſa? Cur non vellet includere Virginem in propoſitione generali, cum re vera, & à parte rei eſſet incluſa? An ne diceret aliquis in hoc mentiri, quandoquidem ſaltem materiale mendacium eſſet in ſe. Si quis diceret nolle comprehendere in propoſitione generali illam ſingularem, quæ à parte rei comprehenditur; & in eo qui ſciret comprehendi, formale mendacium reputari poſſet ſi diceret non comprehendi, quod agnoſcit verè, & in ſe, atque à parte rei comprehendi cum contra ſcientiam, & mentem ſuam iret, quod abſit dicere de Spiritu ſancto, & libris Canonicis, & Concilijs legitimis, quibus, nec materiale mendacium eſt imputandum, quod videretur incurriſſe Concilium (nolés

comprehendere Virginem, vbi verè eam comprehenderat, & comprehendebatur) si se conformare voluit, vt par est intentioni divini Spiritus, sensuique illius.

Ad maiorem claritatem propono hãc obiectionem. Si Imperator scriberet, ad suum Legatum apud Hispanum Regem, vt ei renunciaret omnes Status, & Provincias Germaniæ, sibi conformes esse, & libenter parere, & Rex Hispaniæ rogaret, an & Alsacia etiam quæ sub ditione Gallicana erat: verùm id ignorãs Legatus diceret se nescire, sed post cõsultum Imperatorem declaraturum. Sic videtur se potuisse gessisse Concilium, annuntians fidelibus illam veritatem, quód omnes contrahant peccatum originale, suspensum se habens circa Virginem, donec Deus in alia occasione declararet veritatẽ. Contra hanc obiectionem dico, quod licet possiblile fuisset Concilium se huiusmodi gessisse, de facto tamẽ non ita se gessit. Nam Concilij mens eadem fuit, vt dixi, cum mente Sixti IV. in suis constitutionibus approbatis ab ipso Concilio, ex quibus constat necessario dicendum, non ambi-

guum, ſed certum eſſe non fuiſſe comprehenſam Virginem in ſententia ſancti Pauli. Præterea ipſa ſancta Synodus fatetur, in ijs quæ in ſuo decreto declarat, ſequutam fuiſſe iudicium Eccleſiæ, & communem ſenſum; at communis ſenſus fidelium, & tam notum iudicium Eccleſiæ, ac eſt celebratio, & ordinatio officij immaculatæ Conceptionis, per quod tempore Concilij Tridentini, in totius orbis Chriſtiani Eccleſijs acclamabatur immaculata Conceptio Virginis, & approvabatur, dum per præſervationem eiuſdem, non ſe ſuſpenſum habuit an comprehenderetur, vel ſecús in loco ſancti Pauli, ſed determinatum erat, ſupponens non comprehendi, & ab Eccleſiaſticis clamoribus à Deo redundavit in fideles, vt Dominicus Soto in cap. 5. ad Rom. ad illa verba relata in decreto Concilij, *Omnes in Adam peccaverunt*, ſic dixerit: *Abſit vt nullum hîc verbum de ſacratiſſima Virgine Dei Genitrice faciam: vtrum videlicet hæc ſentententia concludatur nec ne, nam etſi Concilium Tridentinum decretum Sixti renovando, fecerit libertatem ſentiendi in vtramque partem; eſt tamen exceptio Virginis in hac*

vniversali sententia Pauli, vsque adeò celebris, non modò inter plebes, sed etiam inter bonos Doctores, quales præcipuè sunt Illustrissimi Parisienses, vt si qui hanc sibi exceptionem persuadere non poßunt, vt cui Paulus refragari videatur, adeò id absque odio, & invidia nequirent facere, &c. Tanta enim ratio habita fuit Sixti IV. Officij immaculatæ Conceptionis ordinati ab Ecclesia Romana, & decantati in illa, vt condemnaverit tanquam authores erroneæ doctrinæ nonnullos, qui contra illius venerationem obloquebantur, quasi contradictores sensui, & iudicio Ecclesiæ: ergo si sensum fidelium, & hoc iudicium sequutum est Tridentinum Concilium, non se suspensum habuit, sed nequaquam comprehendit Virginem. Ex quo sequitur de facto non se suspensum habuisse Concilium, nec se remisisse ad alteram declarationem, de non comprehensa Virgine in locis Scripturæ, quæ peccatum originale filios Adami infecisse dictant, nec potuerit contrarium circa hoc declarare, quã declaravit, nec remittere se ad hoc in alio tempore (quasi non fuisset declaratum) declarandum. Quoniam autem

hoc

hoc non fuit definitio immaculatæ Cõceptionis, nec sufficiebat ad illam definiendam, dum ad hoc vltra id, quod nihil haberet, contra se in Scriptura, deberet aliquid habere pro se, & contineri in alijs Scripturæ locis: hoc restabat dicendum de fide, & posset remitti in aliud tempus.

Præterea, valde diversa oratio est illius exempli humani de Imperatore, & Legato suo, ac de Spiritu sancto, & Cõcilio, tum quia Legatus, tanquam omnino ignorans abstraxit se ab affirmatione aliqua, aut negatione, non autem positivè dixi non comprehendere Alsaciam in illa vniversalitate Provinciarum, Concilium autem nõ comprehendit Virginem in generalitate peccati originalis, positivè dicens, non esse suã intentionem illam comprehendere, & sicut Legatus ille nescius veritatis, si respondisset comprehendi Alsaciam, temerè dixisset, & exposuisset se periculo errandi, sic Concilium dicens, se non comprehendere Virginem, non ignorãs id dixit, sed ex superiori scientiâ; quare Concilium non se abstraxit, nec suspensum se habuit: nam si ita esset, sa-

tiús

tiùs videbatur tacere, ſicut fecerunt Concilia Africanũ, Milevitanum, Arauſicanum, atque Paleſtinum, & non erat opus otioſè dicere id quod perinde fuiſſet, ac ſi nihil dixiſſet: quare aliquid ampliús voluit indicare, cùm dixit non comprehendere Virginem. Quod inde magis hoc probatur, quòd addidiſſet, & iuſsiſſet obſervationem conſtitutionum Sixtianarum, ſecundum quas immaculata Virginis conceptio commendatur, & celebratur, & excluditur Virgo à lege generali, de peccato originali, quam promulgavit Paulus. Nam ſi Concilium abſtractum, & ſuſpenſum ſe habuiſſet, hoc debebat ſubticere, in quo tam additum, & devotum ſe mõſtravit præſervationi virgineæ. Quæ cõſideratio perſpicuè demonſtrat, non fuiſſe Concilium indifferens, & neutrũ in hac parte, cum expreſſè probaverit id, in quo nõ comprehenditur Virgo in ſtatuto generali de contracto peccato originali, approbans cõſtitutiones Sixti, quare conſequens eſt, vt neque Concilium comprehendiſſet, quanvis id non explicaſſet. Vnde hoc additamentum videtur mihi perſpicuam hanc rem facere,

cere,

cere,& planè concludere. Deinde maximum est discrimē inter Legatos,& Scriptores Canonicos: nam ij non sunt commissarij Spiritus sancti; sed organa, in quibus,& per quos ipse loquitur,ijsque semper assistit: quod non possunt erga suos Legatos Principes præstare. In quo multa dici possunt, sed non est opus amplius immorari.

Illud certè scio, æqualiter esse de fide, quòd concupiscentiam Apostolus dixerit peccatum, ac quòd non intelligeret propriè peccatum, sed analogicè per relationem ad peccatum, quod declaravit in hoc ipso decreto Concilium, non tanquam diverse loquens, sed tanquàm vnus Dei spiritus, in diversis idem loquens,& quod dixerat, iterúm clariús dicens: sicut ergo Concilium declaravit per illam Apostoli vocem *peccatum*, non intelligi culpam propriè; similiter etiam immediatè post significavit per vocem eiusdem Apostoli *omnes* non cōprehendi Virginem; quod si hoc non significavit, non videtur esse, quid declaraverit, cum alioqui perinde esset, ac si tacuisset. Ipsa autem synodus dixit expressè *declarat*, quare aliquid addidit,

quod opportuit dici, non quod otiosum fuisset dicere, vniens suam intentionem, cum intentione Pauli, & Spiritu sancti, potiús quàm verba. Neque enim dixit Apostolicum Concilium: dicimus Spiritus sanctus, & nos, sed *visum est Spiritui sancto, & nobis*, quòd ad intentionem, & sensum eundem spectat. Hinc constabit responsum ad obijcientem; verba Concilij non fuisse hæc; *suæ intentionis esse nõ comprehendere Virginem*, sed ista: *non esse suæ intentionis comprehendere Virginem*. Nam quoad institutum nostrum nulla differentia est, & vtrumque non oportebat avellere Concilium suam intentionem ab intentione Scripturæ, nec positivè dicere non esse suam intentionem, satis fuisset intentio Spiritus sancti, & sancti Pauli. Benè poterat nihil dicere Concilium, sed planè semel loquutum non decebat illud seiungere suam intentionem ab intentione Canonicæ scripturæ: cumque dixisset suam intentionem esse non comprehendere Virginem, eadem quoque fuisse apparet intentio S. Pauli, cum enim idem dicit quod ille eundem sensum debebat habere, alioqui non diceret idẽ.

Ex

Ex eo autem quod ſit falſa opinio affirmativa, ſequitur eſſe veram ſententiam piam. Ex hoc autem rurſus ſequitur, quòd in Scriptura contineatur, in illis ſcilicet Scripturæ locis, in quibus Virgini negatur omne peccatum, ita vt in illa negatione generali, intelligatur etiam negatum ſingulare peccatum originis, nimirum cum dicitur: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Similiter cum dixit Angelus: *Ave gratia plena*, extendatur in illa plenitudo gratiæ, etiam ad gratiam originalem. Nam cum dicitur de Virgine generaliter nullam maculam fuiſſe in illa, ſi verum eſt, quòd non habeat originalem, ſequitur, quòd neceſſariò includatur etiam excluſio originalis particularis, in illa vniverſali negatione totius culpæ. Nam, ſicut anteà diximus, propoſitio particularis neceſſarió includitur in generali.

Magna ratio habenda eſt eorum, quæ ex prædicta declaratione Concilij deducuntur, & neceſſariò videntur inferri, cum facta fuerit non ſine aſsiſtentiâ divini Spiritus, quandoquidem facta fuerit in ipſo decreto de peccato originali,

ginali, quod tanta gravitate, & consilio edidit illa sacrosancta Synodus; & prætereà hanc declarationem fecit non dissimili modo, ac antecedentem in qua declaravit concupiscentiam non esse formaliter peccatum; quod autem hic addiderit anathematismum, parva differentia est, quoad vim declarationis, & divinam assistentiam, cum multi fuerãt hæretici, qui concupiscentiam assererent peccatum, oportuit cum anathemate illos compescere: at veró cúm nostra declaratio, de non comprehensa Virgine in decreto generali, non esset adversus aliquã hæresim, non erat opus addere anathema. Præterquam quod dici potest etiam in hac vltima declaratione additum anathema, vel aliquid equivalens, quoniam adiecit excommunicationem, & censuram latam in constitutionibus Sixti adversus eos, qui contrarij omnino huic declarationi Concilij, ita comprehendebant Virginem in lege generali de peccato originali, & in propositione vniversali Apostoli: *Omnes in Adam peccaverunt*, vt dicerent hæresim affirmare immaculatam conceptionem Deiparæ. Vnde rursus

con-

confirmatur Concilium non comprehẽdisse Virginem, cum innovaret pœnas, & censuras, simul cum condemnatione erroris adversus illos, qui eam totaliter comprehendebant, vt pronuntiarent hæreticum, illam dicere sine originali conceptam, denique illud evidenter demõstrat adstitisse Spiritum sanctũ Concilio in dicta declaratione, cum in eadẽ innovaret constitutiones Sixti, ad quas necessaria erat authoritas in nomine Christi, & ex divino Spiritu, cum in ijs definierit erroneas quasdam propositiones. Ad definiendum autem assistentia Spiritus sancti necessaria est.

Ad hæc omnia accedet ipsa contrariæ sententiæ assertorum æstimatio, cum eorum aliquos tam profundè perculit hoc Concilij decretum, vt in ipsam sacram Synodum invecti fuerint, ac testatur Catherinus in epistola ad ipsum Tridentinum Concilium, sive in præfactione eius libri de Conceptione adversus Spinum, & eius discipulum, sic dicens: *Non huic afferam probra illa, & contumelias, quas ille dignus tali Magistro discipulus adversus Patres sacrosanctæ Synodi in ea epistola arrogantissimè (ne quid*

durius

durius dicam) congessit. Arguit enim eos immoderatioris audaciæ, ac petulantis inscitiæ, vt qui cum se noscerent apud doctos Theologos minoris esse existimationis, istis novitatibus captarent auram popularium: atque ideo non veriti sint facere verbum de hac re. Quis autem sibi vnquam persuadere posset fore, vt generale Concilium, in tantum ac tam severum Censorem esse aliquando incursurum. Hæc Catharinus.

Magnus igitur, & novus fuit favor iste Concilij Tridentini, cum tam contrarium sibi cognoscerent illi plusquã oportebat nimij defensores affirmativæ opinionis.

§. III.

QVÆ SEQVANTVR ex extravagante Grave nimis *Sixti Quarti.*

IDEM confirmatur ex Pontificijs constitutionibus, ex quibus omninò deducitur opinionem affirmativam nõ posse esse de fide. Si quidem Sixtus IV. in

in constitutione *Grave nimis*, definivit non modó falsam, sed erroneam esse illam propositionem, in qua hæresis affirmaretur, dicere, Beatam Virginem sine peccato esse conceptam. Ex quo sequitur, hanc propositionem *Virgo concepta fuit in peccato*; nequaquam definiendam esse: quoniam si definiretur, sequeretur illam propositionem, quæ declarata est iam erronea, esse veram; prout ex hac ratiocinatione constat. Si de fide sit, Virginem conceptam in peccato, hæresis erit, affirmare fuisse conceptam sine illo. Vnde Ecclesia sibi metipsi contraria esset, quod impossibile est, cùm sit columna veritatis. Quanvis enim propositio probabilis possit habere mutationem status, & transire in propositionem certam, hæc tamen propositio erronea nequaquam potest transire in meliorem statum; nam fundatur esse erroneam in re æterna, nempè in actu præterito, qui nequaquam potest non esse præteritus, nempè in eo immediatè, vt Sixtus IV. notat, quòd sancta Romana Ecclesia instituerit festum Conceptionis, quod non potest non factum esse, quanvis nunc desierit celebrari: fundatur

tur itaq; in determinatione cultus Ecclesiastici in hac parte, & re tam gravi, in qua non potest errare Pontifex, instar Sanctorum canonizationis.

Maioris claritatis gratiâ, considerandæ sunt hæ duæ propositiones contrariæ: *Beata Virgo concepta est in peccato originali. Beata Virgo non est concepta in peccato originali.* Deindè, notandæ sunt ex determinantibus alterutram partē propositiones æquipollentes. Prima: *De fide est conceptam esse in peccato.* Secunda: *Hæresis est, non esse conceptam in peccato.* Tertia: *De fide est, non esse conceptam in peccato.* Quarta: *Hæresis est, conceptam esse in peccato.* Sixtus IV. cōtrarias in æquilibrio statuit, & præcipit, neutram esse habendam pro hæresi: itaquè, si quis privata authoritate determinat, agit temerariè contra negativum Pontificis præceptum; & in hoc sensu valet, quod dicitur: non licet Thomistis determinare negativam esse hæresim; ergo, & alijs non licet determinare affirmativam esse hæresim. At verò ex æquipollentibus Pontifex assumpsit solam secundam, & assertionem illius definit esse erroneā: ergo & æquipollens nunquā est

est definibilis; ergo propositio ista: *De fide est Beatam Virginem conceptam esse in originali*, impossibile est, vt sit definibilis ab Ecclesia Romana; nec potest converti, sicut in contrarijs, à quarta propositione vsq; ad tertiam: nam Pontifex solam secundam declaravit erroneam, non quartam: sic igitur, quarta non est damnata vt erronea; sed prohibita tantùm, & pendente lite, non est asserenda antequam definiatur: æquipollens etiam non erit asserenda antequam definiatur; sed erit definibilis. Non sunt igitur hæ duæ opiniones in æquali statu; sed pro extravagante *Grave nimis*: hæc differentia est inter illas maxima, & gravissima, præter alias ab alijs Pontificibus constitutas. Et quidem obiter advertendum, non solúm liberam esse ab illa censura erroneæ propositionem quartam, quia Pontifex illam non condemnavit: sed etiam, quia ratio, ob quã condemnavit erroneam propositionem secundam, nequaquàm competat quartæ. Ratio autem fuit institutio festi, & celebratio ab Ecclesia Romana, contra quam est secunda propositio, non auté est quarta: ideò inter vtranque inter-

vallum magnum est. Præterea, quoniam alioqui contrarius sibi fuisset Pontifex, & contraria cogeret dicere.

Accedit, quòd illi, qui erroneè asseruerunt esse hæresim sententiam piam, id dixerunt, quatenus opponebatur sacræ Scripturæ; at Pontifex definiens esse erroneum, dicere illam hæresim, declarat pariter non esse contra Scripturam: si autem non est contra Scripturã, damnari tanquam hæresis nequit; quapropter sententia pia condemnabilis non est contra fidem esse. Hinc etiam sequitur, verissimam eam sententiam esse, sicut & affirmativam opinionẽ falsam: nam si fuisset vera affirmativa, omnino contineretur in Scriptura, dicente: *Omnes in Adam peccaverunt: Omnes mortui sunt*. Nam cũ sit propositio particularis, comprehenditur prorsus in vniversali: vnde, negativa esset reverà contra Scripturam. At cùm non sit cõtra illam, sequitur non comprehendi sententiam affirmativam in illa vniversali; sed excipi Virginem. Vnde etiam sequitur manifestè, opinionem affirmativam esse prorsus falsam. Quod si dixeris, sanctum Paulum locutum de debito pec-

peccati, non de ipso peccato contracto, respondeo, Concilium Tridentinũ exindè definisse, filios Adæ ipso peccato, re ipsa contracto, contaminari.

Quòd si quis dixerit Sixtũ non damnasse illos, qui dicebant hæresim piam opinionem, quòd esset vtcumque contra Scripturam; sed quia dicebant expressè, & clarè esse contra illam; vnde, licèt in Scriptura non contineretur affirmativa expressè, potuerit contineri implicitè, & tandem definiri à Sede Romana, vt vera. Contra est: quia ratio condemnationis Pontificiæ non redditur, quia esset contra Scripturam, vel implicite, vel explicitè; sed quia celebratur ab Ecclesia Romana festum Cõceptionis. Hoc solum sufficit, vt opinio affirmativa sit falsa, & nunquam diffinibilis, prout iam notavimus. Atque propositio illa, quód sit hæresis pia assertio, quæ damnata est vt erronea, nullatenus sit futura probabilis, neque posset asseri probabiliter vt vera. Nam si esse Mariam conceptã sine peccato, opponeretur saltem probabiliter Scripturæ, non mirum si aliquis auderet dicere, quòd ad minus probabiliter sit hæreti-

cum, Deiparam conceptam sine peccato, cum saltem probabiliter opponeretur Scripturæ: quod minimè est dicendum iuxta dicta, & considerata supra ex extravagante Sixti, & Concilio Tridentino. Neque enim dici debet, opinionē erroneam posse asseri probabiliter veram. Quare sententia pia neque explicite, neque implicite est contra Scripturam. Addo ad dicta, licet propositio affirmans hæresim esse sentētiam piam, non esset damnata vt erronea, imò quāvis non esset erronea, sufficit esse falsam, & damnatam falsitatis à Romano Pontifice ob rationem prædictam instituti festi, vt inde sequerentur ea, quæ supra intulimus; exinde enim omnino posset colligi sententiam piam non esse condemnabilem, nec contra Scripturā, cúm nunquam posset dici hæresis, cùm semper constabit hoc, celebratam fuisse ab Ecclesia Romana festivitatem Conceptionis. Facilè inde etiam inferret, qui velit, sententiam negativam esse veram, & opinionem affirmativam falsam.

Notandum etiam est, quid ex illa particula huius extravagantis, *Præsentibus*

in perpetuum valituris; ſequitur : quód contra piam ſententiam definiri nihil poſsit: nempè, ſi aliquid diffiniri poſsit contra illam, ſcilicet Deiparam Virginem in peccato originali fuiſſe conceptam; definiatur tandem aliquando: ergo nunc eſſet hæreticum, dicere, eam eſſe conceptam ſine macula originali; ergo in gratiam hæreticæ aſſertionis ſummus Pontifex indulgentias concederet; imó invitaret ad cultum illius feſtivum; quod dici non poteſt. Igitur ex hac formula, ſequitur, hunc cultum immaculatæ Conceptionis, ad quem Sixtus IV. omnes Chriſti Fideles invitat, fore perpetuum; *præſentibus*, ſcilicet, *in perpetuum valituris*: ergo illam damnari non poſſe.

§. IV.

CERTITVDO SENTENtiæ piæ ex extravagante Cùm præexcelſa.

EANDEM certitudinem ſententiæ piæ, æquè ineluctabiliter poteſt demonſ-

monſtrari ex extravagante *Cum præ excelſa*, per quam commendatum, atque introductum eſt in Eccleſiam Romanã feſtum Conceptionis; quæ certitudo deſumitur ex authoritate Eccleſiæ, in-inſtituentis feſtum Conceptionis,& iudicantis poſt exactas diſpoſitiones præſervationem Virginis dignam cultu ſacro,& publico. Vnde, à poſteriori manifeſtè concluditur, hanc præſervationem ita eſſe certam, vt non poſsit eſſe falſa; alioqui eam Eccleſia non coleret. Proinde, ſunt plures Doctores, qui cõtendunt, poſtquam Eccleſia Romana Conceptionem ſolemni feſto colit,eam opinionem probabilitatis gradum ſupergreſſam, eſſequè adeò certam, vt à parte rei (vt inquiunt) non poſsit eſſe falſa, iuxta ſanctos Patres, Auguſtinum,Ildephonſum,Bernardum,Thomã, Bonaventuram,& alios,quanvis non ſit certa certitudine Fidei. Quod verò ad definitionem attinet, ferè omnes contendunt affirmativam ſententiam non eſſe definibilem, ſicut nec condemnabilem negativam.

Auguſt. ſerm. 95 de diver. & ſerm. 113. Ildephonſus lib. de Partu rit. Virgin. Bernard. epiſtol. ad Lugdun. Vidẽdus eſt liber de perpetuo obiecto.

Quam certitudinem, ex inſtitutione feſti, ipſe Pontifex Sixtus IV. ſuppo-

nit

nit in extravagante *Grave nimis*, & ex ea facilè poteſt, & ſatis ſolidè probari: cũ enim inibi condemnaſſet tanquam falſam, perverſam, & erroneam illam propoſitionem: *Sententia pia eſt hæretica*. Rationem immediatam tam ſeveræ cenſuræ reddidit; quia celebratur in Eccleſia Romana feſtum Conceptionis. Vnde quidquid deducitur ex illa condemnatione, infertur etiam ex celebratione feſti ab Eccleſia: quare, cúm ex condemnatione illa ſequatur, vt diximus, falſitas aſſertionis affirmativæ, & certitudo negativæ, etiam ex inſtitutione feſti, ſequitur ex hac etiam parte, certam eſſe piam ſententiam, & omnino refutatur evaſio Gravinæ, qui cenſuit cum obiecto ſecundario feſtivitatum, vt ipſe loquitur, poſſe compati falſitatem: ideò auſus eſt dicere ex inſtitutione feſti Conceptionis, nõ eſſe certam Conceptionem immaculatam; quæ aſſertio penitús refellitur ex argumẽtatione prædicta.

Nam de ipſa Conceptione immaculata, quã idem Gravina conſtituit obiectum ſecundarium, eſt prædicta certitudo, & de eadem eſt ratio Sixti, & circa

ca eam determinatio eiusdem, non contra eos, qui dixissent esse hæreticum dicere, Personam Virginis sanctam; sed contra eos, qui dicebant esse hæresim Conceptionem Virginis affirmare immaculatam: & ex celebratione huius obiecti secundarij iuxta Gravinam, intulit: Sixtus, prædictam propositionem esse erroneam, quin recurreret ad id, quod dicitur ab eodem Gravina, primarium obiectũ de Persona Virginis sancta. Quód autem non instituisset Pontifex festivitatem de re non certa, præterquam quód se exposuisset periculo errandi, atque, vt ita dicam, introducendi non religiosum re ipsa cultum; sed potiús superstitiosum quoad realitatem; neque enim colere rem falsam potest esse à parte rei religio, ea est magna causa, quód illud in quo posset fundari ratio condemnandi tanquam erroneam propositionem aliquam, non deberet esse instabile, & incertum; sed fixum, & verum.

Cumque ratio condemnandi vocantes hæresim sententiam piam, sit institutus ab Ecclesia Romana cultus eius, quod per illam sententiam piam affirmatur,

matur, necesse est, vt ipsa sentia pia sit vera. Etenim, si errare in hoc posset Pontifex, nequaquam erroneum, imó nec evidenter falsum esset illud, quod tanquam erroneum condemnavit Sixtus; cum autem hoc sit verè erroneum, nequaquam erravit, nec potuit errare summus Pontifex in institutione festi, nec in veritate mysterij celebrati; sive illud singatur obiectum secundarium, sive dicatur primarium. Propositio cōdemnata à Sixto, hæc fuit: *Hæresis est dicere, Deiparam conceptam sine peccato.* Cúmque ex institutione festi certū reddatur hoc mysterium, cum celebratur ab Ecclesia, propositioque prædicta illud dicat falsum, & hæreticum, sequitur esse propterea falsam, & erroneam. Vnde causa, cur sit erronea, est, quia certissimum est mysterium.

Inde etiā illorū occluditur effugium, qui dixerūt, diversimodè institutū fuisse festum Nativitatis Virgineæ, ac Conceptionis, quoniā huius institutio fuit relinquendo liberam opinionem affirmativam, & cum probabilitate sua. Cótra est, quòd institutio festi Conceptionis facta est per constitutionem *Cum*

præ-

præexcelsa, eodem prorſus modo, & tam abſolutè, quàm aliæ feſtivitates, imò ſolemniùs; nec in ea eſt vllum verbum diminuens, factaquè eſt independenter, & aliquot annos antequam Pontifices decreverint, ob iuſtas cauſas, tolerandam eſſe opinionem affirmativam, prohibuerintquè accuſari hæreſeos, aut erroris: de probabilitate tamen eius nihil dixerunt, quod ei faveret. Hoc autem, quod poſtea proviſum fuit, nequaquam tollit priorem feſti inſtitutionem cum vi ſua abſolutè, & independenter, & ſolemniús factam, quod omnino ſufficit, quanvis poſtea ceſſaſſet celebrari: imò, quia omnem ſuam vim habet illa prior inſtitutio, proviſit pro bono pacis benignitas Pontificia, quód in poſteriori conſtitutione *Grave nimis* ſtatuit. In qua conſtitutione mirificè confirmat vim prioris feſti inſtitutionis, cum propter illam condemnarit erroneam propoſitionem aſſerētium, hæreticum eſſe dicere præſervatam fuiſſe Virginem. Hæc planè certiſsima ſunt, & evidentia, ſi penitús conſiderentur.

Quód ſi cum inſtitutione feſti com-

[pate-

pateretur probabilitas, quòd fuiſſet falſum eius obiectum, ſeu myſterium celebratum, rueret prorſus tota argumentatio Sixti IV. in extravagante *Grave nimis*, rueret etiam tota Patrum ratio, imò ſummorum Pontificum, qui à feſtivo cultu ad veritatem myſterij conſtanter argumentantur. ſicut fecit Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Pius V. Paulus V. Gregorius XV. & quotquot innovarunt, approvarunt, aut ratas habuerunt conſtitutiones Sixtianas. Imò rueret optima Eccleſiæ Catholicæ gubernatio, nihilque ſolidum, & ſecurum eſſet, quod diſcerneret Apoſtolica Cathedra in materia morum, & rituum, quoad ſubſtantiam rei ordinatæ pro totius Eccleſiæ regimine: nam ſi ea, quæ ſolúm manent (poſt declarationem Pontificiam) probabilia, decerneret Pontifex, poſſet ſuis decretis falſitas contineri, & revera ſtatuere poſſet iniuſta, aut approbare falſa à parte rei. Si illa approbet, quia veriſimilia, non vera ſunt, & manent non certa poſt decretum ſuum. Si Pontifex declararet aliquem contractum vſurarium, quis auderet dicere eſſe iuſtum, & illum talem cenſe-

censere, licet solúm probabiliter? Si solemniter referret aliquem in catalogum Sanctorum; quis pronuntiaret esse damnatum, quanvis solum sub provabilitate, Si approbasset aliquod institutum religiosum tanquam sanctum, quis diceret esse peccaminosum, licèt non certó id afirmaret? Idem dicendum est de instituto festo, & celebrato ab Ecclesia mysterio. Alioqui, non haberet Pontifex tam constans fundamentum, vt condemnaret refragantes similibus decretis, negantesque certa, aut iusta, quę Apostolica Sedes statuit.

Porró obiectum indubitatum huius festi esse ipsam immaculatam Conceptionem, evidenter ostenditur ex eo quòd Sixtus condemnavit vt erroneam propositionem, in qua diceretur hæretica assertio conceptæ sine labe Virginis, cuius rationem reddidit, quia celebrat Ecclesia festum eiusdem Conceptionis: quoniam perversus quidem error est, dicere hæreticum id ipsum, quod Ecclesia colit, & constituit obiectū festivitatis à se institutæ: at si aliud obiectum esset huius festi, & non immaculata Conceptio, nihil ad rem attineret,

neret, nec possET Pontifex ex celebratione festi inferre illam consequẽtiam, vt condemnaret errorem prædictum assertum, quo affirmatur hæresis dici, sine peccato fuisse Conceptionem Virgineã. Alia quoque manifesta ratio eiusdem est, ordinatum fuisse à Sede Apostolica officium huius festivitatis, in quo clarissimè colitur, & prædicatur præservatio Deiparæ.

Hinc etiam manifestè manet repulsa illa opinatio dicentiũ, celebrari ab Ecclesia Conceptionem spiritualem, non in sensu sancti Anselmi pro Spiritus creatione, scilicet, vnione animæ, quæ spiritualis est cum corpore; sed in diversissimo sensu, pro sanctificatione animæ, non adstricta momento conceptionis naturalis, & creationi eiusdem animæ; contra quam opinionem edidit Sixtus Quartus primam constitutioné, *Grave nimis*, quæ non est in corpore iuris, vbi condemnat talem modum dicédicendi, & sentiendi. Sed quamvis hæc constitutio nõ admitteretur, parvi momenti esset, quod ad nostrum institutum attinet, nam ex secunda constitutione, *Grave nimis*, quæ extat in corpore iuris,

satis

ſatis convincitur falſitas illius opinionis. Ratio eſt evidens: quia Sixtus IV. ex inſtitutione feſti Conceptionis condemnavit, & intulit fuiſſe erroneam doctrinam eorum, qui dicebant, hæreſim eſſe aſſerere conceptam fuiſſe ſine peccato Deiparam; quod planè dicebant de conceptione naturali, non de ſpirituali: nam de hac, ſcilicet, ſanctificatione, nulla vnquã controverſia fuit apud Catholicos, nec vlli hactenus fuerunt orthodoxi, qui eam dicerent fuiſſe ſimul cum peccato. Vnde, antecedens illud ex inſtitutione feſti, & ipſa feſtivitas non intelligitur, nec eſt de conceptione ſpirituali ſanctificatæ, vtcumque Virginis; ſed de conceptione naturali præſervatæ Deiparæ in primo ſuæ exiſtentiæ inſtanti: alioqui, inconſequens, & frivola fuiſſet illatio facta à Pontifice; imò abſurda ratio condẽnationis illius, à conceptione ſcilicet ſpirituali ad naturalem. Præterea, conceptionem ſpiritualem ſumptam pro ſanctificatione, eſſe ſine peccato, iuxta naturam ſuam, & legem ordinariam, catholica veritas eſt, & iuxta Conciliũ Tridentinum ſeſſ. 6. decreto de iuſtificatione, cap. 7. & qui

eam diceret hæresim, non modò erroris arguendus esset; sed accusandus hæreseos, sive festum de illa instituisset Ecclesia, sive non. Sicut enim, qui diceret hæresim esse, affirmare Christum resurrexisse, non modò erroneè loqueretur; sed hæreticè, sive fuisset institutum festum resurrectionis, sive non. Etenim de fide est, quòd non sit coniunctio Christi, & Belial, & cum gratia baptismali non compati peccatum originale. Cúm igitur Sixtus, dicentes hæresim conceptam Virginem sine peccato, cōdemnarit solius erroris, & non hæreseos, & hæc condemnatio fuerit ex vi festi instituti: sequitur non esse id assertum de conceptione spirituali, sed naturali.

Accedit, quòd qui affirmaret hæresim dicere, Christum resurrexisse, aut sanctificatam Virginem esse sine peccato (sicut enim est in symbolo Resurrectio Christi, sic etiam est remissio peccatorum) non modò hæreticus esset, sed blasphemus insuper; nam vltra quòd negaret omnino articulum fidei, dicens illum falsum (quod enim hæreticum est, omninó esset falsum) faciebat Deum

 ipsum

ipſum hæreticum, quod horrenda eſſet blaſphemia. Quomodò igitur, qui talia aſſeruiſſet, ſolùm diceretur à Pontifice erraſſe, & non potius ſummis præſtringeretur cenſuris, & anathematiſmis; non ergo locutus fuit Sixtus de Conceptione ſolúm ſpirituali, ſeu ſanctificatione vtcumque; ſed de concepta Virgine ſine peccato, infuſa illi gratia in prima, ſive ipſa animæ creatione, quod negare non fuit contra fidem, ſicut eſt contra illam dicere, Chriſtum non reſurrexiſſe, aut ſanctificatam animam, non carere peccato mortali.

Ad maiorem claritatem illud etiam convincit evidenter, nec in inſtitutione feſti, nec in condemnatione erroneæ illius propoſitionis, intelligi poſſe conceptionem ſpiritualem, nec Sixtum IV. illius meminiſſe, nec de illa locutum in extravagantibus, *Cum præexcelſa*, atque *Grave nimis*, quæ extant de iure; quoniam prohibuerit appellare hæreſim illam propoſitionem, *Virgo concepta eſt cum peccato*: quare nequaquam loquitur de conceptione ſpirituali; nam ſi de hac loqueretur, hoc eſt, de ſanctificatione, omnino hæretica eſſet appellanda, vt

quæ

quæ negaret remiſsionem peccati originalis per gratiam habitualem, & diceret non remitti peccata, ſed tegi, quod eſt nefanda hæreſis. Denique in eadem extravagante docemur, nondum eſſe deciſum ab Eccleſia, hoc eſt definitum, quód Virgo fuerit ſine peccato concepta, quod omnino intelligendum eſt de conceptione naturali, non de cóceptione ſpirituali, in qua per ſanctitatem iuſtificantis gratiæ remittuntur peccata, quæ faciunt animam inimicam Dei, hoc enim ab initio Eccleſiæ deciſum eſt, & in ſymbolo fidei inter eius articulos poſita remiſsio peccatorum. Cum igitur circa has duas propoſitiones verſaretur tota moles illius controverſiæ, túm de qualitate feſti inſtituti, tùm propoſitionum damnatarum in extravag. *Grave nimis* ſecunda, ſi illæ duæ propoſitiones non ſunt intelligendæ de conceptione ſpirituali, ſed naturali nihil intelligendum eſt de illa conficta ſpirituali conceptione in prædicto ſenſu adverſariorum. Hæc ſatis de hoc. Similiter coargui poſſet ex hac conſtitutione *Grave nimis* ſecunda, quidquid objiceretur contra feſtivam Virginis

conceptionem sine peccato, omniaque alia obiecta ab adversarijs artificiosè excogitata corruũt,& prorsus obruuntur iuxta prædicta.

Cæterũ huic festi celebrationi annectitur consensus populi fidelis, & plena mysterij certitudo stabilitur iuxta sanctos Patres, qui ex institutione festorum inferunt veritates catholicas. Vnde S. Leo in epist. 4, decretali cap. 2. dixit: *Quia Spiritus sapientiæ & intellectus, ita Apostolos, & totius Ecclesiæ erudivit Magistros, vt in Christiana observantia nihil inordinatum, nihil pateretur esse confusum, discernendæ sunt causæ solemnitatum, & in omnibus institutis Patrum, Principumque nostrorum, rationabilis servanda distinctio; quia non aliter vnus grex, & vnus pastor sumus, nisi quemadmodum Apostolus docet. Id ipsum dicamus omnes: simus autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* Similiter sanctus Agustinus ex celebratione festi certam rei celebratæ colligit sanctitatem in serm. 113. qui est de S. Cipriano, dixit de eodem loquutus: *Quando natus sit, ignoramus, & quia hodie passus est, natalem eius hodie celebramus, sed illum non celebraremus, etiamsi nossemus:*

mus : illo enim die traxit originale peccatum : isto autem die vicit omne peccatum. Sanctus etiam Ildephonsus lib. de Parturitione Virginis ex festivitate Nativitatis, & Conceptionis virgineæ, colligit sanctitatem celebrati mysterij. Sic etiam sanctus Bernardus scripsit epistola ad Lugdunenses: *Ego quod ab Ecclesia accepi, securus, & certus teneo, & trado.* Idem sanctus Bernardus expressè de nativitate Deiparæ ait: *Mater Domini antè sancta, quàm nata. Nec fallitur Ecclesia sanctum reputans Nativitatis eius diem, & cum exultatione vniversæ terræ votiva celebritate suscipiens.* Constat, inquit, ex authoritate Ecclesiæ; Ecclesia ergo, quæ est columna veritatis, errare non potest sequens authoritatem, & nutũ Pontificũ in festorum celebratione. Idem docuit sanctus Thom. 2.2. quæst. 93. art. 2. ad 5. & alibi, sicut etiam S. Bonaventura in lib. sententiarum, quos sequũtur eximij Doctores. Planè Greg. de Valen. disp. 1. q. 22. part. 7. §. 45. *Si quando, inquit, de re aliqua, vt materia religionis controversa, constaret fidelium omnium concordem esse sententiam, (solet autem id constare, vel ex ipsa praxi alicuius cultus communiter apud*

 Chris-

Christianos populos recepta, vel ex scandalo, & offensione communi, quæ ex opposita doctrina oritur) meritò potest, ac debet Pōtifex illa niti, vtpote quæ esset sententia infallibilis, quod ita est. Dogmata enim ea infallibilem veritatem consequuntur, quæ cōmuni Ecclesiæ consensu sustentantur, & vera iudicantur, sive assensus sit probabilis cū aliqua formidine erroris, sive certus, & infallibilis. Hæc etiam docet Canus de locis, Vvaldensis lib. 2. de doctrinalibus Fidei, cap. 22. & 23. & plures alij.

§. V.

ROBORANTVR EADEM ex Bulla Ad statum, *Iulij Secundi.*

CERTITVDINEM immaculatæ Conceptionis, quam fecit Sixtus IV. seu potius nobis ostendit, habuit quidem, & supposuit Iulius Secundus, & ampliús quodammodo demonstravit: supponens enim illam, non dubitavit constituere, & exprimere obie-

ctum,& finem religiosæ vitæ,ipsam colere immaculatam Conceptionem. Vnde etiam, & hac sua constitutione, & institutione novum certitudinis fundamentum addidit. In Bulla enim,quæ incipit *Ad statum*, expedita anno 1511. tradidit regulã Monialibus Conceptionis, eandemque Religionem instituit sub obedientia Ordinis Franciscani,totamque mancipavit cultui immaculatæ Conceptionis, scilicet, non vtcumque cultui Conceptionis; sed vt immaculatæ, quem constituit finem, & obiectum eius religiosi instituti. Cumque Pontifex errare non posit in confirmandis Religionibus, sequitur omnino certam esse immaculatam Conceptionem, cuius cultum Religiosum non modò approbavit; sed etiam iterato instituit. Rationes,quas reddunt Doctores, cur Pontifex in approbatione Religionum nequeat errare,hæ sunt ex verbis Francisci Suarez,de fide disp. 5. sect. 8. nu. 9. *Oportet enim, vt Ecclesia habeat securitatem, & certitudinem, non tantum in præceptis; sed etiam in consilijs, & in via perfectionis. Item,quia approbare Religionem, est quasi canonizare tale institutum vt san-*

ctum: ergo ad providentiam Spiritus sancti spectat, vt in hoc non permittat errare Ecclesiam, quam specialiter regit. Erraret autem Ecclesia, si Pontifex posset errare: ergo credendum non est, id accidere posse. Iuxta hæc credendum non est accidere posse, vt sit falsa sententia pia; imò necesse est, quòd Ecclesia habeat securitatem, & certitudinem illius; nam si falsa esset, approbasset Ecclesia cultum, qui in se, in ipsaque realitate veritatis esset superstitiosus, quoniam esset veneratio falsitatis. Vnde, ipse cultus esset falsus; nam veritas obiecti, quod colitur, ipsum cultum verum facit, sicut & falsitas falsum.

Addo, quód specialiter debet hoc habere vim in concessione, & approbatione facta à Iulio religiosi huius instituti, cum ea facta sit ad maiorem securitatem, & quietem conscientiæ Monialium, vt in illa Bulla ostēditur illis verbis: *Pro conscientiarum earum puritate, & animarum quiete.* Quod igitur Pontifex fecit ad securitatem conscientiarum, non deberet esse incertum, & anceps, vt eas in maiorem posset inducere inquietudinem, aut perplexitatem; nec erra-

re

re potuit, dum pascens oves Christi, sanum, & securum pabulum eis vult præbere. Præterea, hoc fecit Pontifex, liberans, & absolvens Moniales ab instituto Cisterciensi, & Regula sanctæ Claræ, dicens: *Ab eisdem Cisterciensis, & sanctæ Claræ Regulis, & institutionibus penitus absolvimus, & totaliter liberamus.* Cumquè hæ Religiones indubitatæ approbationis, & securæ perfectionis sint, & floruerint per tot sæcula in Ecclesia, nō deberet Pontifex oves Christi avertere à secura vitæ institutione, & transferre ad incertam, & ex tuto religiosæ vitæ fine modò transmutare in illum, qui periculum haberet erroris, potueritque reipsa esse non religio, sed superstitio. Cumquè hæc omnia præstiterit Iulius, vt Pontifex, si posset in hoc errare, aut fallere Fideles, dici posset, quòd Pontifex vt Pontifex possit errare, quod horret audiri.

Accedit alia ratio certitudinis ex hac eadem bulla, quoniam non solum necesse est vt sit certa immaculata Conceptio ratione obiecti, & finis vitæ religiosæ; sed etiam ratione formali cultus sacri, quanvis ei defuisset prædicta

ratio

ratio obiecti; quandoquidem nec Ecclesia errare potest in cultu sacro; ideo errare non potest in canonizatione Sanctorum. Ex hac quippe bulla non solum confirmatur, & colligitur quidquid ex tribus Sixti constitutionibus, & Concilio Tridentino colligi potest, imò fortasse amplius: nam non solum supponit non comprehendi Virginem in lege generali, & esse certam sententiam negativam; sed dissertis verbis eã asserit ipse Pontifex in ipsa regula à se concessa, & rursus confirmata tanquam certam sententiam, & exprimit cultum Conceptionis esse ipsius immaculatæ Conceptionis, cũ anima Virginis creata fuit sancta, quod tanta securitate id præstitit, vt in fine Bullæ hæc subiecerit: *Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, liberationis, decreti, declarationis, approbationis, confirmationis, communicationis, concessionis, & indulti infringere, vel ei ausu temerario contraire.* Cùm totum, quod in hac Bulla continetur, nitatur in Conceptionis immaculatæ cultu, & hic in veritate virgineæ præseruationis, si hæc non fuisset certa, non esset ausus adeò temerarius,

contra

contra multa, quæ in prædicta bulla cōtinentur ire. In ea igitur ſic declaratur religioſi habitus forma: *Habitus cum ſcapulari ſint albi coloris, quatenus candor huius indumenti exterior virgineæ puritatis mentis, & corporis teſtimonium prætendat: pallium ſit groſſi panni, ſeu ſtammeæ hiacynthini coloris, propter myſticam ſignificationem, videlicet, quòd glorioſæ Virginis anima à creatione ſua tota facta fuit cœleſtis, & ſingularis Regis æterni thalamus.* Ecce quanta certitudinis confidentia in ipſa Pontificia bulla continetur affirmatio immaculatæ Conceptionis. Hæc eſt pars declarationis factæ ab hoc Pōtifice in hac bulla, in qua tota declarat immaculatæ Cōceptionis cultum, quòd voluit, & iuſsit ab illis Monialibus præſtari Virgini, quatenus ſine labe conceptæ. Cúm enim poſt Conſtitutiones Sixti IV. & Alexandri VI. circa obiectum cultus, & feſti Conceptionis fuiſſent aliqui opinati diverſum eſſe ab illo, quod revera fuiſſet ſecundúm mentem Sedis Apoſtolicæ; Iulius II. hoc voluit clarius dici, declarans obiectum ſacri cultus in inſtitutione huius Religionis; & ijs, quæ in ordine ad illum

decer-

decernit esse ipsam immaculatam Conceptionem: quare qui hoc negaret, scilicet, ipsam Virginis præservationem non esse obiectum Ecclesiastici, & religiosi cultus, contra hanc bullam iret, eam prorsus everteret, & incurreret divinam indignationem, prout ipse Pontifex loquitur; atque hanc suæ mẽtis apertam significationẽ denotat per declarationem, contra quam ire prohibuit, dicens: *Decreti, declarationis, approbationis, &c.*

Atque vt specialiús indicemus aliquid eorum, in quibus iste summus Põtifex exhibuit se assertorem immaculatæ Conceptionis, iussit expressè in prędicta bulla venerari *Conceptionem immaculatam.* Non enim solum dixit immaculatam Conceptionem, non exhortatus est, vt celebretur in divinis Officijs Conceptio Virginis, prout Sixtus IV. & alij prædecessores Iulij fecerunt, nec tantúm iussit celebrare Officium Conceptionis, prout post illum iussit Pius V. sed expressissimè iussit venerari Cõceptionem, & hoc, vt immaculatam; ne quis ad alia referat obiectum huius venerationis, prætexatque alienas interpreta-

pretationes, contra quas pauló antè alia bulla ab Alexādro VI. fuerat promulgata. Quid aliud hoc est, quàm obiectū sacri cultus eam declarasse? Nec hoc solum iussit simpliciter; sed iubet custodire ad vnguem, & hoc multis modis, per divina Conceptionis officia, per sacrificia, per imagines sacras, per titulos sacræ invocationis, & denique per totius vitæ professionem. Ibidem, Iulius dicit de Regula, à se data: *Ad vnguem obseruari debere decernimus*. Inter præcipua, quę vult eiusmodi servari, est, *Immaculatam Cōceptionem venerantes, voveant semper viuere sine proprio, & in castitate cum perpetua clausura*. Quid est hoc, nisi iubere exactè venerari immaculatam Conceptionem? Clariús adhuc patet ex formula, qua præscripsit Monialium professionem fieri, quę huiusmodi est: *Ego soror N. ob amorem, & seruitium Domini nostri, & immaculatæ Conceptionis eiusdem Genitricis voveo, & promitto Deo, & Beatissimæ Mariæ Virgini, & Beato Francisco, & omnibus Sanctis, & tibi Mater, toto tempore vitæ meæ vivere in obedientia, sine proprio, & in castitate, & in perpetua clausura; sub Regula per*

san-

sanctissimum Papam Iulium Secundum nostro Ordini concessa, & confirmata. Item præcipit, *vt in singulis festis simplicibus, & semiduplicibus; Dominicisque recitent Moniales Officium Conceptionis illis institutum.* In hoc autem officio palam colitur immaculata Virginis Conceptio, vt constat ex ipso Breviario Monialium. Præterea, ne qua via esset, qua non fulciret hic Pontifex cultum Conceptionis, & legitimum obiectum eius, plures indulgentias concessit illis, qui in Regno Castellæ Imaginem Conceptionis, quam præfatæ Moniales portant, secum portarent: quasi devotioné hanc immaculatam Beatæ Mariæ Conceptionem, non solum voluerit intus in corde latere; sed & exterius in pectus prodire: & in Bulla, in qua tot gratias Imagini illi religiosæ indulsit, & incipit; *Dum præclara*, expedita anno 1510 absolutè vocat *Conceptionem sanctam.* Sed quid opus est alia addere, cum ea quæ dicūtur in Regula Conceptionis, egregium præstēt testimonium de sensu huius Pontificis circa obiectum celebrandæ Conceptionis.

Advertunt etiam aliqui, illam Regulam

lam non fuisse approbatã à Sede Apostolica, eo dumtaxat modo, quo aliæ regulæ Religionum sunt confirmatæ, tanquam aliena scripta; sed approbata à summo Pontifice: huius tamen Regulæ authorem ipse Pontifex se monstrat, ex propria locutus sententia, vt constat ex cap. 4, ipsius Regulæ, in quo bis per verbum *volumus*, quod proprium est authoritatis Pontificiæ, conceduntur aliquæ facultates, & iurisdictiones, quas solũ summus Pontifex potestcõcedere. Præterea, hoc ipsum apparet ex formula professionis Monialium, quæ fit: *sub Regula per sanctissimum Papam Iulium Secũdum concessa, & confirmata.* Hic modus loquendi supponit authorem Regulæ, non tantúm approbatorem ipsum Pontificem; ideo dicitur non tantum confirmata, sed *concessa* per illum. Nec enim in alijs professionibus ita fieri solet mentio Pontificis approbantis Regulã, sed authoris Regulæ, vt sancti Augustini, sancti Benedicti, & huiusmodi. Tum etiam ipse Iulius repetit ipsam Regulam; nimirum duodecim capitula illius à se in alijs literis Apostolicis antecedentibus concessa, & data fuisse Moniali-

nialibus, quasi proprium præscriptum. Quod si dicas, quomodo in bulla *Ad statum* dicantur prædicta capitula commissa esse examini, & inspectioni? Dico, id examen non esse Theologicum ad approbationem aliquam, sed curiale ad collationem, vt conferrentur, an concordarent cum ijs, quæ continebantur in prioribus literis; fuitque examen, quod spectabat ad Cameram Apostolicam, vt clarè constat ex verbis Pontificis: *Literarum Apostolicarum, quæ per Cameram Apostolicam expediuntur, expeditione inspici, & examinari.* Vnde meritó in fine Regulæ ipse Pontifex prosequitur in propria persona: *Nulli ergo hominum liceat, &c.* Accedit ad hoc, quód in declaratione Regulæ istarum Monialium, facta ex commissione Leonis Decimi à D. Francisco de Herrera Archidiacono Seguntino, & Vicario Generali Archiepiscopatus Toletani expressè dicitur, *quam sua sanctitas instituit*, aliena opera non instituuntur; regula igitur opus proprium fuit Iulij II, cùm eã dicatur instituisse, & non solùm approbasse. Benè ista, sed nequaquam necessaria: satis erat ad dicta, quòd Pontifex

sex prædictam Regulam approbasset, eamque inseruerit in Apostolico diplomate, iussetitque ad vnguem observari, quæ in ea continentur; & vnum, & præcipuum ex ijs sit venerari immaculatam Conceptionem.

Conferamus nunc, quæ Iulius ordinavit cum ijs, quæ Sixtus disposuit. Etenim Sixtus invitavit Fideles ad celebrandam Conceptionem singulis annis vnâ tantúm die; Iulius præcipit, vt etiã singulis festis simplicibus, & semiduplicibus, Dominicisque celebrent illam Moniales cum Officio proprio. Sixtus concessit indulgentias colentibus Conceptionem. Iulius similiter, & insuper expressit immaculatam Conceptionem, vt obiectum huius sacri cultus: Sixtus, ex eo, quód celebraretur Conceptio in Ecclesia, pronuntiavit erroneam illam propositionem, quæ affirmasset hæresim dicere conceptam sine culpa Deiparam. Eadem condemnatio colligitur ex eó, quód Iulius iusserit celebrari singulis hebdomadibus Conceptionem, exprimens etiam in illo cultu coli immaculatam Conceptionem. Ex constitutionibus Sixti sequitur propter dicta esse

certam ſententiam piam. Idem infertur ex bulla Iulij. Ex Sixto ſequitur non comprehendi Virginem in propoſitione vniverſali de peccato originali. Idem colligitur ex bulla Iulij; imó cùm ipſe toties aſſeruerit immediatè per ſe, & palam immaculatam Conceptionem, ſupponit includi etiã in ijs locis Scripturæ, in quibus Virgo ſine maculâ aſſeritur, & plena gratiâ dicitur. Deniquè, hæc Iulij bulla eſt magnæ authoritatis, túm quia ſit facta in Religioſæ familiæ inſtitutione, túm quia non invenitur ſolum typis edita; ſed eius adhuc extat archetypum in Cœnobio Toletano Monialium Conceptionis; quod non ità facilè invenitur in multis alijs bullis Pontificijs, quarum originalia ignorãtur, quæ aut vetuſtas conſumpſit, aut occultavit oblivio: huius autem archetypum patet, atque adeó ipſa indubitata eſt, ipſiuſque Religionis inſtitutum notum omnibus proteſtatur.

***

§. VI.

DE GREGORII Decimisexti Decreto.

QVID autem ſequatur ex decreto Gregorij XV. ipſi defenſores affirmativæ opinionis agnoverunt, miraſq; proinde excogitarunt inauditas, violentas,& inopinatas evaſiones. Cōſtat enim ex decreto Gregorij, pię ſententiæ non parum conſultum eſſe: nam per illud penè contraria opinio tantum non funditus everſa eſt; quoniam omnis huius mentio interdicta,in privatis etiam; tum colloquijs, tum ſcriptis. Proſcripſit etiam Gregorius nomen ſanctificationis ex Officio,& Miſſa; ne m[illegible]on[illegible]n prædeceſſorum ſuo-[illegible] Quoniam Sixtus IV. [illegible]tes C[illegible]ilium Tri-[illegible]ti [illegible]s confir-[illegible]un[illegible]vitaverat [illegible]ſo[illegible]ltum im-[illegible]p[illegible]onnulli ta-[illegible]tificationē conve-

convertebant, cuius prædictus Pontifex ne meminerat quidem, vtpotè qui ante promotionem librum de immaculatâ Conceptione ſcripſiſſet; ac proindè in hac controverſia verſatiſsimus eſſet, & Conceptionem à ſanctificatione optimè diſtingueret. Vt huic evaſioni locum obſtrueret Gregorius XV. ſuo decreto vetuit, ne quis, alio quàm ſanctificationis nomine, in Miſſa, & Officio prædictis vteretur; ſed vno dumtaxat Conceptionis nomine. Ecce tibi finem, quem ſibi Gregorius propoſuit, dum illud ſuum decretum edidit, & verò in Brevi ad Philippum Quartum Hiſpaniarum Regem, ſcripto, quod incipit: *Catholicæ Religionis*; & extat in Legat. de immaculata Conceptione, ſect. 4. pag. 451. quam edidit Lucas Vadingus, idem Gregorius teſtatur, ſe hoc decretum edidiſſe, vt ingeniorum, inquit, pervicaciam, & diſſerendi libertatem extingueret, & compeſceret: quorum verò, quis non videt? non ſanè noſtra, quibus hoc decreto nihil interdictum eſt; ſed aliorum, quibus vſurpatum ſanctificationis nomen, adeptum eſt. Igitur ex his perſpicuum fit, à Gregorio

gorio Sanctificationis nomen proscriptum fuisse, ne mens prædecessorum suorum, ac Concilij Tridentini eluderetur, & omni evasioni aditus præcludatur. Quid vltra præter vltimam definitionem pia sententia ab eo excogitare potuisset? Igitur inde obscurare rem istã contrariæ opinionis assertores voluerunt, vndè maximè illustrata fuit; indè fortè debilitare, vnde maximè confirmata, & immaculatæ titulum expungere, vndè maximè retinendum esse constabat. Verùm cum nuper sanctissimus Dominus noster Alexander VII. liberam voluit esse appellationem *Immaculatæ Conceptionis* in eosdem adversarios, qui eiusmodi machinamentis conabantur Conceptionem maculatam tueri; recidit sua propria defensio, suisque molitionibus ruînam sunt passi, integraque mansit vis Gregoriani favoris, & decreti pro immaculata Conceptione. Non opus est pluribus expendere hoc Gregorij decretum, quàm præstitimus opusculo de obiecto festivæ Conceptionis.

Solùm animadvertam hîc, multipliciter negotium nostrum egisse adversa-

rios, dum aliqui coacti sunt, vt eluderent favorem Gregoriani decreti, verbis aut ludere, aut illudere, commentantes à Gregorij decreto mutasse significatum nomen Conceptionis, ita vt deinceps significet sanctificationem, & hoc in ambiguo, sive separatam à Conceptu naturali, sive vnitam cum illo; pro cuiusque pronuntiantis arbitrio. Quis non videat, tam parum consona, & imaginaria suppositione interpretari literas Apostolicas, esse summæ angustiæ indicium, atque quædam velut confessio, sive publicatio agnitæ veritatis, si communibus, & ingenuis terminis, non extraordinarijs, & inopinis excogitationibus res ageretur. Et hic primus modus, quo fautores isti opinionis affirmativæ suis ipsis armis in hac parte se sauciarunt; nobis potius militantes, quam sibi.

Ad eum statum eos redegit decretum Gregorij, vt iudicarent actum esse de sua opinione, si diceretur Conceptio immaculata; contracta voce, *Conceptio*, ad primum instans, & non abstracta, extensa, & libera ad significationem, vel saltem significabilitatem sanctitatis in

secundo instanti, præcedente etiam macula in primo. Proinde, noluerunt dici Conceptionem immaculatam, nec supponere vocem, *Conceptio*, pro solo primo instanti. Hinc alter modus, quo adversarij prædicti sibi nocumentum pararunt; nobis verò suffragium addiderunt: nam cum summo Pontifici Alexandro VII. placuerit, vt dixi, expeditum manere, & liberum titulum Conceptionis immaculatæ; ac proinde significetur Conceptio pro solo primo instanti, nihil est reliquum illis, quod obiectent.

Addam tertium modum, quo subvertunt se contrarij suo ipso fundamento, cuius basis constantior hæc est: Præcipiens Pontifex, vt omnes in divino Officio, non alio, quàm Conceptionis nomine vtantur, expressis verbis declarat, per hoc nullũ prorsus præiudiciũ inferri alterutri parti; sed relinqui in eodem statu, & terminis, in quibus erat ante emanatum decretum; sed si nomine Conceptionis non intelligeret *Sanctificationem*, abstrahentem à primo, & posteriori instanti, & vtrique sententiæ communem, plusquam notabile præiudicium inferret sectatoribus sententiæ affir-

affirmativæ (quia in celebratione divini Officij obligaret eos relinquere suã sententiam, & adhærere oppositæ, ne fictè celebrarent) ergo ne dicamus Gregorium sibi esse contrarium, necessariò fatendum est, ipsum nomine Conceptionis, non intelligere conceptionem naturalem in primo instanti sanctam, & immaculatam, sed sanctificationem.

Verùm facilè convincuntur, qui hæc dicunt, parum attentè legisse decretum Gregorij, cum illam præservationem præiudicij nequaquam addiderit, neque retulerit Pontifex ad prohibitionem in sacris alterius nominis, quàm Conceptionis. Solum invenitur ea clausula de præiudicio post præceptũ primum, ne in sermonibus, & scriptis privatis asseratur affirmativa opinio; quod præcessit ad secundam præceptionem de vsu nominis Conceptionis. Cur autem post hoc secundum decretum non sit adiecta à Gregorio cautio illa præiudicij, examinent alij. An quia iudicaverit Põtifex non esse novum præiudicium sententiæ affirmativæ post institutionem festi à Sixto IV. propagatam; cum idẽ intenderit vterque Sixtus, & Gregorius,

rius, quòd celebretur sancta Virginis Conceptio in primo instanti: nihilque aliud fecisse Gregorium, quàm restituere in integrum obiectum festivæ Conceptionis, quod Sixtus instituerat, & erat à nonnullis non benè intellectum. An quia etiamsi nullum præcesserit dispendium opinionis affirmativæ, voluit ipse Gregorius, & directè intenderit sine vlla excusatione hunc favorem præstare opinioni negativæ, atque è contrario illum diminuere statum meliorem, quem per nomen sanctificationis in festo intendebant contrarij suæ opinioni affirmativæ adquirere. An alia fuerit causa; non est opus à me decerni. Alia circa argumentationem contrariorum de præiudicio, nervose disseruit eruditissimus Antonius Calderon, & nos etiam satis diximus lib. de obiecto festi cap. 23.

Accedit ad hæc, quòd satis conqueri ob interpretationem sui decreti de adversarijs posset Gregorius XV. qualem illi componunt, parum tanto Pontifici honorificam, cum in ea supponi videatur leviter, imò frivolè, otiosè, & intempestivè tale decretum edidisse: nam

si

nialibus, quasi proprium præscriptum. Quod si dicas, quomodo in bulla *Ad statum* dicantur prædicta capitula commissa esse examini, & inspectioni? Dico, id examen non esse Theologicum ad approbationem aliquam, sed curiale ad collationem, vt conferrentur, an concordarent cum ijs, quæ continebantur in prioribus literis; fuitque examen, quod spectabat ad Cameram Apostolicam, vt clarè constat ex verbis Pontificis: *Literarum Apostolicarum, quæ per Cameram Apostolicam expediuntur, expeditione inspici, & examinari.* Vnde meritó in fine Regulæ ipse Pontifex prosequitur in propria persona: *Nulli ergo hominum liceat, &c.* Accedit ad hoc, quód in declaratione Regulæ istarum Monialium, facta ex commissione Leonis Decimi à D. Francisco de Herrera Archidiacono Seguntino, & Vicario Generali Archiepiscopatus Toletani expressè dicitur, *quam sua sanctitas instituit,* aliena opera non instituuntur; regula igitur opus proprium fuit Iulij II. cùm eā dicatur instituisse, & non solùm approbasse. Benè ista, sed nequaquam necessaria: satis erat ad dicta, quòd Ponti-

fex

ſex prædictam Regulam approbaſſet, eamque inſeruerit in Apoſtolico diplomate, iuſſeritque ad vnguem obſervari; quæ in ea continentur; & vnum,& præcipuum ex ijs ſit venerari immaculatam Conceptionem.

Conferamus nunc, quæ Iulius ordinavit cum ijs, quæ Sixtus diſpoſuit. Etenim Sixtus invitavit Fideles ad celebrandam Conceptionem ſingulis annis vnâ tantúm die; Iulius præcipit, vt etiã ſingulis feſtis ſimplicibus, & ſemiduplicibus, Dominiciſque celebrent illam Moniales cum Officio proprio. Sixtus conceſsit indulgentias colentibus Conceptionem. Iulius ſimiliter, & inſuper expreſsit immaculatam Conceptionem, vt obiectum huius ſacri cultus. Sixtus, ex eo, quód celebraretur Conceptio in Eccleſia, pronuntiavit erroneam illam propoſitionem, quæ affirmaſſet hæreſim dicere conceptam ſine culpa Deiparam. Eadem condemnatio colligitur ex eó, quód Iulius iuſſerit celebrari ſingulis hebdomadibus Conceptionem, exprimens etiam in illo cultu coli immaculatam Conceptionem. Ex conſtitutionibus Sixti ſequitur propter dicta eſſe

certam sententiam piam. Idem infertur ex bulla Iulij. Ex Sixto sequitur non comprehendi Virginem in propositione vniversali de peccato originali. Idem colligitur ex bulla Iulij; imó cùm ipse toties asseruerit immediatè per se, & palam immaculatam Conceptionem, supponit includi etiã in ijs locis Scripturæ, in quibus Virgo sine maculâ asseritur, & plena gratiâ dicitur. Deniquè, hæc Iulij bulla est magnæ authoritatis, túm quia sit facta in Religiosæ familiæ institutione, túm quia non invenitur solum typis edita; sed eius adhuc extat archetypum in Cœnobio Toletano Monialium Conceptionis; quod non ita facilè invenitur in multis alijs bullis Pontificijs, quarum originalia ignorãtur, quæ aut vetustas consumpsit, aut occultavit oblivio: huius autem archetypum patet, atque adeó ipsa indubitata est, ipsiusque Religionis institutum notum omnibus protestatur.

***

§. VI.

§. VI.

DE GREGORII Decimisexti Decreto.

QVID autem ſequatur ex decreto Gregorij XV. ipſi defenſores affirmativæ opinionis agnoverunt, miraſq; proinde excogitarunt inauditas, violentas, & inopinatas evaſiones. Cóſtat enim ex decreto Gregorij, pię ſententiæ non parum conſultum eſſe: nam per illud penè contraria opinio tantum non funditus everſa eſt; quoniam omnis huius mentio interdicta, in privatis etiam; tum colloquijs, tum ſcriptis. Proſcripſit etiam Gregorius nomen ſanctificationis ex Officio, & Miſſa; ne mens Pontificum prædeceſſorum ſuorum eluderetur. Quoniam Sixtus IV. cuius extravagantes Concilium Tridentinum, & multi Pontifices confirmarunt, innovaruntque; invitaverat Chriſti fideles ad ſolemnem cultum immaculatæ Conceptionis: nonnulli tamen Conceptionem in ſanctificationē

convertebant, cuius prædictus Pontifex ne meminerat quidem, vtpotè qui ante promotionem librum de immaculatâ Conceptione scripsisset; ac proindè in hac controversia versatissimus esset, & Conceptionem à sanctificatione optimè distingueret. Vt huic evasioni locum obstrueret Gregorius XV. suo decreto vetuit, ne quis, alio quàm sanctificationis nomine, in Missa, & Officio prædictis vteretur; sed vno dumtaxat Conceptionis nomine. Ecce tibi finem, quem sibi Gregorius proposuit, dum illud suum decretum edidit, & verò in Brevi ad Philippum Quartum Hispaniarum Regem, scripto, quod incipit: *Catholicæ Religionis*; & extat in Legat. de immaculata Conceptione, sect. 4. pag. 451. quam edidit Lucas Vadingus, idem Gregorius testatur, se hoc decretum edidisse, vt ingeniorum, inquit, pervicaciam, & differendi libertatem extingueret, & compesceret: quorum verò, quis non videt? non sanè nostra, quibus hoc decreto nihil interdictum est; sed aliorum, quibus vsurpatum sanctificationis nomen, adeptum est. Igitur ex his perspicuum fit, à Gre-

gorio

gorio Sanctificationis nomen proscriptum fuisse, ne mens prædecessorum suorum, ac Concilij Tridentini eluderetur, & omni evasioni aditus præcludatur. Quid vltra præter vltimam definitionem pia sententia ab eo excogitare potuisset? Igitur inde obscurare rem istã contrariæ opinionis assertores voluerunt, vndè maximè illustrata fuit, indè fortè debilitare, vnde maximè confirmata, & immaculatæ titulum expungere, vndè maximè retinendum esse constabat. Verùm cum nuper sanctissimus Dominus noster Alexander VII. liberam voluit esse appellationem *Immaculatæ Conceptionis* in eosdem adversarios, qui eiusmodi machinamentis conabantur Conceptionem maculatam tueri; recidit sua propria defensio, suisque molitionibus ruînam sunt passi, integraque mansit vis Gregoriani favoris, & decreti pro immaculata Conceptione. Non opus est pluribus expendere hoc Gregorij decretum, quàm præstitimus opusculo de obiecto festivæ Conceptionis.

Solùm animadvertam hîc, multipliciter negotium nostrum egisse adversa-

rios, dum aliqui coacti sunt, vt eluderent favorem Gregoriani decreti, verbis aut ludere, aut illudere, commentantes à Gregorij decreto mutasse significatum nomen Conceptionis, ita vt deinceps significet sanctificationem, & hoc in ambiguo, sive separatam à Conceptu naturali, sive vnitam cum illo; pro cuiusque pronuntiantis arbitrio. Quis non videat, tam parum consona, & imaginaria suppositione interpretari literas Apostolicas, esse summæ angustiæ indicium, atque quædam velut confessio, sive publicatio agnitæ veritatis, si communibus, & ingenuis terminis, non extraordinarijs, & inopinis excogitationibus res ageretur. Et hic primus modus, quo fautores isti opinionis affirmativæ suis ipsis armis in hac parte se sauciarunt; nobis potius militantes, quam sibi.

Ad eum statum eos redegit decretum Gregorij, vt iudicarent actum esse de sua opinione, si diceretur Conceptio immaculata; contracta voce, *Conceptio*, ad primum instans, & non abstracta, extensa, & libera ad significationem, vel saltem significabilitatem sanctitatis in

ſecundo inſtanti, præcedente etiam macula in primo. Proinde, noluerunt dici Conceptionem immaculatam, nec ſupponere vocem, *Conceptio*, pro ſolo primo inſtanti. Hinc alter modus, quo adverſarij prædicti ſibi nocumentum pararunt; nobis verò ſuffragium addiderunt: nam cum ſummo Pontifici Alexandro VII. placuerit, vt dixi, expeditum manere, & liberum titulum Conceptionis immaculatæ; ac proinde ſignificetur Conceptio pro ſolo primo inſtanti, nihil eſt reliquum illis, quod obiectent.

Addam tertium modum, quo ſubvertunt ſe contrarij ſuo ipſo fundamento, cuius baſis conſtantior hæc eſt. Præcipiens Pontifex, vt omnes in divino Officio, non alio, quàm Conceptionis nomine vtantur, expreſsis verbis declarat, per hoc nullũ prorſus præiudiciũ inferri alterutri parti; ſed relinqui in eodem ſtatu, & terminis, in quibus erat ante emanatum decretum; ſed ſi nomine Conceptionis non intelligeret *Sanctificationem*, abſtrahentem à primo, & poſteriori inſtanti, & vtrique ſententiæ communem, pluſquam notabile præiudicium inferret ſectatoribus ſententiæ

 affir-

affirmativæ (quia in celebratione divini Officij obligaret eos relinquere suã sententiam, & adhærere oppositæ, ne fictè celebrarent) ergo ne dicamus Gregorium sibi esse contrarium, necessariò fatendum est, ipsum nomine Conceptionis, non intelligere conceptionem naturalem in primo instanti sanctam, & immaculatam, sed sanctificationem.

Verùm facilè convincuntur, qui hæc dicunt, parum attentè legisse decretum Gregorij, cum illam præservationem præiudicij nequaquam addiderit, neque retulerit Pontifex ad prohibitionem in sacris alterius nominis, quàm Conceptionis. Solum invenitur ea clausula de præiudicio post præceptũ primum, ne in sermonibus, & scriptis privatis afferatur affirmativa opinio; quod præcessit ad secundam præceptionem de vsu nominis Conceptionis. Cur autem post hoc secundum decretum non sit adiecta à Gregorio cautio illa præiudicij, examinent alij. An quia iudicaverit Põtifex non esse novum præiudicium sententiæ affirmativæ post institutionem festi à Sixto IV. propagatam; cum idẽ intenderit vterque Sixtus, & Grego-

rius,

rius, quòd celebretur ſancta Virginis Conceptio in primo inſtanti: nihilque aliud feciſſe Gregorium, quàm reſtituere in integrum obiectum feſtivæ Conceptionis, quod Sixtus inſtituerat, & erat à nonnullis non benè intellectum. An quia etiamſi nullum præceſſerit diſpendium opinionis affirmativæ, voluit ipſe Gregorius, & directè intenderit ſine vlla excuſatione hunc favorem præſtare opinioni negativæ, atque è contrario illum diminuere ſtatum meliorem, quem per nomen ſanctificationis in feſto intendebant contrarij ſuæ opinioni affirmativæ adquirere. An alia fuerit cauſa; non eſt opus à me decerni. Alia circa argumentationem contrariorum de præiudicio, nervoſe diſſeruit eruditiſsimus Antonius Calderon, & nos etiam ſatis diximus lib. de obiecto feſti cap. 23.

Accedit ad hæc, quòd ſatis conqueri ob interpretationem ſui decreti de adverſarijs poſſet Gregorius XV. qualem illi componunt, parum tanto Pontifici honorificam, cum in ea ſupponi videatur leviter, imò frivolè, otioſè, & intempeſtivè tale decretum edidiſſe: nam

ſi

si Pontificis mens esset, vt sanctificatio Virginis esset obiectum festi Conceptionis, quin necesse fuisset, vt existeret in primo instanti, perperam vetuit vsum in Missa vocis sanctificationis, cùm directè, & planè eam significet, nec idoneè iussisset voce conceptionis vti, cum hæc vox nequaquam significet sanctificationem in secundo instanti: quód si adhuc dicas id præstitisse, vt vnâ eademque voce vteretur omnis Ecclesia: benè quidem; sed iuxta suppositionem adversariorum, potius, & proprius deberet ad hoc præcipi omnibus vsus vocis *sanctificationis*, quàm *Conceptionis*, nam hæc violenter, & extra suam naturam id significaret; illa autem nimirum vox *sanctificationis* naturaliter, ad vtranque opinionē idonea, nisi mens Ecclesia fuisset celebrari ipsum primum instans conceptæ Virginis cum sanctitate: vtcumque tamen intempestivè faceret Gregorius, aliquam novitatem, & mutationem contra intentionem Regis Hispani, qui per Legatos suos postulantes, vt roboraret conceptionem Virginis sanctæ in primo instanti, non sanctificationem in quacumque celebrari ab Eccle-

Ecclesia, impetravit illud decretum, & nisi ingenuè procederet Gregorius, deceptum se ab illo queri posset Catholicus Rex.

Hinc sequitur, decretum esse ex dispositione Sedis Apostolicæ vnum, & communem Ecclesiæ vniversalis consensum in cultu Conceptionis virgineę in primo instanti. Quam festivitatem ex præcepto celebrare iusserunt Pius Quintus, & Clemens Octavus. Itaque in celebranda conceptione naturali Virginis in sua animatione non solum est merus consensus populi Christiani, sed præceptus etiam à summis Pontificibus. Quòd si merus ille consensus adeò potens esset, vt certitudinem inducat rei, in quam consentitur, quid fiet cum accesserit ad illud voluntas expressa, invitatio, & præceptio ipsius Ecclesiæ per ipsum suum caput? Ad hoc enim satis est rememorare doctis, quæ dixit sanctus Leo in epist. 4. *Discernendæ sunt causæ solemnitatum, & in omnibus institutis Patrum, Principumque nostrorum rationabilis servanda distinctio, quia non aliter vnus grex, & vnus Pastor summus, nisi quemadmodum Apostolus docet. Id ipsum dica-*

dicamus omnes, ſimus autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia. Tum etiam meminiſſe oportet ſententiæ circa hanc materiam ſanctorum Auguſtini, Ildephonſi, Bernardi, Thomæ, Bonaventuræ, & aliorum, quanvis enim diſſenſus internus immaculatæ Conceptionis nondum ſit prohibitus, at diſſenſus celebratæ in Eccleſia Conceptioni naturali Virginis, eſt contra Pontificum placita, & diplomata. Itaque conſenſus totius omnino Eccleſiæ celebrandi Conceptionem in primo inſtanti integer, & abſolutus eſt, & nulla ex particula deficit, quod maximum argumentum eſt circa hanc materiam pro negativa ſententia ad roborandas conſequentias ex illo deductas.

§. VII.

§. VII.

CVM IN CONSTITVtionibus Pontificijs ſententia negativa commendetur vt pia, vera eſſe probatur.

MAximè obſervandum eſt, ſententiam negativam eſſe verè piam, ac proinde nequaquam eſſe falſam nec poſſe definiri hæreticam; eſſe autem piam, probatur, quia Sixtus IV. extravag. 1. ordinationem officij á Leonardo de Nogarolis compoſitam, piam eſſe pronuntiavit: ſed in illa ordinatione officij ſæpe, ac ſæpius *Immaculata Conceptio* appellatur, & Virgo ab originali macula immunis eſſe aſſeritur: igitur pia eſt illa ſententia, quæ continetur in illa pia ordinatione, præſertim cum ideó ordinatio illa pia dicatur, quia piã illam ſententiam continet. Itaque in prædicta extravagante, quam Conciliũ Tridentinum approbat, & innovat loco cita-

citato, ſupponit Pontifex illam ſententiam piam eſſe. Neque ſolum, piam dixit Sixtus illam ordinationem officij; ſed etiam *laudabilem*, ſupponens eſſe vere piam non ſpecie tenus, nam alioqui laudabilis non eſſet, ſi fuiſſet ſuperſtitio vera, & pietas falſa, cum etiam Pontifex invitet omnes Chriſti fideles ad recitandum officium præfati Leonardi, invitat ad aliquid pium; quia dictum officium ab eodem Sixto, pium eſſe ſupponitur in eodem extravagante. Præterea idem Pontifex præterquam quod invitat Chriſti fideles ad illud recitandum, & ad gratias Deo referendas, proponit etiam ad hunc finem indulgentias, & hoc dignum, ac debitum reputat, &c. ſed pia eſſe quis negabit? igitur Pontifex invitat ad aliquid pium.

In conſtitutione etiam Iulij II. obſervandum eſt, quòd non ſolùm permittit, aut monet, ſed præcipit, vt Moniales Conceptionis expreſſè profiteantur, dum habitum ſuſcipiunt, ſe illum habitum ſuſcipere, vt eandem Conceptionem venerentur, & cap. 2. vt his verbis profeſsionem emittant: *Ego N. obſervitium, & amorem Domini noſtri, & Immaculatæ*

culatæ Conceptionis voveo,&c. Quod graviter notavit Ægydius Lusitanus tract. de Conceptione, q. *6*. art. 2. nu. *3*. ex quo eadem desumpsit Marracius in Põtif. Marian. in Iulio II. porrò non modò Pontifex hæc approbat, sed imperat; atque præscribit: igitur cum votum sit de meliore bono, certè piam sententiã optimam esse oportet, quæ voti, & professionis solemnis motivum est. Quis autem dicat præcipi posse à Pontifice votum de re falsa, & tantum specie tenus pia, non dico approbari (quanquã etiam verum est) sed dico præcipi, & mandari? Quare verè pia est negativa sententia.

Devotionem quoque erga immaculatam Conceptionem in Brevi ad Hispalenses vocavit Gregorius XV. *Solidã pietatem*, quia sententia pia solidè est, & verè pia, non specie tenus.

Hinc igitur sequitur, sententiam negativam non posse hæreticam esse, prout ratiocinantur aliqui, quia nulla propositio verè pia, est, nec potest esse hæretica, sicut & hæretica non potest esse pia. Quia quod Deo iniuriosum est, ipsique contumeliam infert, pium esse, vel

dici

dici non poteſt. Nam pietas obſervantiam in Deum dicit, quam certè excludit iniuria ,& contumelia ; ſed omnis propoſitio hæretica Deo iniurioſa eſt formaliter loquendo,quia vel Deo mendacium affingit,vel eidem atteſtanti fidem detrectat : vtrumque divinæ veritati iniurioſum, & contumelioſum eſt. Vnde nulla propoſitio hæretica pia eſt: loquor de propoſitione materialiter,& formaliter; nam aliqua propoſitio materialiter,& non formaliter, poteſt fortaſſe eſſe pia per ignorantiam invincibilem : verum tamen nulla propoſitio hæretica peccaminoſa,pia eſt;fieri enim non poteſt, vt peccatum ſit pium,vt patet ex terminis. E contra nulla propoſitio verè pia eſt hæretica,quia ſi aliqua pia eſſet hæretica, aliqua hæretica eſſet pia,ſed hoc eſt contra id,quod diximus, quandoquidem vera pietas in Deum dicit honorem erga Deum,excluditque iniuriam, & contumeliam ; ſed omnis propoſitio hæretica Deo iniurioſa eſt: ergo nulla pia eſt hæretica , eo ſcilicet modo,quo ſupra dictum eſt.

Ex dictis etiam ſequitur, ſententiam negativam non poſſe damnari , quia quid-

quidquid damnatur;errorem continet, vel in moribus, vel in doctrina: de moribus hoc loco non agitur; sed de doctrina;sed hæc sententia non potest esse hæretica : ergo errorem non continet; ergo damnari non potest: dico damnari non prohiberi ; nam aliquando nonnulla etiam pia;& sancta prohiberi possunt iustis de caussis,sic sacra Biblia vulgari sermone scripta prohibita sunt, &c.

Rursus, sequitur , quòd pia sententia non posit esse falsa , quia alioquì posset esse hæretica, quia potest esse,revelatum falsum esse,vel oppositum existere verum; sed non potest esse hæretica,vt iam probavimus; ergo non potest esse falsa hinc,nec pia dumtaxat specie; nec reipsa falsa est , vt vult Caietanus; hinc magna huius sententiæ prærogativa.

Subinde quoque infertur , quòd pia sententia necessariò vera est; illud enim necessariò verum est ; quod falsum esse nequit ; sed hæc sententia nequit esse falsa ; ergo necessariò est vera. Dices: ergo non potuit concipi Beatissima Virgo cum macula originali : respon-

 deo;

deo, negando consequentiam: aliud nãque est posse concipi, & aliud re ipsa concipi; hîc non loquor de ipso posse, sed de ipso concipi, & dico conceptam esse sine macula, & ex constitutionibus Apostolicis infero, verum esse, & his stantibus ita verum, vt non posit esse falsum. Sic posita revelatione, ita verum est, Verbum incarnatum fuisse, vt non posit iam esse falsa impositio, licèt potuerit Verbum non incarnari. Inde quoque facilè constabit; piam sententiam certam esse. Illud enim certum est, quod necessariò verum est, scilicet, ita verum, vt non posit esse falsum; sed hæc ipsa sententia necessariò est vera; ergo constat illam certam esse, hinc tuta est, nec in ea falli, aut errare possumus.

Tandem ex omnibus dictis colligitur sententiam piam definiri posse, quia cũ vera sit, potest esse revelata in Scriptura, in propositionibus vniversalibus, quæ ad illam particularem extendantur, vt cum dicitur Beata Virgo in Scriptura, *Gratia plena*, *Tota pulchra*, & alia testimonia sacra, ideo definibilis omninò est, maximè consulto totius Ecclesiæ sensu, qui erroneus esse non potest. Cõsultis

fultis item constitutionibus Apostolicis, à Spiritu sancto inspiratis, atque dictatis, revelationibus, & miraculis, sanctorum Patrum loquutionibus, gloriosis titulis, quibus Ecclesia, & Pontifices hanc conceptionem illustrarunt. Igitur his omnibus attentè perpensis, talis rerum status esse possit, vt summus Pontifex citra aliam revelationem hoc ipsum definire, ac declarare posset.

§. VIII.

HÆC EADEM CERtitudo ostenditur ex Romanis Pontificibus, doceturque à Doctoribus.

HANC eandem certitudinem valdè confirmant alij Romani Pontifices; cum eam omnino supponant in suis factis, & dictis, ordinātes quæ alioquin parum consultè, aut satis temerè statuta viderentur. Planè, si falsa fuisset sententia pia, sequeretur Pontifices, vt Pontifices non solum errare posse; sed

induxisse fideles in falsitatem, & deceptionem, siquidem vltrò, & ex proprio motu excitarunt, & invitarunt populum Christianum ad devotionem immaculatæ Conceptionis per suas Bullas, & decretales: insuper, & per media propria summi Pontificis, nimirum per institutionem festorum, & indulgentiarū concessionem. Quare, si erramus in hoc cultu, Pontifices vt tales induxerunt nos in hunc errorem: nam si falsa est pia sententia, falsus erit revera illius cultus, ac proinde errarent, qui illam colerent, saltem fallerentur, & is, qui huius deceptionis causa fuisset, erraret etiam, aut deciperet.

Et quidem valdè advertendum est, magnam rationem differentiæ intercedere, cum populi expostulant aliqua indulta à Pontifice in favorē alicuius devotionis, quam pio affectu cupiunt exercere, aut cum vltro, & proprio motu exhortantur, & introducunt ipsi summi Pontifices devotionem, aut cultum, eūque vt tales promovent Pontificijs favoribus. In hoc enim nullo prætextu excusari, aut dici potest, quód queant errare; nec obtendenda est ratio pieta-

tis populorum, vt id facere valeant, cúm falsitas intervenit; nullatenus in hoc casu possunt errare, licet alioqui in alijs casibus non repugnaret: quanvis argumentum certum veritatis semper erit institutio religiosi cultus ab Ecclesia Romana.

Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Pius V. Paulus V. Gregorius XV. imó & Concilium Tridentinū id præstiterunt per extravagantes Sixtianas, quas, post editas à Sixto, cæteri confirmarunt, & innovarunt, in quibus invitarunt fideles, vt colerent immaculatam Conceptionem, & Ecclesiastici dicerent ad Virginem, & hoc in nomine Ecclesiæ: *Tota pulchra es, & macula originalis non est in te*; prout extat in Officio Nogaroliano, cuius recitationi concessæ fuere indulgentiæ, & secundùm illud festivitas Conceptionis celebrata ab Ecclesia est. Iulius II. Clemens VII. & alij Pontifices non solúm induxerunt, sed coëgerunt, præcipientes Moniales Conceptionis, vt similia profiterentur, immaculatamque Conceptionem canerent, colerentque penè singulis diebus, multis saltem in hebdo-

made. Hodie etiam tota Ecclesia ex præcepto Pij V. & Clementis VIII. clamat, & fatetur *Sanctam*, quod est magis quàm immaculata. An nè poterit dici, Pontifices coëgisse Ecclesiam falsum dicere, aut errare?

Multa alia ex Pontificibus, supponentibus certam immaculatam Conceptionem, collegi in opusculo de obiecto, & de exceptionibus, atque vt omittam, brevitatis causa, similia ijs, quæ ex Gregorio XV. afferri possent, sufficiebat, quód in Brevi ad Hispalim Civitatem hic Pontifex vocaverit *solidam pietatem*, devotionem, quæ est erga immaculatam Conceptionem: nam si hæc falsa esset, imò si incerta fuisset, nequaquam id dixisset. Est etiam consideratione dignum, quomodò Romani Pontifices, post Constitutiones Sixti, tam certam habuerint præservationem Virginis, vt multi deinceps in suis decretis, & bullis non dubitarint vocare Conceptionem immaculatam, vt indubitatum id habentes, quod ante Sixtū nunquàm fecere, quoniam antea non esset tam authenticè certitudo hæc explicata à Pontificibus.

Præ-

Prætermitto explicatam ab Ecclesiâ, & Patribus Scripturam pro immaculatâ Conceptione; cùm enim conspirant Patres in exponendâ Scripturâ, irrefragabile certitudinis fundamentum est, vt in Sacrosyllabo explicamus. Omitto etiam communē populi Christiani sensum, & alia validissima argumenta certitudinis sententiæ piæ. Adeò, vt dixerit Franciscus Suarez: *Iam hoc tempore existimo sententiam hanc tam esse probabilem, quàm intra latitudinem opinionis esse potest. Quia revera Sixtus Quartus plurimùm illi favet, cuius decretum Concilium Tridentinum approbat, & tota Ecclesia in illā vehementer inclinat; quo fit, vt contraria sententia nullo, vel firmo, val satis apparente fundamento iam niti possit.* Paulò ante dixerat, locutus de opinione minus pia: *Observandum est, falsò Medinam hoc loco docere, Ecclesiam, vel Pontifices tradere hanc opinionem esse probabilem; nunquam enim hoc dicunt; sed solùm non esse erroneam, neque esse peccatum mortale illam asserere. Quod valdè diversum est. Adde, quod in vno tempore est probabile, discursu temporis posse improbabile fieri.*

De Vita Christi disp. 3. sect. 6.

Quòd si dicat aliquis, assertionem af-

firmativam vocari à Pontificibus opinionem, non ſequitur inde, quòd dixiſſent eam probabilem; nam opinio nomen eſt indifferens, non determinatum ad probabilitatem, vel improbabilitatem, atque æqualiter poteſt illi adiungi adiectivum probabilis, & improbabilis. Imó etiam hæreſum ſectæ, & aſſertiones reprobatæ ſolent dici etiam opiniones. Vnde ſanctiſsimus Innocentius X. in conſtitutione, edita anno 1653. in qua definivit quinque propoſitiones contra Cornelium Ianſenium, ſic concludit: *Nō intendentes tamen per hanc declarationem, & diffinitionem ſuper prædictis quinq; propoſitionibus factas approbare vllatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelij Ianſenij.*

De aſſertione autem negativa cenſeo, non ſolum aſcendiſſe ad ſummum opinionis probabilis; ſed tranſijſſe in ſententiam certam; adeó, vt ſecundúm modum loquendi Auguſtini adnotaverit Petavius in Theolog. dogmat. tom. de Incarnatione, lib. 14. cap. 2. *Revelaſſe credendus eſt Deus Chriſtianis integrum illum immaculatæ Virginis conceptum, hoc eſt, eius tùm notitiam aſpiraſſe, tùm quam*

Græci

Græci Ἀληροφορίαν, *Latini firmam persuasionem nominant, tametsi nondum plena, & quæ in Catholicum dogma transierit, facta sit illius fides.* Itaque, præter certitudinem fidei, omnis alia sententiæ negativæ tribuitur. Vndè, etiã egregius Theologus Petrus Hurtado de Mendoça, quæstionem instituens de probabilitate vtriusque opinionis, respondet, neutrã esse probabilem, quoniam assertionem negativam iudicet, & appellet sententiam certam; affirmativam autem opinionem non probabilem. Iacobus Granados controv. 2. tract. 1. sect. 3. Miranda quæst. 25. conclus. 5. Salaçar cap. 43. §. 2. Gundisalvus Luzero in discursu de Conceptione, & multi alij graves Theologi asserunt piam sententiam (moraliter saltem) esse certam, & evidentem, nihilque prohibere, quominus dici possit esse impossibile, moraliter loquendo, vt falsa existat: & de opposita dicũt affirmari posse, quód, moraliter loquẽdo, est impossibile, vt vera sit. Aliqui addunt, sententiam affirmativam iam non mereri opinionis nomen; & de ea locutus Iacobus Granados, ait: *In primis enim ea doctrina potuit esse opinio, &*

revera

reverà fuit tempore sancti Thomæ, & quandiu non ita inhæserat omnium ferè fidelium animis veritas immaculatæ Conceptionis: & eodem modo diceret aliquis fuisse opinionem tempore Sixti Quarti, & Pij Quinti, licèt tunc non esset opinio, quia modò sunt longè vrgentiora, & firmiora fundamenta, multòque magis veritas illuxit. Deinde, & melius respondetur, adhibendo aliam distinctionem. Etenim duplex est opinionis assertio: primum enim appellatur aliquid opinio; quia non desunt aliqui sapientes, & docti, quibus videri possit, & soleat, doctrina probabilis: & in hoc sensu fatemur opinionem esse, quòd Beata Maria sit concepta in originali. Deindè, appellatur aliquid opinio, qua generaliter, aut plurimùm censetur doctrina probabilis, eo quòd non sint pro parte contrariâ vrgentissima argumenta, quæ multos convincant, aut omnino ad illam affirmandam trahant; & in hoc sensu negamus esse opinionem, quòd Beata Maria sit concepta in originali; & quoniam hæc est magis propria opinionis acceptio, non censeo absolutè appellandam esse opinionem; sed sententiã, & placitum aliquorum, nec nostra sententia appellanda est opinio, sed sententia vera.
Emanuel Rodericus tom. 1. quæst. regu-

lar.

lat. quæſt. 57. art. 2. inquit, ſatis indiſertè (ſed potius indiſcretè) agere Verbi divini concionatores, qui ex ſuggeſtu, cum hac de re agunt; hanc ſententiam vocant opinionem, cùm potiùs abſolutè, & ſimpliciter vera ſententia; ac verum dogma ſit appellandum, quanvis non de fide. Ægydius Luſitanus, lib. 3. quæſt. 6. art. 1. §. 9. propoſit. 5. non contentus prædicta certitudine morali addit, & dicit, piam prædictam ſententiam phyſicè etiam eſſe certam, & indubitatam, ita, vt à parte rei nullo modo ſit falſa; & exiſtimat id ab Eccleſiâ ſatis eſſe definitum, & declaratum; verba eiuſdẽ expreſſẽ lubet referre, & ſunt, quæ ſequuntur: *Eccleſia Romana dum ex certa ſcientia Conceptionem Beatæ Virginis, ſub titulo Immaculatæ, & ab omni labe originali immunem celebrat, ſtatuit, & declarat, ſententiam, quæ tenet Beatam Virginem ſine originali fuiſſe conceptam, non ſolum ſimpliciter eſſe veram, ſed ita eſſe certam, vt à parte rei nullo modò ſit falſa.* Aliqui ex antiquis poſt Sixtum IV. rigidius cenſuerunt: quod non eſt opus referre. Quod autem ad inſtitutum meum attinet, ſatis eſt certitudo noſtræ aſſertionis,

nis, sive moralis, sive physica fuerit. De probabilitate autem assertionis affirmativæ non est opus modò diiudicare. Quidquid sit, illud mihi est perspicuum, constans, & fixum, magnam esse reverentiam, & obsequium Sedis Apostolicæ, certissimam habere piam sententiã, cúm cedat in authoritatem, & obsequiũ eiusdem Sedis, constituentis, & commendantis festum Conceptionis, & in honorem tot Pontificum, qui multis favoribus eius devotionem promoverunt. Et quidem Vniversitates Parisiensis, Coloniensis, & Maguntina in Romanæ Sedis obsequium præstiterunt iuramentum de defendenda immaculata Conceptione, vt hoc pacto ostenderent certissimam illam habere; quandoquidem eius festum ordinaverint Pontifices; imò solidior devotio est colere immaculatã Conceptionem, ob reverentiam debitam Apostolicæ Sedi, & eius obsequium quàm solum spontaneo, pio, & tenero affectu ductos.

Consequenter ad dicta de certitudine huius veritatis, iuxta Concilium Tridentinum, & decretales Sixti IV. dicendum quoque est, omnes difficultates, quæ

quæ contra illam obijciuntur, aut victas iam esse, aut nullas; hoc est, quòd illarũ nulla sit habenda ratio; nec indigeant responsione. Nam cúm res aliqua est vera, & certa à parte rei, quidquid contra hanc realitatem officitur, apparens solùm erit, non solidum, nec verum: nam nullum verum potest esse contra veritatem in se, & à parte rei. Itaquè, si obijciant contrarij Scripturam, parúm refert, cúm colligatur, & constet ex Concilio, & decretalibus Sixtianis, nihil reverà contra sententiam piam militare in scriptura. Si obijcerent Patres, nihil efficient, cum similiter colligatur ex Concilio, non esse contra Patres; & quanvis in particulari aliquos obijcerent, qui manifestè affirmativam opinionem docuissent, non obstarent, cúm multitudo, aut traditio Patrum, iuxta Concilium, non obstat contra piam sententiam. Similiter respondendum esset obiectantibus Concilia, aut aliquod iudicium Ecclesiæ. Authoritas quippè Cõcilij Tridentini, & decretalium Sixti, quasi per compendium satisfactio, & responsio cumulatissima est ad similes difficultates; nec illi, qui certó videt Solem

lem clarum, laborandum est amplius respondere opponentibus dubia, quam ipsa visibilitas solaris claritatis poterit satisfacere. Sic nobis laborandum non erat in respondendo difficultatibus adversariorum.

Agnoscens hoc doctissimus Iacobus Christopolitanus, qui tempore Sixti IV. vidit promulgare eius constitutiones, dixit in comm. super magnificat hanc sententiam: *In oppositum est veritas Fidei Catholicæ, quæ nulli veritati contradixit. Vnde, quia ex authoritate sacri Canonis, & sacrorum Doctorum probatum est, Virginem Mariam fuisse personaliter immunem, & præservatam ab omni peccato, tam originali, quàm actuali, & veniali, ergo omnes istæ authoritates in oppositum adductæ non sunt supradictæ positionis contrariæ, imò stant simul cum supradicta positione in veritate; quia nunquam aliqua pars sacræ Scripturæ contradicit alteri, imò ratificat, & confirmat ipsam.*

Similiter, nec laborandum erat in cumulandis pluribus rationibus, & exquisitis eruditionibus pro immaculata Cóceptione, quam certum est ita esse, idq; ex Pontificibus, & Concilio docemur.

Quis

Quis enim plura congeret argumenta ad probandam claritatem Solis, cùm certa sit; compendium multarum rationum, & maximæ eruditionis, certitudo est, quam præstat Pontificia, & Conciliaris authoritas, quæ licet non sit infallibilis de fide; quia illam non definierunt, est irrefragabilis argumentationibus, & in se, & re ipsa constans.

§. IX.

CANONICA, ET ORthodoxa fundamenta sententiæ piæ.

NIhilominus, vt procedamus a certitudine ad definibilitatem, oportebit ostendere, quomodo ex eisdē fundamentis, ex quibus Concilium definivit filios Adæ peccato originali infectos gigni, ex eisdem poterit Ecclesia, quando velit, definire intemeratam Virginē sine vlla macula conceptam. In primis notandum est, quasi dimidium esse factum, nimirum ablatas esse difficultates, quæ

quæ contra diffinitionem huius mysterij possent opponi. Duo enim requiruntur ad definitionem: vnum est negativum, alterum positivum. Negativum est, quod neque Scriptura, neque traditio Patrum, neque Concilia, neque iudicium Ecclesiæ sit contra rem definiendam. Hanc partem iam habemus conclusam ex Tridentino, & Sixtianis decretalibus; quasi dimidium iam sit præventum, vt non sit opus ampliùs in hoc immorari. Ad positivum veniamus; scilicèt, quòd res definiēda extet in Scriptura, aut traditione, aut Concilijs approbatis, sitque iuxta iudicium Ecclesiæ. Ex his autem omnibus sequi, & inferri immaculatam esse Virginis Conceptionem, vt posset definiri, in sequentibus confirmabo.

Quód autem in Scriptura contineatur, satis manet probatū, & iterúm posteà probabimus. Supposita enim certitudine eius mysterij, in quo speciatim negatur Virgini peccatum originale, & locis Scripturæ, in quibus generaliter negatur Virgini omne peccatum, sequitur indè, quòd singularis certa contineatur in generali propositione. Sicut enim

enim opinionem affirmativam, quoniam falsa sit, diximus nō contineri in Scriptura, & propositionibus eius generalibus, cùm hæ sint veræ, & illa falsa; sic dicendum est, sententiam negativam culpæ singularis; nimirum originis in Deipara, cùm sit vera, contineri etiam in vniversali vera; neque est causa, vt excluserit illam Spiritus sanctus, qui omnem veritatem comprehendit. Huiusmodi sunt salutio Angelica, *Ave gratia plena*, & illa laus Canticorum: *Et macula non est in te*. Quod enim nos per ratiocinationem colligimus efficaciter contineri in Scriptura, Sedes Apostolica per excellentius lumen, & divini Spiritus aßiſtentiam poterit decernere. Præterea, alia Scripturæ loca, quorum sensus, iuxta locutionem illius, posset verè extendi ad puritatem originalem, supposita eius certitudine extēdi possunt ad continendam puritatem originalem Virginis. Inter quas authoritates posset etiam includi illa sancti Pauli ad Romanos: *Sed non sicut delictum, ita & donum: si enim vnius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi*

 in

in plures abundavit. Per illud nomen *plures*, iuxta Vulgatam, poterit ſignificari immunitas Virginis á peccato originali, cum poſsit intelligere Spiritus ſanctus gratiam Chriſti extenſam eſſe ad plura individua, quàm extenſum de facto fuit peccatum originale; nimirum ad Sanctiſsimam Virginem, cuius perſona auget numerum eorum, qui participes fuerunt infectione Adami. Quòd ſi poteſt commodè hoc ſignificari in illis verbis, & ſit certum, cur negandum eſt de facto id ſignificaſſe divinum Spiritũ. Hîc etiam advertendum eſt, quomodó Apoſtolus, poſtquam edixiſſet legem generalem de peccato originali Adami: *In quo omnes peccaverunt*; aſtringit immediatè poſt illam propoſitionem; & quos primúm dixerat *omnes*, mox vocat *multos*, cùm ait: *vnius delicto multi mortui ſunt.* Deindè, dans locum exceſſui, denotat plures participes gratiæ Chriſti, quàm contracti peccati originalis. Ad hoc etiam referri poteſt Concilium Paleſtinum, cum non dixerit, in omnes transfuſum peccatum originale, ſed in genus humanum, loquens abſque illa vniverſalitate.

Præterea, ex ſuppoſitione, quod Conceptio Virginis fuerit immaculata per originalem gratiam ſupplantantis peccatum originale, quod eſt caput peccatorum, ac propterea ſerpentis tartarei; quis audebit negare præviſum, & prædictum hoc privilegium à divino Spiritu, cúm dixit: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, &c. Ipſa conteret caput tuum.* Cúm autem certitudo huius myſterij conſtet iuxta Sixtum IV. & Tridentinam Synodum, non temere dicitur in illa authoritate Scripturę contineri immunitatem Deiparæ. Idem etiam dici poteſt de alijs Scripturæ locis, túm verbaliter, túm myſticè, quæ denotant omnimodam Virginis puritatem, quoniam non eſt, cur in ijs non comprehendatur originalis, quod ſuperiori ſcientia innoteſcet capiti Eccleſiæ.

Veniamus ad traditionem Patrum. Cúm enim traditio eorum ſit ab Apoſtolis deducta, quòd vocent Deiparam Immaculatam, inculpatiſsimam, intemeratam, abſque omni labe, ſine vllo peccato, &c. quandoquidem certum ſit (vt diximus) Deiparam eſſe ſine originaria macula: cur ab ea traditione, &

locutione excludetur puritas originalis, quæ ex suâ naturâ, cum vera sit, includitur in illa locutione generali. Vnde philosophandum omnino est de hac traditione, sicut de prædictis Scripturæ testimonijs, vt sicut in illis continetur sanctitas originalis Virginis, sic etiam in traditione comprehéditur, & ad summum Pontificem spectat vtrumque decernere. Præterea, sunt plura Patrum testimonia, quæ clarissimè negant in Virgine peccatum originis, sicut negavit sanctus Amphilochius, sanctus Augustinus, sanctus Sabbas, sanctus Andreas Cretensis, Faustus Rhegiensis, sanctus Ildephonsus, sanctus Germanus, sanctus Damascenus, sanctus Anselmus, & alij; quorum egregia testimonia exhibui in epistola de doctrina Patrum. Cúm tamen contrariam opinionem nemo ex antiquis, præsertim in vndecim primis Ecclesiæ sæculis, & amplius, clarè, & specialiter asseruerit, vt diximus in eadem epistola, & in fine nostrarum exceptionum.

Magna confusionis, imó deceptionis occasio multis fuit, ignorari ab antiquis vocari non raró peccatũ, quod non erat

for-

formaliter peccatum; sed annexum aliquo modo cum illo: ideò concupiscentiam non solùm appellarunt peccatum; sed peccatum originale. Similiter, & debitum contrahendi peccati originalis, vocarunt etiam peccatum, imò, & peccatum originale: in quo sensu loquuntur plurimi, qui dixerunt conceptam Virginem in peccato; nimirum cũ debito peccati contrahendi, non cum peccato formali contracto. Ideo, non negabant animæ virgineæ sanctificationem in primo instanti. Sanctus Anselmus satis explicuit illud de debito peccati, lib. de conceptu virginali, cap. 7. De concupiscentia autem extat in ipso decreto Concilij de peccato originali hæc declaratio: *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari; quòd verè, & propriè in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.*

Procedo ad Concilia, de quibus eodem modo ratiocinandum est, ac de Scriptura, & traditione, cùm plurima Concilia vocaverint Virginem, Immacula-

tana, celebrata anno 1378. in qua expressè asserta fuit præservatio virginea.

Sup. §. 2. De iudicio Ecclesiæ, & consensu satis sunt, quæ diximus supra de institutione huius festi Conceptionis, & eius celebritate, de qua extat traditio Ecclesiastica antiquissima, quoniam celebrabatur ante tempora sancti Sabbæ, qui floruit ante mille, & ducentos annos, & id videtur accepisse à sanctis Euthymio, & Theoctisto, à quibus multa alia attinentia ad cultum Ecclesiasticum accepit, vt notavit Simeon Thessalonicensis, dialogo contra Hæreses, advertitque Sanctos, Euthymium, & Theoctistum id accepisse à maioribus. Deinde continuata, & propagata est temporibus sancti Andreę Cretensis, sancti Ildephonsi, sancti Dedecori, sancti Ioannis Damasceni, Basilij Macedonis, Leonis Sapientis, Manuelis Conneni, Federici Aquileiensis, sancti Anselmi, sancti Norberti, Concilij Basiliensis, Sixti IV. & in dies ab hoc adaucta per totum orbem, & præcepta per Pium V. Hinc enitet præillustre Ecclesiæ iudicium, & consensus per tot sæcula annorum, & terrarum termi-

Videndus est Tractatus de perpetuo obiecto festi Conceptionis.

terminos circa immaculatam Conceptionem. Supponens itaque, & confirmans hunc Ecclesiæ consensum Clemēs VIII. in Bulla, expedita Ferrariæ, iussit Cathecismum à se approbatum, tanquā doctrinam Catholicam, vt admittant omnes Ecclesiæ, & per eum instruant Fideles in Christiana doctrina, in eoque continetur in explicatione salutationis Angelicæ immunitas Virginis ab originali, & actuali peccato, docenda fideles; quod nequaquam fieret, nisi id ita esse iudicasset Ecclesia. Ecce quomodo ex totidem, & similibus, aut eisdem principijs definiri potest, Virginem sine peccato originali esse conceptam, ac definitum est à Concilio Tridentino, cæteros filios Adæ cum illo fuisse genitos. Hoc satis doctis & pijs.

Clemens VIII. in Bulla Pastoralis, expedita anno 1593.

quæ contra diffinitionem huius mysterij possent opponi. Duo enim requiruntur ad definitionem: vnum est negatiyum, alterum positivum. Negativum est, quód neque Scriptura, neque traditio Patrum, neque Concilia, neque iudicium Ecclesiæ sit contra rem definiendam. Hanc partem iam habemus conclusam ex Tridentino, & Sixtianis decretalibus; quasi dimidium iam sit præventum, vt non sit opus ampliús in hoc immorari. Ad positivum veniamus, scilicèt, quòd res definiēda extet in Scriptura, aut traditione, aut Concilijs approbatis, sitque iuxta iudicium Ecclesiæ. Ex his autem omnibus sequi, & inferri immaculatam esse Virginis Conceptionem, vt posset definiri, in sequentibus confirmabo.

Quód autem in Scriptura contineatur, satis manet probatū, & iterúm posteà probabimus. Supposita enim certitudine eius mysterij, in quo speciatim negatur Virgini peccatum originale, & locis Scripturæ, in quibus generaliter negatur Virgini omne peccatum, sequitur indè, quòd singularis certa contineatur in generali propositione. Sicut

enim

enim opinionem affirmativam, quoniam falsa sit, diximus nō contineri in Scriptura, & propositionibus eius generalibus, cùm hæ sint veræ, & illa falsa; sic dicendum est, sententiam negativam culpæ singularis; nimirum originis in Deipara, cúm sit vera, contineri etiam in vniversali vera; neque est causa, vt excluserit illam Spiritus sanctus, qui omnem veritatem comprehendit. Huiusmodi sunt salutio Angelica, *Ave gratia plena*, & illa laus Canticorum: *Et macula non est in te*. Quod enim nos per ratiocinationem colligimus efficaciter contineri in Scriptura, Sedes Apostolica per excellentius lumen, & divini Spiritus assistentiam poterit decernere. Præterea, alia Scripturæ loca, quorum sensus, iuxta locutionem illius, posset verè extendi ad puritatem originalem, supposita eius certitudine extēdi possunt ad continendam puritatem originalem Virginis. Inter quas authoritates posset etiam includi illa sancti Pauli ad Romanos: *Sed non sicut delictum, ita & donum: si enim vnius delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi*

 in

in plures abundavit. Per illud nomen *plures*, iuxta Vulgatam, poterit significari immunitas Virginis à peccato originali, cum possit intelligere Spiritus sanctus gratiam Christi extensam esse ad plura individua, quàm extensum de facto fuit peccatum originale; nimirum ad Sanctissimam Virginem, cuius persona auget numerum eorum, qui participes fuerunt infectione Adami. Quòd si potest commodè hoc significari in illis verbis, & sit certum, cur negandum est de facto id significasse divinum Spiritũ. Hîc etiam advertendum est, quomodó Apostolus, postquam edixisset legem generalem de peccato originali Adami: *In quo omnes peccaverunt*; astringit immediatè post illam propositionem; & quos primùm dixerat *omnes*, mox vocat *multos*, cùm ait: *vnius delicto multi mortui sunt*. Deindè, dans locum excessui, denotat plures participes gratiæ Christi, quàm contracti peccati originalis. Ad hoc etiam referri potest Concilium Palestinum, cum non dixerit, in omnes transfusum peccatum originale, sed in genus humanum, loquens absque illa vniversalitate.

Præ-

Præterea, ex ſuppoſitione, quód Conceptio Virginis fuerit immaculata per originalem gratiam ſupplantantis peccatum originale, quod eſt caput peccatorum, ac propterea ſerpentis tartarei; quis audebit negare præviſum, & prædictum hoc privilegium à divino Spiritu, cúm dixit: *Inimicitias ponam inter te, & mulierem, &c. Ipſa conteret caput tuum.* Cúm autem certitudo huius myſterij conſtet iuxta Sixtum IV. & Tridentinam Synodum, non temere dicitur in illa authoritate Scripturę contineri immunitatem Deiparæ. Idem etiam dici poteſt de alijs Scripturæ locis, túm verbaliter, túm myſticè, quæ denotant omnimodam Virginis puritatem, quoniam non eſt, cur in ijs non comprehendatur originalis, quod ſuperiori ſcientia innoteſcet capiti Eccleſiæ.

Veniamus ad traditionem Patrum. Cúm enim traditio eorum ſit ab Apoſtolis deducta, quòd vocent Deiparam Immaculatam, inculpatiſsimam, intemeratam, abſque omni labe, ſine vllo peccato, &c. quandoquidem certum ſit (vt diximus) Deiparam eſſe ſine originaria macula: cur ab ea traditione, &

locutione excludetur puritas originalis, quæ ex suâ naturâ, cum vera sit, includitur in illa locutione generali. Vnde philosophandum omnino est de hac traditione, sicut de prædictis Scripturæ testimonijs, vt sicut in illis continetur sanctitas originalis Virginis, sic etiam in traditione compreheditur, & ad summum Pontificem spectat vtrumque decernere. Præterea, sunt plura Patrum testimonia, quæ clarissimè negant in Virgine peccatum originis, sicut negavit sanctus Amphilochius, sanctus Augustinus, sanctus Sabbas, sanctus Andreas Cretensis, Faustus Rhegiensis, sanctus Ildephonsus, sanctus Germanus, sanctus Damascenus, sanctus Anselmus, & alij; quorum egregia testimonia exhibui in epistola de doctrina Patrum. Cúm tamen contrariam opinionem nemo ex antiquis, præsertim in vndecim primis Ecclesiæ sæculis, & amplius, clarè, & specialiter asseruerit, vt diximus in eadem epistola, & in fine nostrarum exceptionum.

Magna confusionis, imó deceptionis occasio multis fuit, ignorari ab antiquis vocari non raró peccatū, quod non erat

for-

formaliter peccatum; sed annexum aliquo modo cum illo: ideò concupiscentiam non solùm appellarunt peccatum; sed peccatum originale. Similiter, & debitum contrahendi peccati originalis, vocarunt etiam peccatum, imò, & peccatum originale: in quo sensu loquuntur plurimi, qui dixerunt conceptam Virginem in peccato; nimirum cũ debito peccati contrahendi, non cum peccato formali contracto. Ideo, non negabant animæ virgineæ sanctificationem in primo instanti. Sanctus Anselmus satis explicuit illud de debito peccati, lib. de conceptu virginali, cap. 7. De concupiscentia autem extat in ipso decreto Concilij de peccato originali hæc declaratio: *Hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari; quòd verè, & propriè in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.*

Procedo ad Concilia, de quibus eodem modo ratiocinandum est, ac de Scriptura, & traditione, cùm plurima Concilia vocaverint Virginem, Immacula-

culatam, Intemeratam,& alia huiusmodi epitheta omnimodæ puritatis, vt fecere antiqua Concilia, Ephesinum, Frãcofordiense, Nicœnum secundum, Toletanum vndecimum, sexta Synodus, & alia: in quibus, præter ea, quæ generaliter commendant puritatem Virginis indistinctè ad originalem, aut venialem, continentur nonnulla, quæ specialiús, & expresſiús originalem munditiem confirmant, & proximius nostris temporibus Concilium Tridentinum, quod opportunè vocavit Virginem, immaculatam, cùm eam dixit non comprehendere in suo decreto de peccato originali. Nec dubium est, quin hæc sacrosancta Synodus eximiæ faverit immaculatæ Conceptioni, non solúm negativè summovens omnes difficultates contra illã; sed etiam positivè suadens illã. Etenim, postquam dixit, suam intentionem esse, non comprehendere Virginem in decreto generali, quod est pars negativa: quæ quidem fuit magnus favor, statim addidit id, in quo positivè influxit in hanc veritatem definiendam tandem, cùm addiderit: *Sed observandæ sunt constitutiones fœlicis recordationis Sixti Papæ Quarti;*

ti; quas innovavit. Quod perindè fuit ac facere, quidquid in hac parte fecit Sixtus IV. quod tantundem fuit, ac suadere cultum immaculatæ Conceptionis, & velle, vt Conceptio Virginis per totam Ecclesiam vocaretur immaculata, adhuc in cultu sacro, sacrificijs, & Horis Canonicis. Hoc enim præstitit Sixtus IV. per suas decretales, in quibus præterquam quód vocaverit Conceptionem Deiparæ immaculatam, ordinavit divinum Officium, in quo voluit ab Ecclesia Romana acclamari præservationem Virgineam, & iteratò dici *Immaculatam* eius Conceptionem. Nec enim minùs excellenter sensit Tridentinum de immaculatione Marianæ Conceptionis, imò si excessus aliquis est, ex parte Tridentini videtur stare, cúm super addiderit ijs, quæ Sixtus fecit, adijciens illam eximiam declarationem nō comprehensæ Virginis in suo decreto. Quantus autem sit hic influxus, & favor Concilij, potius expendi potest, quàm dici. Possent etiam advocari alia provincilia Concilia, licet minoris celebritatis, & approbationis pro immaculata Conceptione, vt Synodus Cæsaraugustana,

tana, celebrata anno 1378. in qua expressè asserta fuit præservatio virginea.

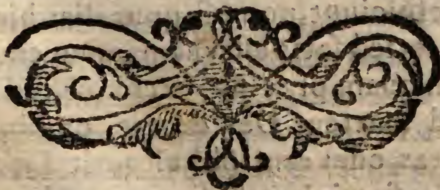
Sup. §. 2. De iudicio Ecclesiæ, & consensu satis sunt, quæ diximus supra de institutione huius festi Conceptionis, & eius celebritate, de qua extat traditio Ecclesiastica antiquissima, quoniam celebrabatur ante tempora sancti Sabbæ, qui floruit ante mille, & ducentos annos, & id videtur accepisse à sanctis Euthymio, & Theoctisto, à quibus multa alia attinentia ad cultum Ecclesiasticum accepit, vt notavit Simeon Thessalonicensis, dialogo contra Hæreses, advertitque Sanctos, Euthymium, & Theoctistum id accepisse à maioribus. Deinde continuata, & propagata est temporibus sancti Andreę Cretensis, sancti Ildephonsi, sancti Dedecori, sancti Ioannis Damasceni, Basilij Macedonis, Leonis Sapientis, Manuelis Conneni, Federici Aquileiensis, sancti Anselmi, sancti Norberti, Concilij Basiliensis, Sixti IV. & in dies ab hoc adaucta per totum orbem, & præcepta per Pium V. Hinc enitet præillustre Ecclesiæ iudicium, & consensus per tot sæcula annorum, & terrarum termi-

Vidēdus est Tractatus de perpetuo obiecto festi Cōceptionis.

terminos circa immaculatam Conceptionem. Supponens itaque, & confirmans hunc Ecclesiæ consensum Clemẽs VIII. in Bulla, expedita Ferrariæ, iussit Cathecismum à se approbatum, tanquã doctrinam Catholicam, vt admittant omnes Ecclesiæ, & per eum instruant Fideles in Christiana doctrina, in eoque continetur in explicatione salutationis Angelicæ immunitas Virginis ab originali, & actuali peccato, docenda fideles; quod nequaquam fieret, nisi id ita esse iudicasset Ecclesia. Ecce quomodo ex totidem, & similibus, aut eisdem principijs definiri potest, Virginem sine peccato originali esse conceptam, ac definitum est à Concilio Tridentino, cæteros filios Adæ cum illo fuisse genitos. Hoc satis doctis & pijs.

Clemens VIII. in Bulla *Pastoralis*, expedita anno 1593.

†

§. X.

§. X.

DE RATIONIBVS CONgruentibus pro immaculata Conceptione, & singulari ad hoc exemplo.

HActenùs velut rationum nervis, argumentationisque viribus hanc materiam pressimus, rationibus potius vsi concludentibus, quàm congruentibus; has tamen non oportet contemnere: nam earum copia non solum solet congruere; sed potest concludere. Sed quia in hoc laborarunt fœliciter multi Scriptores, & nos etiam in Sacrosyllabo §. 7. multas, & pulchras Scholasticorum antiquorum congruentias attulimus, quæ honorem divinæ Maternitatis respiciunt, non est opus illas hîc cógerere; sed satis est vnam commemorare, in quam præcipuè recidunt, scilicèt, quód Matrem Dei deceat omnimoda puritas, cúm eam sibi elegerit Deus in Sedem specialem, & singulare Thronum

suæ

ſuæ Maieſtatis, in Templum, & in ſacrarium. Hæc ratio, quanvis videatur alicui ſolum congruens, pluribus videbitur excludens. Nec mirum, quòd pijs, & devotis videatur concludens, quæ multis impijs, & Mahometanis viſa eſt congruens.

Et planè pluſquam congruit illa ratiocinatio diſerti Antonij Navarri ex Dominicanâ Familiâ, cùm immaculatã comprobans Deiparæ Conceptionem, dixit: *Quis veſtrum parentes ſuos in ſummam celſitudinem non eveheret, ſi in poteſtate ſuâ eſſet pro libito ſuo, in cunctis eos mirabiles facere? Nam ſicut dedecus eſt filio pater ſine honore: ita in filij maiorem gloriam parentum ſuorum ſublimitas. Salomon continuò, vt regnare cœpit, fecit Thronum Matri ſuæ ad dexteram ſuam, & Ioſeph Patrem ſuum Iacob nimis honoravit, in Ægypto in optimo loco fecit eum, & filios, & familiam ſuam habitare præ cæteris: ſi ergo vos cùm ſatis mali, noſtis bona data dare patribus veſtris, quanto magis is qui ſolus ex ſe bonus eſt, Deus, qui & nobis præcepit, honora patrem tuum, & matrem tuã.* Præterea, in hoc corpore Eccleſiæ myſtico Beata Virgo medium habet, ideò

Tom. 12 ſerm. de Concept. tion.

nun-

nuncupatur collum: *Collum tuum sicut turris eburnea*: collum enim inter caput,& reliqua inferiora membra consistit,& medium ex vtroque extremo communicat, ac subindè cúm caput Ecclesię sit Christus, isque nec peccatum originale contraxit; sed nec contrahere potuit, quia non ex virili semine, sed ex Spiritu sancto fuit conceptus, & cæteri omnes non solum potuimus illo infici; sed nullus est, qui in eo non fuerit conceptus. Beata veró Virgo in medio existens participavit aliquid ab vnoquoq; extremo: ab omnibus quidem posse cadere, siquidem ex conditione naturæ erat filia Adæ, sicut cæteri homines; á Christo autem non cadere, siquidem futura erat,de qua natus est IESVS,&c.Etenim supremum infimi attingit infimum supremi: arbores vivunt cum animalibus, non tamen sentiunt eum eis; animalia sentiunt cum hominibus, non verò intelligunt: supremumque Ecclesiæ Christus est,isque cum sit iustus,duo habet, quæ iustum hominem constituunt, scilicèt, declinare à malo, & facere bonum, sine peccato esse, & virtutibus abundare, & quanvis sine peccato esse

quid

quid magnum sit, maius tamen est gratia, & virtutibus, & omni perfectione esse præditum. Angeli enim boni non distinguuntur inter se ex eo, quòd non contraxerint culpam, nam nullus eorum deliquit; sed iuxta maiorem, vel minorem eorum gratiam sublimiorem, vel inferiorem locum obtinent in illa æterna Beatitudine: igitur si omni labe carere est infimum Christi omnium supremi, & eius Mater est supremum omniũ, qui sub Christo capite vivimus, & supremum infimi attingat infimum supremi. Hinc liquet, quàm decens sit, vt Beata Virgo omni peccato careret, vt Christus: Christus quidem ex natura sua; ex privilegio tamen eius Mater, vt locus Christo in ea locando conveniret.

Nondùm plenè ostenderat Dominus, quàm potens sit auxiliari in omnibus laboribus occurrentibus, & omnibus modis posibilibus: nam dupliciter potest homo subveniri, vel præservando eum antequam cadat, vel ipsum iam elisum erigendo; partesque Medicinæ, vel præservativæ sunt, vel curativæ pro iam lapsis, proximusque à carcere eripitur, vel solvendo debitum pro eo, ante-

quam

quám in carcere recludatur, vel iam inclusum educendo solutione illâ. In malis temporalibus hactenus vtroque modo manifestaverat Dominus omnipotentiam suam, præservavit enim Deus Isaac, ne à patre immolaretur: & Iacob ab ira Labam, & Esau, quos valdè timebat: & Susannam à supplicio: & Ægyptum à fame illorum septem sterilium annorum: item & iam elisos sępè erexit: Ionam iam à cete devoratum liberavit: & pueros in fornace Babyloniæ immissos: & Danielem à leonibus laniandum: Lazarum quatriduanum ad vitam revocavit. Prætereà, in malis spiritualibus, quoad peccata actualia vtroque etiam modo subvenerat Dominus hominibus, sæpè etenim prævenit nos in benedictionibus suis, ne cadamus: *Nisi quia Dominus adiuvit me*, ait Psalmus, *paulò minùs habitasset in inferno anima mea*; & non solúm misericordia eius nos prævenit, sed & post lapsum nos sequitur vocando, & ad se trahendo ab ipsa fauce Tartari, vt Petrum, Magdalenam, & Paulum. In peccato originali dumtaxat vterque modus solvendi nondúm erat propalatus. Post lapsum quidem iam

Domi-

Dominus remedium indiderat Baptiſmi, nondum tamen oſtenderat, quem, ne cum cæteris caderet, præſervaverit; ſed vox plangentium vbique gentium eſt, illud Prophetæ , *Omnes cecidimus quaſi folium: Omnes in Adam peccaverunt : Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine.* At in Virgine non ſolùm contractum originale peccatũ abolère ; ſed ne contraheretur , præſervare poſſe exhibuit opere : poſſe quidem hoc omnes fatentur de Deo , ſiquidem omnipotens ipſe eſt: at fruſtra eſſet potentia , quæ in actum non prodiret; maximè in his, quæ ad plenitudinem officij ſui , nempe Salvatoris , à peccatis omnibus pertinebant.

Planè in die iudicij non videretur decens minus eſſe completam in hoc omnipotentiam, & miſericordiam divinam, nec glorioſum Iudici Chriſto, qui de divinis præceptis rationem tunc accipiet ab hominibus, ſi ita Matrem ipſe nõ honoraviſſet, vt minimus Angelorum cœli, innocentior quàm illa appareret in illo die : cùm hi in toto ævo ſuo apparebunt innocentiſsimi ſine vllâ culpâ, eorum tamen Regina, & Mater ſummi

ſancti,

ſancti, & omnipotentis peccatrix aliquando, & cum maculâ fuiſſet. Plané nõ videtur magis decens minus in hoc curaſſe Chriſtum de honore Matris, & oſtentatione ſuæ omnimodæ potentiæ, & miſericordiæ, túm arcendo à Matre hanc minorem prærogativam, quòd poſſent Angeli in publicitate illius Dei dicere, innocentiores eſſe ipſa ſua Regina, túm exaltando ſuam miſericordiam, quod non defuerit in excellentiſsimo redẽptionis modo etiam à peccato originalì eam præſervans. Nam vt Antonius Navarrus ait: *Si Deus Angelos fecit ſpiritus mundiſſimos, cur non eorum Reginam puriorẽ faceret? Vas mundum elegit Heliſeus, in quo mitteretur ſal ſanaturum aquas Hiericò: ita & vas mundiſſimum & ornatum omni lapide pretioſo fuit Beata Virgo, in qua reconderetur Chriſtus ſalus vera populorũ, qui in aquis figurantur, iuxta illud Ioannis: aquæ multæ, populi multi: in malevolam animam non introibit ſapientia, nec in corpore ſubdito peccatis, alioquin derideret, & ſubſannaret diabolus in voce inſultationis, quòd prius poſſiderit in ſuam, quàm poſteà Deus in Matrem elegit. Non ſinit Deus, vt dæmon columbam aſſumeret ad decipiendam Evam* (ſub

(sub columbina enim specie, sicut sub vestimentis ovium melius contegeretur simulata fraus, quàm sub serpentina pelle) quia columbam assumpturus erat Spiritus sanctus in Baptismò Christi: ita nec illam, de qua nasciturus erat Filius Dei, decebat sedem fuisse vnquam Satanæ.

Decuit Maiestatem divinam in eâ gloriosissimè consedisse, Filium Dei corporaliter in eâ sedendo per novem menses, & Spiritum sanctum spiritualiter semper inhabitando in eius animâ; ad cuius rei exaggerationem, si aliqua potest esse, afferam historiam, quam disertè expendit eruditus Ioannes Antonius Velazquez in libro 2. de Conceptione, dissertat. 1. Nemo est qui ignoret, eum quidem esse Regiæ Aulæ morem peculiarem, quandam in Solio sedé, sive sellam esse vni Regiæ personæ destinatam; in qua alium præter Regem sedere pro piaculo habeatur: eaque de causa versus parietem reversa sit, vt vel inde de privato eius vsu omnes admoneantur. Cuius quidem moris singulare extat monumentum, quod vt nostris Scriptoribus minimè obvium, certissimæ tamen fidei est, cúm ex libro Gun-

Gundisal. Oviedo. disalvi de Oviedo de Regiæ Aulæ Principis Ioannis Catholicorum Regum Primogeniti acerbo fato sublati œconomia, qui in Bibliotheca Regia Sancti Laurentij asservatur, fuerit depromptum. Erat igitur Vallisoleti inclytus ille Rex Henricus Tertius virtutis veræ custos, rigidusque satelles: ille qui consummatus in brevi, explicuit tempora multa, magnumque sui apud nos desiderium reliquit; aderatque ibi Infans Ferdinandus ipsius frater, & quidem germanus, illi qui Antequeram, & plures alias Vrbes, è Maurorum ditione extorsit, & subinde non minus virtute duce, & comite fortuna, quàm Regio sanguine Regnum Aragoniæ, sibi, & nepotibus suis comparavit; cumque Rex in interiori cubiculo negotijs expediendis operam navaret, Infans Ferdinandus Regem operiens, simul cum Aulæ Proceribus prope solium adstans, vel Aulæ consuetudinis oblitus, vel de proprij splendoris licentia Regiam sibi sellam accommodavit. Cúm verò Rex è cubiculo repente ad fores processisset, & fratrem in Regia sella sedentem vidisset (etsi ipse statim, Regia Maiestate velut fulmi-

fulmine percussus, exurgens, Regem capite discooperto debito obsequio fuerit reveritus) ardentes in illum oculos conijciens irati voce adstantibus præcepit, vt sellam illico è fenestra præcipitarent; hanc in fratrem fulgurans vocem: *Gratum mihi habe, quòd non itidem te cum sella præcipitare iubeo*. His quidem verbis planum faciens, è re Maiestatis Regiæ esse propriam sedem, seu sellam habere, in qua nullus omnino, quantũvis clarus & eximiæ dignitatis fuerit, posit sine temeratæ Maiestatis nota sedere: ex qua quidem historiola, sive Regia consuetudine, humana ad divina, sive divina ad nos transferentes ab hac Regiæ sellæ imagine opportunè omnimodam Mariæ puritatem, & ab omni labe originaria immunitatẽ adstruimus, & explicamus. Nimirum, si Regibus hic mos est, vt propriam sellã habeant, quin nemo illam, vel ad instans sine offensã Maiestatis occupare queat, qua ratione, aut modo cogitare quis poterit, in Maria, quæ propria Dei sella est; malum dæmonem atrocissimum Dei hostem aliquandò Regia Maiestate concedisse? Siccine de glorificata, & digna Dei se-

de? Siccine de lucida omnipotentis Dei sede? Siccine de Numinis quàm excellentissima sede? Siccine de vera sede Dei, vel vt semel dixerim, siccine de cœlo, in quo de industria is, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ, parauit sedem suam, existimandum est? Audi consilium Dei, & à minori dæmonis ausu rem totam disce.

Isai. 14. vers. 14. Equidem ille meritissimas pœnas dedit, quòd elatus superbia dixerit in corde suo: *In cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum; sedebo in monte testamenti in lateribus Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* Quæ sanè mens, & verba eò collimarunt, vt superbus ille non tam stare coram Domino, qui Angelorum mos, & ministerium est, quàm sedere: imó, & solium suum super astra exaltare, diuinam similitudinem, & Maiestatem à pari cum Deo sede affectando, atrociter contenderet. Sed his temerarijs ausibus, mox vt è corde erupêre, signifer cœlestis exercitus Michaël cum tota supernorum militum cohorte, armata manu occurrisse sic dicitur: *Factum est autem prælium magnum in cælo. Michaël, & Angeli*

geli eius præliabantur cum dracone: & draco pugnabat, & Angeli eius, & non valuerunt, neque locus inventus est eorum ampliùs in cœlo. Et proiectus est draco ille magnus, serpens antiquus.

Nec omiserim denuò vim facere in Henrici Regis factũ, sellam suam, in qua germanus eius ad instans sederat, è fenestra præcipitari iubentis. Sed qua (inquis) de causa, quo crimine, quod sella facinus admisit? Quænam est hæc culpa sellæ, quę pręcipitari meruit? Eius quidem nulla fuit. Sed prudentissimus ille Princeps, qui Regiam Maiestatem iusta consilij lance pensitabat, ea quasi pœna non modò voluit castigare imprudens fratris factum; sed etiam commostrare, sellam illam ab alio, quantumvis frater, & germanus Regis esset, vel adinstans occupatam, Regis vsui non esse opportunam, qui communem cum alio sedem, vel ab ipsomet fratre semel attactam habere non debet: verúm si hæc sensa è Regia Maiestate esse omnino videntur, quomodo non eademmet ad divinam illam, & augustissimam Maiestatem transferas, vt credas Deum, cui proprium est illud: *Gloriam meam al-* Isai. 42. vers. 8.

 teri

lia, ex qua plurimi egregiè locuti sunt sunt de immaculata Deiparæ Conceptione. Inter quos eminet venerabilis Hieronymus Lanuza, Episcopus Albarracinus, qui varijs in locis pulchras cõgruentias huius mysterij affert.

Nolo tamen silentio prçterire aliquas ex multis, quas aggregat Iacobus Christopolitanus in Cantic. *Magnificat*, túm ex parte Virginis Dei Genitricis, tùm ex parte Filij, túm ex parte nostri, dicens: *Primò probatur sic. Nam illud est decens attribuere Virgini Mariæ Matri Dei, quod cedit in eius decus; & illud negandum, & removendum, quod cedit in eius dedecus; sed Virginem Mariam in principio sui esse fuisse sanctificatam, & ornatam omnibus gratijs sibi possibilibus, & gratificatam, & Deo semper gratam, & acceptam, & factam habitaculum Dei, cedit in decorem, & honorem eius, & totum oppositum, scilicet, nõ fuisse ab originali culpa taliter præservatam, cedit ipsi in magnum dedecus, & vituperium, contra eius dignitatem; igitur hoc est ab ea removendum, & negandum, & illud privilegium attribuendum ad eius decorem, & honorem. Maior patet de se. Minor autem probatur: nam non potest esse maior de-*

 cor,

bricare, & tali honore, & ornatu decorare: quia quicumque filius hoc faceret, si posset, scilicet, fabricare sibi domum, aut matrem, aut sponsam sine aliquo defectu, cum omni ornatu, & decore. Item, hoc pertinet ad Christum, in quantum est Sanctus sanctorum; ergo ad eum pertinebat sanctificare Matrem suam præ cæteris, postquam veniebat ad sanctificandum omnes: ergo singulari, & excellentiori modo debuit sanctificare Matrem suam, de qua debebat carnem assumere, & in ea maternaliter habitare. Item, hoc idem sic probatur. Nam si Deus in fabricando totam machinam mundi non deficit in necessario, & in his, quæ faciunt ad decorem universi; ergo minus deficit in fabricatione suæ Matris, de qua debebat carnem assumere ad recreandum genus humanum, & ad fabricandam Ecclesiam, & in qua carne de Matre assumpta nos debebat redimere. Et sic etiam in fabricatione illius sacri Tabernaculi virginalis in nullo debuit Christus deficere, postquam in eo singulariter non solum per gratiam, sed etiam per carnem debebat habitare. Tertió autem, hoc idem fuit decens ex parte nostri ad removendum omne scandalum tam à fidelibus, quàm ab infidelibus. Nam magnum scandalum infert, & generat

nerat in animo, & auribus audientium, dicere, Matrem Dei aliquando fuisse in odio, & irà Dei, & in servitute, & captivitate diaboli. Vnde anno Domini 1322. præsidente Ioanne XXII. in Sede Apostolica, venit quidam filius Soldani Armeniæ, Græca, & Latina lingua eruditus, ad nostras partes Latinas cum salvo conductu, ad videndum mores, & ritus Christianorum, & fuit receptus Avinione in Curia Papæ cum magno honore, qui quotidie intererat in solemnitatibus divinorum officiorum, in quibus maximè delectabatur. Et accidit in die Conceptionis Virginis Mariæ, quòd quidam ascendit ad prædicandum, in qua prædicatione voluit probare per quasdam authoritates sacræ Scripturæ Virginem Mariam contraxisse culpam originalem. Quibus verbis auditis in tantùm fuit scandalizatus ille filius Regis Armeniæ, qui surrexit à loco, & cum magno furore dixit Papæ, & Cardinalibus, quòd mirabatur de ipsis, qui erant capita Christianæ Religionis, vt talia tolerarent audire de Virgine Maria. Vnde etiam dixit, quòd si quis talia dixisset de matre Mahometi, nullo pacto evade-

ret mortem. Et ſic ille taliter ſcandalizatus reverſus eſt in regionem ſuam, qui ante deliberaverat Baptiſmum ſuſcipere. Item, ſi iſta contraria opinio non fuerit prohibita, ſcandalizabit multos tempore Antichriſti, & ſic nocebit multúm Chriſtianæ Religioni contra dignitatem noſtræ Redemptionis. Et ſic patet qualiter multis modis fuit decens, vt Chriſtus fabricator Matris ſuæ decoraret eam tali dignitate, vt eſſet apta, & digna, de qua carnem aſſumeret, ne deſpiceretur ab infidelibus, & hæreticis. Et hoc probat Auguſtinus in lib. contra quinque hæreſes, dicens in perſona Chriſti: *Hæc, quam deſpicis Manichee, Mater mea eſt, manu fabricata eſt mea. Ego Matrem, ex qua naſcerer, feci. Ego viam itineri meo paravi, &c.* In quibus verbis oſtendit Auguſtinus, quòd poſtquam Chriſtus tanquam Deus, & ſapiens Artifex ad libitum fabricavit Matrem ſuã: taliter eam fabricavit ſine aliquo defectu, ne ab aliquo deſpiceretur, & cum tanto decore, & perfectione, vt eſſet apta, & digna, vt ex ea carnem aſſumeret, & ab omnibus veneraretur. Hoc idem aſſerit de fide ad Petrum, part. 1. dicens,

cens, quód tali, & tam singulari gratia fuit illa Virgo præventa, vt esset digna, de qua filius Dei carnem assumeret. Hoc idem asserit Anselmus, lib. de Conceptu virginali: dicens, quod decebat, vt illa Virgo tali puritate niteret, qua sub cœlo nequeat maior intelligi. Et sic patet, qualiter fuit decens Virginem Mariam in primo instanti suæ creationis fuisse sanctificatam, & ab omni culpâ præservatam, quia aliter sequerentur omnia supra dicta inconvenientia, nec possent dicta Augustini, & Anselmi de ipsa verificari. Hactenus ille.

§. XI.

§. XI.

DE GLORIA REDEMPtoris, plenitudine redemptionis, & maiestate singularitatis Christi, ex immaculata suæ Matris conceptione: nec decuisse illum habuisse privilegium Conceptionis sine peccato, sed dedisse.

EX alia parte opposita opinio congruentijs adeò est destituta, vt eam, quam maximi aliqui fecere, de privilegio singularitatis Christi, quòd solus fuerit sine peccato conceptus, indignam iudicem Maiestate divinitatis suæ, ardentissima Redemptoris charitate, & altissimo Sacerdotij æterni munere, quasi invideret Matri excellentissimam, & plenam redemptionem, cumque Redemptor peccatorum venerit, vellet esse honorem suum, non abstulisse peccatum

tum ab ipsa sui Genitrice, & cõtra proprium redemptionis ministerium, aut plenitudinem eius, neminem per præservationem à peccato originali redemisse; cum à mortalibus, & multis venialibus per eiusmodi præservandi redemptionem immunes fecerit. Quare decebat omnipotentiam Redemptoris, & plenitudinem redemptionis, vt saltẽ Matrem, ab originali præservans, redimeret.

Profectò parúm hoc considerarũt, qui inculcant prædictam congruentiam; nõ enim honorificum est Christo, tanquam excellentius illi, dicere, privilegium suę singularitatis, esse nullum peccatum, nec originale habuisse: planè non valde singulare est hoc (quod dicunt privilegiũ) cúm hanc excellentiam habeant innumeræ creaturæ, & possent plures habere. Angeli enim boni id habent, & mali possent habere, & Adam, atque Eva. Iniuriam magnam irrogat Christo, qui privilegium singularitatis suæ summum & excellentissimum non constituit in plenitudine divinitatis, sed in carentia peccati. Singularis vnica, & maior excellentia Redemptoris, est divinitas, scilicèt,

licèt, quòd Deus ſit, & quæ hanc conſequuntur incommunicabiles puris creaturis, vt Sacerdotium æternum, ſanctitas naturalis, impeccabilitas eſſentialis, non autem impeccantia actualis, quæ communis eſt multis: tum etiam Redemptoris munus, vt auferat peccata mundi, nec poteſt credi eſſe privilegiū, & excellentiam talis Redemptoris, vt Mater eius non caruiſſet aliquo peccato, atque in ea defeciſſe Filium in proprio ſuo munere.

Illa eſt excellentiſsima ſingularitas Chriſti, quam dixit S. Ioannes: *Et Verbum caro factum eſt, &c. Et vidimus gloriã eius, quaſi Vnigeniti à Patre, plenum gratiæ, & veritatis. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus.* Vnde prærogativa ſingularitatis Chriſti erit, ſive potius gloria ſingularis, quód Mater eius acceperit ab eo gratiam in ſua origine. Eminentia ſingularitatis, non eſt cum invidia noſtrorum bonorum; ſed potius eſt in largitione, ſuorum planè, divinorum donorum. In eo igitur eſt ſua ſingularitas, quód ſit Deus, & homo, vt ex plenitudine eius omnes accipiamus: factus eſt Deus homo, non vt ipſe fuiſſet ſingula-

gularis sanctus, sed nos omnes; non vt ille solus esset sine peccato, sed nos etiã, vt nostra peccata tolleret, & communicaret suam sanctitatem. Etenim gratia, & charisma, quod potest communicari puræ creaturæ, non est dicendum privilegium singularitatis Christi, aut esse singularem eius excellentiam: quippè in eo sit eminentia, & vnica singularitas Redemptoris, quód sit Deus simul, & homo, vt dixi; & in his, quæ consequũtur vnionem hypostaticam. Ista enim solum sunt singularia ipsius, tanquam incommunicabilia puris creaturis: cætera autem, quæ communicabilia, & communicata sunt, nõ pertinent ad eius singularitatem, & vnicam eminentiam; sed longè inferiora remanent, & quodammodo contemptus est Salvatoris, si quis eminentiam suam singularem constituat in minoribus, vt in carentia peccati, non in impeccabilitate; ratione vnionis hypostaticæ iniuria quoque est Christi; si penitius expendatur, dicere privilegium singularitatis eius esse, cõceptum fuisse sine peccato: nam hoc nõ est privilegium in Christo, sed natura; nõ est exemptio ab aliqua lege; quia lex pecca-

peccati nequaquam potuit illum comprehendere. Quare Conceptio ſine peccato in Virgine, eſt privilegium, & gratia, ſed in Chriſto neceſsitas. Iniurioſus Chriſto eſt, qui in hoc vult illum privilegiatum, & non privilegiantem: potius enim eminentia ſingularitatis eius eſt, quòd non ſit illi hoc privilegium; ſed quod concedat. Quòd non ſit illi ſingulare; ſed quód communicet. Satis eſt ſingularitatis in hoc, quod tanquam homo Deus id communicare poſsit. Chriſti ſingularis excellentia eſt, quòd ſit conceptus de Spiritu ſancto, vnita Humanitate Perſona Verbi divini, quæ eſt incommunicabilis puræ creaturæ, manendo tali: hæc eſt Chriſti eminentiſſima ſingularitas; non autem quod ſit conceptus ſine peccato; nam hæc communicabilis eſt puræ creaturæ, & privilegium fuit Matris Dei. Singularitatis propriæ excellentia non eſt in re communi; ſed privatâ. Nec aptê quis commendaret Maieſtatem Regis Hiſpaniæ, ſi diceret, eſſe Comitem Flandriæ, aut Tirolis, cum plures ſint potentiſsimi Comites; ſed ſi diceret, magnum imperium habere in omnibus quatuor mun-

di partibus, quod illi ſoli eſt proprium; tunc exaltaret Maieſtatem Hiſpani Monarchæ.

Verum eſt, quod Patres ſæpè dicant, ſolùm Chriſtum non habuiſſe peccatum; ſed hoc aiunt propter officium Redemptoris: quoniam non indigebat redemptione, & eiuſmodi ſanctus fuerit, vt ille ſolus non habuerit peccatum actu, nec potentia, & non commendant ſingularem eminentiam Chriſti, niſi quatenus per ſe caret peccato, & non per alium, qui illius fuerit Redemptor: per naturam divinitatis ſuæ nō per gratiam privilegij; & quia eſſentialiter eſt impeccabilis; nimirum, quia homo Deus. Vnde, ipſe eſt Redemptor noſter, & ſatiſfactor liberando, & præſervando; cuius maxima gloria eſt, non eſſe privilegiatum, nec poſſe eſſe; ſed privilegiatorem potiſsimum ſuæ Matris. Princeps enim non eſt privilegiatus à legibus, ſed abſolutus, non ſubditus, ſed Dominus, & privilegiator, qui indulta, & privilegia circa leges concedit.

Denique, ſingularis eminentia eſt Perſonæ divinæ Chriſti, quòd potuerit honorare ſuam Matrem, vt in ea incarnaret,

maret, & Verbum caro factum nasceretur ex ea, cùm nemo alius filius antequàm natus, possit eligere, & honorare matrem; meritòque indulsit privilegium illi, quæ fuit benedicta inter mulieres, & plus placuit Deo cæteris creaturis; cúm concessa sit gratia immaculati originis illi mulieri, quæ prima ex omnibus hominibus, & mulieribus offendit Deum, maledictique nos omnes per illam fuimus.

Ex his duo concludo; vnum, tam longè abesse immaculatam Deiparæ Conceptionem, vt obstaret vniversalitati redemptionis Christi, vt potius sit complementum, & plenitudo eius. Alterum est, quod privilegium Virginis Conceptæ sine peccato mire exaltat gloriam singularitatis Christi Privilegiantis, per excellentissimæ redemptionis modum; ita, vt ad maiorem Filij, & Matris gloriam hæc præservatio videri posset necessaria. Plura de hoc diximus in speciali epistola.

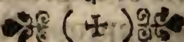
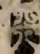
Nec audienda est præscriptio illa dicentium, enituisse Misericordiam Redemptoris, imó exercuisse mirificè pietatem Filij maiorem extrahendo Ma-

trem á summa miseria culpæ, quemadmodum enituit pietas Æneæ, & fratrum Siculorum in extrahendo parentes ab incendijs: quorum pietas alioqui non ita celebraretur. Sed absit, vt computetur lucrum Filij Dei damnum Matris & gloria Christi ignominia Mariæ. Quare illud dictum non est necesse, vt refellatur, quód allegemus Christianum aliquem Doctorem: satis poterit responsum vsurpari ex ethnico Philosopho. Videatur Seneca lib. 6. de Beneficijs; vt nequaquam sit desideranda ruîna Genitricis ad exaltationem Filij, ne causam Christi faciamus similem illi, de qua ait cap. 34. *Qui optat amico aliquam necessitatem, quam adiutorio suo, fideque discutiat; quod est ingrati, se illi præfert, & tanti æstimat illum miserum esse, vt ipse gratus sit, & ob hoc ipsum ingratus est.* Item, cap. 37. *Non servat grati hominis affectum, qui benè de se merentem difficultatibus vult opprimi, quasi ipse submoveat: qui & iam si benè cogitat, malè precatur. Ne in patrocinium quidem, ne dum in gloriam est, incendium extinxisse, quod feceris.* Rursus, cap. 38. *Demades certè Athenis, eum, qui necessaria funeribus venditabat, damnavit,*

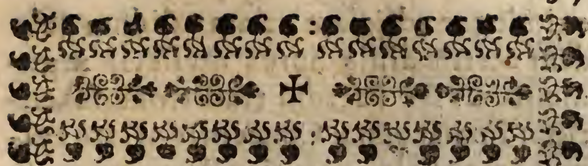
cùm

eum probasset magnum lucrum optasse: quod contingere illi sine multorum morte non poterat. Neque oblitus est Seneca exempli propositi Æneæ, & Siculorum, cúm cap. 36. dicat: *Quis pium dicet Æneam, si patriam capi voluerit, vt captivitate patrem eripiat? Quis Siculos iuvenes, vt bona liberis exempla monstrarent, si optaverunt, vt Ætna immensa ignium vi, supra soli[...]um ardens, daret ipsis occasionem exhibendæ pietatis, ex medio parentibus incendio raptis? Nihil debet Scipioni Roma, si Punicum bellum vt finiret, perseverare maluit; nihil Decijs, quòd morte patriam servaverunt, si prius optaverant, vt devotioni fortissimæ locum vltima rerum necessitas faceret. Gravissima infamia est Medici opus quærere. Multi quos auxerant morbos, & irritaverant, vt maiore gloria sanarent non potuerunt discutere, aut cum magna miserorum vexatione vicerunt.* Cæterúm, & exemplum Æneæ, atque Siculorum allatum ab adversarijs, minimè suo adæquatur instituto: nam Æneas non est medicatus adustionem sui parentis; sed prævenit. Laus pietatis eius præservatio fuit, non curatio: nec enim aliquod Anchisis membrum adustum fuit, cum filius
 obsti-

obstiterit, ne in illum ignis grassaretur. Idem accidit Siculis iuvenibus, quorum parentes illæsi evasere. Simile reputa Filio Dei evenisse, qui ab incendio generis Adamici, peccato originali grassante in omnes, præservavit Matrem illæsam, sine vlla adustione, iuxta dicta constat vere dixisse Leonardum Nogarol. epist. ad Sixtum Quartum: *Non deprimimus igitur Filium, si Matrem extollimus, quia ipsi à Filio omnia concedimus, non enim progreditur in propria virtute. Sed innixa super dilectum suum. Media est Maria inter peccatores, & tantum Redemptorem. Redempti enim nos à peccatis, redempta plus ipsa, non à macula quæ infuerit, sed infuisset, nisi dilectus Filius a longe intonuisset. Copiosa etenim apud Deū redemptio, qui nō solùm lapsos redimit, sed ex sua natura labe maculandam, vnicam Matrem ne caderet, meritó retinuit.*

IOAN-

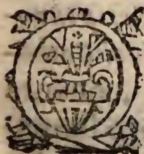
IOANNIS EVSEBII NIEREMBERGII E SOCIETATE IESV.

SACROSYLLABVS.

De explicata ab Ecclesia, & Patribus Scriptura pro immaculata Conceptione Virginis.

§. I.

Ex Ecclesiastica Scripturæ expositione pia sententia certissima habenda est.

VONIAM præcipua ad definiendum fundamenta, sunt Scriptura, & traditio, de vtraq; simul nonnihil agam;

exindeque adijciam etiam validum quidem certitudinis huius myſterij argumentum. De Patrum traditione faventium immaculatæ Conceptioni latè egimus in noſtris exceptionibus cap.13. & in epiſtola de doctrina Patrum. Nunc illum addimus; eorum teſtimonia niti in authoritate ſacræ Paginæ, quam non parum vniformiter explicant de omnimoda puritate Virginis, ſpecificata etiã originali, nemine huic refragante. Vnde inconcuſſa apparebit hæc veritas. Quantam autem vim habeat traditio Patrum ab origine Eccleſiæ, nixa in aliquo Scripturæ loco, ſine diſcrimine intelligentiæ ab illis explicato, nemo doctus ignorat. Cano lib. 7. de locis, cap. 3. ait: *In expoſitione ſacrarum literarum communis omnium Sanctorum veterum intelligentia, certiſſimum argumentum Theologo præſtat ad Theologicas aſſertiones corroborandas. Quippè cùm Sanctorum omniũ ſenſus, Spiritu ſancti ſenſus ipſe ſit.* Idem in lib. 12. cap. 7. *Conſentiens eadem Sanctorum omnium, conſpiranſque Scripturarum intelligentia, ipſiſſima eſt Fidei Catholicæ veritas.* Nunc oſtendam, quanta Sanctorum manus conſpiret pro immacula-

culatâ Conceptione in vno Scripturæ loco, qui ſatis erit; nimirum ſalutatione Angelica. Nam ſicut Tridentina Synodus, & alia Concilia per vnum duntaxat Scripturæ teſtimonium definierũt peccatum originale infeciſſe genus Adami; ſic etiam per illud Lucæ teſtimoniũ poterit Eccleſia definire à Deiparâ nequaquam fuiſſe contractum. Et quidem hunc locum futurum ſatis ad hoc, cenſuit Vniverſitas Complutenſis, & alij Doctores, vt non ſemel notavit Ludovicus Miranda de Conceptione, quæſt. 16.

Igitur, vt rem aggrediar, colligam plurimorum explicationes, vt cæterorum Patrum eluceat magnum fundamẽtum ad favendum, & commendandum puritatem virgineam etiam in Conceptione ſua. Etenim in Eccleſia, & Patribus video approbatum, includi in prædicto Scripturæ teſtimonio Præſervationem Deiparæ; nimirum in illis verbis Angelicæ ſalutationis, *Ave gratia plena, &c.* In primis ipſe Eccleſiæ ſenſus communis intelligit in hac plenitudine gratiæ comprehendi etiam gratiam originalem. Imò ipſa Eccleſia, quatenus

nús in Cathecismo Clementis VIII. per quem iste Pontifex iussit Ecclesiæ Fideles erudiri in doctrina Christiana, continetur hæc expositio; nam in explicatione Salutationis Angelicæ hæc dicuntur: *Gratia plena, quia quoad primum gratiæ effectum, scilicèt peccati deletio, Virgo santissima nunquàm maculam habuit peccati originalis, aut actualis, mortalis, vel venialis.* Auget hanc consideratione͂, quod prædictus Clemens Octavus in eadem Bulla hæc addiderit: *Mandantes dilecto filio nostro, nunc, & pro tempore ex stenti in Vrbe Vicario, & eius Officialibus in dicta Vrbe, & eius districtu, tàm in publicis, quàm in privatis Scholis, & Ecclesijs alios doctrinæ Christianæ libellos adhiberi, imprimi, & iam impreßos vendi, seu venales haberi, vel proponi minimè permittant, quinimò sub pœnis præmissis contradictores quoscumque, ad omnia supradicta, inviolabiliter observanda authoritate nostra cogant, & compellant. Hortamur autem in Domino venerabiles Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios eorum Vicarios, necnon Abbates, Parochos vniversos, vbiq; locorum existentes, & alios, ad quos spectat, vt quantum per eos fieri poterit, in docendo doctri-*

doctrinam Christianam, in eorum quisque, Ecclesijs, Diœcesibus, & Parochijs, respectivè libellum huiusmodi, vt præfertur, approbatum, & iussu nostro editum, recipiant, & adhibeant, nec non recipi, & adhiberi curent, & faciant. Hæc prohibitio aliarum catechesium, & propagatio huius supponit in Pontifice certissimam immaculatæ Conceptionis veritatem. In praxi etiam Cathecismi Romani, quæ apud plurimas Paræcias Hispaniæ, inter sacra publicè legitur; eadem extat interpretatio Angelicæ salutationis, de carentia peccati originalis in Deipara. Vnde confirmaret suum antiquum dictum per doctus vir Ioannes Geminianus, qui in Prædicatorum Religione floruit olim sub Clemente Quinto, qui in conc. 6. de generalitate mortis, dist. 6. iuxta editionem Parisiensem, anni 1611. hæc dixit: *Credit Ecclesia, & docet, eam non conceptā in peccato originali; sed speciali quodam, divinoque privilegio præservatā fuisse.* In Gallia quoque, in Catechismo, & Christiana institutione Cardinalis Armandi sic dicitur lect. 3. *Nos credimus B. Virginem in gratia fuisse conceptam.* Et ibidem lect. 14. *Beata Virgo dicitur Benedi-*

cta

cta in mulieribus, quia nulla fuit, nec vnquam erit sine peccati macula concepta cum plenitudine gratiæ, sicut ipsa. Per verbum *credere*, non significatur fidei divinæ assertio, sed piæ veritatis assensus, & consensus.

Et quidem hanc doctrinam fuisse in Ecclesia antiquam, vt talem cognitam á gravissimis Doctoribus ex sacro Prædicatorum Ordine confirmari potest ex Cathecismo Trigesomiliario, quem venerabilis Ludovicus Granatensis destinavit ad Henricum Infantem Cardinalem, postea Lusitaniæ Regem, legendum in Ecclesijs, vt per illum instituerentur Fideles in doctrina Christiana: quod & factum fuit; qui cum scriptus Latinè esset á Doctore antiquiore, selectus ad hoc fuit ab ipso Ludovico, studioque, & plausu aliorum Religiosorum suæ Familiæ denuè in lucem, & Hispanum stilum est traditus. Versionem fecit Reverendus Pater Ioannes à Cruce, & iussu Inquisitionis revisus, approbatus, & laudatus est à doctissimo P. Magistro Francisco Forerio, qui ob sua scripta celebris est inter sacræ Scripturæ Interpretes. In prædicto igitur Cathecismo, Homi-

Homilia 27. de ſalutatione Angelica, ſic declarantur illa verba : *Gratia plena; hoc eſt, ſingulariter electa ab æterno à Deo omnipotenti, & annuntiata mirabiliter ab initio mundi per Prophetarum revelationes, atque in Conceptione ſua cuſtodita admirando, & ſingulari modo ab omni macula peccati, tam originali, quàm ſuæ ipſius perſonæ. Deniquè completè adornata omnibus gratiæ donis.*

Nec enim ignorabat eruditiſsimus Ludovicus Granatenſis, nec doctiſsimus Forerius, nec alij docti eiuſdem Religionis, à multis Patribus, & priſcis Doctoribus explicatam eiuſmodi ad populos in Homilijs Cathecheſticis ſalutationem Angelicam de immaculata Conceptione; cuius poſtea occurrent plura teſtimonia confirmantia Eccleſiæ intellectum.

In celebri etiam officio Sixti Quarti, quod præter ipſum Sixtum, confirmarunt Innocentius VIII. Alexander VI. & Concilium Tridentinum in conſtitutionum Sixtianarum innovatione, atque per Eccleſiam Romanam decantatiſsimum fuit; commendatur virgineæ gratiæ plenitudo, etiam in puritate eius origi-

originali, vt constat in lect. 4. iuxta testimoniū sancti Cypriani, & sancti Augustini. Quod officium recitatum fuit nomine Ecclesiæ, & per exortationem eiusdem Ecclesiæ; quare ipsa Ecclesia id affirmavit. In libris etiam Ecclesiasticis Græcorum, Menæis, & Euchologijs idē invenitur. Præterea, Alexander III. in instructione Christianæ doctrinæ, missa ad Soldanum, explicat plenitudinem Gratiæ Marianæ, in favorem Conceptionis, ne alioqui non plena; sed solum esset semiplena gratia, de quo postea.

Epist. ad Soldan. Iconij.

Vt autem amplius pateat, quanti habenda sit hæc Ecclesiæ interpretatio, oportebit admonere, quid eadem iusserit Ecclesia sacræ Scripturæ Interpretes, vt inde constet, quid ipsa observaverit. Concilium Lateranense sub Leone X. sess. 11. in decretali Leonis, quæ incipit: *Supernæ Maiestatis*; præcipit omnibus, qui evangelicam veritatem populum docturi sunt, vt sanctam Scripturā iuxta interpretationem Doctorum, *quos Ecclesia, vel vsus diuturnus approbavit*, explanent: Nec quidquam eis proprio sensu contrarium, aut dissonum adijciant; sed illis semper insistant, quæ à præfatorum

torum

torum Doctorum interpretationibus nō discordant. Est præterea idem præceptum in Synodo Tridentina sess. 4. in hæc verba: *Decrevit sancta Synodus ad coërcenda petulantia ingenia, vt nemo suæ prudentiæ innixus in rebus Fidei, & morum, ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus cōtorqueat, aut contra eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, aut etiam contra vnanimem consensum Patrum ipsam Scripturam sacram interpretari audeat.* Hactenús Concilium Tridentinū. Quod si ista sacrosancta Synodus hoc præcipit, quomodo non illa idem observavisset, dum innovans constitutiones Sixti IV. approbavit illam intelligentiam Cant. 4. *Et macula originalis nō est in te;* quæ planè interpretatio ab Ecclesia facta est. Vndè, prorsus continetur puritas originalis Deiparæ in illa sacræ Paginæ authoritate: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Quādo quidem ipsa Ecclesia hunc locum intellexerit etiam de carentia peccati originalis. Nam in ipsa Ecclesia, in quadā Antiphona in Officio de Conceptione, ordinato à Sixto IV. comprobato etiam

ab

ab Innocentio VIII. Alexandro VI. & Concilio Tridentino, vſitatoque in Eccleſia Romana, hæc dicuntur: *Tota pulchra es Maria, & macula originalis non eſt in te.* Idem continetur in officio Cardinal. Quinnonij approbato à Clemente VII. & deinde exactiſsimè recognito, & confirmato à Paulo III. in particulari bulla, quæ incipit *Breviarium*, vſitatiſſimòque ab Eccleſiaſticis. Vbi iuxta regulam ſancti Bernardi, ſermone 3. de Nativitate Virginis, nomen illud *MARIA*, & verba illa, *macula originalis*, ſacris vocibus interpoſita, illarum ſenſum declarant. Etenim illæ voces intextæ, ac reliquis verbis ſacræ Scripturæ interlocatæ, ea ad diſtinctiorem ſenſum omnino determinant, ac quod occultare videbantur, enucleant, ac maniſeſtius exponunt. Quantam autem efficaciam habeat hæc verborum interpoſitio, ſatis luculenter docet ſanctus Bernardus, vt dixi, cuius hæc ſunt: *Quoties Eccleſia in Scripturis ſacris, verba alterat, aut alternat, fortior eſt illa compoſitio, quā prima poſitio verborum.* Hoc dixit, quoniam ab Eccleſia (cui ex officio, & iure proprio incumbit elatebrare recondita

Scrip-

turarum mysteria) pleniùs elucidetur, quod in eis obscurum continetur. Quod in præsenti maximè locum habet, cùm hoc officium, præterquam quòd à Sixto IV. summo Pontifice, vt nuper monui, fuit approbatum, satis comprobatum sit à Concilio Tridentino, quod eiusdem Sixti constitutionem confirmavit. Sed ante Sixtum IV. Bonifacius IX. Gregorius IX. & Vrbanus VI. tum etiam Martinus V. approbarunt prædictũ sensum in approbatione revelationum sanctæ Brigitæ: in quibus immunitatẽ Marianam ab omni peccato fuisse divinitus sibi revelatam ostendit lib. 5. revelat. 13. Iuxta prædictum Scripturę locum, confirmavit ea, quæ diximus Alexander V. in tractatu suo de Conceptione; qui, vt posteà latiùs videbimus, dixit, se firmiter credere immaculatam Virginis Conceptionem propter devotionem suam erga illam, & hunc Scripturæ locum, exhortaturque omnes Christi Fideles tanquam summus Pontifex, vt similiter sentiant, & omnibus viribus eam commendẽt: infra dabimus expressa huius Pontificis verba. Interim non omittam, quæ Petrus Montius, priscus author qui in

 eodem

eodem sæculo floruit, quo Alexander fuit assumptus, scribit lib. 1. de vnius legis veritate, cap. 77. de hoc, & alijs Scripturæ locis, de Conceptione intellectis ab Ecclesia: *In lege Scripturæ quàmplures authoritates comperimus, quæ ab Ecclesiâ commemorantur in Virginis laudem, nec vllam in contrarium legimus. Quæ quidem authoritates non imperfectam, & maculatam assignant, imò totam perfectam, & ab omni labe semotam, quemadmodum habetur in Cantica Canticorum, vbi dicitur: Tota pulchra es amica mea, dilecta mea, formosa mea, speciosa mea, & macula non est in te. Et in Sapientia testatur: Ante sæcula creata sum, & vsque ad futurum sæculum non desinam, & in habitatione sancta coram ipso ministravi. Et de similibus in Testamẽto veteri, & novo plura habemus, nec vllam particulariter dicentem, Mariam in peccatò labefactatam, nisi vniversaliter loquendo dicunt omnes, in quibus authoritatibus nihil prorsus certificari potest de Maria Virgine dixisse, & in favorem plures palam, atque particulariter locuti sunt. Vnde pro certioribus clariora tenenda erunt, eò quòd distinctè de ipsa Virgine agunt: præsertim, quòd omnia in Evangelijs contenta, saltem*

qualiter in lege innocẽtiæ, naturæ, aut Scripturæ principium assumunt; nunc sic: Pulchra es amica mea, dilecta mea, & macula non est in te. Aut quòd ista auctoritas est concedenda, vel neganda; non neganda, ergo concedenda: quoniam Ecclesia assumit de Beata Maria dictum esse, vnde concessa, nulla alia disputatione opus est ad cognoscendum, sive tenendum, sine macula Beatam Virginem processam esse. Hæc in illo capite, cuius titulum sic meritó præscripsit: *Quod Ecclesia in favorem, & laudem Virginis multa celebrat, neque aliquid in oppositum.* In ijs verbis supponit, Ecclesiam sentire nihil esse in Scriptura contra immaculatam conceptionem; quod satis confirmatur ex Concilio Tridentino in suo decreto de peccato originali. Cumque in prædicto capite 77. solum attulisset testimonia veteris Testamenti, intellecta ab Ecclesia de Conceptione Virginis immaculata, adijcit in sequenti capite, hoc est 78. alia loca novi Testamenti, & in primis salutationem Angelicam, incipiens illud sic: *In lege gratiæ, Angelus ad Beatam Virginem loquendo ait: Ave gratia plena.* Ecce quantam certitudinem habebit hæc interpretatio Ecclesiastica

 duo-

duorum Scripturæ locorum, quoniam ad minus habebunt requisita necessaria certis interpretamentis iuxta Concilia Lateranense, & Tridentinum: esse autẽ consentaneam sanctis Patribus, constabit ex sequentibus.

§. II.

EX CONCORDIA PAtrum in explicanda Scriptura clarescit certitudo immaculatæ Conceptionis.

VENIAMVS ad sanctorum Patrum consonam interpretationem, nemine illorum refragante, eo modo, quo diximus, & non semel ostendimus in libro exceptionum, & epistola de doctrina Patrum. Memoranda sunt, quæ nuper diximus, & connectenda dicendis, scilicet, quanta sit vis vnanimis sanctorum Patrum explicationis alicuius Scripturæ loci, tùm etiam, quód ab Ecclesia ipsa sit commendata, imò facta explicatio salutationis Angelicæ *Aue*

gratia plena, de omnimoda puritate Virginis, etiam originali. Nunc videamus, quomodò Patres conformes in eadem explicatione ſint Eccleſiæ, & inter ſe vnanimes. Vndè, magna certitudo apparebit huius myſterij, quanvis ſimilis explicatio non fuiſſet ab Eccleſia per ſe tantoperè commendata in libris Eccleſiaſticis.

Primus omnium accedat ſanctus Amphilochius, vetuſtiſsimus ſcriptor in orat. de Deipara, dũ explicat illud, *gratia plena*, in ſalutatione Angelica, & ex illa gratiæ plenitudine infert prærogativas Virginis, inter quas complectitur puritatem originalem, dúm dicit: *Qui antiquam Virginem ſine probro condidit, ipſe & ſecundam ſine nota, & crimine fabricatus eſt*. Non comparat nudam creationem Mariæ cum alijs creaturis communem, ſed cum creatione Evæ propter donum gratiæ comitans illam. Conſequenter ad hanc puritatem dixit: *Ave vndequaquè intemerata Mater ſanctitatis: Ave pellucidiſſime fons vivifici laticis*. Ibidem ſic illam compellat: *O columba dealbata, & innocens; ò ſpei noſtræ ſanctum Templum, in quo ſanctitas omnis, & magnificen-*

S. Amphilochius.

ficentia residet. Plenius cap. 3. exceptionum egi de mente sancti Amphilochij.

S. Ildephonsus. Eximius immaculatæ Conceptionis assertor sanctus Ildephonsus, lib. de virginit. & parturit. Virginis, eadem phrasi sancti Augustini, & sancti Fulgentij vtitur, ad occurrendum peccato originali, quod à Beatissima Virgine sæpiùs, ac manifestissimè eodem libro remouet, vt ex his eius verbis liquet: *Constat illam ab omni peccato originali fuisse immunem, per quam non solùm maledictio matris Evæ soluta est; verùm etiam, & benedictio omnibus condonetur.* Deinde subiungit: *Cùm verò dicit, gratia plena, ex integro iram exclusam ostendit, & restitutam gratiam declarat.* Nec attenuat authoritatem huius sancti, quòd vt significaret carnē Virginis esse ejusdem speciei cum carne Adami, eam dixerit carnem peccati. De quo in except. cap. 14.

S. Fulgentius. Sanctus Fulgentius in serm. de laudibus Mariæ, ijsdem verbis vsus est, & eodem sensu, ait: *MARIA, quàm præclarissimis tribus bonis sublimetur, ausculta, salutationis Angelicæ, benedictionis diuinæ, & plenitudinis gratiæ. Sic eam legitur salutasse: Ave Maria gratia plena; benedicta*

tu

tu inter mulieres. Cùm dixit, Ave, salutationem illi cæleſtem exhibuit. Cùm dixit, gratia plena; oſtendit ex integro iram excluſam primæ ſententiæ, & plenam benedictionis gratiam reſtitutam. Cùm dixit, Benedicta tu inter mulieres, virginitatis eius benedictum fructum expreſſit.

Sanctus Auguſtinus præluxit vtrique, Ildephonſo, & Fulgentio, ſerm. 11. in Natali Domini dicit: *Cùm dixit Angelus, Ave, ſalutationem illi cæleſtem exhibuit; cùm dixit, gratia plena, oſtendit ex integro iram excluſam primæ ſententiæ, & plenam benedictionis gratiam reſtitutam.* Neque enim ira prima eſſet in Virgine excluſa ex integro, & plena benedictionis gratia reſtituta, ſi in illa fuiſſet maledictum peccati originalis, & maxima pœna diuinæ indignationis. Conſonant hæc cũ ijs, quæ ex eodem Auguſtino citantur pro immaculata Conceptione, ex lib. de natur. & grat. cap. 36. vbi Virginem ſupponit tam plenam gratia, vt eam faciat vincentem peccatum ex omni parte, hoc eſt, vt interpretatur Bernardus ſerm. 4. ſuper *Salve*, originale, & actuale. Satis perſpicuè idē ſanctus Auguſtinus, ſerm. 18. de Sanctis dixit: *Impleta eſt Maria* S. Auguſtinus.

 gratia,

gratia, & Evæ evacuata est culpa. Maledictio Evæ in benedictionem mutatur Mariæ. In his verbis plenitudinem gratiæ in Virgine extendit vsque ad exterminiũ, sive negationem culpæ Evæ, denotans peccatum originale, quod non contraxit: nam si eius evacuatio fuisset solúm remissio illius, non mirum esset, quia etiam pluribus, qui non fuerunt pleni gratia, remissum est. Illustria etiam Augustini testimonia continentur in officio Sixti IV. vbi ex dictis Sanctorum, lectio 4. sic recitatur ex Augustino: *O Mater Domini, sicut in prima fœmina abundavit delictum, ita & in te superabundavit omnis plenitudo gratiæ; & ideò super omnes ignara delicti, idem charitas fecisti, vt non solum Maria non peccaret, sed nec peccatũ cogitare poßet, & super cunctos reservasti ab omni labe peccati.* Ecce in plenitudine gratiæ, quam annuntiavit Angelus Virgini, comprehendit sanctus Augustinus etiam gratiam originalem, quæ clarius explicatur in lect. 2. ex sermonibus sancti Augustini, cuius hæc sunt: *Magnifica illum, qui te ab omni peccato reservavit. Quis enim dicere poterit, sine peccato sum natus, aut mundus sum ab omni iniquitate*

dicere

dicere audebit, nisi illa Virgo prudentissima, animatum Templum Dei excelsi, quam Deus sic elegit, & praelegit ante mundi constitutionem, vt sancta, & immaculata Mater Dei filia ab æterno reservata, incorrupta ab omni labe peccati? Idem testatur sanctus Cyprianus in lect. 4. cuius verba postea occurrent.

Paulinus Aquileiensis consentit cum eisdem, lib. 6. contra Felicem, eademq; ipsa inculcat verba Augustini, Fulgentij, & Ildephonsi, dicens: *Mulctata est prima Mater humani generis dolore, tristitia, servitute: tribus è contrario clarissimis bonis Maria Virgo honorata est, salutationis Angelicæ, benedictionis divinæ, & plenitudinis gratiæ.* Servituti diaboli in Eva opponit plenitudinem gratiæ in Maria; quia nunquam fuit dæmonis mancipium. Paulinus Aquileienſ.

Sanctus Epiphanius, orat. de Laudibus Virginis, sic commendat originalem eius puritatem: *Gratia plena es, Beata Virgo, solo Deo excepto, cunctis superior existis. Natura formosior es ipsis Cherubim, Seraphim, & omni exercitu Angelico.* Illud, *natura formosior*, idem est, ac à principio naturæ, existentiæ nimirum naturalis. S. Epiphanius.

So-

Sophronius senior. Sophronius senior, amicus sancti Hieronymi, serm. de Assumpt. Mariæ, ait: *Benè gratia plena dicitur; quia cæteris per partes præstatur; Mariæ verò simul se tota infudit plenitudo gratiæ. Quidquid in ea gestum est, totum puritas, & simplicitas, totum gratia, & veritas fuit, totum misericordia, & iustitia, quæ de cœlo perspexit; & ideo immaculata, quia in nullo corrupta.*

S. Petro Crysol. Eadem, quæ Sophronij, fuit mens sancti Petri Chrysologi, serm. 3. de Annunt. vbi ait: *Ave gratia plena: quia singulis gratia se est largita per partes; Mariæ verò simul se totam dedit gratiæ plenitudo.* Dixerat iam serm. 1. à sua formatione *oppigneratam Deo*, hoc est, conceptam in gratiâ.

Idiota. Egregiè Idiota declaravit, quomodo Beatissima Virgo plena fuerit gratia, dicens in Contemplatione eiusdem cap. 1. *Non defuit tibi puritas Angelorum, non fides Patriarcharum, non zelus Apostolorum, non patientia Martyrum, non sobrietas Confessorum, non innocentia, aut humilitas Virginum. In summa, nullo genere vacasti virtutum, ò Virgo gloriosissima; non in parte; sed in toto, & macula peccati, sive originalis, sive actualis, sive mortalis,*

sive

sive venialis non est in te, nec vnquam fuit, nec erit; sed adest omnis gratia naturalium bonorum, spiritualium charismatum,& cæ- lestium donorum.

Chrysippus Hierosolymitanus, orat. de Laudibus Virginis,sic asserit;& egre- gium, si perpendatur, exhibet testimo- nium: *Ave,tuum est verissimè audire istud gratia plena; quia tecum est vniversus lætitiæ thesaurus; totius lætitiæ,& gratiæ Rex,cum ancilla, cū speciosa inter mulieres speciosus forma præ filijs hominū;cū puella impolluta is,qui sanctificat omnia,&c.Tecū est Cōditor omnium, tecum inquam, vt ex te gignatur; tecum Conceptione, vt ex partu tuo genere- tur; tecum velut Deus, vt ex te sit Deus,& homo. Hactenus Gabriel verbis salutatio- nis finem imponit.* Notandum est, quód dicat, *Tuum est revera gaudere* : quasi so- lius Virginis esset verum gaudium, sci- licèt integrum, quod ex nulla parte ha- beret, vnde illi posset misceri causa iu- sta veræ tristitiæ, quæ solum est pecca- tum; quod si habuisset Beata Virgo ori- ginale,sufficientem causam haberet do- lendi, quòd aliquando fuisset inimica Dei. Addit etiam, Virginis proprium esse dici plenam gratia, *verissimè*, sivè

Chrysip. Hieroso lymit.

omni-

omninó; nimirúm cum tota latitudine veritatis, cuius capax esset: quarè nunquàm gratiâ vacua fuit, aut extititprivata; maximè cum hæc referantur magis ad præteritum; etenim in Græco pro *gratiâ plena* est κεχαριτομένη, quasi diceremus barbaricè in idiomate Latino, *quæ ingratiata fuisti*, sive *gratimpleta*. Vnde Ludovicus Miranda, quæst. 16. postquam attulisset Scripturæ loca, quibus aliqui sancti homines dicũtur pleni Spiritu sancto, observavit: *Si prædictis in locis textus ipse Græcus consideretur, semper facta fuit locutio per verbum significans futurum. At cum sacræ Vigini Angelus dixit, gratia plena, in eodem textu Græco habetur quoddam verbũ, quod præteritum tempus designat, & idem pollet, ac si dixisset: Ave tota gratiosa: Ave gratia plena: sive nullò tempore non plena.* Quod satis explicavit per adverbium *semper* sanctus Iosephus Græcus in Menæis, dicens: *Ave igitur semper: Ave gratia plena*. Loquitur specialiter Chrysippus de gratia, & assistentia divina, quam habuit Maria ante Incarnationem, quasi dispositione, vt ex ea Filius Dei, homo fieret; ideo dixit: *Tecum, vt ex te gignatur*. Et rursus:

Tecum, vt Deus, vt ex te sit Deus, & homo. Quare etiam cúm dixit in medio harum sententiarum, *Tecum Conceptione, vt ex partu tuo generetur*: intelligendum est de Conceptione passiva Virginis, in qua, & à qua disposita fuit divinitus sacratissima Virgo, vt ex eâ Filius Dei gigneretur; neque enim istud potest intelligi de activa Conceptione, quæ nondũ erat, nec ipsa idoneè assignaretur dispositio ad se ipsam, nec sensum tam citò debuit variare Chrysippus. Accedit, quòd nonnulli Patres, vt commendent dispositionem Deiparæ ad Conceptionem activã recurrunt ad passivam, quòd ea fuerit sine peccato. Sic Faustus Rhegiensis in resp. de Ratione Fidei, dixit: *Non enim violata est partu, quæ magis est sanctificata conceptu, quæ absque omni peccato concepta est in vtero*: Accedit ad hæc, quòd posteà in eadem Homilia meminerit Chrysippus Conceptionis Mariæ, eamque omninò liberat a peccato contracto, quanvis illius debitum habuisset; dicitque Mariam rosam genitam ex stirpe ferace spinarum; quare infert sic alloquutus Deiparam: *Oblivijcere, ò Virgo, populum tuum; populus enim à quo cognatio-*

De hoc Fausti testimonio vide exceptiones, & dissertationes epistolicas.

nem

nem contraxisti, nequam est, ignominiam tibi affert; populus imprudens tibi irreprehẽsæ, naturæ propaginis familiaritate iunctus est, & cultura spinarum ferax rosam tuam producit, &c.

S. Germanus Constãtinop.

Sanctus Germanus Constantinopolitanus orat. in Nativit. Virginis, inter alia, quæ ibi de Conceptione eius passiva differit, sic salutat conceptam puellam, accomodans illi tempori salutationem Angelicam: *Ave gratia plena: gaude illuminata, per quam tenebræ pulsæ, luxque introducta. Ave gratia plena, per quã cessavit lex, & gratia inclaruit. Gaude gaudij principium, & execrationis terminus. Salve verè gratijs referta. Dominus tecum, qui posteà ex te, antea tecum; nunc quidem adaptans vterum tuum sibi diversorium, tunc è carne tua magnum efficiens Incarnationis mysterium.* Loquitur de duabus Conceptionibus Christi, & Mariæ: igitur iuxta sanctum Germanum adaptavit vterum Virginis. Dominus in Conceptione eius, vt digna esset Conceptione Verbi; in illâ Conceptione fuit Dominus cum Maria; in istâ fuit ex Maria; illa conceptio fuit prior, ista posterior. Rursus ait: *Ave gratia plena: ave gloriæ quo-*

quoque plena: salve omnes letificans, salutare donarium. Salve aurea revera spiritualium aromatum acerra, qua spirituale sacrificium Christus compositus è deitate simul & humanitate in igne divinitate vivifice ipsius, ac spiritualis carnis boni odoris inconfusè, indivisè ostendit. Salve non manu factum tabernaculum, atque à Deo conditum. Qui hæc iustè ponderaverit, inveniet in plenitudine gratiæ, quam etiam dixit *Glorię*, à sancto Germano includi gratiam etiam Conceptionis Marianæ, quã sæpè in illâ oratione admiratur, vt postea videbimus: satis est nunc memorare illam Germani sententiam, in qua dicitur Deipara, *Prima primi lapsus primorum parentum revocatio.* Hoc dixit propter sequentem conceptionem Christi absque peccato, sine vllo cum inobedientia Adami commercio; conceptio autem sine peccato, in qua non apparet lapsus Adami, solum contigit Christo, & Mariæ; Conceptio autem Mariæ prior fuit; ideò dixit primam revocationem, non quidem dignitate, & causalitate, sed solum tempore: Christi autem conceptio, licèt posterior tempore fuerit, fuit præcipua, & multis modis excellétior,

tior. Ibidem etiam vocatur Maria, *Virgo divina*, & *Mater ſuperimmaculata.*

S. Cyprianus. Sanctus Cyprianus, ſerm. de Nativit. Virginis, ait: *Vt Matri plenitudo gratię, vt Virgini abundantior gratia debebatur.* Explicanſque hanc plenitudinem vſque ad immunitaté à communi injuria peccati originalis, dixit: *Quoniam à cęteris differens natura communicabat, non culpa.* In Officio etiam Sixtiano lect. 4. recitatur hoc pro immaculata Conceptione teſtimonium eiuſdem ſancti Cypriani: *O Virgo iuſta, & omni iuſtitia pleniſsima, cuius Conceptio ſingularis.*

S. Athanaſius. Sanctus Athanaſius, in ſerm. de ſanctiſsima Deipara, ait: *Itaque Spiritus ſanctus in Virginem deſcendit cum omnibus ſuis eſſentialibus virtutibus, quę illi per divini Principatus rationem adſunt, vt omnibus gratioſa eſſet, atq; idcircò gratiâ plena cognominaretur, eò quòd adimpletione Spiritus ſancti abundaret.* Mox addit, quod rem concludit: *Neque enim id temporarium in Virgine accidiſſe opinor; ſed per omnia temtempora illi eſſe donatum.* Hoc eſt, non defuiſſe Virgini vnquam plenitudinem gratiæ in toto tempore ſuæ vitæ, ab ipſo primo inſtanti.

San-

Sanctus Sabbas in Menæis, die 19. Ianuarij, sic explicat eandem plenitudinem gratiæ: *Quidquid creatum est; supergressa es divinitate gloriæ tuæ, sanctitate, & gratiâ.* Quod si Deipara divinitate, gloriæ, & gratiâ, quidquid creatũ fuit supergressa est; quomodo non fuerit immunis à maculâ originali, quâ primi parentes caruerunt, creati in iustitiâ, & sanctitate? Ideó die 3. Ianuarij, ode 9. ait: *In te primi parentis substitit lapsus.* S. Sabb.

Sanctus Anastasius Synaita lib. 2. in Examerон, postquam Evam cum Lunâ deficiente, & Ecclypsim patiente composuit, sic demúm attexit, declarans, quomodo Deipara fuerit gratia plena: *Adam non fuit deceptus, sicut dicit Apostolus; Eva autem decepta, cum à tenebricosi, & obscuri serpentis dominatu oppressum esset, & defuisset eius lumen. Eius tamen luminis defectum restituit lux vera, quæ ex ipsâ processit. Ex secundâ, inquam, Evâ, Christus tamquàm ex quâpiam plena Lunâ Maria, quæ nunquàm minuta, aut defecit, aut privata fuit essentiali lumine, nempè suâ virginitate: siquidem ei acclamavit Angelus: Ave gratia repleta, scilicèt, propter Evam, quæ est Luna, quæ fuit malè habita,* S. Anastasius Synaita.

 & ve-

& vexata. Non minuit vim huius sententiæ, quòd lumen essentiale explicaverit virginitatem; quoniam non loquitur de virginitate solius corporis; hæc enim non potest dici lumen essentiale gratiæ, & sanctitatis: nam potest eius carentia componi cum eximia sanctitate ex lumine gratiæ; sicut accidit sanctæ Annæ. Loquitur autem de integra virginitate, seu puritate Virginis, corporis scilicèt, & animæ, cuius puritatem omnimodam vocarunt etiam patres integritatem, & virginitatem. Idem in serm. 2. de Annuntiat. dixit: *Solam illam inter Virgines gratia plenam, pulchram, immaculatam, sanctam Dei Genitricem.*

S. Andræas Cretensis.

Nolo oblivisci sancti Andreæ Cretēsis, qui cum clarissimè testatus sæpè fuerit immaculatam Conceptionem, prout non semel ostendimus, id etiam fecit in orat. de Salutat. Angelica, dum plenitudinem gratiæ in Maria, iuxta Angelum commendans, sic ait: *Ave gratia plena, Dominus tecum. Salve lætitiæ organum, per quod delicti nostri condemnatio expiata est, ac veri gaudij plena facta compensatio est: Salve verè benedicta: Salve illumi-*

luminata magnificum divinæ gloriæ templũ: Salve consecratum Regis Palatium: Salve thalame, in quo Christi humanitas desponsata est: Salve electa Deo antequam genita fueris: Salve divina cum hominibus reconciliatio: Salve Thesaure vitæ immarcescibilis: Salve Cælum, Solis gloriæ cæleste tabernaculum. Comprehendit his encomijs puritatem Conceptionis Marianæ, quã festivè celebravit, composuitque in illius honorem Canonem Ecclesiasticum, vocavitque *Sanctam Conceptionem*, quam in prædictis verbis satis supponit, cum prædicet Virginem electam *antequam genitam, & veraciter benedictam, & cæleste tabernaculum.*

S. Gregorius Neocæsariensis.

Vetustissimus Pater sanctus Gregorius Neocæsariensis, serm. 3. de Annunt. ex eó quòd fuerit Maria gratia plena, infert demersisse mortem Evæ, cúm adhuc existeret in vtero sanctæ Annæ, scilicet in ipsa sua Conceptione; alioqui potius fuisset Maria demersa per mortem Evæ; nimirúm peccatum originale; túm etiàm multis alijs modis omnimodam puritatem Virginis admiratur, etiã in origine sua; pulchra sunt eius verba: *Per mulierem mala fluxerunt, & per mu-*

 lierem

lierem bona emanant. Ave gratia plena. Ne, quód mulier damnationis causa extiterit, erubescas: Iudicis enim, & Redemptoris tu Mater eris. Ave immaculata, viduati Orbis Sponsa simul, & Mater. Ave, quæ in vtero Matris, Evæ mortem demersisti. Ave animatum Dei templum. Ave cœli, & terræ æquivalens, dignumque domicilium. Ave naturæ illius incomprehensibilis capacissimum receptaculum. Hæc iuxta Græcum. Nonnihil enim addit Gerardus Bosſius in sua versione, quod non est in originali, quare præstat versio Francisci Cõbeffis. Præclarè etiam in Homil. 1. de Annuntiat. dixit idem Thaumaturgus: *Ave gratia plena; primùm Angelus ipsam salutando compellavit. Dominus tecum, & non terrenus Sponsus; sed ipse sanctificationis Dominus, pater castitatis, incorruptionis auctor, & libertatis dator, salutis procurator, & veræ pacis conservator, atque largitor, qui ex terra virgine creavit hominem, & ex illius latere, ac costa Evam assumpsit: hîc Dominus tecum, & rursum ex te.* Alludit ad formationẽ Adami, & Evæ, simul cum gratia; quoniam similiter formata fuerit Deipara, vt Deus, qui ex Maria fuit in Incarnatione, fuerit cum illa in

Con-

Conceptione sua. Mox addit: *Aue, ac gaude gratia plena, Dominus tecum. Tuum enim verè est avere, atque gaudere: quoniam tecum divina gratia, vt novit, habitationem elegit: cum ancilla Rex gloriæ: cum speciosa speciosus forma præ filijs hominum: cum impolluta, qui sanctificat vniversa: tecum Deus, & ex te Deus.* Ibidem ait: *Ave gratia plena, Dominus tecum, præsignificavit; quoniam cum ipsa totus gratiæ thesaurus reconditus erat.*

Verba primæ auctoritatis, allatæ ex sancto Gregorio, habet etiam sanctus Ioannes Chrysostomus, absque vlla differentia, nisi quód illud *Gratia plena*, sæpius repetierit, vt significantius commendaret, quód in plenitudine gratiæ Marianæ continerentur omnia privilegia gratiæ, sic ait: *Ave gratia plena, quæ in vtero matris, mortem demersisti: Ave templum Dei animatum: Ave cœlo, ac terrę par habitaculum. Ave spatiosum naturę incomprehensibilis receptaculũ: Ave gratia plena, Dominus tecum.* Vnde, idem dicendum est de sancto Chrysostomo, quod de sancto Gregorio Thaumaturgo. S. Ioann. Chrysostomus.

S. Procl. Constantinopol. Sanctus Proclus Constantinopolitanus, qui cum sancto Ioanne Damasceno, censuit ante existentiam Mariæ, hoc est, antequam esset persona humana, immaculatam fuisse eius carnem, quam propterea dixit orat. 6. *ex mundo luto formatam*, id ipsum reducit ad plenitudinem gratiæ eius in orat. 4. dicens: *Ave gratia plena, Dominus tecum, & ex te, & ante te.*

Arnold. Carnotensis. Arnoldus Carnotensis, tract. de Laudibus Virginis, ait: *Cum debitæ venerationis summa ad Christum respiciat, ex eius plenitudine roratum est desuper, quòd Maria prædicatur gratia plena, manifestum est, individuam esse Matris, & filij gloriam, & commune vtriusque præconium, cuius definitio omnem superat intellectum.*

S. Theodor. Neos. Sanctus Theodorus Neos. orat. de Nativitate Virginis, de ea dicit: *Quam nulla delicti labes infecit: Ave sanctuariũ, fons divina scaturigine fluens, omnis sanctimoniæ plena.* Mox addit: *Quem nulla excogitabilis corruptela maculat.*

Honori⁹ Presbyt. Honorius Presbyter, in sigillo cap. 5. ait: *Columba mea Spiritu sancto plena, immaculata mea, ab omni sorde peccati segregata.* Alludit ad modũ, quod dixit Apostolus

ſtolus de Chriſto: *Segregatus à peccatoribus*, propter carentiam totius peccati, etiam originalis.

Emanuel Paleologus in orat. de dormitione Virginis, clariſsimè dixit: *Simul atque concepta fuit Beata Virgo, Deus illam gratia implebat, qui ſibi futuram Matrem præſtituerat. Imò verò cum illa erat ipſe, antequam eſſet nata.* Emanuel Paleologus.

Sanctus Eucherius, ad Evangelium Feriæ 4. Dominicæ 4. Adventus, ait: *Quis vnquam tantam gratiam habuit, quantam Virgo Maria? Aliis enim ad menſuram gratiæ dantur, hæc autem gratia plena dicitur.* Negat in conferenda gratia Virgini, non ſolum quantitatis, ſed etiam temporis menſuram; quaſi omne tempus ab ipſa Conceptione ſuà tanto tempore ante Chriſti Conceptionem eam poſſederit; idcircò notanter ſubdit: *Quæ cùm gratia plena ſit, priuſquam & concipiat, poſt Conceptionem quanta Dei abundavit gratia, quis cogitare poſsit? Hæc autem ſola inter omnes mulieres benedicitur, quæ adhuc ſub antiquæ prævaricationis maledictione tenebantur.* Similia inveniuntur in Euſebio Emiſſeno, Homilia de eodem argumento. S. Eucherius. Euſebi9 Emiſſen.

S. Bruno Astensis. Túm etiam sanctus Bruno Astensis serm. super *Missus est*, ait: *Ave, inquit Angelus, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Non fuit sufficiens, ave dixisse. Addidit: Dominus tecum, & deindè eam benedixit quasi tribus vicibus, sub vna voce eam salutans. Qua in re diligens obsequium charitatis affectus, & reverentia declaratur. Sed quis vnquam tantam gratiam habuit, quantam Virgo Maria? Alijs enim ad mensuram gratiæ dantur: hęc autem gratia plena dicitur, &c.*

S. Bonaventura. Sanctus Bonaventura, serm. 2. de Deipara: *Domina nostra fuit plena gratia præveniente in sua sanctificatione, gratia scilicet præservativa contra fœditatem originalis culpæ.*

S. Anselmus. Sanctum Anselmum, celebrem exaltatorem præservationis Virgineæ, allegat in eundem sensum santus Bonaventura in speculo Virginis cap. 7. vbi postquā commendasset plenitudinem gratiæ Marianæ, de qua etiam dixit: *O fœmina, plena, & superplena gratia*, addit: *Et ideò benè sic ait Anselmus: Tibi solum loquor, Domina, beneficijs tuis plenum esse mundum, inferna penetrarunt, cœlos superarunt; per plenitudinem enim gratiæ tuæ, quæ in inferno*

no erant, se lætantur liberata ; & quæ supra mundũ sunt, se gaudent restaurata. Fuit sanctus Anselmus indubitatus cultor immaculatæ Conceptionis, includens illã in tanta gratiæ plenitate.

Sanctus Bernardus, serm. de aquæductu: *Deus totius boni plenitudinem posuit in Maria;* ergo ipsi bonum originalis iustistitiæ non defuit. Idem sanctus in illud Ecclesiast. 24. *Et in plenitudine Sanctorum detentio mea* : sic explicat plenitudinem Marianæ gratiæ : *Meritò in plenitudine Sanctorum detentio eius, cui nec fides defuit Patriarcharum, nec spiritus Prophetarum, nec zelus Apostolorum, nec constantia Martyrum, nec sobrietas Confessorum, nec castitas Virginum, nec fœcunditas coniugatorum, nec puritas Angelorum.* Si comprehendit plenitudo gratiæ puritatem Angelorũ, excludit omninò sordem originalem, & complectitur Conceptionem Virginis immaculatam, quàm non semèl alibi affirmavit sanctus Bernardus, & nullibi dixit aliquid contra illam, prout in nostris exceptionibus ostendimus. S.Bernardus.

Petrus Rhemensis, qui floruit tempore sancti Bernardi in Evangelio Metrico, Petrus Rhemen.

eo, sic breviter describit plenitudinem gratiæ Marianæ.

Vnam nec maculã natura reliquit in ista,
Ad caput à plãta transvolat iste decor.

Notanter extendit à planta ipsa tantum decorem, quoniam supplantavit Maria caput serpẽtis, ne suum calcaneum submorderet.

Hugo Victorinus.

Hugo Victorinus de Verb. incarnat. collat. 3. postquam multa dixisset pro immaculata Conceptione, ea tandem reduxit ad plenitudinem gratiæ, annuntiatam ab Angelo, dicens: *Ceciderunt primi masculus, & fæmina: & per eos, qui post eos erant, omnes de masculo, & fæmina. Et quia primus auctor culpæ deiectus est à fæmina: Auctorem gratiæ sine masculo concepit, & peperit fæmina: vt idem sexus initium gratiæ esset, qui peccati origo extiterat. Propterea ait: Ave gratia plena, Dominus tecum. Vere enim Maria gratia plena fuit, per quam gratia descendit super omnes filios hominum. Primùm gratia super eam; postea gratia in ea; denique gratia ex ea.* Constat clarè ibi significasse immaculatam Conceptionem, cum dicat de puritate Christi, & Virginis: *Qualis agnus, talis Mater agni, ex munda mundus.* Ibidẽ ait:

ait: *In cœlo qualis Pater, talis Filius, & in terra qualis Mater, talis Filius. In cœlo cũ Patre æternus, & immensus; & in terra cum Matre immaculatus.* Notandum est ad maiorem emphasim, non dixisse, qualis Filius, talis Mater; sed qualis Mater, talis Filius; supponens etiam in Conceptione sua sanctam fuisse Matrem, sicut Filius in sua, licet in Christo sanctitas fuisset essentialis, & per se; in Maria autem per privilegium, & participata.

Absalon Abbas serm. 22. ait: *Excellenter Mariæ dictum est gratia plena. Est autem gratia naturalium bonorum; est gratia spiritualium charismatum, est gratia cœlestium donorum. Plena gratia fuit naturalium bonorum; quoniam Spiritu sancto ei superveniente, integritatem naturalium, secundùm dignitatem primæ conditionis, sola inter filias Evæ accepit.* Pleniùs de Absalone egimus in epistola de Paralipomenis. Absalon Abbas.

Cardinalis Vitalis de Furno in speculo morali, titulo de Beata Virgine, ait: *In ea fuit plenitudo gratię, qua fuit sanctificata in tabernaculum; in ortu exornata in habitaculum; in conceptu traducta in cubiculum* Cardinalis Vitalis de Furno.

culum in obitu. Ortum dixit nativitatem in vtero, iuxta alios Doctores, imò iuxta Angelum, dicentem ad sanctum Iosephum, Christum natum, cúm adhuc erat in vtero suæ Matris, nimirum, conceptum. Idem Cardinalis se explicavit, cùm pauló ante dixisset: *De eius nativitate exponitur illud: Fecit Beseleel Arcam de lignis Sethim, &c. Exod. 36. Nota historiam, Beseleel interpretatur misericordia Dei. Materia arcę fuit de lignis Sethim. Ligna Sethim sunt imputribilia, albę spinę similia, incremabilia, levia. Per hęc quatuor designantur quatuor beneficia, quę virgo habuit per gratiam sanctificationis, contra quatuor vitia ex peccato originali contracta, secundùm Bedam.*

Ioannes Vitalis. Alter Ioannes Vitalis, qui fuit Hispanus, & floruit circa annum 390. in defensorio Beatæ Virginis, lib. 3. & 4. sæpè confirmat immunitatem ab originali culpa Beatæ Virginis, ex plenitudine gratiæ, quam illi annuntiavit Angelus, in lib. 4. cap. 1. elicit hanc consequentiam: *Sancta virgo habuit plenitudinẽ gratię, vt in quodam esse totali; ergo ipsa fuit ab originali pręservata*. Quod deinde probat. In principio quoque eiusdem libri

libri 4. ait: *In latitudine puritatis ab oxordio tuo inclusa, fueris abstracta penitùs ab originali macula, sive culpa.* Itidem in cap. 5. ait: *Sicut se habet prima ętas aurea ad secundam, sic principium; nam sicut prima ętas aurea fuit plenitudinis naturę, ita secunda plenitudinis gratię; sed illa ex vi plenitudinis naturę attingebat vtrumque parentem à principio, ergo secunda ex vi plenitudinis gratię attingit vtrumque hominem à principio, nimirum Iesum, & Mariam ab ipsa eorum conceptione.* Oportebat notare distinctionem inter hos duos vitales: nã Cardinalis fuit Gallus, & antiquior, quoniam factus est Cardinalis à Clemẽte V. anno 1312. ne putetur vnus tantum, cum sint duo testes pro plenitudine gratiæ Mariæ etiam originalis: quia iste scripsit contra Montesonum, circa annum 1390. totisque viribus, & latissimè defendit immaculatam Conceptionem.

Rupertus lib. 6. in Cantica, non solum affirmat Virginem *Beatissimam*, & *lucidissimam* esse, & gratia divina *plenam*; sed etiam addit: *Libera es ab omni iugo peccati.* Rupert.

Tilmandus Dulmaniensis in Corona lapi- Tilmandus Dulmanien.

lapidum, cap. 20. tam perſpicuè extendit repletionem gratiæ Marianæ ad immaculationem Conceptionis, vt dixerit: *In ventre tuę Matris gratia fuiſti repleta, nulla ſorde vnquam polluta, nullo contagio maculata.* Ecce quomodo negationem maculæ in Conceptione comprehendit in plenitudine gratiæ; ſæpè, & clariſsimè commendat hic devotus Doctor omnimodam Virginis puritatem, etiam originalem. Idem propterea in capite dixit, *vbertatē plenitudinis munditię*, gratiā Deiparæ.

Petrus Cameracenſis Epiſcopus & Cardinalis.

Petrus Cameracenſis Epiſcopus, & Cardinalis ſanctæ Eccleſiæ, in meditatione ſuper ſalutationem Angelicam, ait: *Ave Virgo Beata, ave Mater benedicta, ave ſine vę Maria, & ideò ſine vę; quia gratia plena. Ave plena gratia, non ſolùm creata, ſed increata.* Hanc carentiam totius væ, inibi explicitè dicit eſſe etiam carentiam peccati originalis, cuius verba infra dabimus.

Alexander Alenſis.

Alexander Alenſis, prout refert Gotſchalcus Holenus, ſerm. de Conceptione dixit ad Virginem: *Tota pulchra es, ſcilicèt, per gratię plenitudinem, amica Dei Altiſſimi, id eſt, Mater dilectiſſima, & macula*

cula non est in te, nec originalis.

Nec volo tacere quod priscus Doctor, cuius est sermo de visitatione in legenda adiecta ad historiam Lombardicam, sic ait: *Fuit plena odoribus omnium gratiarum, nec mirum, quia vt habet Horatius lib. 1. Epistolarum, quò semèl est imbuta recens, servabit odorem. Vas enim, quod in principio suę naturę fuit repletum aliquo bono odore, servabit diù odorem illum: quia quod nova testa capit, inveterata sapit. Sic Virgo semper benedicta, ab exordio suæ Cōceptionis Deo plena fuit.* Priscus Doctor.

Accedat etiam Venerabilis Thomas de Kempis, qui sermone 4. ad Fratres, plenitudinem Mariæ annuntiatam ab Angelo, sumpsit etiam extensivè pro tempore totius suæ existentiæ in rerum natura; vnde advertit, non dixisse Angelum, castitate plena, sive virginitate; quia solum fuisset semper virgo; sed gratia plenà; quia semper fuit sancta, & omnibus virtutibus ornata. Ideò ait: *Non tamen propter solam fatemur virginitatem, quoniam virginitas sola non est, nec sola placuit Christo. Nec Angelus inquit, ave castitate plena; sed ave gratia plena: vt virtutum plenitudo potius referatur gratię, quàm* Thomas de Kempis.

quàm castitati, vel innocentię. Tam suavis denique odor incrat castitati, vt ęterni Regis Filius de sola nasci dignatus est Virgine, consecrans hanc in Matre, quam deuolit postmodum in dotem sanctę Ecclesię. Cógruunt hæc cum ijs, quæ in sermone 25. ad Novitios, dixit pro immaculata Virginis Conceptione, vbi locutus de antiquis Patribus, ait: *De quorum stirpe orta est Mater Dei MARIA, tanquam rosa inter spinas, sine spina.* Et addit: *Spirituale Dei templum, quod est Beata Virgo MARIA, ab omni labe pura, super omnia templa Sanctorum prenitet.*

Iacobus Christopolitan. Præclarè Iacobus Christopolitanus in comment. super *Magnificat*, qui præcipuum Scripturæ locum, ad probandã immaculatam Virginis Conceptionem, affert verba Angeli, *gratia plena;* dicitque eiusmodi intellecta à Patribus, præsertim Augustino, & Hieronymo, de plenitudine gratiæ cóprehendente etiã originalem, & tandem ait: *Nulla fuit gratia data alicui creaturę, quin fuerit data Virgini Marię; sed primi parentes, & Angeli fuerunt creati in gratia: ergo hoc non defuit Virgini Marię; & sic patet, quòd sententia data in Adam, & Eva de quadru-*

plici

plici morsu serpentis, non transivit in personam Virginis, eo quod ex singulari gratia, & privilegio fuit excepta. ante legem latam, prout dictum est; ideo est dictum ipsi ab Angelo: Ave gratia plena, &c.

Ioannes Bromiardus, qui paulò post sanctum Thomam floruit, cùm eum referant graves auctores ad primum sæculum Dominicani Ordinis; cuius filius fuit; in 2. part. summæ, cap. 3. extollit sæpè plenitudinem gratiæ Mariæ, in qua tam clarè comprehēdit originalem, vt dixerit: *De alijs bene legitur, quòd fuerunt in vtero sanctificati, sicut de Ieremia, & Ioanne Baptista; non tamen illico ita fuerunt sanctificati, quin potuerunt venialiter peccare. Ipsa verò tā eminenter sanctificata fuit, vt nec mortaliter, nec venialiter peccarit, sicut patet per sanctum Thomam in tertia parte de Christo, quæst. 37. art. 6. In eadem etiam quæstione art. 2. ponit eius sanctificationis excellentiam, quantum ad temporis prioritatem in hoc, quòd sanctificata fuit in sua animatione, id est, in coniunctione animæ cum corpore, in vtero matris suæ; & non ante, quia sanctificatio, & mundatio fit per gratiam, cuius subiectum est anima. Nihil enim est ca-*

Ioannes Bromiardus.

pax gratiæ, nisi anima rationalis. Sic ergo sanctificavit Tabernaculum suum altissimus, Psalm. 45. Vnde, statim addit: *Nec leguntur Angeli aliquem ita specialiter salutasse dicendo, quòd esset plenus gratia, sicut salutavit Mariam.*

S. Bernardinus Senensis. Sanctus Bernardinus Senensis, tom. 3. serm. 11. art. 3. cap. 1. *Sicut* (inquit) *Filius Mariæ est Sanctus Sanctorum: ita constat, quòd Mater, quæ ipsum portavit, est Sancta Sanctarum, in qua erat ille pretiosus thesaurus, Tabernaculum Dei, Thronus Dei: vbi ergo est summa plenitudo sanctitatis humanæ, & Angelicæ, ibi semper Virgo Dei Mater prima suæ sanctitatis iecit fundamenta, ibi detinuit gradum, & plantam fixit virgineam.* Notanda sunt illa verba, *iecit fundamenta*, quod factum est in Conceptione, quam sine peccato clarè asseruit ipse sanctus loco infra citando, & hîc satis supponat.

Gerson. In eundem sensum advocandus est Gerson, qui sicut in duobus sermonibus de Conceptione Deiparæ asseruit immaculatam eius Conceptionem, propter dignitatem divinæ Maternitatis; sic etiam in serm. de Annunt. propter eandem maternitatem adscripsit Virgini pleni-

plenitudinem gratiæ, dicens: *Domina nostra altius nomen accepit, & perfectius, quod esse possit homini post nomen Filij sui. Et est, quod Mater Dei dicatur, melius eam appellare non possumus; quoniam per hoc habet veluti auctoritatem, & naturale dominium ad totius mundi Dominum, & à fortiori, ad omne id, quod huic subiectum est Domino; ita quòd in nomine suo omnia flectantur in cœlo, & in terra, & in inferno, & miracula ostenduntur, per hoc accepit plenitudinem gratiæ.* Antea dixerat: *Plena es gratiæ; plena per excellentiam, & superabundantiam.*

Richardus de Sancto Laurentio, assertor præseruationis animæ virgineæ, vt alicubi ostendi, lib. 1. de Laudibus Virginis, cap. 4. ait: *Benè gratia plena; quia quamlibet gratiam totam habens, & nihil de suo contrario.* Si nihil de peccato, quãtò minus habuisset caput, & principium omnium peccatorum, scilicet, peccatum originale. Deinde, postquam dixisset: *dignitatem primæ conditionis solam inter filias Evæ accepisse,* subijcit hæc pulcherrima verba: *Quomodo enim cum tota gratiæ plenitudo descendisset in eam, vacuum aliquid reliquisset in ea? Sic etenim vsquequaque*

Richard. de Sanct. Laurent.

quaque impleta est gratia, vt nihil in ea culpa obtineret, nihil omninò culpæ relictum esset, nec etiam cogitatio. Et nota, quòd dicitur gratia plena, non gratiarum, aut gratijs, sicut Esther 15. dixiße legitur Assuero, Facies tua plena est gratiarum, non enim mirabile videretur, si multis gratijs plena diceretur, neque tam vna, quàm plena ostenderetur, omnibus fortassè simul sumptis: sed ita gratiarum plena est, vt vnaquaque gratiarum plena sit. Ecce non solum dicit, omnes fuisse gratias in Maria, sed totam gratiam singularum, hoc est, vniuscuiusque ex omnibus, sive totarum gratiarum; quare in illa non defuit vna ex omnibus, gratia originalis. Sic enim verificatur: *Vsquequaque impleta est gratia, vt nihil in ea culpa obtineret*. Postea addit: *De ea dicitur Eccles. 26. Gratia super gratiam mulier sancta, gratia super gratiam. Incaßatæ enim erant in ea gratiæ, dum qualibet gratia eam totam implebat, & occupabat, & quasi sibi propriam vendicabat*. Et rursus: *Gratia super gratiam, id est, super omnem gratiam*. Non ergo infra gratiam puritatis Angelicæ sine peccato originis. Verè enim gratia super gratiã fuit in Maria; quia nunquam fuit gratia

super

super vacuum, aut privationem gratiæ, nunquam super peccatum præcedens, quod expelleret; cum enim anima eius creata fuerit in gratia, quæcumque alia gratia superveniens erat super gratiam. Tandem ait: *Ipsa autem sic vsquequaque plena gratia fuit, quia maiorem gratiam habere non potuit, nisi ipsa divinitati vniretur, hoc est, nisi ipsa esset Deus. Hæc est plenitudo, de qua hîc specialiter dicit Angelus: Ave gratia plena. Hæc ita propria est Beatissimæ Virginis, quòd etiam Angelus proprium nomen eius tacuit, & hoc quasi pro nomine eius proprio posuit, vt plena gratia deinceps vocaretur.*

Propter hanc plenitudinem gratiæ pijssimus servus Dei Arnestus Pragensis Archiepiscopus, qui floruit circa tépora sanctæ Brigittæ, & Caroli Quarti, in lib. de excellentijs Virginis, cap. vltimo ait: *Tunc completa est conceptio, quãdo animæ, & corporis simul facta est susceptio, & in ista conceptione potuit sanctificari, quod & factum fuisse piè creditur, alioquin, quidquid boni puræ creaturæ dari potuit, ei minimè datum esset.* Mox addit: *Gratia plena, illi soli singulariter congruit, quæ & ait: in me gratia omnis viæ, omnis* Arnestus Pragens. Archiepiscop.

 videli-

videlicet creaturæ, quæ est via ad Deum cognoscendum.

Amede' Lausanẽsis. Devotissimus, atq; pereruditus Amedeus Lausanensis Episcopus Homil. 3. *Spiritus sanctus* (ait) *superveniet in te. In alios Sanctorum venit, in alios veniet; sed in te superveniet: quia præ omnibus, & super omnes elegit te, vt superes vniversos, qui ante te fuere, vel post te futuri sunt, plenitudine gratiæ.* Tum subdit: *Omnes superas, præes vniversis, non solùm hominibus, sed & summis cælorum virtutibus.* Supponit in hisce verbis, Virginem originali gratia præditam fuisse, sicut Angeli eam habuerunt; quia alioqui eos, quantum ad plenitudinem totius gratiæ, non superasset, si hac vacua extitisset.

B. Laurentius Iustinianus. Beatus Laurentius Iustinianus, serm. de Annuntiat. multis demonstrat, quomodo fuit Maria plena gratia, adeò, vt dixerit: *Ipsius gratiæ plenitudinem cælestis nuntius persensit, cognovit, manifestavit, & dixit: Ave gratia plena. Salutat illam tanquam, sibi Dominam, honoreque dignissimam, atque à Deo singulariter electam, atque dilectam.* Incipiens autem declarare gratiam Virginis, ait: *Quis (oro) huius virginis gratiam sufficit enarrare? Ab ipsa nam-*

namque sui Conceptione in benedictionibus est præventa dulcedinis, atque à damnationis aliena chyrographo prius est sanctificata, quàm nata. In ipso enim vtero materno iam posita, super illam gratia sanctificationis effulsit, vtpote ei quæ electa erat, vt pareret Deum. Noverat opus suum ille, qui fecerat, & quale futurum erat, certissimè agnoscebat. Hinc est, quòd Virginem ipsam tam largo imbre spiritus irroravit. Erat planè, sicut à carnis colluvione immunis, ita & ab omni peccati labe extranea. Egregius planè assertor immaculatæ Conceptionis fuit iste sanctus Doctor, qui præter dicta, ter in operibus suis dixerit, omnes contraxisse peccatum originale, præter Christum, & eius Matrem.

Alexander Tertius, qui profectó dici Magnus potest; adeò egregiè sensit de plenitudine gratiæ Marianæ, vt in epistola ad Soldanum Iconij, dixerit: *Hinc migravit sine corruptione iuxta verbũ Angeli, imò Dei per Angelum, vt plena, non semiplena gratiæ esse probaretur, vt Deus Filius eius antiquum, quod pridẽ docuit, mãdatum fideliter adimpleret, videlicet Patrem, & Matrem honore prævenire, & ne caro Christi virginea, quæ de carne Matris* **Alexander III.**

 Vir-

Virginis assumpta fuerat, à tota discreparet. Cùm plenitudinem Marianæ gratiæ extendat, túm ad incorruptionem carnis, túm vltra vitam, quanto magis in illa comprehendit incorruptionem animæ intra limites vitæ, scilicet in principio ipsius vitæ; Conceptione nimirúm. Hîc etiam valde notandum, hoc dici à Pontifice Romano in Doctrinæ Christianæ instructione, quam misit ad illum Principem, vbi non nisi certissima diceret.

B. Thomas Villanovanus.

Sanctissimus ille Præsul Beatus Thomas Valentinus in serm. 3. de Natiuit. Virginis, explicans eius plenitudinem gratiæ, ait: *Cæteris Virginibus per partes, Mariæ verò tota se infudit plenitudo gratiæ.* Quam multis probans, subdit: *Decuit, & matrem Dei esse purissimam, sine labe, sine peccato. Vnde, non solùm quando puella, sed quando parvula sanctissima; & in vtero sanctissima, & in conceptione sanctissima.* Paulò ante dixerat: *Quid vis dicere de Virgine, quòd humilis, quòd pura, quòd sancta, quòd gratia, & virtutibus plena: quæ gloria, quis decor, quis candor, quæ virtus, quæ gloria non decuit Matrem Dei. Homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus; qualem ergo faceret*

Arti-

Artifex, qui elegit eam, vt nasceretur ex ea.

Adeò egregiè sensit Beatus Albertus Magnus de plenitudine virginalis gratiæ, necessarió etiam comprehendente originalem, & tam illimitata, vt opus fuisset explicari à Dionysio Rikelio lib. 2. de Laudibus gloriosæ Virginis, art. 2. cuius hæc sunt verba: *De plenitudine gratiæ Virginis venerandissimæ scribit Albertus in libro de laudibus eius: Beatissima Virgo gratia fuit plena: Primò, quoniam omnes gratias generales, & speciales omniũ creaturarum in summa habebat. Secundò, quia & illas gratias habuit, à quibus omnis creatura vacua fuit. Tertiò, quoniam eius gratia tanta fuit, quòd pura creatura non fuit maioris gratiæ capax. Quartò, quoniam increatam gratiam, quæ Deus est, totam in se continuit. Hæc Albertus prolixè declarat, & sanè intelligenda sunt, cũ certum sit, capacitatem animæ Christi maiorem gratiam suscepisse, quàm fuit gratia Mariæ dignissimæ. Verùm vt tactum est, non decuit puræ creaturæ in esse creato subsistenti gratiam conferri maiorem, quàm Virgini Matri Dei electæ; imò nec gratiam ei æqualem, sed valdè minorem.* Hæc mens Beati Alberti, &

B. Albertus Magnus.

Vene-

Venerabilis Dionysij, qui in multis alijs locis clarissimè testati sunt immaculatam animæ Virgineæ creationem. De Dionysio omnibus notum est; de Alberto autem id speciali dissertatione in Epistolis meis de hac materia ostendi.

Matthæus Cantacuzenus.

Matthæus Cantacuzenus comment. in Cant. 6. sic explicat plenitudinem gratiæ Virginalis: *Supra omnem captum, & rationem est in te omnium pulchritudinum ordinata compositio, & concinna constitutio.* In Græco est *Syntaxis*, siue *Evarmostia*. Nec hoc verificari posset, si defuisset Virgini pulchritudo Iustitiæ originalis, quam habuerunt Angeli, discordarentque in Virgine pulchritudines, si solum habuisset actualem; caruisset verò originali. Inter quas est quædam harmonia iuxtà sanctum Augustinum, qui sensit, nullum adultum caruisse peccato actuali, qui contraxerit originale.

Albert. Marquesius.

Alter Albertus, cognomine Marquesius, in Cœliloquijs cap. 76. ait: *Beata Virgo Maria velut luna plena fulsit in suo principio, quia in vtero Matris concepta sine peccato originali.*

Ioannes Heroltus.

Sed cur omittendus est, qui mihi nunc occurrit Ioannes Heroltus

qui

qui communiter vocatur discipulus, pietate quidem, & congrua antiquitate venerandus, qui in sermone de Conceptione, qui est quintus *de Sanctis per circuitum*, plenitudinem gratiæ Marianæ accipit à Conceptione sua sancta, vsque ad abundantissimã refusionem in alios, iuxta illud sancti Bernardi: *Maria simul aperuit vniversis, vt è plenitudine eius omnes homines accipiant.* Nec enim oportebat, vt gratia, quæ superfluebat alijs, defecisset sibi, vacuumque habuisset tanta plenitudo in Conceptione, quam mirè dicit fuisse sine peccato, cum sanctitate nimirum. Semel ait: *Virgo Maria in Conceptione præservata est ab originali peccato.* Et rursus: *Maria immediatè, postquã anima infusa est corpori, sanctificata est:* pro eadem sententia citat Magistrum Tordanum, iuxta eius doctrinam, dicens de Conceptione Virginis: *Cùm anima infusa est, & vnita corpori, & in eodem instanti sanctificata est.*

Claudat hoc Patrum, & Doctorum splendidum agmen Hesichius Hierosolymitanus, qui fortasse potuit Antesignanus esse, cum meo iudicio plenitudinem gratiæ Marianæ luculenter explica- Hesich. Hierosolymit.

verit,

verit, & honorificentissimè gratiam Conceptionis virgineæ extulerit, prout modò explicabo. Nam à multis video minùs intellectum, quid vocaverit in Virgine *complementum Trinitatis.* Igitur hic antiquus Pater, quem puto non solùm fuisse Presbyterum Hierosolymitanum, sed Episcopum, in Homil. 2. de Deipara vocat illam: *Arcam arcâ Noë latiorem, longiorem, illustriorem. Illa erat animalium arca, hæc autem arca vitæ: illa corruptibilium animalium, ista verò incorruptibilis: illa ipsum Noë; hæc verò ipsius Noë factorem portavit; illa duas, & tres contignationes, & mansiones habebat; hæc autem vniversum Trinitatis complementum.* Hoc vltimum verbum est in Græco πλήρωμα, quod secundùm Plinium significat *plenitudinem*, sicut & apud Vitruvium *plenitatem*. Hinc apparebit, quantam habuerit plenitudinem gratiæ Deipara, vt omnino comprehenderet originalem, propter plena beneficia propria trium divinarum Personarum, quæ in ea sunt perfectè completa, & cumulata. In primis aptè comparatur purissima Virgo arcæ Noë; nam sicut hæc sola, vniverso naufragante mundo, salva fa-

cta est; sic Maria ex vniversó humano genere salva fuit, & libera naufragio culpæ originalis; quæ cæteros filios Adę inundavit. Deinde, sicut Arca Noë tres habuit contignationes, in quibus salva fuerunt, quæ in illis continebantur: sic Maria habuit plenitudinem totius Trinitatis; hoc est, triplicem plenitudinem eorum beneficiorum, quæ attribuuntur tribus Personis Sanctissimæ Trinitatis, quæ in illa integra, plena, & perfecta fuere; & vt ita dicam, quasi salva, cum in cæteris hominibus velut absorta videantur propter indignitatem, & naufragium peccati originalis. Cumque Patri attribuatur creatio, Filio redemptio, Spiritui sancto sanctificatio; hæc tria dona habuit Deipara cum tota sua perfectione, & plenitudine in summo gradu. Perfectissimum autem creationis beneficium est, vt non solum creetur mera natura; sed adornata etiam gratia, prout sortiti sunt Angeli, & primi parentes; hanc eandem perfectionem, & ornatum creationis habuit Genitrix Dei, & in ea sola integra, & quasi incolumis extitit inter reliquos filios Adæ. Excellentissimus item, ac fœlicior

redemp-

redemptionis modus est, cum non eripitur a captivitate peccati contracti, sed præservatur à contrahendo etiam originali: qui etiam modus solúm in Deipara enituit. Denique perfectissima sanctificatio est, cum non solúm infunditur gratia; sed etiam conceditur inseparabilitas eiusdem gratiæ, ita vt nunquam fuerit separata à natura, nec sit separabilis: hanc quoque sanctificationem sortita est Virgo per privilegium impeccabilitatis. Ecce plena, & perfectissima beneficia creationis à Patre, redemptionis à Filio, & sanctificationis ab Spiritu sancto, quæ integra in Maria fuerunt, cuius propterea complementum, & plenitudo gratiæ à Sanctissima Trinitate fuit. Accedit ad hæc, quòd fuerit Hesichius sæpè contestatus immaculatam Conceptionem in eadem Homilia, dicens de Virgine: *Electa augustum naturæ nostræ decus, gloria luti nostri, quę Evam pudore, & Adamum comminatione liberavit, audaciam draconis abscidit, quam concupiscentię fumus non attigit.* Ibidem vocat illam: *Turturem mundum, columbam impollutam, nubem pluvias incorruptas continentem, speciem, cuius gemma*

Sole splendidior. Pauló post: *Lucernam oriẽ expertem, quę à se ipsa iugiter ardeat.* Ibidem ait: *Surge, Domine, in requiem tuam, tu, & arca sanctificationis tuę, quę est haud dubiè Virgo Deipara. Si enim tu es gemma, meritò illa est arca, & quia Sol existis, necessariò Virgo vocabitur cœlum; cum sis flos immarcescibilis, profecto Virgo erit planta incorruptionis, & paradisus immortalitatis.* Et tandem eam vocat: *Templum incorruptum, & Tabernaculum ab omni sorde liberum.*

Tanquam appendix ad illud de complemento Trinitatis, Hesychio videtur consonare S. Hieronymus serm. de Assumpt. cùm ab eo vocatur Deipara, *Fons signatus sigillo totius Trinitatis.* Túm etiã S. Bruno, Signiensis Episcopus, qui communiter dicitur Astensis, & floruit paululúm ante S. Bernardum in lib. 5. sent. cap. 1. similiter dixit de Virgine: *Est & fons signatus sigillo sacrosanctę Trinitatis.* Signavit quippè Virginẽ Pater in creatione, Filius in redemptione, Spiritus sanctus in sanctificatione, prout paulò ante diximus, cum perfectissimo modo horum beneficiorum, qui excludit à B. Virgine peccatum originale. Vnde idem

S. Bru-

S. Bruno attribuit etiam Christo creationem Mariæ, quia in ipso dono creationis particeps fuit redemptionis per gratiam illi tunc donatam. Ideó vocans Beatissimam Virginem, Civitatem Dei, dixit: *Vnde & de hac Civitate, iure gloriosa, & magnalia dicuntur, non solùm ab hodiernis, sed etiam ab antiquis Patribus, & Angelis. Nonne enim valdè gloriosum est, quòd de ea ipse David, pater eius, in hoc eodem Psalmo, dicit: Homo natus est in ea, & ipse fundavit eam Altissimus. Impossibile enim est, quantùm ad alios homines, vt aliquis sit fundator Civitatis, in qua nascitur; quia antequàm sit natus, non potest fundare Civitatem. Sed Christus, qui est Altissimus, per hoc, quòd Deus est, ante omnia tempora fundavit Civitatem, id est, Matrem creavit, & tamen vt homo in fine temporum natus est in ea.* In alijs locis favet idem S. Bruno omnimodæ puritati Virginis. Hanc plenitudinem gratiæ pro immaculata Conceptione satis plenè allegavit in Concilio Basiliensi anno 1436. Ioannes de Segovia.

* * *

§. III.

§. III.

ALIA PATRVM CLASSIS explicantium ſalutationem Angelicam pro immaculata Conceptione.

TAM conſtans hoc eſt apud Patres, vt pro periphraſi illius clauſulæ *Gratia plena*, poſuerint talia verba, quæ ſignificarent præſervationem Virginis à peccato originali, aut ſuppoſuerint ſanctitatem eius à primo inſtanti creatæ eius animæ. Sanctus Fulbertus, qui centum ante ſanctum Bernardum annos floruit, eruditione, ſanctitate, & miraculis clarus, in expoſitione Angelicæ ſalutationis, ait: *Ave Maria electa, & inſignis inter filias, quæ immaculata ſemper extitiſti ab exordio tuæ creationis; quia paritura eras creatorem totius ſanctitatis.* Hunc eundem locum citat Gloſſa ordinaria in cap. 1. ad Romanos, videatur editio Lugdunenſis anno 1590. Clariſſimè etiam Ioannes Geometra, præſig- S.Fulbertus. Ioannes Geomet.

nis inter Ecclesiasticos vetustatis Græcæ Scriptores, hymno 3. dixit: *Ave primævi libera labe Patris.* Sanctus Amphilochius Iconiensis, orat. de Deipara: *Ave superimmaculata.* Sanctus Iosephus Confessor in Menæis Græcorum, die 2. Ianuarij, Ode 5. *Ave cadentis mundi erectrix, nulli vnquam culpæ subiecta.* Ibidem ait: *Ave, quæ es pratum totius fragrantiæ sancti Spiritus.* Item: *Ave, quæ es puteus semper viventis aquæ.* Ibidem: *Ave igitur semper; Ave gratia plena.* Vbi supponit semper fuisse gratiam in Virgine, nullatenusque illi defuisse. Sanctus Andræas Hierosolymitanus in salut. Angelica: *Ave lætitiæ organum, per quod delicti nostri condemnatio expiata est, ac veri gaudij plena facta compensatio. Ave verè benedicta. Ave electa Deo antequam genita.* Itē: *Ave sancta virginalis tellus, ex qua novus Adam ineffabili fictione formatus est.* Deindè: *Ave nova Dei Arca, in qua Dei spiritus delapsus quievit.* Quàm apertè immaculatam Virginis Conceptionem affirmaverit hîc sanctus Andræas, satis constat ex ijs, quæ de illo asserimus in epistola de doctrina Patrū. De sancto Germano iam produximus aliqua; adhuc

S. Amphilochius.

S. Ioseph Confess.

S. Andræas Hierosolymit.

S. Germanus.

autem addemus alia, orat. de Nativit. Virginis, ait: *Ave Mater immaculata, & virgo acquisitionis. Salve pulchritudinis diadema, genere Regina, Regijsque vbique curata prærogativis. Gaude sacrum Christi delubrum, qui solùm in adytis, sanctisque Sanctorum secundùm ordinem Melchisedech sacrificavit. Gaude Virga Aaron, radix Iesse, sceptrum David, Regium indumentum, gratiarum corona, typus virginitatis, non scriptum sanctimoniæ folium.* In ijs sententijs comprehendi puritatem originalem ex dictis apparet, & ex dicendis constabit. Sanctus Ioannes Damascenus in Menæis, die 22. Ianuarij: *Ave columba electa, quę mentem habes pennis inauratis spectabilem. Ave speciosissime turtur, eximia super omnes hirundo, passercule nitidissime, absque vlla nævi, vel vmbra. Ave agno Dei nostri gravida agna.* Idem die 27. Ianuarij: *Ave scaturigo dulcedinis. Tu nobis demonstraris pratum manu divina consitum: odorifer item hortus existis, cuius germinum sator, & cultor extiterit Deus.* Illæ voces *consitum*, & *sator*, referuntur ad conceptionem passivam Virginis, cúm fuit divina manu sata virga Iesse semper florens. Et indidèm Stropha 4. & 5.

S. Ioannes Damascen.

 Ave

Ave flos ex natura humana electa. Et oda 7. *Ave munditiarum omnium promptuariū, &c.*

Non solúm in Officijs Ecclesiasticis Græcorum hoc invenitur, sed etiam Latinorum, in hymnis Missalis cuiusdam antiqui, quos affert P. Antonius de Balinghen, in Parnaso Mariano, sic canebatur.

P. Antonius de Baling.

Ave, ò dulcis Maria,
Christi Mater, & filia
Vlla sine macula.
Tu à Deo fabricata
In conceptu præservata
Nulla trahis scelera.
Ave Regina cælorum
Omni laude dignissima,
Quæ concepta es vitiorum
Sine labe purissima.
Salve Virgo singularis,
Vere sacra Margarita,
Salve quia stella maris,
Es sine labe concepta.

Chrysippus Hierosolymitanus in orat. de Laudibus Virginis: *Ave Solis ortus, qui nullum ferre potest occasum.* Nam si peccati originalis densa operiretur caligi-

Chrysippus Hierosolymitanus.

ligine, in tenebris extitisset, ac occasum passa esset. Sanctus Theodorus, Novus cognomine, orat. de Nativit. Virginis, multas eiusmodi periphrases, quæ in idem recidunt de immunitate Virginis, congerit: *Ave rubus, consertum igni miraculum, quem rubigo peccati non tetigit; nam & planta fuit intacta. Ave vrna, confectũ ex auro vàs, quam nulla delicti labes infecit. Ave sanctuarium, fons divinæ scaturiginis fluens, omnis sanctimoniæ plena. Ave liber sigillis signate, quem nulla excogitabilis corruptela maculat. Ave codex novus, quem nulla prorsus attigit corruptio. Ave aurum mundum, spiritus igne probatum in vitæ fornace, nullamq; habens nequitiæ labem. Ave lignum imputribile, quæ ad peccandum pronæ corruptionis vermem non admisisti. Ave illibata, omni reprehensione sublimior.* S. Theodorus Novus.

Tandem sic metricé interpretatus est sanctus Casimirus salutationem Angelicam in hymno de Beata Virgine part. 2. S. Casimirus.

Virgo salve, per quam valvæ
Cœli patent miseris,
Quam non flexit, nec allexit,
Fraus serpentis veteris.

Per verbum *non flexit*, notavit rectitudi-

 nem

nem iustitiæ originalis; per illud *nec allexit*, constantiam actualis sanctitatis.

§. IV.

TERTIVS MODVS explicatæ à Patribus salutationis Angelicæ pro immaculata Conceptione.

ALij Sancti, & Ecclesiastici Doctores confirmant idem, adnotantes insuper, per illud verbum *Ave* contrapositionem Evę, & Mariæ, quæ fuit sine væ illius culpæ, quæ est deducta ab Eva. Vnde excipiunt Virginem à peccato originali: quæ expositio est ex communi sensu Doctorum, vt testatur doctissimus Thomista Viguerius in institut. Theolog. cap. 20. de mysterio Incarnationis, dicens; vbi loquitur de Annuntiatione: *Theologi, & Expositores duo dicunt: Primò, quód Ave, est dictio composita ex litera A, & ve, interiectione execrantis, & maledicentis, & sic significat absque ve, seu*

Viguerius.

ſeu maledictione, tã peccati originalis, quàm venialis & mortalis. Secundò dicunt, quòd hæc dictio (Ave) evertit è regione contraria, hoc nomen Eva, quod impoſitum fuit primæ mulieri, ad oſtendendum quòd Diva Virgo fuit totaliter contraria Evæ. Ideò cantat Eccleſia, ſumens illud Ave, mutans nomen Evæ. Ipſe quoque Viguerius poſtea aut ex propria ſententia: *Ave, hoc eſt ſine vę, ſine macula exteriori, & interiori. Ideò tota pulchra.* Concludit hîc negationem maculæ, etiam originalis, immaculatamq; Virginis Conceptionem egregiè, atque iteratò in eo capite affirmat, & confirmat. Videamus iam aliquos Sanctos, & Theologos viros, antiquitate, & doctrina venerandos, qui hanc expoſitionem habent.

Beatus Albertus Magnus in Biblia Mariana in Evangelium Lucæ, cúm numeraſſet multa *vę*, à quibus libera fuit Beatiſsima Virgo ſupra omne genus humanum, inter illorum enarrationem, ait: *Eſt aliud triplex vę, ſcilicet culpę, pœnę, ignorantię. Vę culpę eſt triplex, ſcilicet originalis, actualis mortalis, venialis.* Et tandem concludit: *Sine iſto multiplici vę fuit Beatiſſima Virgo Maria.* Quid clarius? Idê

B. Albertus Magnus.

repetit Albertus in libro de Laudibus Virginis, super *Missus est*. Sanctus Bernardinus Senensis tom. 1. Serm. 52. de salutatione Angelica: *Fuit enim Beata Virgo sine primo vę, id est, sine tyranno concupiscentię peccati originalis, quia sine eo concepta est, teste Salomone Canticor. 4. didicimus, qui ait: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, scilicet originalis culpę.* Hugo Cardinalis, verbum Angeli dum explicat in Evangelium Lucæ: *Ave* (inquit) *sine triplici vę, scilicet corruptionis, gravitatis, & doloris, quod incurrit Eva per peccatum, quod ab eâ omnes mulieres (pręter Mariam) quasi iure hęreditario cõtraxerunt.* Egregiè iam laudatus Arnestus Pragensis, in lib. de excellentijs Virginis, cap. vltimo ait: *In totius veteris Testamenti serie non invenitur vnum Ave; sed separatim a, a, a, propter triplex incommodum peccati originalis, scilicèt infirmitatis in irascibili, pronitatis in concupiscibili, cæcitatis in rationabili; vę, vę, vę, propter triplicem scaturiginem peccati actualis, scilicèt cordis, oris, & operis: Maria igitur sola fuit à vę.* Hoc est, *sine vę.*

S. Bernardinus Senensis.

Hugo Cardin.

Arnestus Pragens.

Petrus de Alliaco.

Petrus de Alliaco Cardinalis sanctæ Ecclesiæ, in meditatione super salutationem

tionem Angelicam, devotissimè dixit: *Audi igitur, ò clemens Maria, tuam gratissimam salutationem, Ave. Nulla tibi esse potest gratiosior, acceptabiliorve salutatio, eâ, quam Deus per Angelum suum Gabrielē transmisit de cælo. Ave inquit, ò Virgo salutifera, quę Evę maledictionem in benedictionem transferens, sola esse meruisti sine vę. Meruisti quidem non tuâ iustitiâ, sed divinâ gratiâ, vt sola esses sine vę culpę venialis, & mortalis, & (vt piè creditur) etiam originalis.* Hugo de Prato florido, serm. 2. de Conceptione, similiter interpretatur vocem *Ave*, per carentiam totius miseriæ, & *vę*, illius; & quanvis in explicatione divertat se ad effectus peccati originalis, sive fructus illius, quibus caruit Beatissima Virgo; supponit tamen sine ipsa radice fuisse, scilicèt, sine ipso peccato originali, quod satis expresserat in sermone primo, vbi ait: *Beatissima Virgo potest dici nubes levis; quia non fuit onerata pondere peccati.* Quod amplius explicuit serm. 1. de omnibus Sanctis, dicens: *B. Maria dicitur nubes levis, quia ab omni sarcina peccati, tam originalis, quàm actualis liberata.* In eodem gradu immunem Deiparam facit ab originali, atq; ab actuali.

Hugo de Prato florido.

Ale-

Alexander Alensis.

Alexander Alensis commentarijs in Lucam ad Evangelium super *Missus est*, sic ait: *Ave gratia plena, Dominus tecum. In hac salutatione commēdat Angelus quatuor in Diva Virgine: Primo, vniversalem culpæ carentiam, cum dicit, Ave. Secundò, redundantem abundantiam gratiæ, cùm subdit, gratia plena. Tertiò, specialem Dei præsentiam, cum addit, Dominus tecum. Quartò, singularem super mulieres prærogatiuam, cùm addit, benedicta tu in mulieribus.* Ibidem: *O gloriosa Domina, quæ & culpa caruit vniversaliter, & gratia nituit abundanter, & Deum, habuit specialiter, & mulieres præcelluit singulariter. Dicit ergo Ave, quod dicitur, ab A, quod est sine væ, quia sine væ.*

Iacobus Ianuensis.

Iacobus Ianuensis in sermonibus aureis, sive Mariali, serm. 16. *Virgo Beata habuit magnam pulchritudinem. Tunc autē anima est pulchra, quando est sine peccati macula, & illud notatur cum dicitur: Ave, id est, sine væ alicuius peccati, sive originalis, sive mortalis, sive venialis. Ideò sponsus eam alloquitur, dicens Canticor. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Ipsa enim fuit pulchra, quia sine peccato originali. Fuit tota pulchra, quia sine pecca-*

to mortali. Et fuit Dei amica: quia tota pulchra amore cœlesti.

Idem Doctor eximius Dominicanæ Familiæ Ecclesiastes serm. 6. de Annuntiat. B. Virginis, sic loquitur: *Primò namque habuit pulchritudinem, cum dicitur Ave, id est, sine væ peccati, fuit enim tam pulchra, quàm fuit sine macula. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, ipsa enim fuit pulchra, quia sine peccato originali, tota pulchra, quia sine peccato mortali, & sine macula, quia sine peccato veniali; & non tantum fuit pulchra; sed habuit pulcherrima ornamenta.*

Petrus Ieremias, qui olim etiã in Dominicana Familia literis, & sanctimonia claruit, in serm. 1. de Annuntiat. Virginis, ait: *In veteri Testamento legitur bene, sæpius Angelos mulieribus apparuisse: sed eas non salutasse: sicut potest de Agar, Genes. 16. & de Sarra, cui Angelus promisit filium. Genes. 8. Item de vxore Manue Iudic. 73. sed Virginem salutavit, vt innueret ipsam esse principium salutis humanę: dixit ergo Ave primò sine vę, mutans nomen Evæ, quia quicquid maledictionis fuit in Eva, in benedictionem convertitur in Maria*, tam egregius assertor immaculatæ Concep- Petrus Ieremias.

tionis

tionis fuit hic Doctor, vt in ſerm. 2. de Nativit. Virginis, dixerit: *Virgo Maria fuit ſanctificata antequam nata, non à peccato quod habuit, ſed à peccato quod habere potuiſſet.*

Gabriel Biel.

Gabriel Biel ſcholaſtica doctrina, & antiquitate celebris, in ſerm. 2. de Conceptione, loquens de Beata Virgine, tãquam de muliere forti, ait: *Procul de vltimis finibus pretium eius, Proverb. vltim. Innocentia finis eſt humani generis. Nam ab innocentia principium ſumpſit. In innocentia enim creatus eſt Adam: ad innocentiam etiam reducetur, cùm omnes prędeſtinati illuc aſſumentur. Quo nihil ingreditur inquinatum. Ab his itaque terminis, ſive finibus, à quo, & ad quem, id eſt, innocentia, qui procul ſunt à cæteris hominibus, pretium huius fortiſſimæ mulieris. Cęterorum hominum peccatum non de innocentia; quia omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, Roman. 2. Sed iuſtificatione poſt lapſum: huius ſolius de vltimis finibus, id eſt, innocentia, rectè pretium attollitur: quam nulla vnquam nec originalis, nec actualis culpa maculavit; propter quod etiam Angelus à Deo ad hanc Theotocon miſſus, ab eius innocentia laudes exorſus eſt. Ave: quod interpretatum eſt ſine væ: vtiquè*

vtique maculæ, atque culpa. Subtiliter quoque in sermone 3. ait: *In prioribus festivitatibus de Virginis Conceptione patuit; licèt breviter, quàm aptè ei dicatur Ave, quòd secundùm interpretationem sonat sine væ, & presertim prout illi festo cõvenit: sine ve originalis peccati. Nunc super est tractare, quòd non minus singulariter, & propriè ipsum verbulum Ave ei convenit, consideratum secundùm oppositionem, quã habet ad nomen prime matris Eve. Quo respectu Ecclesia de ipsa canit. Sumens illud Ave Gabrielis ore: funda nos in pace, mutãs nomen Eve. Componuntur enim he due dictiones Ave, & Eva, ex eisdem tribus literis a, e, u, scilicèt opposito ordine combinatis. Nam ea litera, que vnam initiat, aliam terminat: & è converso. Quod nequaquam mysterio carere putandum est. Et licet ipsum perfectè indagare non valemus: saltem ea, que ex Patrum sententijs huic mysterio congruunt, vt possumus, explicemus. Apiè siquidem ave ad Mariam Angelus personat: cui Eva opponitur. Quoniam veteris Eve conditionibus Virgo novella adversatur. Opponitur autem Evæ Maria quantum ad personalia, & quantum ad propagationis principia. Quantum ad personalia, id est, pro-*

pria

pria personarum, sive actus personales Evæ Maria opponitur, tam in earum productione, quàm in conversatione: quoniã Eva de massa innocentię, costa videlicèt innocentis viri Adę formata, sibi innocentiam perdidit: nobis originale peccatum invenit: Maria verò de massa perditionis, sine perditione concepta peccatum originale perdidit: primò innocentiam invenit, eumque qui omnium diluit peccata, immaculatum edidit immaculata. Et paulò post non minús ingeniosè, & piè, addit: *In personalibus, & quoàd productionem, & quoàd conversationem Evę Maria opponitur. Quod congruè per vocabulorum Eva, & ave oppositionem designatur. Eisdem enim literis componuntur, non autem eodem ordine, sed ordine converso. Sic Maria, & Eva eisdem constant naturalibus, corpore scilicet, & anima, animęque potentijs; sed oppositis actibus, opposita cõversatione, & vsu. Significat autem e, litera, quæ semicirculus est, & imperfectus, hominem, cuius imperfectionem Propheta professus, imperfectum meum (inquit) viderũt oculi tui. Et Isai. cap. 4. Hominem propter suam imperfectionem, & fragilitatem fœno, gloriam quoque eius flori comparat decidenti. A, verò, quia prima litera est, principiũ*

repræsentat, quod est Deus. Hinc in Apocalypsi frequenter repetitur. Ego sum Alpha, & Omega principium, & finis. V, verò, quod ab vnione linearum in cono incipit, & ad divisionem eorũdem tendit, vnionem in principio, divisionem in fine figurat. Prima itaque mulier, quæ à sui amore cœpit, se inordinatè dilexit, omnia in seipsam ordinando sibi vnivit; sibique subijci concupivit: & ita à Deo, quem contempsit, se divisit, rectè Eva nominatur. Quæ vox ab E, quod hominem significat incipit: per V, quod cum principio, E, id est, homine vnionem, & divisionem à finali litera A, id est, Deo important. Maria verò, quæ à Dei amore incœpit, omnia in Deum ordinando, ac referendo, sibi nihil attribuit, nihil sibi concupivit, cum A, id est, Deo vnita, ab E, id est, se homine penitus divisa, facta sibi velut vas perditum, vt in Domino se inveniret, aptè per ave salutatur. Ipsa est enim, quæ in Canticis Domino ait: Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi. Libenter allegavi hæc ex Gabriele, serio quidem Doctore, & rigido scholastico, ne videantur prædictæ considerationes esse minoris gravitatis, quàm pietatis.

Ioannes Vitalis in defensorio Beatæ Mariæ Ioannes Vitalis.

Mariæ lib. 4. cap. 5. ait: *Ave sonat sine væ, id est, sine labe, & per consequens ipsa fuit sine væ originalis culpæ.* Sæpiusque commendat Conceptionem Deiparæ immaculatam, ex eo quòd fuit sine vę; allegatque antiquos Doctores, qui idem senserunt, & affirmarunt, vt doctissimũ Richardum Mediavillanum, & Rationarium Parisiensem.

Richard. de Media villa.

Richardus de Mediavilla, qui fuit ex primis scholasticis antiquitate, & doctrina celebris, in tractatu super *Ave Maria*, supponens prædicta dixit: *Ave gaudens in prosperis. Lux distincta præ cæteris à rebus obscuris. A, væ cordis, & operis. Originalis vulneris. In rigore iuris. Væ quod est ignominiæ, vel labes ignoscentiæ. Te non maculavit. Tecum primum principium. Ne contraheres vitium. Iustè dispensavit. A te Mater, & filia Regis, qui potest omnia, peccatum secerno. Hæc summa decentia derogat contraria honor. materno.*

Roman⁹ Parisiensis.

Romanus Parisiensis, qui tanquam antiquus scriptor citatur etiam ab antiquis, eundem sensum habuit, quem ita citat Ioannes Vitalis in defensorio lib. 4. cap. 5. Romanus sic ait: *Imperio natura Dei sic fabricat ædem, ne fæx, ne vitiũ,* ne

ne nota fœdat eam ; vt in lib. 7. epithal. iste author probat hoc idem per ave Angelicum isti Virgini pronuntiatum, quia ave sonat sine væ.

Similiter sanctus Antoninus, quanvis alioqui videatur propensus in opinionem affirmativam ; at cum accessit ad explicandum verbum *Ave* in salutatione Angelica, non est ausus negare omnimodam puritatem Virginis, etiam absque peccato originali, in 4. part. tit. 14. cap. 13. §. 4. ait : *Ostenditur ex hoc verbo singularitas Mariæ, sibi enim soli cõgruit hoc verbum Ave, quod derivatur ab illo, quod est sine væ, quasi sine veh; veh autem importat miseriam : nulla autem pura creatura est, quæ sit sine veh, nisi Virgo Maria.* Collocat Virginem solam in eadem sorte cum Christo; siquidem dixit, *nulla pura creatura.* Puriores autem creaturæ sunt Angeli sancti, & infantes, qui obierunt in gratia, quos omnes supponit sanctus Antoninus habuisse aliquod veh; quo tamen Deipara caruit : & cúm infantes habuissent vę peccati originalis, caruit illo sanctissima Virgo. Angeli licèt non habuerunt peccatum originale, habuerunt periculum peccandi, hoc est, S. Antoninus.

væ, sive miseria peccabilitatis. Virgo autem ex privilegio nunquam habuit hoc veh, prout alibi advertimus.

Richard. de Sanct. Laurent.

Richardus de Sancto Laurentio, lib. 1. de Laudib. Virginis, & S. Bonaventura serm. 2. de Deipara, similia cum alijs multis habent. Locupletius tamen de hoc egit Sanctius Porta (qui floruit tẽporibus sancti Vincentij Ferrerij) serm. vltim. de Nativit. Virginis, & in editione Marialis Lugdunensis anni 1513. est serm. quintus de Incarnatione, quem pronuntiavit coram summo Pontifice, dicitque inter alia: *Dies Angelus diei Virgini eructat verbum, scilicèt, Ave gratia plena, Dominus tecum, & non diabolus nocti Evæ, tenebrosè indicat scientiam, Genes. 3. Eritis sicut Dij, scientes bonum, & malum. De qua quidem Eva, & Virgine, Beatissime Pater, ad propositum dico tria: Primùm, quòd per Evam innocentia perditur, sed per Virginem reducitur. Primò, Eva fuit nomen in statu naturæ lapsæ; virago in statu innocentiæ, Genes. 3. & 2. Sed quis hoc reduxit nomen? Quis hanc reduxit rem, nisi Virgo? virago, syncopatum remanet Virgo. Secundum dico, quòd per Evam triplex væ, triplex dolor adquiritur. In hoc termino,*

Sanctius Porta.

Eva est triplex interiectio dolentis a, e, eu, à quibus Virgo excipitur, prout superius. Tertium, & vltimum dico, & sequitur ex duobus primis, quòd rectè per Evangelium, Ave, vbi convertitur, & mutatur nomen Evæ, Virgini proponitur, ex quo per Virginem Eva commendatur, & corrigitur. Adeò autem placuit hoc illibatæ Virginis encomium, & eius immaculatæ Conceptionis elogiũ summo Pontifici, vt propter hunc sermonem constituerit Magistrum sacri Palatij ipsum Sanctium. Nec contemnenda est hæc consideratio de transmutato nomine *Eva* in *Ave*, cúm eam probaverit Ecclesia in hymno *Ave maris stella*. Hinc etiam Patres, túm Græci, tùm Latini, propter significationem nominis *Ave*, quod apud Græcos est *Gaude*, contra tristitiam ab Eva inductàm contraponẽtes Evæ peccatrici Mariam inculpabilem, ostendunt huius omnimodam puritatem, expertem peccati delapsi à primis parentibus.

Quas considerationes supponens S. Bruno Astensis lib. 5. sentent. cap. 2. considerans genealogiam Christi, dixit: *Valdè quidem ad rem pertinuit, vt Evangelistæ hanc lineam Christi generationis tam* S. Bruno Astensis.

 lon-

longam componerent, & ordinarent, quatenus sciamus non solum ex Patribus Dominus natus sit: verùm etiam vnde mortem, & vnde vitam habeamus. Primum huius lineæ caput est Adam; secundum verò Christus. Hæc linea incipit ab Eva, & desinit in Mariam. In principio mors, & in fine vita consistit. Mors per Evam facta est; vita per Mariam reddita est. Illa à diabolo victa est, hæc diabolum ligavit, & vicit. Eadem inveniuntur in sancto Brunone Carthusiano, sermon. de Nativitate Virginis.

Hæc explicatio de gratia etiam originali confirmatur ex turbatione sanctissimæ Virginis, cùm dicant aliqui ortam, quod eiusmodi salutaretur, cùm esset filia Adæ, memor maledicti originalis, cuius se expertem illa salutatio supponebat, quod satis indicavit sanctus Andræas Cretensis sermon. de salutatione Angelica: *Verisimile enim est, vt de clara stirpe natam, & Davidis Filiam, haud ignaram divinorum, quæ in scripturis habentur, oraculorum fuisse, vt cogitationes suas statim converterit ad primi parentis lapsum, in animo secum volvens deceptionis primæ casum.* Consentaneè ad hoc Richardus de Sancto Laurentio lib.

S. Andræas Cretensis.

Richard. de S. Laurentio.

4. de

4. de Laudibus Virginis, col. 240. dixit: *Mirabatur, quomodo benedicta diceretur inter mulieres, cùm sciret omnes mulieres maledictas esse in matre sua Eva: & ideò cogitabat qualis esset ista salutatio; quæ & mulierem dicebat, & benedictam.* Quam turbationem vt tolleret, Angelus appositè respondit: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum.* Quasi diceret: Non est cur turberis, cúm non habeas peccatum, propter quod timendum tibi erat; sed gratiam semper habueris. Hinc Basilius Seleuciensis, orat. de Annuntiat. ait: *Ne timeas Maria; timor est eorum, qui offenderunt; tu verò gratiam invenisti apud Deũ.* Appositè etiam sanctus Petrus Chrysologus, serm. 2. de Annuntiat. *Verum est; quia qui invenit gratiam, nescit timere.* Rursus in serm. 4. *Timet, non qui invenit, sed qui perdit.* Clarissimè Idiota in contemplat. Virg. cap. 6. *Invenisti Virgo Maria gratiam cœlestem, quia fuisti ab originali labe præservata.*

Basil. Seleuciensis.

S. Petrus Chrysolog.

Idiota.

Super alia verba Angelicæ salutationis; nimirum, *Dominus tecum*, item, *Benedicta tu in mulieribus.* Similia Patrum testimonia possent offerri pro immaculata Conceptione; sed dicta sunt satis, vt

certum habeamus, quod tot Patres, Scripturæ innixi, testantur, donec Pontificia Cathedra (vt ex dictis potest) infallibile ostendat.

Verúm, vt hoc magis confirmem, addo, præter tot Patres allegatos, neminem alium esse, qui immaculatæ Conceptioni faverit, qui huic loco non innitatur, quatenus ex illo constat, Mariã electam fuisse Matrem Filij Dei, cum hęc salutatio ad eam fuerit directa, quatenus talem, & secundúm tantæ personæ dignitatem intelligenda sit illa plenitudo gratiæ, annũtiata ab Angelo. Cùm igitur ex hoc loco certa sit maternitas divina, & propter hanc dignitatem dixerint omnes sancti, & Doctores, qui id asseruere, conceptam Matrem Dei sine peccato; dicendum quoque est, omnes omnino innixos huic testimonio, cum alijs similibus authoritatibus id sensisse quicunque id docuerunt. Quoniam autem hi plurimi fuerunt, imó innumeri supposuerint; & ex alia nullus sit in antiquitate, qui Matre Dei certò attribuerit peccatum originale in suæ animę creatione, & vnione ad corpus: satis cõcors videtur hic Sanctorum sensus, & intel-

intelligentia ex divina maternitate asserta in Scriptura;de quo ad Sedē Apostolicam attinet pronuntiare infallibilem sententiam. Etenim in his, quæ hactenus collegi testimonijs Patrum, in sacra innitentium Pagina, nolo asserere, quòd de fide sit pia sententia; sed quòd certa existat, definibilisque per Scripturam,intellectam à Patribus. Nec quanvis ego dicerem, de fide esse, sufficeret meum privatum iudicium,vt propterea notarem graviter affirmativam assertionem. Sed de maternitate Dei rursus latius agendum.

§ V.

DE EODEM ARGVmento ex capite quarto Canticorum.

PErgamus ad alium ex Canticis Canticorum locum: *Tota pulchra es amica mea,& macula non est in te.* Sancti etiã Patres Ecclesiæ,& vetusti scriptores eodem modo intellexerunt præfatum tes- Cap. 4. Cantic.

 timo-

S. Bernardin. Senensis.

timonium sanctus Bernardinus Senensis tom. 1. serm. 52. de salut. Angelica, confirmans immaculatam Conceptionem, ait: *Teste Salomone, Cantic. 4. didicimus: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te; scilicèt originalis culpæ.* In eadem tempestate floruit Beatus Laurẽtius Iustinianus, egregius immaculatæ Conceptionis assertor, atq; idcircò sermone de Nativitate Virginis concludit, dicens: *Tota pulchra, absque delicto, sine mentis, & corporis deformitate.* In ipso quoque sancti Bernardini sæculo floruerunt doctissimus Marsilius, & devotus Perbartus, atque vterque probavit immaculatam Conceptionem Virginis, ex hoc Canticorum loco. Perbartus in lib. 4. Stellarij part. 2. art. 3. Marsilius in 2. sentent. quæst. 20. art. 3. cuius hęc sunt verba: *Sponsa in aliqua sui parte debet esse tota pulchra, & non esset hoc in aliqua parte, nisi Virgo ab originali fuisset pręservata. Ergo: minor patet, quia si fuißet aliquo tempore sub peccato originali, tunc illo tempore fuißet maculata. Ergo non esset Sponsa tota pulchra in Virgine. Nec in Christo. Quia ille est Sponsus. Et ergo licèt sit candidus, & rubicundus, & totus desiderabilis.*

B. Laurent. Iustinian.

Perbart. Marsil.

rabilis. Canticorum 5. tamē hæc non eſt pulchritudo Sponſæ, ſed Sponſi. Nec in aliquo alio; quia omnes alij rei ſunt peccati actualis, vel originalis: & ſic nuſquam eſſet Spōſa tota pulchra. Prædictis ſynchronos fuit eximius ille Theologus Gabriel Biel; qui ſermonem ſecundum de Conceptione, ſic concludit: *Credendum eſt, Beatam Mariam nulli vnquam ſubiacuiſſe peccato; vt verè de ea dicat Eccleſia, ſicut etiam verè canit: Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te, &c. Rectè ergo ei dicimus Ave, id eſt, ſine væ omnis culpæ, &c.* In eodem tempore ſancti Bernardini, devotiſsimus Dionyſius Rikel, præſignis in omni ſacra eruditione ſcholaſtica, expoſitiva, & myſtica, vt tribus magnis Scriptoribus æquivalere poſsit, in lib. 1. de præconio Virginis, art. 13. dixit: *In Matris vtero Maria ſancta fuit, eò abundantius, quò præ famulis Mater veneranda extitit. At verò tam excellenti puritate venuſtāda extitit puellaris caro, vt eam ſuperſplendenti divinitati vniri dignum eſſet: ideoque ab omni prorſus macula præſervanda fuerat, quo tanto miniſterio congrueret. Optimè ergo tibi optima Virgo cōpetiit quod in Canticis Spiritus veritatis aſſeruit: Tota*

Gabriel Biel.

Dionyſ. Rikel.

pulchra

pulchra es amica mea, & macula non est in te. Et denuò: Pulchra es amica mea, & suauis, & decora. Rursusque: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Quoniã itaque tanta, vt nunc inductum est, sanctitas Mariam decuit, quæ fontem sanctitatis concepit, & protulit, ab originali quoque culpa immunis esse debuit: præsertim, cum decens appareat, vt hoc etiam honore Filius eius eam veneratus sit. Ad hæc autem, si tota pulchra est: ergo nec originalis culpæ maculam accepit; vt putà ab originali, actualique culpa innoxia. Præterea, tanta, vt ait Anselmus, est Mariæ sanctitas, quæ sub Deo maior intelligi nequit. Nihil igitur culpæ in ea vsquam locum sortitum est. Et hanc positionem defenderunt, qui sacræ Virgini deuotissimi fuerunt, Anselmus, deuotissimus Bernardus, sanctus Thomas, & venerabilis Albertus, atque Ægydius. In his verbis non solúm habemus testimonium Dionysij; sed iuxta illum sensum sanctorũ, Anselmi, Bernardi, Thomæ, Beati Alberti Magni, atque Ægydij in idem conspirantium.

Iacobus Valentinus. In hac eadem tempestate enituit Iacobus Valentinus, Christopolitanus Episcopus, qui in Cant. 5. ait; *Tota pulchra*

chra es amica mea, quoad dispositionem mēbrorum secundùm gradus dignitatis, & officiorum, sicut dictum est, & tota es pulchra quoad ornatum virtutum, & macula peccati non est in te. Nam Christus caput huius Ecclesiæ fuit immunis, & liber non solum in persona, sed etiam in natura ab omni labe peccati. Virgo autem Maria fuit præservata in persona per gratiam ante lapsum. Licet enim prædictum locum intelligat de Ecclesia, agnoscit de Virgine, præcipuo eius membro post caput eius Christum, verum esse, quòd careat omni macula, etiam originali.

Gotschalcus Holenus serm. 10. qui est de Conceptione sic ponderat locum Augustini: *Cum de peccatis agitur, nullam prorsus volo habere de Beata Virgine mentionem. Et notanter dicit nullam; quia nec originalem, nec mortalem, nec venialem habuit maculam. Ideò bene dicebat ille sapientissimus Rex Hierusalem Canticor. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula nan est in te, &c.* Gotsch. Holenus

Antè quoque Petrus Montius, lib. 1. de vnius legis veritate, vbi latè defendit Conceptionem Virginis immaculatam, in cap. 77. ait: *Quamplures auctoritates* Petrus Montius

tates comperimus, quæ ab Ecclesia commemorantur in Virginis laudem, nec vllam in contrarium legimus. Quæ quidem auctoritates non imfectam, & maculatam assignant, imò & totam perfectam, & ab omni labe semotam, quemadmodum habetur in Cantica Canticorum, vbi dicitur: Tota pulchra es amica mea, dilecta mea, formosa, columba mea, speciosa mea, & macula non est in te.

Leonardus Vtinensis.

Iisdem etiam annis floruerunt S. Bernardinus, & eximius Doctor, atque Ecclesiastes Leonardus Vtinensis, qui Florentiæ in Curia Romana, & coram Patribus Concilij Florentini, in expositione Verbi Dei enituit; is in sermone 46. de Assumpt. ait: *In lege divinali continetur niveus candor, Sapient. 7. Candor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula. Hic candor puritatis refulsit in Beata Virgine, Cantic. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Cuius puritas non est passa vllam impuritatem sibi permisceri, Sapient. 6. Nihil inquinatum in illa introivit, non enim sibi se immiscuit peccatum originale; quia fuit in vtero à Spiritu Sancto sanctificata, nec aliquod mortale, quia fuit Patris potentia roborata; nec aliquod veniale, quia fuit à splendore Filij illustrata,*

nec

nec aliquod actuale; quia fuit ab igne Spiritus sancti inflammata. Prædictis coævus fuit sanctus Cassimirus, qui in hymno de Beata Virgine, part. 2. iuxta hunc Canticorum locum, immaculatam professus eius Conceptionem, ait: S. Cassimirus.

Pulchra tota sine notâ
Cuiuscumque maculæ.

Circa hæc tempora floruit Alanus Varensis, cuius testimonium circa immaculatam Conceptionem alibi exhibemus; ipse quoque meminit huius loci, in sermone 4. de Laudibus Virginis, dicens: *Quæcumque igitur pulchra, quæcumque fortia, quæcumque sancta, & divina sunt, ad hanc vnam pertinent, in cuius laudem canit Sponsus, nec concelebrare cessat: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, ob cuius insignem puritatem, & incontaminatum Sponsi cubile. Pulchræ sunt genæ tuæ, ait, sicut turturis.* Conclusit sęculum sancti Bernardini Ioannes Maior qui in 3. sentent. dist. 3. quæst. 1. in hoc Canticorum loco non solum agnovit caruisse Virginem originali macula; sed explicavit per illum inductum fuisse Concilium Basiliense, ad affirmandam immaculatam Virginis Conceptionem: quippè

Alanus Varensis.

Ioannes Maior.

quippè Concilium in seſſ. 36. decreverat, ſententiam piam fuiſſe conſonam ſacræ Scripturæ; ſed non ſignificavit locum Scripturæ, cui conſonam iudicaviſſet; ſignificavit autem hoc Ioannes Maior, dicens: *Per determinationem Concilij Baſilienſis in ſeſſ. xxxvj. concluſum eſt, quòd nunquàm fuit Virgo ſubiecta originali, vel actuali; de quà Eccleſia canit: Tota pulchra es, & macula non eſt in te.* Non laudo in hac auctoritate Concilium Baſilienſe, tunc temporis non legitimum; ſed tot Epiſcopos, & Doctores, qui in illo adfuerunt, & hunc ſenſum tenuere.

Ioannes Meneſius Ioannes Meneſius, qui ab alijs dicitur Beatus Amedeus Luſitanus, qui cúm magna ſanctitatis opinione claruerit Romæ, tam Pontifici, quàm Cardinalibus, cæteriſque omnibus clarus, atque venerabilis, vt inquit Spondanus, & ex divinis colloquijs, atque revelationibus Apocalypſim compoſuerit, quæ tunc acceptiſsima, poſteà a diverſis adulterata, primam illam authoritatem amiſerit; nihilominus quia ex raptu quarto invenio allegata à gravibus Auctoribus quædam verba de pulchritudine etiam originali Virginis, nō puto in his adul-

terium

terium aliquod commiſſum, ac propterea illa hîc repræſentabo: *Iuſtum, & rationabile fuit, vt Mater Dei tanta puritate ſplenderet, & tanta pulchritudine fulgeret, vt ſub Dei noſtri pulchritudo nulla in terris, aut in cælis maior cogitari poſſit. Tota enim pulchra es, & nulla macula in te eſt. Nihil in te horridum, nihil tetrum, omnia ſplendent, omnia rutilant, &c. Vnica es columba ſine felle, vnica immaculata.* Ipſe Meneſius mirè prædicavit immaculatam Conceptionem, ſicut & ſanctus Andræas, quem induxit loquentem prædicta verba.

Leonardus Noguerolus in Epiſtola ad Sixtum Quartum, & in officio amplectitur hanc expoſitionem, illic ſupponẽdo librum Canticorum celebrare etiam immunitatem Virginis originalem, hîc expreſsè dicens: *Tota pulchra es, & macula originalis non eſt in te.* Leonardus Noguerol.

Sixtus Quartus conſequenter commendavit hanc explicationem in decretali, *Cum præexcelſa.* Sixtus IV.

Accedat Diſcipulus; ſed planè non ignobilis Doctor, ex Prædicatorum Ordine, qui ſerm. 162. ait: *Prima dignitas Mariæ eſt, quòd eam ab omni peccato mortali, veniali, & originali mundavit, & cuſtodivit.* Ioannes Heroldi.

todivit. Rari ſunt, qui ſibi caveant ab omni peccato mortali. Rariores ſunt, qui caveant à veniali. Rariſſimi, qui naſcantur ſine originali. Ideò rariſsimi, quia non inveniuntur, niſi tres in novo Teſtamento, ſcilicèt, Chriſ-
Cant. 4. *tus, B. Virgo Maria, & B. Ioannes Baptiſta, De Virgine enim Maria dicitur. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Mundare accipit, vt ſolent alij accipere pro *Præſervare*, tum quia æqualiter loquitur de peccatis actualibus, & originali, túm quia ſatis ſe explicuit, addens verbum *cuſtodire*. Eundem ſenſum habet ſermone ſequenti. Sed clarius ſerm. 5. de Sanctis per circuitum, vbi ait: *Maria in conceptione præſervata eſt ab originali.*

Placet quoque hîc appendere alium Dominicanæ Religionis Doctorem, qui
Stephan. Aurelianenſis Epiſcop. modò occurrit; is eſt Stephanus, Aurelianenſis Epiſcopus, qui Homilia 75. in die Annuntiationis, ait de Beata Virgine: *Ita certè copioſa benedictione cumulata, vt excepta illa, ſi dixerimus omnes, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus. At cùm de peccatis agitur, nullum prorſus cum ea negotium habemus. Dilectus eius candidus, & rubicundus, electus in millibus. Illa*

tota

tota formosa es amica, tota pulchra, & suavis, totum corpus lucidum, non habens partem vllam tenebrarum; sed nec macula, aut ruga in hac Sponsa invenitur: quæ Dei Mater electa, Virgo, & incorrupta in ævum permansit. Eadem confirmat Homilia 74. & fortasse clarius.

Pauló ante sanctum Bernardinũ Ioannes Gerson in duobus sermonibus de Conceptione, qui extant in tom. 4. ex prædicto Canticorum loco probat præservationem Virgineam, atque vtriusq; sermonis hoc thema proposuit: *Tota pulchra es, &c.* Ante Gersonem Sanctius Porta, serm. 1. de Nativit. Virginis (qui in Mariali editionis Lugdunensis, anni 1513. est decimus quintus) conferens illam cum libro, ait: *Composita enim est ex pergamenis Virgineis albissimis, à quocumque humore peccati totaliter desiccatis; propterea eius materia sunt pergamena virginea pulcherrima, sine quacumque macula. Ideò dicit sibi suus gloriosus Sponsus Christus: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Satis perspicuè idem Porta privilegiatam Virginem à peccato originali commendat, dum ait: *Hæc privilegiatissima Virgo habuit mali carentiam; vnde*

Ioannes Gerson.

Sanctius Porta.

P

de excipitur à regula generali. Quod ſæpè iterat; ſed egregiè in ſermone de Conceptione, qui extat in Mariali editionis Lugdunenſis, anni 1513. hæc dicit: *Beata Virgo non habet maculam originalem, nec venialem, nec actualem; & propter hoc dicit ſibi Sponſus ſuus Chriſtus Cantic. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula in te non eſt. Quia nullam habeat peccati maculam: in hoc ſuper omnes ſanctos fuit privilegiata.*

Hæc elogia pulchritudinis, & puritatis Virginis, ſcripta à Porta, dum legeret ſervus Dei venerabilis frater Carmelus, ex Ordine Beatę Mariæ de Mercede, accidit, quod refert Bernardus de Vargas, in Chronico Ordinis Mariani de Mercede, tom. 1. lib. 2. cap. 33. *Quadam nocte genuflexus in cella ſua, coram devotiſſima Virginis Mariæ imagine, dum legit, manibuſque tenet pium, & devotum librum, cuius Auctor eſt Frater Sanctius de Porta, dum ventum eſt ad illum locum, in quo Auctor iſte delineamenta, & pulchritudinem Virginis Mariæ ex ſacræ Scripturæ locis depinxit, tunc in extaſim per aliquod temporis ſpatium raptus, & ad ſe deinde reverſus calamum accepit, & in eiuſdem paginæ margine,*

Bernard. de Varg.

gine,

gine, hæc sua manu scripsit verba: Ita est, & ego vidi. Et ex ea hora solebat quotidiè ad laudem, & devotionem Virginis Mariæ nostros fratres invitare, & pulchritudinem eius summis laudibus, & præconijs commẽdare; quibus inter alia dicere solebat: O Patres, & fratres mei, quàm bonum, & meritorium opus est Virgini Mariæ deservire; quàm gratissima, simulque pulcherrima est; cuius pulchritudinem Sol, & Luna mirantur. Tota est pulchra, & macula nõ est in ea. Bene de ea scripsit Frater Sanctius Porta. Quæ dum proferebat, non se à lacrymis abstinere volebat. Præfata verba sua manu in margine libri eius Auctoris exarata, non eo vivente; sed post mortem eius, non sine admiratione inventa sunt. Accidit hoc, vt ex alijs Auctoribus explicabitur postea, cùm accessit ad commentandum servus Dei Carmelus illum versiculum Canticorum *Tota pulchra es, &c.* fuitque tunc illustratus de veritate immaculatæ Conceptionis, de quo postea Bernardo de Vargas consentit Marcus Salmeron, Generalis prædicti Ordinis, in sęculo 4. rememorat. 47. vterque enumerat opera, quæ scripsit iste servus Dei, qui inclaruit literis, doctrina, & sanctitate. Vndé eius

Venerabilis Fr. Carmel⁹.

teſtimonium accedit, & commendat auctoritatem Sanctij Portæ.

Alexander V. Luculentiſsima teſtificatio eſt Alexandri V. Pōtificis maximi, qui aſſumptus eſt ad ſummum Pontificatum anno 1409. antea enim dicebatur Petrus Philargus, ſed communiter appellabatur Petrus de Candia, qui aureum fecit tractatum de immaculata Conceptione, cuius meminere, & citant Benedictus Veronenſis, Bernardinus de Buſtos, & alij plures, atque ego ipſe illum vidi, & legi manuſcriptum, mutuatum à Reverendiſsimo P. Fr. Petro Manero, Generali Seraphici Ordinis Miniſtro. Cuius tractatus vltima verba valdè animadverti, iiſque concludit librum, & ſunt ſequentia: *Nulla ratione me ad hoc cogente; ſed ſola devotione puriſſima firmiter credo, & ſimiliter fateor, quòd Beatiſſima Virgo Maria Dei Genitrix ſuper Choros Angelorum exaltata, nunquam fuit ſordibus originalis criminis deturpata. Cùm ſibi dicat Sponſus in Canticis Canticorum: Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Et ad ſic credendum omnes Chriſti fideles exhortor: quia vbi per ignorantiam à veritatis tramite deviare potius volo, laudans* *dif-*

diffinire, quàm vituperans deficere. Et ideò parvi ingenij virum reputo illum, qui propter rationes, quibus vtuntur Doctores, tenet vnam partem, vel aliam, cùm huiusmodi rationes sunt de levi solubiles. Sola igitur devotio, amantissimi fratres, moveat puritatē ab omni crimine Beatissimæ Virginis Mariæ, totis viribus commendare, ad cuius laudem, & honorem; iste articulus motus extitit, quoad præsens in hoc terminatus. In hoc testimonio Alexandri considerandū est præcipuum eius fundamentum ad asserendam Immaculatam Conceptionem fuisse devotionem debitam Matri Dei, simul cum prædicto Canticorum loco: cætera autem argumenta Scholasticorū non ita æstimasse valida. Verùm hoc fieri potuit ante approbationem huius festi ab Ecclesia; & constitutiones Sixti Quarti, quæ extant in iure; nam ex illis validissimum iam sumitur argumētum, vt vltra pietatem etiam vis rationis suadeat, & cogat ad venerandam immaculatam Conceptionem: superioribus autem temporibus non ita constabat hæc veritas ex vi alicuius rationis, ex traditis ab Ecclesiasticis Doctoribus, qui nec explorarunt multitudinem Patrum,

 nec

nec benè noverunt festivitatem antiquam in Ecclesia Græca in honorem Conceptionis immaculatæ, neque eiusdem traditionem. Deindè considerandum est, prædicta verba dixisse Alexandrum, cúm iam fortasse erat summus Pontifex, alloquutus omnes Christi fideles tanquam communis Pater filios. Vndè hunc tractatum videtur, aut absolvisse, aut perfecisse post assumptionem suam. Vbi autem vsus est verbo *definire*, solúm voluit significare certam assertionem, nimirum idem quod verbum *affirmare*. Fortasse hinc occasio fuit, vt nonnulli deciperentur, dicentes ab hoc Alexandro definitam hanc veritatem, de qua videndus est noster Ferdinandus Salazar.

Petrus Alliacensis locum hîc habet, qui super salutationem Angelicam egregiè, & perspicuè dixit: *Ministri quidem, non tuâ iustitiâ, sed divinâ gratiâ, vt sola esset sine væ culpæ venialis, & mortalis, & (vt piè creditur) etiam originalis. Vt insuper esses sola sine væ miseriæ finalis, hoc est, pœnæ purgatoriæ, vel infernalis; vt tibi meritò à Sponso suo intelligatur illud dictum esse in Canticis: Tota pulchra es amica mea,*

Petrus Alliacẽs.

& ma-

& macula non est in te. Sancta Brigitta etiam dixit lib. 5. revelat. 13. *Maria fuit vas mundum, & non mundum. Mundum verò fuit, quia tota pulchra, & tanta immunditia non inveniebatur in eâ, vbi cuspis acus infigeretur. Sed non mundum fuit, quia de radice Adæ processit, & de peccatoribus nata est, licèt sine peccato concepta, vt filius meus de eâ sine peccato nasceretur.*

Sanctus Vincentius Ferrerius, quem alibi ostendimus eximium assertorem immaculatæ Conceptionis, eandem sententiam sequutus in distinctionum libro in centesima distinctione commendans omnimodam Virginis puritatem, adeò sine peccato, & sine væ, vt quia purior fuerit Angelis, notet: *Angelus dixit Mariæ, Dominus tecum, scilicèt, dixit Bernardus, plusquam mecum, id est plusquam cum Angelo, vel alia creatura, & placet istud verbum magis, quam quodlibet aliud, vt dicit sanctus Thomas:* ob hanc omnimodam puritatem ait: *Super omnes fuit clara in puritate, quapropter Spiritus sanctus de ea philocaptus, sicut aliquis mundanus, de muliere pulchra, & sine macula per os Salomonis fecit cantilenam vnam de ea, scilicet, Cantica Canticorum, in qua dicit cap. 4.* S. Vincentius Ferreri⁹.

Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.

Petrus Ieremias. Petrus Ieremias vetustus Ordinis Prędicatorij alumnus, in serm. de purissim. Virg. ait: *Virgo Maria fuit in tantum sine aliqua macula, quòd Spiritus sanctus filo captus de ea dixit: quā pulchra es amica mea, quam pulchra, & decora, & infra: Tota pulchra es amica mea, & macula non est, Cant. 4. Nota, ter dicitur pulchra, in anima sine cogitatione mala, &c. Secundò, in ore non loquendo malum, &c. Tertiò, in toto corpore, quia nunquam in aliquo peccavit, &c Vnde ait Anselmus, in libro de conceptu virginali: quod decuit Virgo Maria ea puritate niteret, qua sub Deo maior nequit intelligi.*

Ioannes Vitalis. Ioannes Vitalis in defensorio Deiparæ, lib. 4. cap. 2. alludens ad illud sancti Andreæ, & S. Dominici ait: *Sicut primus Adam fuit in agro Damasceno de terra virginea, & immaculata formatus, ita secundus Adam Christus de matre virgine, & immaculata incarnatus, per id Cantic. 4. Tota pulchra es amica mea*, & quod plus est, addit hunc fuisse sensum Catholicorum, tempore Albigensium, his verbis: *Verisimile est, quòd ista erat opinio omnium Catho-*

Catholicorum, in Concilio Albigensium, scilicet, Mariam fuisse sine originali, quia ex sua contradictoria probāt Albigenses, Christum filium Mariæ non fuisse verum Christū promissum in lege. Item lib. 3. quæst. 9. probat Virginem non fuisse conceptam in peccato, concludens: *Quia tunc sequeretur, quòd non fuit ab vtero tota pulchra, & sine macula contra Scripturam.* In alijs argumentis affert prædictam authoritatem, vt probet immaculationem Conceptionis virgineæ, seque remittit ad cap. 1. ad sermonem de immaculata ad cap. 1. quem fecit Parisijs, sub hoc themate: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.*

Circa tempora sanctæ Brigittæ vixit Matthæus Augustus, qui in comment. in Cantic. cap. 4. dixit: *Considerans ipsam totius prorsus labis expertem Deiparam totius orbis causam esse salutis: ad ipsam divino succensus Spiritu exclamavit, dicens: En tota pulchra es proxima mea, & macula non est in te.* In Græco est *Panamomon*, hoc est, *super immaculatam*, dicere volens ascendisse supra omnem puritatem creatā, adhuc vltra iustitiam etiam originalem, si fieri posset.

Matthæ. August.

Doctis-

Alanus Insulensis.

Doctissimus Alanus Insulensis, eruditissimus, & locupletissimus Scriptor, qui tempore Alberti Primi floruit, sic etiam commendat illud Canticorum cap. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Tota pulchra est, id est, in corpore, & anima. Amica mea, per gratiam, & per opera: & macula non est in te, venialis, & originalis.* Verum est, quod in textibus magis authenticis pro voce *originalis*, extat *criminalis*; sed non propterea videtur mihi diversus sensus: nam criminale peccatum dixit, quod inimicitias ponit inter Deum, & hominem, & dignum est ex se æterna Dei separatione. Hac eadem ratione Petrus Philargus, sive de Candia, qui fuit Alexander Quintus, in tractatu de Conceptione, passim vocat peccatum originale *crimen*, sicut & alij Scholastici fecerunt. Studiosè non est vsus Alanus communi nomine peccati mortalis, ne putaretur loqui communi sensu de peccato actuali gravi: quare aliam quæsivit vocem quæ originale peccatum minus excluderet. Relinquo aliquos reputasse hîc errorem Scriptoris, aut excudentis, qui pro *originalis*, posuit *criminalis*. Tùm, negata

primo

primo loco veniali macula, negata pariter manebat mortalis: & quod reliquum manebat negandum, erat originalis, quam expressè, & clarissimè alibi negavit idem Alanus. Scoti etiam testimonium constat ex sancto Antonino, qui in 1. part. tit. 8. cap. 2. hæc scribit: *Alij dicunt non fuisse conceptam in peccato originali Virginem ipsam, & præcipuè Ioannes Scotus, Ordinis Minorum, Doctor subtilissimus; & pro sua opinione allegant auctoritates, & assignant rationes. Et primo illud Canticor. 4. tota pulchra es, & macula non est in te. Et exponunt de Virgine, dicentes, ex quo quòd non fuit macula peccati in ea, ergo nec originalis.* In ijs verbis supponit S. Antoninus præcipuum fundamentum sententiæ piæ apud priscos Assertores illius, esse hunc Canticorum locum.

Bromiardus, qui antiquitus in Prædicatorio Ordine floruit, in sua summa part. 2. cap. 3. postquam dixit: *Fuit tota amabilis, pulchra, & decora.* Et rursus de ea legitur, quod de nulla alia dici potest: *Tota pulchra es, & macula non est in te*, addit luculenta testimonia immunitatis virgineæ ab originali, nam præter locum supra laudatum, ait: *Ipsa fuit mundata* **Bromiardus.**

data ab originali peccato, quod fuit incinerationis, & putrefactionis causa; cessante ergo causa, cessare debuit effectus. Sic probat Assumptionem Mariæ in corpore, & anima ad cœlos, scilicèt, ex immunitate ab originali culpa. Postea ait: *Filius Dei volens in aliquo loco, & de aliqua muliere naturam nostram assumere, & nobiscum morari, à principio mundi nullam invenit pro hospitio dignam, quia omnes peccato originali, vel actuali, vel vtroque infectæ erant: Et tandem verò in fine mundi hanc mundissimã inveniens Virginem, in qua nullum erat peccatum, vel originale, vel actuale, tanquam gaudens de fortuna optata inventa dicere potuit: Hæc requies mea, &c.*

Iacobus Vorag. Iacobus Voragineus Episcopus Ianuensis, in sermonibus quadragesimalibus, sermone secundo Sabbathi secundi secundæ hebdomadæ, ait: *De Beata Virgine dicitur, Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Ipsa enim fuit pulchra, quia ab omni peccato mortali penitus elongata. Ipsa fuit tota pulchra; quia in carne, & anima ab omni originali aliena. Ipsa fuit sine macula: quia ab omni veniali immunis effecta.* Hoc ipsum ibidem testimonio sancti Thomæ confirmat, dicens de Beatissi-

tissima Virgine: *Fuit enim (vt pulchrè deducit sanctus Thomas) sine peccato mortali, originali, & veniali. Rari sunt, qui sibi caveant à veniali, rarissimi, qui nascuntur sine originali.* Ante Iacobum Voragineum insignis fuit Richardus de S. Laurentio, cuius plura testimonia attulimus pro immaculata conceptione, in speciali epistola; atque etiam asseruit illam ex hoc Canticorum loco, dicens in libro primo de laudibus Mariæ: *Ave Maria, per hoc quod Mariæ dictum est Ave, id est, sine omni vę, notatur immunitas ab omni peccato. Vnde & ei dicitur, Canticor. 4. Tota pulchra es amica mea, ab originali peccato sanctificata in vtero, tota pulchra es ab actuali, mortali fomite penitus subiugato, & macula etiam venialis peccati non est in te.* In eodem tempore Richardi Laurentini celebris fuit Beatus Albertus Magnus, de cuius mente, & affectu circa præservationem Animæ virgineæ alicubi diximus, & iuxta ejus sensum in Biblia Mariana, in Cantica cap. 4. dicit de intemerata Maria: *Ipsa est, quam tota Trinitas multiplici nomine ad se venire invitavit. Cant. 4. Tota pulchra es amica mea.* Glossa: *Immunis etiam à veniali peccato, & ideò, macula*

Richard. de S Laurentio.

B. Albert. Magon.

Glossa.

macula non est in te. Pauló ante Beatum Albertum, Alexander Alensis ex proposito tractatum integrum de Beatæ Virginis purissima Conceptione composuit super illa verba Cantic. 4. *Tota pulchra es amica mea.* Hîc Alexandri tractatus videtur esse ille, de quo Ludovicus à Torre, priscus Doctor, in libro suo de Conceptione sic distinctè loquitur: *Item Alexander de Alès in suo Mariali, quod distinxit in sex libros, in fine tertij, recitando, quo modo miraculosè correptus fuit per infirmitatem, revocat quod in tertia parte concluserat, & affirmat, ipsam sine originali fuisse conceptam.* De sensu, & devotione Alexandri Alensis, erga B. Virginem iuxta hunc Canticorum locum, hæc refert Gotschalcus Holenus serm. de Conceptione: *Quæ verba exponens Alexander de Ales, cum esset in fine vitæ suæ dicit: Tota pulchra es, scilicèt, per gratiæ plenitudinem: Amica Dei Altissimi, id est mater dilectissima, & macula non est in te, nec originalis, nec venialis, nec mortalis. Et his dictis, commendando animam B. Virgini, fœliciter expiravit.*

Alexander Alensis.

Nec possum oblivisci, nec omittere sanctum Dominicum, cuius egregium testi-

S. P. Dominicus.

monium extat in tabula Barcinonensi, de qua scripsit doctissimus Ludovicus Tena, Episcopus Tortosanus, in sermone de Conceptione; & plura habet regestum Franciscanum, dum enim S. Patriarcha Albigensibus maculatam affirmantibus Conceptionem obniteretur: *Respondit, quod non erat verum, quod dicebant, quoniam Virgo Maria est illa, de qua Spiritus Sanctus per Salomonem ait: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Hoc ipso sancti Dominici tempore floruit Alexander Neckan, quem plures corruptè vocant Alexandrum Nequam, qui similiter interpretatus est hunc locum Canticorum; prout testatur disertus Theologus Petrus de Candia, qui vt dixi, postea fuit Alexander Quintus, qui eum pro sua opinione sic allegat: *Et pro ista parte est Alexander Nequam, & statim de eodem addit: exponens passum illum, qui continetur in Canticis Canticorum, videlicet, Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te: exclusit ab ea omnem fœtorem criminis originalis, actualis, & venialis.*

Ante Alexandrum Hugo Victorinus lib. 3. Miscellaneorum, cap. 125. ait: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est* — Hugo Victorinus.

in

in te. Hodie Domina nostra insigni circumdata corona, ostendit Angelicæ dignitati suæ celsitudinis privilegia: in quibus totius Paradisi gloriatur Curia: Primum privilegium est, quòd sine sorde, & sine viro concepit. In hoc enim immunem se in conceptu ostendit ab illo præscripto prophetico: Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Adiungenda hîc sunt, quæ alibi pro immaculata Conceptione ex eodem Doctore attulimus, qui vt alij Patres fecere, ex puritate Conceptionis activæ, colligit etiam passivam fuisse sine peccato. Synchronos Hugoni fuit Richardus de sancto Victore, qui in lib. 2. de Emmanuele, de Beata Virgine dixit: *Tota pulchra meritò, quia pulchra facie, pulchra mente, pulchra corpore, quæ etiam principibus tenebrarum terribilis fuit. Deterrebat enim eos flamma charitatis, incendebant orationes, & fervor devotionis, stupebant immunem à peccatis. Nemo enim tàm sanctus, qui maculam non habuebuerit, & defectum præter Mariam.*

Richard. de S. Victore.

Adam Persen.

Abbas Adam de Persenia, quem alibi laudabimus, omnimodam Deiparæ puritatem concelebrasse, pro qua supponens hunc Canticorum locum, cum illius allusio-

lusione ait: *Tu tota munda, tota candida; tota divini roris aspersione compluta, & de inviolabili vtero Agnum singularis innocentiæ paris; & de inamissibili vellere sanctorum animas calefacis:* Et paulò post addit Virginem etiam alloquutus : *O via communis salutis, expers iniquitatis, & malitiæ, expers molestiæ, & laboris : In te pax, & iustitia osculatæ sunt: Non tibi inesse distortum aliquid æquitas iustitiæ sineret; nec aliquid ineße laboriosum pacis tranquillitas sustineret ; tota es suavis, & clara, tota dulcis, & recta.* Hæc loquitur respiciens ad id, quod dixit sermone de Trinit: *Quam recta est quę peccati maculam nescivit:* Et super Magnificat : *Ne quæras nodum in scirpo, alioquin si in Maria nodũ criminis salus hominum invenisset, quomodo in ea, & per eam nodosam perplexitatem mundani criminis absolvisset?* Cùmque sacratissima Virgo incinuisset canticum *Magnificat* ea occasione, qua infans Baptista mundatus fuit à peccato originali in vtero matris, rememorata proinde Beatissimę Virgini maiore gratia, quòd in primo instanti suæ Conceptionis munda fuerit ab illo cum allusione ad ista, subscribit huiusmodi Abbas Adam:

Magnificat, inquit Maria, anima mea Dominum. Attende primitus vbi magnificat Dominum. Certè in montanis in ciuitate Iuda, in domo Zachariæ; in montanis magnificatur dominus, qui in campestribus blasphematur. In campestribus erant, qui secundum Prophetam blasphemaverunt sanctum Israel, & alienati sunt retrorsum. In campestribus inquam maledictionis, & confusionis Adam, & Evæ, qui perdita carnis integritate abalienati à veritatis altitudine, fecerunt sibi campestria, quippe qui veritatis montana perdiderant, & virtutis. De valle itaque mundanæ vanitatis, de profundo humanæ corruptionis, de campestribus communis iniquitatis exurgens Maria, abijt in montana cum festinatione. Tandem in serm. de purificatione. *Quid impuritatis, quid sordidum contrahere potuit, ex qua omnis puritas emanavit?*

Amede⁹ Lausan. Opportunè nunc accedat venerabilis Amedeus Lausaniensis, homil. de Beatæ Virginis obitu ait: *Tota pulchra es mater mea, & macula non est in te. Tota ait pulchra es, pulchra es in cogitatu, pulchra in verbo, pulchra in actu, pulchra ab ortu, vsq; ad finem.* In his verbis satis aperte infert immunitatem ab originali peccato, cum

dicat

dicat pulchram fuisse Virginem abortu; nimirum abortu in vtero; hoc est, in conceptione, alioqui si voluisset significare ortum ex vtero, nimirum nativitatem, diminutissimus esset, imò falsum diceret cum Deipara fuisset pulchra per gratiam ante nativitatem suam. Cumq; idem Amedeus sæpius indicasset, Virginem præservatam à peccato originali in conceptione sua, ab hac profectó intelligendus est tribuisse perpetuam pulchritudinem Mariæ. Circa eadem, quoq; tempora floruit Beatus Iosephus Hermanus, qui iuxta hunc Canticorum locum, commendans puritatem conceptæ sine labe Virginis sæpe vocat pulchram nimis. In opusculo 3. ait: *Virgo pura, pulchra nimis, intus, foris.* Et rursus, quasi per paraphrasim illorum verborum, *Tota pulchra amica mea,* sic canit. Iosephus Herman.

Tibi clamo: Rosa, Rosa:
Pulchra nimis, & formosa:
Super omnes amorosa.

Ante Ricardum, & Hugonem Victorinos, Adamum Persenium, & Amedeū, Abbas Rupertus, & ante Rupertum Psellus floruit. Vtrumque allegavimus alicubi pro immaculata Conceptione Per- Amed. Lausan. Rupert. Abbas.

sonæ virgineæ: vterque etiam commentarijs in Cantica intellexit de eximia puritate virginis prædictum locum, *Et macula non est in te.* Tantus vir fuit Michaël Psellus, vt de eius præstantia hæc tradiderit memoriæ Anna Commenas libro quinto Alexiados, loquens de Italo quodam: *Michaëli Psello dedit operam illi latè inclyto homini, non tam cura Magistrorum sapientium, quorum limina non multùm triverat, quàm indolis præstantiâ, & velocitate mentis divinitùs adiutæ (id videlicèt impetrantibus ardentissimis per crebras vigilias continuatis matris eius precibus, in Templo Cyri, ad sanctam Imaginem Dei Matris, haud sine ferventibus lachrymis fundi solitis) in eminentissimum sapientiæ, atque eruditionis omnis apicem evecto: quippè qui ad Græcorum literas, atque artes omnes, quas perfectè norat, etiam Chaldæorum disciplinas adiunxerat, famamque meruerat doctissimi omnium, qui tunc essent.* Eadem penè, ac Pselli interpretatio est Eusebij in Cantica, quam edidit Ioannes Meursius, nisi quòd non exprimat in speciali nomen Deiparæ.

Psellus.

Eusebius

Appositè quoque memorandus hîc est Beatus Petrus Damianus, qui floruit

B. Petrus Damian.

circa

circa annum 1050. is in ſermone de Aſſumptione locutus de Deipara, ait: *Tota pulchra, quia tota deificata; macula non eſt in te, quia Spiritus Sanctus ſuperveniet in te, qui te mundavit.* Quam munditiem ſtatim declarat, dicens: *Caro enim Virginis ex Adam aſſumpta, maculas Adæ non admiſit, ſed ſingularis continentiæ puritas in candorem Lucis æternæ converſa eſt.*

Ante Pſellum, & Petrum Damianum, ſanctiſsimus, & ſapientiſsimus Idiota, perſpicuè quidem lib. de contemplat. Virginis, cap. 2. ſic ait: *Tota pulchra es Virgo glorioſiſſima, non in parte, ſed in toto, & macula peccati, ſive mortalis, ſive venialis, ſive originalis non eſt in te, nec vnquam fuit, vel erit.* Plures etiam annos ante Idiotam doctiſsimus Alcuinus, qui floruit circa annum 780. Sin minus Ambroſius Ansbertus, qui floruit anno 890. ſecundùm Belarminum, vtriuslibet ſit illa homilia de Beata Virgine, quæ reperitur in homiliario Alcuini, prædictũ ſenſum probat omnino, dicens: *Tu ergo pulchra es vt Luna, quia tota pulchra es, & macula non eſt in te, neque viciſſitudinis obumbratio.* Scilicet, nõ habuit viciſsitudinem à peccato in gratiam.

Idiota.

Alcuinus

Ambroſ. Ansbert.

iurandi, quod ipse iuravit, fore, vt è semine eius Christus existeret. In quo, lapso nostro genere, instar scenæ opus ædificavit, inopinabile afferens miraculum super admirādum prodigium. Sic vocat Virginem in conceptione sua, quia in semine David, quod immediatum fuit sancti Ioachim, hoc opus ædificatum est; Virgo scilicèt admiranda. Ibidem etiam vocat Deiparam, *Gratiarum coronam*, quoniam ipsa, sicut circulus, non est experta principium gratiæ, nec finem; sed semper eam habuit, dum fuit, nec cœpit esse in ea posteriús, quàm cum ea. Ab eodem etiā dicitur: *Arca sanctuarij, & vndequaque abscondita aureo, & illustrante Spiritu, ex auro confecta vrna.* Tandèm, postquàm multa dixisset pro originali munditia Virginis, adaptat ipsi illud Canticorum: *Tota pulchra es proxima mea, tota pulchra, & macula non est in te.* Confirmans hoc pacto puritatem eius sine vlla macula, etiam originali.

In sæculo antecedente sanctum Germanum præluxit illi sanctus Ildephonsus, cui attribuunt nonnulli aureum tractatum de Corona Beatæ Virginis, & quidem, vt testatur Petrus de Alva: *In* S. Ildephonsus.

 sanctæ

ſanctæ Eccleſiæ Toletanæ Bibliotheca, pluteo, ſeu arca 1. numer. 13. antiquiſsimis ſcripta characteribus inventa eſt, atque è reconditiſſimo illo Sacrario tranſcripta. Secundò, *quia in eodem Codice, vbi hæc corona extat, alia reperiuntur eiuſdem ſancti Ildephonſi opuſcula ſub eius expreſſo titulo, & nomine, nunquam alias typis mandata.* Quæ fœtum eſſe ſanctiſsimi Præſulis veriſimile profectò videtur, ſicut & tractatum eſſe non indignum devotione ſancti Ildephonſi, nec diſsimilem in ſtylo verum omnino eſt. In quo tractatu commendatur ſæpiſsimè omnimoda Virginis puritas, etiam originalis, atque in cap. 18. hæc habet: *Tu Domina ſemper fuiſti clara, & ſerena, ſyncera, mundiſſima, & amœna. Tu enim es ſemper tota pulchra, tota formoſa, tota immaculata, & tota ſpecioſa. Macula nulla fuſcaris, nulla ſorde macularis, omni gratia illuſtraris.* Sancto Ildephonſo vetuſtior eſt ſanctus Andræas Cretenſis, qui ſæculo vno ante ſanctum Ildephonſum floruit, habetque antiquitatem mille & centum annorum. Hic magnus immaculatæ Conceptionis aſſertor, etiam in orat. 3. de dormit. Virginis aliàs 2. eandem confirmat ex hac Canti-

In Biblioth. virginali tom. 2.

Andræas Cretenſ.

Canticorũ auctoritate; postquam enim puritatem omnimodam Deiparæ multis modis commendasset, dicens: *O purior omni auro, ò virginalis terra, ex qua novus Adam, & secundo illo vetustior profudit. Cælum, ac cæli naturam puritate supergressa es.* In Græco est, *sanctitate;* quia non loquitur de puritate materiali cœlorum; sed de spirituali cœlestium Spirituum. Postea addit. *Corpus suave fragrans, corpus intemeratum, corpus boni plenum, remissionem scaturiens, ceu fonte manans in corruptionem: corpus, ex quo divinitatis conciliatio, corpus in quo sit consummatio, per quod est salus. Tu enim es illa verè pulchra, & macula non est in te.* Alia multa dicit in eadem homilia, quæ favent sanctitati virgineæ conceptionis. Ibi ait: *O sancta, & sanctis sanctior, atque totius sanctitatis supersancte thesaure.* Itẽ: *Tu tremendæ dispensationis magnificũ opus, in quod desiderant Angeli prospicere. Tu Dei pulcherrimum domicilium.* Tum etiam; *Hæ primitiæ communis, necessitudinisque omnium conditoris Dei ad proprium figmentum. Hæc divinorum contractuum subsistens, veraque sponsio, eximia pulchritudo, sculpta à Deo statua, divini Archetypi egregiè expres-*

expressa imago. Tandem: *Omnium miraculorum, si quæ vsquam, modoque euaserunt, aut fuerunt consummata, sedes.* Idem sensus potest attribui sancto Hieronymo, siue potius Sophronio eius familiari, qui in serm. de Assumpt. Virginis loca Canticorum, imò ea, quæ in cap. 4. sunt, & immediatè adhærent loco prædicto, explicat de Beatissima Virgine, & eius omnimoda puritate, sic enim ait: *De ipsa Salomon in Canticis, quasi in laudem eius: Veni, inquit, columba mea, immaculata mea. Iam enim hyems transijt, imber abijt, & recessit. Ac deinde, inquit, veni de Libano, veni coronaberis. Non immerito igitur venire de Libano iubetur; quia Libanus candidatio interpretatur. Erat enim candidata multis meritorum virtutibus, & dealbata niue candidior, Spiritus Sancti muneribus, simplicitatem columbæ in omnibus repræsentans: quoniam quidquid in ea gestum est, totum puritas, & simplicitas, totum veritas, & gratia fuit, totum misericordia, & iustitia, quæ de cælo prospexit: & ideò immaculata, quia in nullo corrupta.* Cùm enim in cap. Cant. 4. continuata dicantur hæc verba: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te, Veni de Libano, veni, &c.*

S. Hieronym, Sophronius.

&c. cùm hæc vltima declaret Hieronymus, sive Sophronius de omnimoda Virginis puritate, dubitandum non est, eam declarationem deduxisse etiam ex antecedentibus, *& macula non est in te.*

Egregiè quoque idem suadet auctoritas sancti Augustini serm. de Incarnat. *Hominem peperit Virgo decora, Virgo Spōsa, tota pulchra, tota speciosa, flos florum, pulchritudo Virginum, cæli Regina, mundi gloria, ò digna digni, ò immaculata immaculati, ò sancta sancti, ò Maria splendor mundi, gloria cæli; qualem filium nobis peperisti, ò fœlix fœmina inter cæteras benedicta, cuius venter fuit reclinatorium Dei, sacrarium Spiritus sancti, lectus eburneus Christi, thalamus divinæ Maiestatis; quantæ sanctitatis putavimus animam tuam fuisse, quæ ad imaginem Dei condita, & facta consistit, cum caro tua tantum placuerit creatori, vt de ea sibi faceret pallium laudis & loricam victoriosi certaminis, tu tota pulchra, tota formosa, tota delectabilis, & tota gloriosa, tu macula nulla fucaris, tu omni decore vestiris, tu omni sanctitate ditaris, tu super omnes Virgines sancta in carne, tu super omnes Angelos, & Archangelos sancta in mente, tu cunctas fœminas vincis pulchri-* S. Augustin.

pulchritudine carnis, & omnes Angelicos spiritus excellentia sanctitatis, tu plena Deo, tu plena Spiritu sancto. Ergo initium Angelicum, & plusquam Angelicum in gratia, & sanctitate habuit; illi enim initio suo pleni gratia non fuerunt, hæc autem omnium beatissima creatura ab ipsis Angelis semper gratia plena reverenter pronuntiatur.

Multi alij ex hoc Canticorum loco probant immaculatam Virginis Conceptionem. Atque, vt non nihil dicamus de Græcis Ritualibus, in Menæis die 16. Iulij, Ode 8. Canonis primi, de sanctis Patribus Conciliorum Oecumenicorũ, in clausula hæc recitantur: *Tota pulchra es, ò Virgo, planè tota pulchra, tota nihil nisi nitor, & species lucis, tota item Phosphorus, seu diem, ac Deum afferens stella.* Nolo in argumentum producere, quod nonnulli ex aliquorum Rabinorum traditionibus dicunt legi illum locum huiusmodi: *Tota pulchra es amica mea, & macula originalis non est in te, neque fuit.* Satis est, quod aptê disseruit Galatinus de hoc loco, pro immaculata Conceptione, de qua etiam interpretantur illũ gravissimi Scriptores, tùm scholastici,

tùm

tum expositivi; Suarez, Vazquez, Bellarminus, Valentia, Granados, Miranda, Genebrardus, Delrius, Gislerius, & innumeri alij ex recentioribus. Afferam tamen antiquioris Doctoris testimonium, nimirum Ioannis Vigerij Theologi Dominicani, qui in libro institutionum, capite de peccato originali, in hunc modum scribit: *Si dicatur, quod Diva Virgo non habuit peccatum originale, licet processerit ab Adam, secundum rationem seminalem: dicendum est, quod ipsa sola speciali gratia præventa fuit, & præservata, eo quod fuit prævisa esse Mater, & domus Dei. Vnde Psalmista: Domum tuam, Domine, decet sanctitudo. Et de illa Salomon: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Ex quibus auctoritatibus potest haberi privilegium; maxime autem ex auctoritate Ecclesiæ, quæ non potest errare.* Ioannes Viger.

Alter assecla sancti Thomæ, ex eadem Prædicatorum Religione eruditus Antonius Navarrus, qui sæculo præterito floruit, tom. 1. serm. 2. de purificatione, ait: *Sola Beata Virgo est, quæ peccati immunis prædicatur, & ex privilegio singulari Spiritus sancti gratia præventa decantatur immaculata, & tota pulchra es amica mea, macu-*

macula non est in te, ipsaque purissima. Et in serm. 1. de Conceptione dixit: *Si venialis culpa in Beata Virgine à fidelibus denegatur; quanto magis originalis est ab ea semovenda; venialis, quippe Dei gratiam non tollit, originalis verò cœli portas in æternum claudit. Per excellentiam Beata Virgo appellatur Amica, & Formosa Dei; ibi, tota pulchra es amica mea.* Ijs consentiunt ex Dominicanis Hieronym. Lanuza in cōgruent. Concept. Alphons. Cabrera in considerat. Evang. concl. 1. de Concept. & alij.

Lib. de fundatorib. Marianis, cap. 43.

Nec indignus memoria est Apostolicus ille vir, Franciscus Salesius, operibus, & doctrina verè sanctus Episcopus qui *sodalitatem Anicij* (vt refert Marracius) *erexit, quam nomine Conceptionis Beatæ Virginis Mariæ vocari voluit, quia intemerata, sacratissimaque illa Virgo, salvatoris nostri Genitrix; absque originalis peccati labe concepta.* Cui devotioni favit, si non celestis, admirandus tamen casus, qui accidit in quadam Virginis celebritate, quem huiusmodi refert idem Marracius: *Dum solemniter in collegiata Æde Aniciensi celebraret, ecce per rimam magnæ fenestræ vitreæ, qui in choro ad epistolæ partem*

Vide Baling. in Kalend. Mariano in Decembr.

tem

tem erat, ingressa est candidissima columba, quæ postquam aliquantulum per totam Ædē volitavit, super humerum Episcopi in throno sedentis, in quo sculpta est arbor Iessea, & in eius sic sedentis gremio requievit, vbi ab assistentibus capta est. Stupentibus omnibus, & dicentibus: sanctus est Episcopus noster, & verè sanctus: quam sanè opinionem diu conceptam, continuis, & non interruptis virtutum actibus confirmabat. Celebratis Vesperis in laudes sacratissimæ Virginis, arrepta columbæ occasione, eam esse columbam Dei inquiens, & amicam illam, cuius vox dulcis, & facies decora, totamque pulchram, & formosam absque macula, tam abundè, suaviter, & piè effusus est, vt visus sit verè columbæ illius habere vocem, quæ lacte est lota, & residet iuxta fluenta plenissima. Eadem habet Caroloaugustus in vita Salesij, lib. 8.

Nec mirum, quod hic locus accipiatur de Conceptione Deiparę immaculata ab Ecclesia militanti, si à triumphāti celebretur de eadem, prout testatur narratio illa, quæ extat in historia generali Fratrum Marianorum de Mercede, per Alfonsum Raimundum lib. 7. cap. 18. proditaque est memoriæ à Francisco

cisco Torres, lib. de Concept. cap. 2: Melchiore Roderico, lib. de Agricultura animæ, Ioanne Alloza in suo cœlo stellato, lib. 1. cap. 1. stella 32. atque alijs; & est sequens: *Venerabilis frater Carmelus, Ordinis Beatæ Mariæ de Mercede, cùm in Cantica Canticorum eruditos scriberet Commentarios, tandem ad verba illa perveniens capitis quarti: Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te: anxius hærebat scire desiderans, quid his verbis intenderit Spiritus sanctus; & rapius in extasim, visionem habuit, in qua Beatissimam Virginem conspexit, & Angelos coram dulciter decantantes pulchram in sua conceptione, & sine macula extitisse. Ipse verò postea firmavit: Tota pulchra es Maria; & macula originalis non est in te; ego vidi, ego vidi id ipsum spiritus Angelicos decantare. Et hæc cum gaudio sæpius repetens, ac totus in purissimæ Conceptionis mysterium absorptus ab eo loco, nec scribere deinceps aliquid potuit, nec commentari.* Stephanus Corbera in vita D. Mariæ Cervellon cap. 39. enumerans insignes Scriptores Mariani Ordinis de Mercede, sic loquitur de hoc servo Dei: *Carmelius super Cantica Canticorum, cùm scribebat super versiculum, Tota*

ta pulchra es amica mea; cumque apparuisset illi Beatissima Virgo circumfusa maiestate, & splendoribus gloriæ, dixit, ita est, nam & ego vidi. Hæc sunt coniungenda cum ijs, quæ supra attulimus ex Bernardo de Vargas: nam vna, eademque est historia, scilicèt, quòd cum interpretaretur librum Canticorum Carmelius, accedens ad commentandum illud, *Tota pulchra,* cum legisset, quid scripsisset circa hoc Sanctius Porta, raptus, & visio hæc accidisset. Quòd si quis contendat duos fuisse Carmelios, parum ad institutum meum attinet, nisi quód pro vno duos testes habeam.

Illud adverto cum nostro Ambrosio Peñalosa in suis vindiciis, quòd licèt argumentum sumptum ex sensu mystico Scripturæ, videatur infirmum; id tamen evenit, quando ignoramus, an ille sensus mysticus fuerit à Spiritu sancto intentus: quapropter si nobis constiterit Spiritum sanctum illum sensum mysticum intendisse, inde argumentum efficax ad dogmatis comprobationem deduci potest, vt bené Vazquez 1. part. disput. 17. cap. 5. observavit: siquidem

R Spiri-

Spiritus ſanctus ſenſum falſum, quantumvis myſticū, intendere nequit. Cœterùm ex quadruplici capite poſſumus agnoſcere, an Spiritus ſanctus aliquem ſenſum myſticum voluerit ſignificare, nempè ex Scriptoribus Canonicis, vel ex communi Patrum conſenſu, vel Eccleſiæ interpretatione, vel ex revelatione facta particularibus Sanctis.

Quamvis autem nullus Scriptor Canonicus prædicta verba Canticorum B. Virgini nominatim attribuerit; attamē ſancta Brigitta hunc ſenſum fuiſſe ab Spiritu ſancto intentum, in prædicto loco ſibi revelatum innuit. Inſuper non ſolum Patres communi calculo præfata verba Beatæ Mariæ, vel Eccleſiæ adſcribunt; ſed etiam ipſa Eccleſia de immaculata Virginis Conceptione loco citato interpretatur. Præterea argumentum Canticorum iuxta ſenſum literalem eſſe amorem, & verba reciproca Chriſti ad Eccleſiam interpretes communiter fatentur, etiam illi, qui ſponſum Salomonem, & filiam Pharaonis, vel aliam ſpōſam, ſcopum prædicti libri eſſe autumant;

mant, vt videri poteſt in Sherlogo, anteloquio 1. ſect. 4. & 5. Quare illa verba: *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te:* in ſenſu literali, ſaltem Eccleſiæ dicta eſſe oportet: vnde ea de aliqua perſona humana debent verificari.

§. VI.

ALIA SCRIPTVRÆ loca, quæ Eccleſia intelligit faventia immaculatæ Virginis Conceptioni.

AFferam dumtaxat, quæ notavit Iacobus Chriſtopolitanus, qui tempore Sixti IV. floruit doctrina, & eruditione. Hic doctiſsimus vir in Canticum *Magnificat*, locutus de puritate etiã originali Virginis, hæc habet: *Hanc dignitatem publicè confitetur, & cantat vniverſalis Eccleſia de Virgine Maria in epiſtola, ſive lectione, attribuendo ipſi illud Eccleſiaſtici* 24. *in perſona ſui dicens: Ab initio, & ante ſæcula creata ſum, & vſque ad*

futurum ſęculum non deſinam, &c. per hoc volens oſtendere Eccleſia, quod ab initio, igitur ab æterno Virgo Maria fuit creata in gratia ſecundùm æternum propoſitum, igitur fuit prædeſtinata, vt ſimul eſſet creata, & ſanctificata, & gratificata per gratiam præſervantem ab omni malo, & confirmantem ipſam in omni bono. Ad hoc idem propoſitum vniverſalis Eccleſia Romana cantat ipſi illud Proverb. 8. in feſto ſuæ nativitatis, ſcilicet, Dominus poſſedit me ab initio viarum ſuarum, antequam quidquam faceret à principio. Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis, antequam terra fieret. Nondum erant abyſſi, & ego iam concepta eram. Et ante omnes colles ego parturiebar, &c. quaſi dicat Dominus Deus ab æterno in ſuo propoſito poſſedit me per gratiam, igitur propoſuit me poſſidere per gratiam, & ab æterno propoſuit, ne per aliquod inſtans, & tempus Diabolus poſſideret me per aliquam culpam: ſed à primò inſtanti creationis meæ animæ, eſſem ſemper Deo grata, & accepta quia nondum erant abyſſi marinæ, nec erat facta aliqua creatura, & ego iam concepta, eram in gratia in divino propoſito. Igitur aliquod peccatum nondum erat in me, & ego iam concepta eram per gratiam: igitur antequam

tequam macularer aliqua culpa, fui per gratiam, & cum gratia concepta in mea conceptione animæ, quia anima mea simul fuit creata in gratia, & in carne concepta, & infusa, vt patebit, & sic isto modo ab initio fuit creata, & ab æterno concepta, & per gratiã possessa in diuino proposito. Scilicet sanctissima Virgo.

Illud etiam de capite serpentis conterendo à muliere celebratum fuit ab Ecclesia in Officijs de Conceptione, atque vim eius auctoritatis aptè ponderat ipse Iacobus in ijsdem commentarijs super *Magnificat*, dicens: *Totum fundamentum primum, vnde habetur, quòd omnes filij Adam fuerunt obligati ad originalem culpam, deducitur ex peccato primorum parentum, & ex sententia eis inflicta propter illud peccatum: quia audientes vocem serpentis præuaricati sunt præceptum Domini. Vnde ex sententia ibi data, & ex dictis sacræ Scripturæ recolligitur, quòd serpens antiquus quadruplici morsu momordit primos parentes, cum tota sua posteritate, scilicet morsu culpæ in anima, & morsu morbidæ concupiscentiæ in carne: & morsu ærũnarum, & miseriæ in conceptu, & partu mulierum, & morsu doloris, & incinerationis,*

& putrefactionis corporis in morte. Et iste morsus vltimus cum duobus primis fuit communis filijs Adam per naturalem generationem propagatis. Sed antequam Deus promulgaret istam sententiam, acceptavit, & exemit Virginem Mariam ab hac sententia, vt patet in eadem Scriptura : ergo Virgo Maria non subiacuit, nec fuit obnoxia illi sententiæ. Hoc patet in text. Genes. 3. nam antequam ferret sententiam cõtra hominem, post maledictionem serpentis, dixit ipsi: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & semen tuum, & semen illius: ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius. Postea verò dixit mulieri : Multiplicabo ærumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios, & sub potestate viri eris, & ipse dominabitur tui. Ex quo patet, quòd primò tulit sententiam contra mulierẽ, eò quòd primò fuit seducta, & peccavit, & postea seduxit virum. Ideo duplici pœna speciali fuit plexa, & punita, scilicet pœna ærumnarum in conceptu, & partu, & pœna subiectionis sub potestate viri. Exinde promulgavit sententiam generalem contra vtrumque, cum tota eorum posteritate, dicens: Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea omnibus diebus vitæ tuæ: spinas, &

tribu-

los germinabit tibi; per quas ſpinas, & tribulos, non ſolum intelliguntur ſpinæ, & tribuli, qui generantur in terra, ad laborem, & tædium noſtrum, & ad impediendá eius vbertatem: ſed etiam intelliguntur ſpinæ, & tribuli fomites, & ſpinoſæ concupiſcentiæ inflictæ in noſtra carne ex morſu ſerpentis, & poſtea Deus *ſubdit ſententiam mortis cum incineratione, dicens: donec revertaris in terram, de qua aſſumptus es: quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Et ſic patet quadruplex morſus ſerpentis, & ſententia generis promulgata contra primos parentes cũ tota eorum poſteritate. Sed antequam promulgaretur iſta ſententia, facta fuit exceptio de Virgine Maria, per hoc, quod dixerat* Deus *ſerpenti: Ipſa mulier conteret caput tuum, quod non fuit impletum in Eva; nec in alia muliere, niſi in ſola Virgine Maria; prout omnes* Doctores *dicunt: ergo ſi ſola Virgo Maria cõtrivit caput ſerpentis, prout ante ſententiam latam fuit prædictum: ergo ſerpens non potuit mordere Virginem Mariã illo quadruplici morſu, quia aliter non contriviſſet caput ſerpentis. Nam manifeſtum eſt, quód non morderit eam morſu corruptionis ærumnarum, & dolorum in conceptu & partu Filij* Dei, *nec morſu incineratio-*

nis, vt iam communiter tenet tota Ecclesia; ergo minus momordit eam morsu originalis culpæ: aut alterius peccati; quod maximè ipsam vulneraßet, & despiciendam reddidisset. Et sic non contrivisset caput serpentis, quod est contra sacram Scripturam, & contra speciale privilegium sibi iam Virgini Mariæ collatum, & contra exceptionem factam ante legem latam. Sed diceret aliquis, quòd ante illam legem latam, & exceptionem factam, iam Adam erat sauciatus in corpore, & anima, & iam incurrerat sententiam mortis pro se, & omnibus posteris. Ad hoc respondetur, quòd peccatum primorum parentum fuit personale, & ideo obligavit eos solos ad pœnam sensus æternam. Sed nondum erat lata sententia quoad illud peccatum cum tali onere, & quoad pœnam damni transiret ad posteros originaliter, nisi vsquequo lata est supradicta sententia, cum expresse Dominus dixit serpenti: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & inter semen tuum, & semen illius; ipsa conteret caput tuum, & tu insidiaberis calcaneo illius, &c. Ex quibus patet, quòd illam sententiam de novo tulit, & promulgavit Deus contra semen, & posteritatem primorum parentum, vt diabolus, & semen eius, qui sunt sequaces

eius

eius, semper insidiaretur calcaneo. Iterum, vt morderet carnem, & sensualitatem vniuscuiusque in sua origine, à qua quidem carne transiret culpa originalis in Adam per solũ consortium, & transiret peccatum mortale, & actuale per consensum voluntatis annuẽtis concupiscentiæ. A quo morsu, & insidijs serpentis excipitur Virgo Maria conterens caput serpentis per gratiam præuenientem, ne ipsam aliquo morsu posset mordere, vt patet in litera secundùm communem expositionem omnium Doctorum. Hactenus ille, qui post pauca addit: *Sententia data in Adam, & Evam de quadruplici morsu serpentis nõ transivit in personam Virginis, eo quòd ex singulari gratia, & privilegio fuit excepta ante legem latam, prout dictum est. Ideò est dictum ipsi ab Angelo: Ave gratia plena, &c. Nam Bernardus, & omnes Doctores asserunt, quòd sola Virgo contrivit caput serpentis, propter illud privilegium ante legem communem latam sibi collatum, & promissum; quia aliter non contrivisset caput serpentis, nec fuisset gratia plena, nisi ab omni morsu serpentis fuißet præservata per gratiam, & modo, quo dictum est.*

Verùm vt omittam, quæ Patres censent de hoc loco in favorem immaculatæ

Vir-

Virginis ſine labe conceptæ, apponam auctoritatem ſancti Gregorij quam huiuſmodi citat Ioannes Vitalis in defenſorio B. Virginis, lib. 4. cap. 2. *In papali Sede B. Gregorius præſidens, ſacram Virginem ſic ſalutat, dicens.*

Salve, Ave ſancta parens,
Omni prorſus labe carens,
Salve Virgo inclyta.
Ave Virgo radix Ieſſe
Cuius mundus ſalvus eſſe
Meruit, per merita.
Salve mundi lux, & vita,
Pretioſa margarita,
Per quam mors occiditur.
Ave Mater glorioſi,
Per quam caput venenoſi
Serpentis occiditur.

Ex quo patet ipſam omni labe caruiſſe, & omne venenum culpæ ex vi gratiæ repuliſſe. Hæc Ioann. Vitalis.

Nec ipſius Vitalis omittenda eſt ſententia, maximè cum eidem concordes alleget ſanctum Auguſtinum, & Doctores. Sic cap. 8. ait: *De Virgine Matre habet Geneſ. 3. cum notatis per Auguſtinum, & Doctores, plenitudinem gratiæ ſanctæ Virginis Domino revelante contra diabolum. Ipſe*

conto-

conteret caput tuum, &c. Sed principale caput diaboli est culpa naturæ, quia per hãc eminet, & principatur super genus humanũ, plusquam ex culpa personæ; ergo hæc culpa à Virgine fuit contrita, &c.

Et quidem efficaciter probatur contineri puritas originalis Mariæ in hoc loco, si consideretur pœna postea lata à Deo in mulierem, scilicet, partus cum dolore, & corruptione, iuxta sensum sancti Augustini, & S. Thomæ circa modum generandi, & pariendi in statu innocentiæ: nam ea, quæ ante hanc sententiam pronuntiata fuerunt in serpentem de inimicitijs cum muliere, Maria scilicet, quæ expers fuit illarum Evæ ærumnarum, exceptio pœnæ illius fuit, simul & culpæ. Ad hoc probandum suppono, quod ex sancto Augustino dixit S. Thomas 1. part. quæst. 98. art. 2. *Ad 4. dicendum, quòd sicut Augustinus dicit 14. de Civitate Dei, in illo statu nulla corruptione integritatis infunderetur gremio maritus vxoris. Ita enim potuit vtero coniugis, salva integritate fœminei genitalis, virile semen immitti, sicut nunc potest, eadem integritate salva, ex vtero Virginis, fluxus menstrui cruoris emitti. Vt enim ad parien-*

pariendum non doloris gemitus, ſed naturalis impulſus fœminea viſcera relaxaret, ſic ad concipiendum non libidinis appetitus, ſed voluntarius vſus naturam vtranque coniungeret. Ex quo etiam colligitur (pro infra dicendis) concipere ſine libidine, eſſe pariter effectum proprium ſtatus innocentiæ, hoc enim denotant illa verba; *ſed ad concipiendum non libidinis appetitus, &c.* Hoc ſuppoſito producam diſputationem doctiſsimi viri adverſus eos qui negantes immaculatam Conceptionem, dicebant quòd ſi Virgo eſſet concepta in iuſtitia originali, naturali cõſequentia ſequeretur, quòd debuiſſet parere ſine dolore, nec haberet ſpecialem difficultatem credendi partus ſine dolore: nec eſſe ſpeciale miraculum, nec articulum.

Ex his argui ſic poteſt: parere ſine dolore, & læſione virginitatis, eſt effectus connaturalis iuſtitiæ originalis, & ſtatus innocentiæ: ergo non eſt diſtinctum miraculum, neque eſt diſtinctus articulus à Conceptione Virginis cum integritate innocentiæ: ergo ſi Virgo peperit ſine dolore, non contraxit originale peccatum. Antecedens conſtat

ex

ex S. Thoma. Prima consequentia probatur, quia si parere sine dolore esset effectus connaturalis conceptionis Christi de Spiritu sancto, non esset distinctũ miraculum, neque distinctus articulus ab illo, neque haberet specialẽ difficultatem credendi, neq; indigeret expressa, & distincta diffinitione, vti isti adversarij fatentur: atqui est proprietas consequens, & effectus connaturalis status innocentiæ, & conceptionis in iustitia originali: ergo non erit distinctum miraculum, neque distinctus articulus à conceptione Virginis cum integritate innocentiæ, ac proinde sine contractione peccati originalis. Hinc etiam probari posset, non solum esse diffinibilem Conceptionem immaculatam, sed etiam prorsus proximam diffinitioni, hoc argumento. Quando diffinita est aliqua veritas, ex qua naturaliter sequitur alia, non censetur specialis difficultas credendi, in illâ, quæ sequitur ex diffinita: sed veritas, ex qua naturali consequentia sequitur non contractio culpæ originalis, est diffinita: ergo posita veritate diffinita, non est specialis difficultas in credenda conceptione immaculata:
sed

ſed veritas,quæ connatutaliter ſequitur ex veritate diffinita, eſt proxima diffinitioni:ergo Conceptio immaculata eſt proxima diffinitioni. Maior probatur ex doctrina ipſa adverſariorum, quia ſi eſſet connaturaliter connexus partus virgineus, cum conceptione Chriſti de Spiritu ſancto, partus virgineus nō haberet ſpecialem difficultatem credendi, & ſic non eſſet diſtinctus articulus, vt ipſi dicebant.Quod etiam ſic poteſt probari: Chriſtum eſſe riſibilem,non eſt expreſſê diffinitum, & ſolum, quia ſequitur legitima conſequentia: ex eo quód Chriſtus ſit homo non habet ſpecialem difficultatem credendi,neque conſtitueret diſtinctum articulum eſſe riſibilem. Sic etiam,vt docet S. Thomas,Chriſtum eſſe paſſum,mortuum,&ſepultum,ſolum conſtituunt vnum articulum,quia vnum ex alio, naturali ſequitur conſequentia. Minor probatur: quia partus Virgineus habet connaturalem connexionem cum ſtatu innocentiæ, & ex illo à poſteriori benè colligitur ſtatus innocentiæ,ſicut à priori partus virgineus, ex ſtatu innocētiæ, quia ille eſt effectus iſtius: ſed diffinitus eſt partus virgineus Mariæ: ergo

ergo diffinita eſt aliqua veritas, ex qua naturali conſequentia ſequitur iuſtitia originalis, at per conſequens non contractio culpæ.

Nequit etiam dici, quod illa maior eſt vera, quando veritas diffinita, à priori infert aliam veritatem, non verò quando à poſteriori, quia hoc libere diceretur; nam ſicut valet argumentum à cauſa ad effectum à priori, ſic à poſteriori ab effectu ad cauſam, & in naturalibus evidens eſt conſequentia, ſic evidenter probamus à poſteriori eſſe Deum: *Invisibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpiciuntur*: ſic etiam eſt certum, quod ſi diffinitum eſſet Chriſtum eſſe riſibilẽ, erroneum eſſe negare, Chriſtum eſſe hominem, ſicut nunc eſt error negare eſſe riſibilem. Ex quo poterat, ſi liceret, efficax confici argumentum, probans proximam diffinibilitatem: ſed timemus nè videamur adverſarios cenſura afficere, quod abſit; argumẽtum erat hoc, ex doctrina eorundem. Tunc aliqua veritas eſt proximè diffinibilis, quando propoſitio ei oppoſita eſt error: ſed propoſitio oppoſita ſententię neganti, poſſet vi argumenti, ſi liceret, inſerri error: ergo

ſen-

ſententia negativa eſt proximè diffinibilis. Minor, quæ ſola probatione indiget, probatur: quia tunc aliqua propoſitio eſt error, quando opponitur concluſioni deductæ ex duobus præmiſsis, altera de fide, altera naturali conſequẽtia ex ea, quæ eſt de fide deducta, vel naturali lumine cognita: ſed ſententia negans contractionem culpæ originalis in B. Virgine, eſt concluſio deducta ex duabus præmiſsis, altera de fide, altera naturali conſequentia ex ea deducta, vel naturali lumine cognita; ergo, &c. Minor probatur, quia conceptio, cùm iuſtitia originali eſt veritas connaturaliter deducta ex partu Virginis, vt docent ſancti Auguſtinus, & Thomas: ſed partus virgineus eſt veritas diffinita: ergo conceptio in iuſtitia originali deducitur ex duabus præmiſsis modo dicto.

Confirmatur idem; quia ex verbis ſancti Thomæ eſt etiam effectus iuſtitiæ originalis concipere ſine libidine; ergo Virgo concepta eſt in iuſtitia originali: vnde pulchrè Origines hom. 1. de diverſis, colligit immunitatem Virginis ex Conceptione ſine libidine his verbis:

Audi-

Audite, quòd Virgo in vtero accipiet, non ex desiderio partum concipiens, quæ neque ex persuasione serpentis decepta est, neque eius afflatibus venenosis infecta. Ecce iuxta Originem est dicendum; conceptionem virginalem non fuisse ex desiderio, quia neque fuit decepta, neque infecta serpentinis peccati originalis afflatibus. Præterea non desunt PP. qui dicant in statu innocentiæ, non esse homines multiplicandos per coniunctionem maris, & fœminæ, sed alio modo nobis ignoto; vt docet Gregorius Nissenus de opificio hominis, Hieronymus, & alij: ergo cùm Virgo sic conceperit, benè colligitur à posteriori caruisse culpa originali; sicut enim, vt adversarij dicunt, vbi est reatus pœnæ, vel pœnalitatis, necessariò sequitur fuisse culpam, regulariter loquendo.

Hactenus ille Doctor. Meus autē animus est in his referendis fulcire dumtaxat veritatem nostri asserti, & iudicare ex hoc Scripturæ loco, piam probari sententiam, non autem alios diiudicare, vlla nec notare censura opinionem affirmativam, quod nec fieri ex prædictis potest, cúm non omnes, qui eam tenent,

 sequan-

sequantur supradicta principia. Adeo tamen militat sententia lata in serpentem pro immunitate Deiparæ, vt inde illam probent non pauci ex discipulis sancti Thomæ. Vnum, qui nunc occurrit, afferam Stephanũ Aurelianensem Episcopum hom. 74. dicentem. *Quam pulchri sunt greßus tui in calceamentis. Hanc de sponsa sponsi sententiam trahit Ambrosius ad Virginem. Quàm pulchrum nimis, & delectabile est, nobilissimam Principem gravibus, & maturis passibus incedentem conspicere, non nudatis plantis, non lacero calceo rusticarum fœminarum more, quæ fimo, luto, & sordibus discalceatos pedes passim immergunt. Huius verò regali ex progenie ascendentis filiæ, pariter & Sponsæ Principis; ò quàm pulchri, quàm ritè impositi gressus in calceamentis. Non sic Eva mater, quæ principatus sui, & originis insigniter oblita, nudo pede, id est, destituto sua rectitudine, suo decoro, proprio affectu gradiens, ad mortem mordetur ab angue: qui cum munitam sentiret calceamentis hanc Principis filiam Princeps mundi huius, nec momordit, nec in ea quicquam habuit, nec cubiculi illius formicam contingere valuit, sed tota pulchra est, non habens maculam, aut rugam. Hæc est,*

quæ contrivi caput eius. Eadem interpretatio eſt Ruperti ſuper eundem Canticorum locum. Alter etiam ex eadem Religione S. Dominici obvius mihi apparet, nec omittendum duxi, is eſt diſſertiſsimus Ildephonſus Gironius in ſuo promptuario, qui cum in concione prima de Conceptione dixiſſet de Beata Virgine: *Huic grandi operi intra vterum matris Annæ, divinus Artifex primam manum admovere dignatus eſt: ſtatim enim vt corpus fuit debité organizatum, infudit animam gratia, & cœleſtibus donis plenam. Itaque (vt Auguſtinus dicit de Angelis) Deus erat cum ſacro illo fœtu, ſimul condens naturam, & largiens gratiam: tantamque gratiæ plenitudinem hoc die alma Virgo ſuſcepit, vt exceſſerit gratiam omnium Angelorum, & ſanctorum.* Rurſus in 2. concione idem confirmans ait: *Cuſtodivit quoque Filius Dei paradiſum ſuum, dum domum virginalem deliciarum ſuarum ſervavit ab omni culpa: neque in hunc paradiſum invenire potuit ingreſſum callidus ſerpens; fuit enim cõcluſus hortus; imò ipſa Virgo cõtrivit ſerpentis caput.* Hoc teſtimonium maximi quidem facio, quatenus in eo reperio auctoritatem magni illius Theologi Do-

 mini-

minici Bannes, celeberrimi sacræ Theologiæ Salmanticæ Primarij professoris, qui approbationem, & commendationē harum concionum testatam reliquit, dicens: *Has conciones legi, atque perlegi expertus, & meam expectationem vicisse, & se ipsum huius operis excellentia superasse.* Hæc dixit in admonitione ad lectorem, quæ reperietur in editione Maguntina anni 1605.

Tandem pro locis Scripturæ, quibus Ecclesia est vsa ad celebrandam immaculatam Conceptionem, notat ille qui vocatus fuit egregius Doctor Petrus Ciruel. Darocensis, qui Compluti olim, & Salmanticæ floruit, in expositione Missalis cap. 116. de Officijs Virginis Mariæ, &c. *Nec mirum si ea quæ vel de divina sapientia, vel de sancta Ecclesia scripta sunt, etiam valeant de Virgine Matre Dei convenienter satis intelligi: omnia enim, quæ se transferunt, propter aliquam similitudinem fiunt, vt Aristoteles dicit in 6. Topic. Hæc autem applicatio illarum Scripturarum ad Virginem Mariam, licet in Biblia sit sensus spiritualis, in hoc tamen officio est sensus litteralis.*

Verùm non habet opus animadver-

sione

sione ista locus ille Geneseos de inimicitijs inter mulierem, & serpentem, quia ipse sacer Textus omnino literalis est, & intentus à divino Spiritu, prenuncians victoriam Deiparæ de antiquo serpente diabolo, adeò vt disertissimus Simeon Narbonensis Archiepiscopus, homil. de Nativit. Virg. volens ex Scripturæ auctoritatibus probare immaculatam Virginis Conceptionem, noluit alio vti testimonio ex sacra Pagina, dicens: *Non afferam aliud, quàm quod scriptum est Genes. 3. vbi Deus dixit serpenti, ei maledictionem imprecans: Inimicitias ponam inter te, & mulierem. In hoc immorari volo, & animo id fixum habeatis cupio, ad percipiendum Virginem fuisse sine peccato conceptam, & natam. Deus dixit serpenti, quòd inter eum, & mulierem continua seminaturus esset dissidia. Si sic res se haberet, vt sacra Virgo peccato originali occubuisset, ideòque in terram fuisset proiecta, vt nos omnes ex vtero suæ matris, verum quidem est, quòd fuisset bellum serpentem inter, & Virginem. At, quodnam bellum? Bellum de quo serpens reportasset victoriam. Hæccine Dei erat intentio dum dixit: Inimicitias ponam inter te & mulierem, vt serpens de muliere victoriam*

riam reportaret? Quod ſi ita foret, non maledictionem planè, ſed benedictionem ſerpenti Deus fuiſſet imprecatus. Sed dum dixit: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & ipſa conteret caput tuum; id denotat; ipſa victoriam in te obtinebit. Sed, rogo, qua ratione victrix evaſiſſet; niſi quòd peccato originali ſuperior ſemper fuerit: nam ſi eo gravata fuiſſet, ſtatim dæmonis poteſtati ſubiacuiſſet. Cum igitur à Deo pronuntiatum ſit, quòd inter ſerpentem, & mulierem bellum ſuſcitaret, id intelligitur, quòd mulier de diabolo victoriam conſequeretur; quod verum eſſe neutiquam poſſet, ſi in peccato originali concepta foret.

Prædicta Scripturæ loca ſatis vrgent pro immaculata Conceptione, & cum iiſdem adverſarios Ioannes de Segovia, vir (vt inquit Æneas Sylvius, & ex eo Spondanus) moribus, & dotrina illuſtris, qui Cardinalatum Felicis dimiſit: cuius tractatus de immaculata Conceptione relatus iuridicè, & allegatus fuit in Concilio Baſilienſi, inveniturq; Matriti manuſcriptus in Archivo Regio Congregationis pro immaculata Conceptione.

§. VII.

§. VII.

IDEM CONFIRMATVR ex locis Scripturæ, in quibus Beata Virgo aſſeritur Mater Redemptoris noſtri, prout intelligitur â Patribus.

DEnique, vt omittam alia Scripturæ teſtimonia, memorabo illud Matth. 1. *De qua natus eſt Ieſus, qui vocatur Chriſtus.* Et quod dixit ſancta Eliſabeth: *Et vnde hoc mihi, vt veniat Mater Domini mei ad me.* Tum Sanctus Ioannes Evangeliſta, cap. 2. *Erat Mater Ieſu ibi,* & alia. In quibus Beatam Virginem veram noſtri Redemptoris Matrem fuiſſe ſignificatur. Patres ſiquidem communi conſenſu dignitatem divinæ maternitatis ita extollunt, vt ex ea Deiparam, iam Virginem, iam pulchram corpore, iam immunem à peccato, etiam veniali deducant; quia eo ipſo, quód ea in ſacro Textu Mater Domini declaratur, eam

Virginem pulchram, ſine fomite peccati, puram, & liberam ab omni peccato, etiã veniali inferunt. Cúm autem peccatum originale turpius, ſit & fœminam Deum parituram magis dedeceat; ideò, ſicut prædictæ prærogativæ in locis Scripturæ citatis virtualiter includuntur; ita immunitatem eiuſdem ab originali in eo denotari neceſſe eſt.

S. Ephr. Planè incontaminationem, & omnimodam Virginis puritatem ab omni peccati genere tribuit ſanctus Ephrem maternitati divinæ: quippè orat. 2. ad ſanctiſsimam Dei Genitricem, ſic auſpicatur: *Immaculata, & intemerata, incorrupta, & prorſus pudica, atque ab omni ſorde, ac labe peccati alieniſſima, Virgo Dei ſponſa, ac Domina noſtra, quæ Deum, & hominem, mundo mirificâ, ac glorioſa Conceptione tua peperiſti.*

S. Ioſephus Græcus. Similiter ſanctus Ioſephus Græcus in Menæis, die 8. Ianuarij, ode 7. dixit: *Salus mea eſt Dominus ille, qui te incontaminatiſsimam Matrem elegit.* Eadem ratione die 15. Auguſti, Mariam vocavit *vnicam ab omnibus nævis intactam.*

S. Theodorus Neos. Sanctus Theodorus Neos, orat. de Nativitate Virginis, ait: *Maria quid prius,*

rius, quid mundius? Terra est, in qua peccati spina non orta est. Terra est, non vt illa prior maledicta, cuius etiam fructus pleni sunt spinis, & tribulis; sed in qua benedictio Domini, & cui benedictus fructus ventris: Maria noua secundæ creationis Dei Massa, sanctissimæ generis primitiæ.

Sanctus Sophronius Hierosolymitanus, siue iunior, in epistola ad Sergium, ait: *Vterum intactum virginitatis ingressus, castitate lustratam Mariæ sanctæ, præclaræ, & quæ Dei sunt sapientis, & ab omni contagione liberæ, & corporis, & animæ, & intellectus, incarnatus est, qui erat incarneus.* S. Sophr. Hierosolymit.

Sanctus Andræas Hierosolymitanus, in Canone de Conceptione Deiparæ, Oda 3. ait: *Anna incontaminatam Dei Genitricem in vtero concepit.* Egregiè quoque post Odam 6. sic loquutus de Angelo apparente sancto Ioachimo, ait: *Puræ Dei Matris sanctam Conceptionem annuntiavit.* S. Andr. Hierosolymit.

Sanctus Damascenus in Menæis die 12. Augusti, ait: *Equidem videbaris, ò Virgo, esse filia Adami collapsi, at revera eras tu ipsa Genitrix Dei, eundem restituentis in integrum.* S. Damascenus.

Alanus

Alanus Magnus. Alanus Magnus in ſententia num. 11. ait de Chriſto: *Circumcidit conceptionem Matris à culpa.*

S. Stephanus Sab. Sanctus Stephanus Sabaita, die 1. Ianuarij, ait: *Te, inquam, ò benedicta, & ab omnibus maculis munda, velut Deiparam magnificis extollimus vocibus.*

Georg. Nicomedienſis. Georgius Nicomedienſis, die 24. Martij: *Eſto paratus, ò divinæ munditiæ Liber; quippè tibi ſancti Spiritus digito in ſcribetur Sapientia divina.*

In Euchologio Græcorum, in Officio novitij dicitur: *Non eſt præter te innocens quiſquam, immaculata Dei Genitrix.*

S. Epiphanius. Sanctus Epiphanius, Orat. de Laudib. Virginis, vocat illam: *Lilium immaculatum, ovem immaculatam, quæ peperit Agnum Chriſtum, & iuvencam, nunquam iugum expertam, quæ vitulum genuit.*

S. Auguſtinus. Sanctus Auguſtinus, lib. 1. de natura, & gratia, cap. 36. ait: *Excepta itaque ſancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini, nullam prorſus, cum de peccatis agitur, habere volo quæſtionem. Vnde enim* (ſeu potius, inde enim) *ſcimus, quòd ei plus gratiæ collatum fuerit, ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere, ac parere meruit eum, quèm conſtat nullum habuiſſe peccatum.*

San-

Sanctus Methodius, in orat. de Simeone, ait: *O cunctis celsior generationibus, quæque inter creata omnia, tum visibilia, tùm invisibilia honorabilior enituisti. Fœlix radix Iesse, & ter beata domus David, in qua germinasti: Deus in medio tui, & non commoveberis; sanctificavit enim te Tabernaculum suum Altissimus.* Alibi plenius de Methodij mente. S. Methodius.

Consentaneè sanctus Theodorus Studita, in Canone SS. Imaginum: *Sanctis sanctorum, & omnibus creatis excelsior, tu sola facta es, sive apparuisti in rerum natura Mater simul, & Virgo Dei Genitrix.* S. Theodorus Studita.

Faustus Rhegiensis in responsione de ratione Fidei, scribit dictum *de Mariæ Virginis generatione: Porta erat clausa, & non est aperta, tanquam si interrogaretur, cur aperta non esset; adiecit: Quia Dominus transivit per eam. Porta clausa, id est, signaculum pudoris, immaculatæ carnis integritas. Non enim violata est partu, quæ magis est sanctificata conceptu, quæ absque omni peccato concepta est in vtero.* De hac Fausti auctoritate pleniús in lib. except. & in epistolis egimus. Faustus Rhegiensis.

Sanctus Gregorius Nazianzenus in epistolâ ad Nemesium: *In multorum* (inquit) S. Gregorius Nazianzen.

quit) *hominum ore hic sermo versatur, Dei hominem, id est, Christum ex Virginis sinu ortum esse, quem*, id est, sinum Virginis, *Spiritus sanctus cũ Dei magni Templo coagmentavit, Templum sanctum extruens, Mater enim virgo, Templum Christi fuit, Christus autem Verbi.* Postquam hunc locum retulisset noster Valentia tom. 4. in 3. part. disp. 2. quæst. 2. art. 1. addit. *De ipsâ etiam Virgine, quatenus fuit Templum Dei, dicere videtur, quòd fuerit sancta extracta, id est, formata.*

San. Basilius. Sanctus Basilius, serm. in Nativit. sivè Incarnat. *Ex sanctitate compacta caro, digna erat, vt deitate vnigeniti vniretur.*

Leo Sapiens. Leo sapiens, Homil. de Annuntiat. dixit: *Cùm adhùc, ò Virgo, in lumbis paternis contineremis, primogenitus tuus clamabat: Audi Filia, & vide, & inclina aurem tuam; audisti verè, & oblita es populi tui, & sortis, & domus paternæ: sortis videlicèt illius, quam Eva primogenitrix toti generi distribuit.*

S. Gregorius Nyssenus. Sanctus Gregorius Nyssenus, Homil. 3. in Cantic. *Oportebat* (inquit) *Matrem vitæ, tàm Conceptionem à lætitiâ inchoare, quàm partum in lætitia perficere. Nimirum ait ad eam Princeps ille Angelus:*

Gaude

Gaude per gratiam. Quâ voce mœstitiam illã abigit, quæ rerum initio propter peccatum partui est imposita. Quemadmodum gaudium opponit per antithesim mœstitiæ partus in Virgine, ita quoque gratiam peccato illi, ex quo mœstitia illa in alijs mulieribus habet ortũ, videlicet peccato originali. Adiicienda hìc erant quæ cap. 13. exceptionum de mente Nysseni afferimus.

Sanctus Petrus Chrysologus, serm. 140. ait: *Pervolat ad Sponsam festinus interpres, vt à Dei Sponsâ humanæ desponsationis arceat, & suspendat affectum, neque auferat à Ioseph Virginem; sed reddat Christo; cui est in vtero pignorata, cum fieret.* S. Petrus Chrysologus.

Sanctus Cæsarius Nazianzenus, dialog. 3. ait: *Pro loco Virginis, nimirum Evæ, perpetuam Virginem sanctam Matrem suam suscitavit, pro illius pœnâ: huic salutem per proprium servum Gabrielem misit, in hanc sanans, quæ illa deliquerat.* Alibi hæc expendimus. S. Cæsarius Naziãzenus

Sanctus Anselmus, serm. de Conceptione: *Angelos, alijs peccantibus à peccato servavit, & fœminam Matrem suam futuram ab aliorum peccatis exortem servare non potuit? In æternitate consilij sui statuit,* S. Anselmus.

Eam

Eam dominatricem, & Reginam fore Angelorum, & tunc inferiorem gratiam Angelis datam, in conſortium conceptam eſſe crederemus hominum peccatorum.

S. Ambroſius. Sanctus Ambroſius, ſerm. 22. in Pſal. 118. inducit Christum dicentem: *Suſcipe Me, non ex Sarâ; ſed ex Maria, vt incorrupta ſit Virgo; ſed Virgo per gratiam ab omni integra labe peccati.*

S Bernardus. Sanctus Bernardus, ſerm. 13. de Cœnâ Domini, ait: *Non eſt in filijs hominũ magnus, vel parvus, tanta prædítus ſanctitate, qui non in peccatis fuerit conceptus, præter Matrem immaculati, peccatum non facientis.*

S. Gregorius Magnus. Sanctus Gregorius Magnus, lib. 1. Reg. cap. 1. *Poteſt huius montis nomine beatiſſima ſemper Virgo Maria Dei genitrix deſignari. Mons quippè fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis ſuæ dignitate tranſcendit. An non mons ſublimis Maria, quæ vt ad Conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem ſupra omnes Angelorum Choros vſquè ad ſolium Deitatis erexit.* Hìc includi puritatem originalem Virginis in cap. 13. exceptionum expendimus.

Anonym. Auctor Homiliæ de Annuntiat. in Menæis,

næis, die 25. Martij: *Providentiâ singulari perfecit, vt sacra Virgo ab ipso vitæ suæ principio tam omninò existeret pura, quam esse puram decebat illam, quæ tanto bono, id est, Christo, digna existeret.*

Odo Cameracensis in expositione Canonis, dist. 3. postquàm dixisset, Christum vocari Hostiam immaculatam, quia cóceptus sine omni maculâ culpæ, addit: *De purâ ab omni peccato creditur conceptus & natus; ideò immaculata*, nimirũ Hostia. Mox addit: *Ab immaculata ergo sumpta est hæc Hostia; ideò, & ipsa immaculata.* Alibi diximus, causalitatem illam *ideò* solúm esse à posteriori, non à priori; nimirum quoniam Filius Dei natus fuerat de Virgine, decebat illam immaculatam fuisse sine peccato originali, propter honorem divinæ maternitatis. Odo Cameracensis.

Sanctus Proclus, orat. 6. de Deipara, locutus de sancto Iosepho, ait: *Non meminerat potuisse eam effici Dei Templum, quæ ex mundo erat formata luto.* S. Proclus.

Luculenter sanctus Zeno in sermone de nativitate, qui incipit *insuspicabilis*, docet, quia natus ex Maria filius Dei, nullum in illâ consensisse peccatum, nec sordem, dicens: *Non Filius, Matris, aut* S. Zeno Veron.

suis

ſuis eſt vllis ſordibus delibutus : neque enim reverà aliquid circa ſe habere poſſet immundum, qui humani generis peccata, ſordes, & maculas venerat mundaturus. Ecce quód non potuit habere circa ſe immundum, nec in ſe, nec in Matre, ſcilicet, peccata, ſordes, & maculas : & cúm Chriſtus caruerit peccato, & maculâ originali, ſic decuit vt eius mater eadem careret, nè filius Dei haberet cira ſe in Matre maculam, & peccatum originis. Deinde, ſi non decuit habere Matrem Dei ſordes naturæ phyſicas, nimirum ſordes partus naturalis, quanto magis debuit carere ſpiritualibus peccati? Sanctus etiam Cyprianus dixerat de oper. Card. *In nativitate Chriſti devotam dilectæ ſoboli exhibuit clientelam : ipſa attrectabat, amplectebatur, iungebat oſcula, porrigebat mammam, totum negotium plenum gaudio, nullus dolor, nulla naturæ contumelia in puerperio.* Confirmat hoc, quod indicavit ſanctus Zeno : nam ſi dolor partus dicitur contumelia naturæ, cúm non ſit culpa, ſed pœna illius, ac proinde ſemota à Dei Matre, quanto magis ipſa culpa originalis, quæ eſt maior contumelia humanæ naturæ, ab eâ debuit excludi?

Eleva-

Elevatus ille contemplator Ioannes Rusbrochius lib. de septem amoris gradibus, cap. 8. similiter inquit, exclusisse Deum à Matre sua (vt ex ea nasceretur) maculam, & dolorem; scilicet culpam, & pœnam, ex peccato originali in mulieribus, dicens: *Ab omni æternitate vnam ex toto mundo sibi dignissimam elegit Genitricem, & à qua concipi dignatus est ex Spiritu sancto, gestarique castis eius visceribus, & absque vlla macula, & sine dolore nasci ex ea Matre, simul & Virgine.* Exclusit etiam à Deipara maculam originalem ipse Rusbrochius lib. 2. de ornatu spiritualium nuptiarum, cap. 77. dicens: *Intemerata Dei genitrix semper Virgo Maria, quam nos vitalem dicimus Paradisum, gratiam, quam Adam perdidit, etiam cumulatiorem multò invenit; est enim Mater pulchræ dilectionis.* Ioannes Rusbrochius.

Leontius, Episcopus Neapolis in Cypro, homil. in Simeonem, inquit: *Parus ille, ac incontaminatus vnà cum incontaminata, ac innupta Virgine, ac Matre.* Leontius Episcopus.

Sanctus Theophanes Nicænus in Menæis, die 23. Februarij: *O à cunctis sordibus incontaminata; & super omnes inculpatos inculpatissima Domina.* Hæc excel- S. Theophanes

 lentia

lentia dicta in Theotocio refertur ad maternitatem divinam, cui debita fuerit tanta puritas.

Gofrid. Abbas. Godfridus Abbas, ferm. 3. ait: *Habitabit in nobis, id eſt, in carne noſtra; noſtrā dico, ſecundum carnis proprietatem, & non ſecundùm peccati originem. Ipſe enim ſanctam in ſancta, immaculatam in immaculata Matre animam ſuſcepit, & carnem.* Videātur alia ibidem.

S. Bruno Carthuſ. Sanctus Bruno Carthuſianus, commentar. in Pſalm. 101. de Virgine loquens: *Hæc eſt incorrupta terra illa, cui benedixit Dominus, ab omni propterea contagione peccati libera, per quam vitæ viam agnovimus, quæ quia digna fuit, Dominus de cælo in terram aſpexit.* Alludit ad dictum ſancti Andreæ.

B. Petrus Damian. Beatus Petrus Damianus ſerm. 3. de Mariæ Nativitate, ait: *Quid rogo, vitij in eius mente, vel corpore vendicare ſibi potuit locum, quæ ad inſtar cæli plenitudinis totius divinitatis meruit eſſe ſacrarium? In Chriſto enim, ſicut per Paulum dicitur, habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter. Nec mirum, ſi cunctorum merita tranſcendat mortalium, quæ & ipſam ſupercxcedit celſitudinem Angelorum.*

Ivo Carnotensis, serm. de Nativitat. Domini, sic loquitur: *Quomodo Matrem carnis suæ sanctificavit, deinceps audiamus, vt inde lætetur Catholicus, immundus confundatur hæreticus; omnem quippè nævum, tam originalis, quàm actualis culpæ in ea delevit. Sicque carnem de carne eius sumens, eandem in divinam munditiam transformavit.* Ivo Carnotensis.

Sapientissimus Psellus lib. 3. interpretationis in Cantica ad cap. 6. *Vocavit sanctissimam Dei genitricem Mariam illam immaculatissimam, quam omnes omnium hominum generationes vocibus nunquã cessantibus Beatissimam prædicant; quia totius mundi peperit Salvatorem.* Paulo post: *Vt electa columba est vna illa (sola) quæ Christum genuit Virgo Mater, puella Maria, quæ puritate profectò Cherubim, & Seraphim antecellit.* Hoc testimonium solet tribui Beato Theodoreto. Psellus.

Sanctus Thomas in Epist. ad Galat. lect. 6. coniungens cum Christo Mariã propter maternitatem eiusdem, ait: *Virum de mille, vnum reperi, scilicet Christum, qui esset sine omni peccato; mulierem autem ex omnibus non inveni quæ à peccato omninò immunis esset, ad minus originali, vel venia-* S. Thom.

li, excipitur purissima, & omni laude dignissima Virgo Maria.

Isidorus Thesalonicensis. Isidorus Thesalonicensis, orat. de ingressu Virginis in sancta: *Decebat etiam illius congressus, qui concipiendæ Virginis causa fuit, primordialem, & antecedentem causam non esse aliud, quàm Dei congressum, vt quò fieri posset sola purissima, propheticum quoque illud evitare posset: In iniquitatibus conceptus sum; possetque de se ipsa affirmare: Solam non in peccatis concepit me mater mea.*

Petrus Comestor. Petrus Comestor, lib. de immaculata Conceptione, tribuit illam maternitati divinæ, quòd creata fuerit Maria à suo Filio, dicens: *Ipse fundavit eam: ipse, non alius, non vetus Adam, sed novus novũ iacuit fundamentum, super quod tam præclarum, tam insigne surgeret ædificium. Alioqui si veteris ruinæ mansere ruinæ, si veteri superædificatum est, vetus Adam, & non ipse fundavit eam Altissimus.*

S. Vincẽtius Ferrer. Sanctus Vincentius Ferrer, serm. 1. de Nativitate Virginis: *Quando corpus Beatæ Virginis fuit perfectè organizatum, & anima illi coniuncta per creationem, Altissimus sanctificavit Tabernaculum suum.*

Ioannes Gemin. Ioannes Geminianeus inter doctissimos

ſimos Dominicanæ Religionis viros, in primo eius ſæculo annumeratus, in diſtinct. 2. funeb. ſerm. 4. ait: *Omnes qui cõcipiuntur in mundo ex ipſo peccato Adæ, in ipſa ſui conceptione contrahunt originale peccatum: excepto Chriſto, qui non eodem modo, quo alij eſt conceptus, ſcilicet, non ex virili ſemine; ſed myſtico ſpiramine carnem ſumens. Vnde quod in ea natum eſt, ſcilicet, ex ſanctiſſima Matre eius, de Spiritu ſancto eſt. Idem nunc ſentit Eccleſia de Virgine Maria Matre Domini, intemerata, & immaculata.* Hæc iuxta editionem Lugdunenſem antiquam, anni 1515. & aliam 1526. præclarè hîc Doctor de immaculata Conceptione in ſerm. 6. dixit: *Attendat pius lector, & Chriſtianæ veritatis cultor, quòd ab vniverſali hac ſententia, vti modernorum tenet Eccleſia, excipitur Virgo Maria in conceptione puriſſima, quæ per gratiam prævenientem præſervata creditur, & colitur.* Hæc in alijs editionibus alterata invenio; ſed ſenſu eodem, nec minori energia; fortaſſè ſunt diverſæ traductiones Latinæ ex vulgari, & patrio idiomate.

Oddo Aſtenſis, in commentarijs ſuper Pſalmos, quo tempore ſancti Bernardi- Oddo Aſtenſis.

 ni

ni scripsit, & dedicavit ad sanctū Brunonem, Episcopum Signinum, ad illud Psalmi 96. *Nubes, & caligo in circuitu eius*, ait: *Vterum tuum Beata Virgo solius Dei gratia madefactum, hanc nubem vocaverim, Tu enim, ex illa nubes levis, super quam Dominus venit in Ægyptum.* Dixit, *solius Dei gratia madefactum*, quia nequaquam submersa fuit diluvio communis peccati. Idem Oddo, super illud Psalmi 18. *In Sole posuit Tabernaculum suum*, ait: *Tabernaculum suum, id est, vterum Virginis: Maria namque stella maris interpretatur. Posuit igitur Tabernaculum suum in Sole, quia de hac stella fecit solem.* Sensus eius est, quód caro Virginis fuisset fabricata purissima tanquam stella, quoniam præparata fuit, vt ex ea Christus accepisset carnem: scilicet præparata fuit ad divinam maternitatem.

B. Thom. Valent. Beatus Thomas Valentinus, serm. 3. de Nativitat Virginea, ait: *Decuit, & Matrem Dei esse purissimam sine labe.* Et mox addit: *In conceptione sanctissima.*

Guillel. Parisien. Guillelmus Parisiensis iunior de Festo Conceptionis quæst. 3. *Absurdum est credere Virginem Mariam fuisse aliquando in odio, & indignatione Filij sui Christi, obli-*

gatam supplicio, cum esset Mater Dei charissima. Multa alia addit, refutando in Virgine peccatum originale.

Nicolaus Cusanus, tom. 2. ad illud Cantic. *Sicut lilium*, inter alia dixit, *sola electa Dei Mater hoc habet, quòd in initio essendi sub nequitia maligni deficere nequivit.* Nicolaus Cusanus.

Bartholomæus Siculus, ex quo idem refert, & confirmat sanctus Bernardinus serm. 49. de amore glorioso: *Credendum est, quòd voluit sumere carnem ex carne purissima, & quòd eius Mater fuerit plusquã Eva, & Adam, qui creati fuerũt sine peccato originali.* Quòd si dixeris hunc sermonem non esse sancti Bernardini; sed Danielis de Perzilijs, parum refert. Imò habebimus novum assertorem immaculatæ Conceptionis eiusdem temporis cum sancto Bernardino. Barthol. Siculus.

Ioannes Taulerus, sermone de Purificatione, locutus de puritate originali Virginis, ait: *Prævenit hoc sapientia æterna, nolens electissimum Templum suum aliqua labe aspergi.* Ioannes Tanlerus.

Iulius Secundus in bulla *Ad statum*, dicit: *Gloriosæ Virginis anima à creatione sua tota facta fuit cœlestis, & singularis* Iulius II.

Regis æterni thalamus.

Henric⁹ Suso. Venerabilis Henricus Suso, in Dialogo sapientiæ, cap. 16. præclarè dixit: *Ecquid tibi in mentem venit, aut qui tamen affectus eras in illa tua sempiterna incommutabilitate, & incommutabili æternitate, cum tam præclarè conderes creaturarum omnium purissimam, elegantissimam, atque dignissimam? Meritò sanè dicere tum poteras: Ego cogito cogitationes pacis. Nimirum Domine Deus, ex abysso essentialis bonitatis tuę fecisti ex ea nasci splendorem gloriæ tuæ vnigenitum Filium tuum.*

S. Antonius Paduanus. Nec omittendus est sanctus Antonius Paduanus, de quo alibi plura pro immaculata Conceptione, nunc addo, quod dixit in Dominica duodecima post Trinitatem: *Primus Adam de terra virgine factus fuit, in quo significabatur, quod secundus Adam de benedicta terra Maria Virgine erat nasciturus.* In illis verbis, *de terra benedicta*, alludit ad illud sancti Andreæ, qui dixit, *de terra nunquam maledicta.*

Alexander Ales. Alexāder de Ales, quod testatur Gotscalcus Holenus serm. de Conceptione, dixit: *Amica Dei Altissimi, id est, Mater dilectissima, & macula non est in te, nec originalis.* Ibidem refert idem Gotscalcus alia

alia verba eiusdem Alexandri ad illud: *Nec dum erant abyssi, & ego iam concepta eram, Proverb. 4. De hac ductoritate inquit Alexander de Ales. Omnes (inquit) devoti Mariæ exponant hanc auctoritatem sic, nec dum erant abyssi, id est, profunditates originalis peccati, & ego iam concepta eram. Nā abyssus dicitur ab eo quod est sine, & byssus, quod est quoddam luminosum subtile, & candidum factum textrico opere, quorum contraria sunt in peccato originali, quod est tenebrosum per privationem lucis gratiæ, & grossum per damnum perpetuum, atque turpe per carentiam dilectionis divinæ. Nondum ergo erant abyssi, id est, peccati originalis profunditates: & ego iam concepta eram; scilicet, præveniente Dei gratia.* Hæc Alexander.

Theodorus Abucara, in opusculo 4. loquens de corpore Adami, ante lapsum ait: *Sempiternus Dei Filius Adamæum corpus assumpsit, hoc est, ipse sibi ex purissimo sanctissimæ Virginis Mariæ sanguine illibatum, & ab omni macula peccati liberum finxit.* Theodorus Abucara.

Gennadius Scholarius, dialogo 1. ait de Filio Dei: *Ingressus est puram, & immaculatam Virginem, & suscepit carnem, & homo* Gennadi Scholari.

homo factus est.

Prudent. Prudentius, hymno 3. loquens de victoria Virginis de antiquo serpente, ait:

Vipera proteritur pedibus,
Edere namque Deum merita,
Omnia Virgo venena domat.

Severus Alexandrinus. Severus Alexandrinus in Precationibus de Filio Dei, dixit: *Incorporatus est ex sanctissima, & laudatissima Virgine pura Dei Genitrice Maria.* Et in Precatione ad Mariam: *Salve sancta Maria, Mater Dei, Regina cæli, porta Paradisi, Domina mundi, pura vnica es, ò Virgo.*

Petrus Callens. Petrus Cellensis, lib. de Panibus, cap. 21. ait: *Filius est sanctus sanctorum, Mater est sancta sanctarum. Filius est altare de terra sancta, quia corpus habet de Matre sine macula, in quo cremantur holocaustomata, dum condemnantur peccata.*

B. Laur. Iustin. B. Laurentius Iustinianus, tractatu de casto connubio, cap. 7. sic habet: *Quotquot ex ipsa nati sunt propagine, exceptis dumtaxat mediatore Dei, & hominũ homine Christo Iesu, & eius Matre, sub hac peccati lege sunt conditi.*

Timoth⁹ Timotheus Presbyter Constantinopolitanus, orat. in Simeone inquit: *Super-*

per omnes inculpata, & omnibus modis sancta Virgo per illum, qui domicilium habuit in ea.

Rupertus Abbas ad illud Propheticum: *Generationem eius quis enarrabit? Quia abscissus est de terra viventium.* Lib. 2. in Isaiam, cap. 19. ait: *Ineffabile, quod de carnis generatione hîc rectè intelligitur: quia abscissus est de terra viventium, de terra inquam non morientium, sive non mortuorum morte peccati, qua omnes in Adam mortui sunt. Vel de terra viventium, id est, de terra virginea, per sanctum vivificatam spiritum abscissus est.* Rupert.

Sanctus Hieronymus in sermone de Assumptione Dominæ nostræ: *Peperit illum ex quo concepit: illum portavit à quo creata fuit, ille est Auctor Mariæ, qui natus est ex Maria.* S.Hiero.

Sic refert hunc locum Petrus Montius in cap. 76. lib. 1. & adnotat sequentia: *Et non dicit, quòd ex Ioachim, & Anna nata fuerit, nisi ex Deo, tanquam principali auctore B. Virginis: & hîc non potest accipi alio modo, quàm pro conceptione, vel generatione, cum in verbis suis factos à creatis distinguat.* Petrus Montius

His omnibus antiquorum vltimo loco Origen.

co

co adijcio Origenem, vt saltem, propter antiquitatem non sit contemnendus in celebri illo testimonio homil. 1. de diversis, in Matthæum, vbi maternitati divinæ satis ascribit immaculationem Mariæ, dicens: *Mater eius, Mater immaculata, Mater incorrupta, Mater eius, cuius eius? Mater Dei vnigeniti, Domini, & Regis, omnium plasmatoris, & creatoris cunctorum, illius qui in excelsis est sine Matre, & in terra est sine Patre,: huius itaque vnigeniti Domini dicitur hæc Mater Virgo Maria, digna digni, immaculata sancti, immaculati, vna vnius, vnica vnici.* Hunc locum postquam attulisset Petrus Montius lib. de vnius legis veritate, cap. 76. addit: *Licet Origenes canonizatus non sit, propter tria fundamenta, in hoc loco integram sibi auctoritatem præbere tenemur. Primò, quòd sapientissimus erat, & multa bona scripsit. Secundò, quòd Ecclesia tanquam in optimam expositionem hæc verba in officio posuit. Tertiò, quòd Hieronymus inquit: Vbi Origenes benè, nemo melius, & vbi malè, nemo peius. Nunc sic: Aut quod in hoc loco benè dixit, aut malè, non malè: quia si malè, Ecclesia non possuisset hoc in officio: igitur benè, & quia vbi benè (veluti*

ti

ti per Hieronymum testatur) nemo melius, & non potest esse bonum, nisi verum sit. Sequitur, quòd in hoc loco Origenes optimè dixerit, & appellat Dominam nostram intactam, atque immaculatam: igitur sine quocumque peccati fomite.

§. VIII.

IPSA SACRA SCRIPtura supponit in maternitate Dei includi immunitatem à peccato originali. Quod etiam ex Scholasticis confirmatur.

PRæter tot Patrum suffragia, potest etiam considerari ipsam sacrã Scripturam satis indicasse Matrem nostri Redemptoris decuisse immunitatem à peccato originali, & revera ab eo fuisse immunem, cùm nullibi eam explicet sanctificatam in vtero, sicut de Ieremia, & Ioanne Baptista significavit, quoniam hi habuerunt peccatum originale, à quo in

in vtero expiati fuerunt. At Beatissima Virgo nunquam illud habuit; quod optimè expendit perdoctus, & antiquus Marsilius Scholasticus Marsilius, qui in lib. 2. sentent. quæst. 20. artic. 3. hæc habet: *Nusquam in sacra Scriptura habetur, quòd fuit sanctificata de peccato originali, sicut habetur de sancto Ieremia, Ierem. 1. & sancto Ioanne Baptista, Lucæ 1. Et quare hoc Scriptura non expressit de Virgine, sicut de minoribus ea? Certé videtur, quod ex eo, ne Matrem Domini, quandoque sub peccato fuisse assereret, quod in crimen læsæ Maiestatis Reginæ cœli aliquo modo redundaret.* Hæc Thomas Argent. Marsilius. Ante Marsilium, alius magnus Doctor Thomas Argentina, in lib. 3. sentent. dist. 3. quæst. 1. artic. 1. loquutus de immaculata Virginis Conceptione, dixit: *Fortè dicetur, quòd de isto Virginis privilegio nulla sit in sacra Scriptura mentio, & ideo non videtur aliquid de hoc esse tenendum in proposito. Respondeo, quod sicut de sanctificatione Ioannis Baptistæ in vtero matris, fit mentio in Evangelio, & non de sanctificatione Mariæ, quanvis omnes fideles credant eam esse sanctificatam in matris vtero: quia non debuit esse deterioris conditionis, quàm Ioannes: tamen pro tanto*

Scrip-

Scripturæ non faciunt mentionem de Mariæ ſanctificatione: quia quilibet fidelis hoc pia mente pro certiſſimo debet ſupponere. Sic à ſimili dico de ſupradicto glorioſæ Virginis Mariæ privilegio.

Sufficit enim ad intelligendam quamcumque excellentiam Virginis, maternitas divina; propterea conſentaneè ad dicta B. Thomas Valentinus, in ſermone tertio de Nativitate Deiparæ, ait: *Antequam conciperet Filium Dei, iam idonea erat, vt eſſet Mater Dei. Sed qualis eſt hæc dignitas? Vtique habet quandam infinitatem eſſe Matrem infiniti, & omnipotentis. Quæ autem excellentia, quæ perfectio, quæ magnitudo decuit eam, vt eſſet idonea Mater Dei? Hîc iam ſileat lingua carnis, excedit enim intellectum, & loquelam Virginis magnitudo, non modò noſtram, imò fortè, & ſuam. Fecit (inquit) mihi magna, qui potens eſt. Sed quam magna? Neſcio an ipſamet valuit comprehendere ſuam magnitudinem. Vndè melius eam ſilentio veneramur, ſicut ſcriptũ eſt: Tibi ſilentium, laus ſecundum translationem Chaldaicam, vbi dicimus: Te decet hymnus Deus in Sion; quia verè omnis laus ſilentium eſt, & cum finierit homo, laudare, tunc incipit, imò nec locutus eſt. Propter*

B. Thom. Valent.

Lucæ 1.

Pſal. 64.

quod

quod sancti Evangelistæ de eius laudibus silent, quoniam ineffabilis est eius magnitudo: satis fuit de ea dicere: De qua natus es Iesus. Redeo ad Scholasticos.

Aliam Marsilij considerationem, quam ibidem habet, nolo subticêre; quoniam maximè commendat omnimodam puritatem Matris Dei, quia inquit: *Sequeretur, quòd in futuro iudicio infimus Angelus bonus appareret cum maiori innocentia, quã cæli Regina, & totius pudicitiæ Domina. Consequentia vtique non videtur benè sonare, & consequentia tenet: quia nullus Angelus bonus vnquam fuit debitor æternæ mortis pro toto ævo suo; ergò suus status totus est status innocentiæ. Virgo Maria si erat in peccato originali, erat pro tunc æternæ mortis filia; saltem, secundùm præsentem iustitiam: ergo cum ipsa in futuro iudicio repræsentabitur iuxta totum statum suæ vitæ, ipsa repræsentabitur pro aliquo tempore, vt maculata, vt mortis filia: vt in anima nõ iusta, nec innocens. Sed dicetur: in hoc apparebit maior Filij sui misericordia, ex quo eam, & omnes alios de maculis liberavit. Sed salva reverentia non videtur valere. Nam perfectior est status innocentiæ, quàm resurrectionis à culpa, qui est pœnitentium, cùm hunc*

Chri-

Christus sibi accepit; & in hoc primum hominem condidit. Et non est verisimile, quòd propriam Matrem in statu inferiori reliquit, quam mediatricem Dei, & hominem instituit: Secundò, etiam nobilius apparet sua misericordia in Matre, si eam ab originali macula; quam contraxisset non præservata; præservasset; quàm si iam infectam renovasset: Egregiè quoque in artic. 2, probans immaculatam Conceptionem, dicit: *Deum hoc facere decuit, scilicet; animam Virginis ab originali macula præservare. Persuadetur primò sic; quia dicit venerabilis Anselmus de conceptu virginali cap. 18. Decens nempe erat, vt ea puritate, quâ maior sub Deo nequit cogitari, Virgo illa niteret: cui Deus Pater vnicum Filium suum, quem æqualem sibi ab æterno genitum, tanquam se ipsum diligebat, dare disposuit: modò si peccato originali fuisset obnoxia, maior puritas sub Deo poßet cogitari, quæ fuisset in Virgine: putà, si tanta fuisset, & nunquàm sub labe culpæ, &c. Secundò, quia hoc decuit Dei Filium observare in propria Matre, ad quod quemlibet purum hominem suo præcepto voluit obligare; sed Dei Filius; quemcunque filium alium, vt matrem eius propriam; non solum à culpa, quæ damnat; sed etiam à qua-*

libet minori macula, quæ defœdat, quantum potest præservet, voluit obligare: ergo hoc decuit eum de culpa, respectu propriæ matris. Patet maior, quia non præcipit Deus, nisi ea, quæ decent, & ergo ea in actionibus suis implet. Patet minor, quia aliàs filius non honoraret matrem suam. Quinta suppositio, magis decuit Deum Virginem Matrem præservare à macula mentis, quàm à dolore corporis; patet, quia anima hominis est præstantior corpore. Item, quia anima est expressior imago Trinitatis. Item, quia macula mentis sine proportione gravior est omni dolore carnis. Nec prætermittendus est, quod 1. articulo dixerat: *Quia decuit eam præservatam ab originali peccato: ergo ab eo fuit præservata. Consequentia tenet, quia vt dicit venerabilis Anselmus, omne includens indecentiam, impossibile est apud Deum, etiam quantumlibet parvam. Et est manifestum, quia perfectissimo omnis imperfectio repugnat. Deus autem est in perfectione immensus; vnde & ei omnis imperfectio repugnat: constat autem, quòd omnis indecentia aliquam imperfectionem necessariò includit; quia quod omnimodè perfectum est, omnimodò decens est. Antecedens patet, quia dedecus esse videtur non minori puritate produci*

huma-

humani generis salvatricem, quàm producta fuit eiusdem generis exterminatrix; scilicet Eva mater nostra, quæ genus humanum exterminavit, sine omni peccato producta est, vt habetur Genes. 2. quia facta ex costa viri sine peccato fuit: ergo etiam decuit humani generis salvatricem, quæ fuit Virgo Maria, sine omni peccato produci. Traxi moras in referendis testimonijs huius Doctoris; cuius celebre doctrinæ nomen, tantum fuit, vt de illo cecinerit Antiquitas:

Quàm superat Phœbus radiãtia sydera cœli;
Vt cedunt magno flumina parva mari.
Tantùm Marsilius Sophiæ præcellit honore
Heidelbergensis lux, & origo Scholæ.

Fuit Marsilius Princeps, & fundator olim Scholæ Heidelbergensis.

Planè doctissimi Scholasticorum imitati sunt antiquos Patres in annectenda divina maternitate cum omnimoda puritate, atque hûc tandem tendunt eorum rationes, sicut ille Gabrielis Biel, qui etiam fuit Princeps, & plantator Vniversitatis Tubingensis, in 3. sentent. dist. 3. q. 1. vbi ait: *Nam perfectissimus mediator habet perfectissimũ modũ median-* Gabriel Biel.

di, respectu alicuius personæ, pro qua mediat: Christus est perfectissimus mediator: ergo, &c. Est autem perfectior modus mediandi, præservando à peccato, quàm post peccatum reconciliando. Hunc ergo habuit respectu alicuius personæ: & manifestum est, quòd respectu nullius personæ habuit excellentiorem actum mediandi, quàm respectu Virginis: ergo eam præservavit. Item, Christus principaliùs conceditur esse reparator originalis, quàm actualis mortalis; sed quosdam præservavit ab actuali mortali; ergò aliquem ab originali, non alium, nisi Mariã: igitur, &c. Item, ad benignitatem pertinet Dei Matris servare honorem; quoniam legem solvere non venit, sed implere. Lex enim, ait Augustinus, sicut honorationem matris præcipit, ita inhonorationem damnat. Cum ergo Christus potuit Matrem ab inhonoratione peccati, quæ vtiquè maxima est, præservare: credendum est enim hoc omnimodè fecisse. Nec impedit, quòd concepta nondum Mater fuit: quia quod nondum fuit in exhibitione, semper fuit in æterna prædestinatione, nec enim temporaliter, sed ab æterno in Matrem Dei electa est. Itaque, ad officia misericordiæ, siue pietatis, & honoris debiti Matri, & huius nominis

dig-

dignitatem reducunt tandem Scholastici, & Patres Conceptionis Marianæ puritatem, tanquam consentaneam, & connexam maternitati divinæ. Adeó autem connexuit idem Gabriel maternitatem divinam cum immaculato conceptu, vt ipsam passivam Virginis Conceptionem appellaverit quasi originalem Christi Conceptionem; & planè memoranda sunt illius verba in sermone primo de Conceptione, circa finem: *Principalissimè est conceptio Virginis veneranda, quoniam singularem ordinem habuit illa Conceptio ad initia nostræ redemptionis. Nam illa conceptio formatio fuit substantiæ corpulentæ, à Filio Dei postea pro nostra assumptione assumendæ. Ac per hoc conceptio futuræ Matris Filij Dei fuit quasi quædam originalis conceptio Christi. Ex quo etiam hoc patet: quòd festum conceptionis hoc respectu magis ad corporis formationem referendum est, quàm animæ sanctificatæ infusionem. Filius siquidem Dei pro nobis incarnandus, nihil de anima Beatissimæ Virginis assumpsit. Sed tantum de corpore Virginis, eiusque purissimis sanguinibus (vt Damascenus ait) Spiritus sancti operatione formatum corpus sibi hypostaticè vnivit. Quapropter,*

Idem Gabriel.

propter, non solùm animatio Virginis, seu corporalis substantiæ, eius formatio, meritò est omnibus veneranda. Sic quoque gloriosa Crucis, in qua ad horam pendens Christus, mortem gustando, à mortis gustu nos omnes liberavit, inventio, ac de terra effossio, similiter & exaltatio mundo venerabilis est: quantò magis eius corporis formatio summâ veneratione colenda est; in quo Salvator mundi novem mensibus quievit, ac de eodem conceptus est & fœtus, & in lucem prodijt huius mundi. Optimè quoque idem Gabriel in sermone 2. vbi satis scholasticè locutus est, postquam ostendisset conceptam in gratia Virginem, aut sine peccato originali, non derogare divinæ omnipotentiæ, addit: *Nec sapientiæ; quoniam omnino decet sapientiam, vt Agnus Dei immaculatus de immaculata generetur, ideò elegit Virginem corpore. Et quare non potius mente, cùm deterior sit corruptio mentis (quæ est per peccatum) quàm corporis? Minus denique fuisset dedecus Matri nasci ex matrimonio, quàm concipi in peccato originali. Nam illud sine culpa fieri potuit; istud verò non, quia peccatum culpa est. Nec derogat bonitati Divinæ, quia omnino decuit, vt Filius diligens Matrem, omnia prohiberet,*

Gabriel Biel.

que

quæ Matris honorem denigrare poterāt. Nec iustitiæ: quia satisfactio fuit perfectissima, sicut Redemptor perfectissimus; ideò debuit perfectissimum modum redimendi in aliquo exequi. Non licentiùs quàm in Matre. Iustū denique fuerat, vt electa super omnes in gloria, priuilegio singulari gauderet in statu viæ. Sed sunt, qui post natiuitatem purgantur per sacramenta. Sunt qui ante natiuitatem in vtero. Dignum ergo est, vt ipsa, quæ omnes præcellit, præseruetur in conceptione sua.

Doctissimis Marsilio, & Gabrieli præluxit doctissimus etiam Thomas Argentina, qui in 3. sentent. dist. 3. quæst. 1. artic. 1. hæc habet: *Decuit Dei Filium Virginem Matrem ab huiusmodi macula præseruare. Quia hoc decuit Dei Filium in propria Matre obseruare, ad quod obligatur quilibet purus homo ex præcepto diuino; sed quicumque filius si posset matrem suam præseruare, etiam à minori malo, quàm fuerit originalis culpa, ipse ad hoc tenetur ex præcepto diuino, quia aliàs non honoraret matrem, nec in maxima necessitate ei subueniret: ergo, &c. Præterea, Anselmus in libro de conceptu virginali, ait: Nempè, decens erat, vt ea puritate, quâ maior sub Deo nequit* Thomas Argent.

 intel-

intelligi, Virgo illa niteret, cui Deus Pater vnicũ Filium suum, quem de corde suo æqualem sibi genitum, tanquam se ipsum diligebat, ita dare disposuit, &c. Ad probationem Corollarij suppono cum Anselmo, quòd minimum inconveniens apud Deum est impossibile. Tunc arguo: Illud, quod decet aliquẽ facere, & nullam habet de impotentia excusationem, si hoc non facit, aliquo modo pro inconvenienti sibi poterit imputari: sed Virginem præservare ab omni macula Dei Filiũ decuit, vt patet ex secunda conclusione, & ipse hoc potuit, vt patet ex prima conclusione: ergo aliquo modo inconveniens esse videtur, quòd hoc non fecerit, & per consequẽs impossibile, vt ex propositione Anselmi patuit. Istud etiam patet per Augustinum, in libro de natura, & gratia, vbi ait expreßè: *Quòd cùm de peccatis agitur, nullam de Maria Virgine vult fieri quæstionem.*

Francisc. Mayron. Ante Thomam Argentinam floruit illuminatus Doctor Franciscus Mayronis, qui in 3. sentent. quæst. 2. artic. 2. hæc habet: *Decuit, quòd Christus Matrem suam, ne peccatum originale contraheret, præservaret: quia agens benevolum circa effectum sibi gratum, nihil omittit de contingentibus; sed Deus est agens maximè benevolum, &*

puritas Virginis Matris suæ fuit sibi maximè grata; ergo decuit, quòd nihil omitteret de contingentibus, quin ipsam ab originali præservaret. Et paulò post: *Augustinus loquens de Assumptione Virginis, dicit, quòd non decuit, quòd Christus corpus Beatæ Virginis subiecisset incinerationi, vel corruptioni; sed maior est animæ corruptio, quàm corporis: ergo Christus multò magis non permisit, quòd anima Virginis subiaceret maculæ peccati originalis. Item, si Christus Matrem suam permisisset incurrere peccatum originale, peius sibi fecisset, quàm si eam perpetuò pœna sensus punivisset: vnde, Beata Virgo in puris naturalibus constituta, prius pœnam æternam elegisset, quàm peccatum originale. Probo: quia magis quis debet fugere odium Dei, quàm pœnam æternam: sed peccatum originale est Deo odiosum magis, quàm peccatum actuale: igitur.* Rursus in artic. 3. *Augustinus sic inquit: Cùm enim de peccatis agitur, de Maria nolo facere mentionem, propter Christi reverentiam. Sed aliqui hoc exponunt de peccato veniali. Cōtra: maior irreverentia est Christi habere Matrem suam peccatum originale, quàm veniale. Ergo magis est de originali auctoritas exponenda. Et hoc patet per dictum Ioan-*

Lib. de natura, & gratia circa medium.

Epist. 1. cap. 1.

Ioannis, quod ibidem subdit Augustinus : si dixerimus quòd peccatum non habemus, &c. Quod non potest intelligi nisi de peccato originali : quia ipsa Mater Dei veniale nunquã habuit, & dicere potuit, quòd peccatum veniale non habuit. Item, hoc idem confirmatur per legem: quærit lex, an Princeps subijciatur legi, quam condidit: & respondit, quòd non; sed Augusta legi subijcitur. Sed vult tamen, quòd ex privilegio non subijciatur legi: & tamen ista lex est de dictamine iustitiæ iustæ legis naturalis; quæ lex est Philosophorum, qui secundùm rationem processerunt : sed Christus legem naturalem iustitiæ nõ minus servavit erga Matrem suam, quam Augustus erga matrem vel vxorem : igitur Beata Virgo de iure municipali non fuit subdita legi communi ; Christus autem legem condidit de contractione peccati originalis: ergo. Item in artic. 4. ait: *Lex quærit, & Princeps, quæ sit lex melior, quæ vnquàm fuit facta. Respondet legis consultus, quòd illa, quæ dicit sic, legem, inquit, scire, non est verba legis dicere; sed intentionem legislatoris habere, & diligenter inquirere. Sed Deus institutor legis, vt probatur piè, & rationabiliter, Matrem suam ab hoc iure esse exemptam voluit: igitur magis hoc est intelli-*

D. de legibus L. Princeps legibus, c. Propofuit, de concess. Prebend. A.L. subjaceat.

D. de legibus, L. scire leges, vide rationem huius capitis 2. requir. de appellationib. & c. Marchio 1. quæst. 1.

telligendum, quam verba legis, & Codicis.

Nimium hoc ipsum premit disertissimus Ludovicus Veronensis, quem alij dicunt *à Torre*, cuius tractatus de Conceptione, editus fuit Brixiæ, anno 1486. inter alias probationes hanc afferens: *Culpa originalis peccati est maxima pœnarum, imò maior quàm carentia visionis divinæ, vt patuit supra in veritate quarta; ergo istam gravissimam pœnam Christus meruit auferre à Matre; ergo præservavit. Confirmatur ratio: quia si Christus non reconciliaßet Matrem per remotionem talis pœnæ, quæ est in peccato originali, devenisset in tãtum malum ipsa Virgo benedicta, quòd secundùm dictamen rationis debuisset pro tunc velle anihilari, vel saltem esse in inferno, quàm esse in tali peccato. Hoc videtur valde absurdum, & inconveniens, quòd Mater tantæ dilectionis devenerit ad tantam ruinam, quòd ipsa debuisset velle non esse; quàm esse in tali peccato: ergo inconveniens est dicendum, quòd Christus non præservaverit Matrem à tali pœna originalis culpæ; inconveniens autem in Deo arguit impoßibilitatem, vt patuit veritate nona, ergo, &c. Assumptum verò, scilicet, quòd ipsa debuisset* Ludovic. Veron.

velle non esse, vel esse in inferno, quàm in culpa originali, patet per Theologos in 4. circa finem, concludentes, quòd licet damnati, vt subijciuntur pœnæ, non debeant velle non esse, tamen vt subiiciuntur culpæ, deberent citius velle non esse, vel esse in infernali semper pœna, quàm subijci culpæ. Cuius ratio est: quia pœna sensus est offensio patientis, sed culpa est offensio Dei, qui est super omnes creaturas; quam, vt non quis incurrat, deberet velle non esse, eo modo, quo non esse, vel eße in pœna, cadit sub rationali appetitu; quia nisi intelligatur in bono sensu, propositio esset falsa absolutè; sed benè intellecta, est vera. Et sic est verum, quòd Virgo Maria debuisset citius velle non esse, vel esse in pœna inferni, cum sui offensione, quàm esse in peccato cum offensione Dei.

Alex. V. Audiendus quoque est Alexander V. summus Pontifex, in tractatu de Conceptione Deiparæ: *Vir in divinis* (vt loquitur Trithemius) *Scripturis eruditissimus, & in Philosophia Scholastica magnificè doctus, declamator sermonum celeberrimus, qui olim in Gymnasio Parisiensi publicè Scholæ præfuit, & docendo, ac scribendo magnas, & ingentes laudes acquisivit.* Consentaneè quoque Possevinus de eodem

Ale-

Alexandro Quinto dixit, *Vir sanè sanctitate, doctrina, magnanimitate præstantissimus*. Hic tantus Doctor, non tantum in commentarijs in libro sententiarum; sed in speciali tractatu de immaculata conceptione, eam magnificè commendat, atque inter alia in prædicto tractatu appositè ait: *Filius debet honorem exhibere matri, secundùm legum decentiam, qui suæ non derogat dignitati: sed Dei Filius fuit Filius Virginis; ergò debebat sibi exhibere, vel saltem decens erat, vt omnem honorem suæ Matri exhiberet, qui suæ non derogabat dignitati, cùm ipsam sine originali fuisse conceptam non derogat honori filij, cum adhuc in ipso sint aliæ gratiæ excellentiores, imò prætenditur honor Filij, quòd sua Mater nunquam fuit peccatrix; sed quòd decens erat, quòd istum honorem à suo Filio recepisset, hoc est, quod dicit Beatus Hieronymus in sermone de Assumptione Beatæ Mariæ: Non, inquit, est dubium, quin totum ad gloriam, & laudem Christi pertineat, quidquid suæ Genitrici impensum fuit, ac solemniter exhibitum. Ex quo colligitur, quòd omnis honor impensus Matri, redundat in Filium; & per consequens etiam omne vituperium impensum matri, redundat in filium*

igitur

igitur decens videtur, & honorabile, quòd Christi Mater non dicatur peccatrix. Si ergo hoc iudicat ratio, quod alij debent sentire de Matre Christi: quanto magis ipse Christus hoc debuit facere, vt saltem hoc facere fuit congruum secundum decentiam honestatis. Hactenus ille. Præterea, cum in fine tractatus, vt supra vidimus, dicat idem Pontifex, non alijs Scholasticorum rationibus, sed sola devotione ductum firmiter credidisse immaculatam Deiparæ Conceptionem, eam rationem solam admisisse, est necesse; quæ fuit causa devotionis; nec enim devotio irrationalis debet esse, sed cum ratione, quæ absque dubio est, quód Maria est Mater Dei, quoniam divinam maternitatem decet immaculatio conceptus.

Petrus Montius

Multa de maternitate divina pro immaculata Conceptione habet Petrus Montius lib. 1. de vnius legis veritate, carpam aliqua: in cap. 66. probat: *Quod Christus de ordinaria potentia non potuit Matrem labefactari sinere.* Probatio hæc est: *Dicimus in Deo duplicem esse potentiam, alteram absolutam, & alteram ordinariam. Sed quæcumque istarum sit, solùm extenditur ad hoc, quòd non contradicat*

subs-

ſubſtantiæ; aut divinæ ordinationi, contrà quas nulla illarum eſſe poteſt. Quod manifeſtè cognoſcimus Deum non habere poteſtatē creandi alium Deum ſibi ſimilem, nam primæ, atque infinitæ cauſæ contradiceret, quū duo prima; & duo infinita eſſe omnimodo repugnet, nec aliter de ordinaria potentia dicimus: quanvis hoc diffuſius in alia parte tractabitur; hîc autem dicimus; quòd ſecundùm ordinariam iuſtitiam, ſtante inſtitutione Deus non poteſt perverſos ſalvare, ne quidē bonos condemnare; tunc enim ſuæ ordinationi adverſaretur. Et per hanc viam ad Chriſtum deveniemus; qui Deus, & homo eſt, nec quicquam agere potuit, quod ſibi impugnaret: qua de re neceſſe fuit, vt ſuam Matrē omni gratia plenam crearet, aut quod in aliquo puncto inhabilem non reliquiſſet. Quid hoc manifeſtè Filio contradiceret. Quum omnes ſciamus ſibi fuiſſe maiori honori, atque ſanctius, totale remedium adhibuiſſe, anteà quam in neceſſitatem incideret: & ſicut in pluribus locis probavimus, quatenus Deo licuerat penès libitū agere; ex quo nemo præter ſe ipſum ſuperior, & ſecundùm quod de colendis maioribus præcepit, meritò erat ſuā Matrem veneraturus.

Audacter etiam, ſed quod argute di-

ctum

ctum eſt, cautè legendum, & ſanè intelligendum erit in cap. 80. ait: *Aliqui difficillimum eſſe arbitrantur, quòd Domina noſtra Chriſto ſimilis eſſe potuit, quoad non contrahendum originale peccatum, nec conijciunt, quomodò in alijs rebus glorioſa Virgo maiorem habuerit prærogativam, quã ipſe Chriſtus: Maior enim dignitas eſt eſſe Matrem, quàm eſſe Filium, & Matrem Dei, quàm mulieris filium: & ſic etiam poſt partum maiori laudi aſcribitur eſſe Virginem, & generare, quàm eſſe Virginem, & non generare. Idcircò, quum in ijs rebus tanta excellentia Matrem Chriſtus decoraverit; æquũ eſt, quòd eam in conceptione liberam feciſſet ad Filij ſimilitudinem, in quantùm non eam in aliqua labe dimiſerit; quanvis non æqualiter digna fuiſſet in gradibus perfectionis.* Et in cap. 53. poſtquam refutaſſet conceptam Deiparam in peccato, concludit: *In hoc verò rectius poteſt dici, quòd Deus oſtendiſſet ſe invidum eſſe, quàm permittendo Matrem mori, vt legem gratiæ imitaretur; tum etiam hîc fuiſſet habenda pietas de matre, ex eò quòd propter Filij dignitatem eſſet maculata.* Item in cap. 50. ſic inquit: *Nam quum Deus ſineret Matrem ſuam maculatam eſſe, videretur feciſſe quemadmo-*

madmodũ quædam animalia, quæ dum obesse nequeũt detrimentum inferentibus, lapides, aut propria membra eorum mordent. Attamen considerandum est, Deum nõ fuisse eiusdem consilij, & imperspicaciæ vt omnino propter culpam populi, carnes, & membra sua maculari permisisset. Tum etiam in cap. 85. fatur sic: *Inter Christianos communiter tenetur, Dominam nostram absque macula conceptam fuisse, & omnes alij, vt Hebræi, & Mauri inquiũt, & annuunt, quòd si Domina nostra Mater Dei fuit, in conceptione eius nulla intercidit macula; licet Mauri absq; quòd teneant Christum fuisse Deum, aiunt Dominam nostram primam fuisse inter natas mulierum, & Hebræi quoque tenent, Matrem Messiæ magnas habituram prærogativas, quanvis non concedant Messiam esse Deum, & hominem; positis verò eisdem conditionibus, quas nos dicimus: omnes inquiũt, nullam in Matre Christi labem esse potuisse.*

Operępretium quoque erit memorare, quæ differit Alanus Varenius divinis, & humanis, Theologicis, & Philosophicis literis clarus; de quo multa habet Petrus de Alva, quanvis Antonio Posseyino, & Gesnero non fuisset ita notus, Petrus de Alva.

 eum=

eumque dicit floruisse sæculo decimoquarto. Hic doctissimus vir sermone primo in laudes Deiparæ, locutus de cõmunione inter Filium Dei, & Matrem eius, sic ait: *Ineffabilis ibi, & alternans vicissitudo est. Respicit filius matrem, & suo lumine clarissimam facit. Et talium fulgorũ patiens conspicit filium mater, sacratioris luminis effecta particeps, aureos venerabiliter suscipiens de divinitate radios; illis supra captum omnem inter suscipiendum coagens: tanta ibi inventa sympathia, & diviniore concordia, vt nullibi melior, aut sonorior fuerit vnquam comperta. Vterque speculum sine macula, rosa sine spina, & lilium inter spinas densissimas candidissimum. Vt quicquid venerationis in filio est, hoc totum in Matrem referatur. De Filio dictum est: Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. De Matre: Quæ est ista quæ ascendit de deserto. In medio quippè deserto squallẽtis sæculi, & asperrimis convallibus antea posita, tamen contra naturam deserti amplissimã in Dominica horrea comportabat frugem. Et propterea sublit: Delicijs affluens, pulchrè omnium genera ex divinis prodibant divinæ Matris fulgoribus. Verè virga Aaron, quæ fronduerat, & multipli-*

tiplicem produxerat fructum. Lux Dominus est,& ipsa, illa lux est, de qua loquitur Scriptura: Fiat lux,& facta est lux. Si enim beatissimi Angeli lumina sunt spiritualia, manentia, nunquam peritura, quomodo non talis quædam lux, imò omni ea luce longe superior Domini Mater erit? quæ Solem peperit iustitiæ, quæ suis radijs vniversum illustravit mundum,& multiplici dissipato errore veram lucem invexit: lucem quidem statam, æternamque, non deciduam. Qualis, & quanta hæc est, quæ inter mulieres, imò plusquam omnes mulieres, benedicta est? Supra quam Eva benedicta, quæ nulli Evæ maledicto potuit esse obnoxia: pulchrior Racheli fœcundior Lia, magis ipsa Rebecca Spiritum sanctum referens,& verioris selectris populi, tantæ datæ benedictionis mediatrix, & melior quædam causa. Non hæc Moysi Æthiopissa, propter quam Deus in Aaron,& Mariam succenset, quæ candidior Sole, Luna,& omnibus syderibus est. Iudith Oloferni caput amputat; Abigail sua mansuetudine,& humilitate promeretur David amplexus: Bersabee interiore magis, quàm exteriore pulchritudine Salomonem paritura, in cubiculũ David asciscitur. Ester elevata in populis, Regio prætergresso edicto, regijs sese offert;

populum liberatura conspectibus. Hæc vna omnibus fungitur muneribus, celsioribus dignata meritis. Omnes longè superans secretioribus incomparabilis mysterijs.

Viger. Pia quoque sunt verba eximij discipuli sancti Thomæ, Ioannis Vigerij, congrua antiquitate, & eximia doctrina venerandi, in instit. Theol. cap. 20. de myster. Incarnat. ait: *De hoc Incarnationis matrimonio exponi potest prophetia Adæ consentientis matrimonio Evæ, ex costa sui lateris formatæ, dicentis: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Quia natura humana in Christo est corpus ex ossibus, & carne Christi, hoc est, ex Diva Virgine, quæ dicitur specialiter caro Christi, propter specialem præservationem à peccato originali. Alij enim omnes sunt natura filij iræ, & per consequens diaboli: quia habent characterem eius, scilicet, originale peccatum.*

Qui autem nervose vrget, vim, seu necessitatem annectendæ immaculatæ Cōceptionis ad maternitatem divinam tanquam illi debitæ, mihi videtur esse doctissimus Theologus, & disertissimus interpres Iacobus Perezius de Valentia, qui sub Sixto Quarto floruit; nam super *Magnificat* hæc dicit: *Christus tenebatur de debi-*

Iacobus Perez.

debito, & debuit præseruare Virginem Matrem suam a tali culpa per talem sanctificationem, & decorare causa talis dignitatis. Ista conclusio probatur. Primò, in quantum Filius, & sanctus sanctorum: nam ad Filium sanctum pertinet de debito, imò obligatur in quantum potest, & decens est, decorare, & honorare Matrem suam; sed Christus est verus Filius naturalis, & carnalis Virginis Mariæ, vt dictum est, & dicetur: ergo tenebatur, & obligabatur honorare eam tali honore, & dignitate, postquam potuit, & fuit decens, vt dictum est; quia aliter non decenter honorasset Matrem secundùm decentiam suã. Item, hoc idem pertinebat ad Christum, in quantũ sanctus sanctorum: quia ad sanctũ pertinet omnia disponere, & in finem optimum, secundùm decentiam, ordinare: ergo postquam Christus tanquam sanctus sanctorum, venit ad sua membra sanctificanda, & in debitum finem ordinanda, debuit Virginem Matrem suam præ cæteris sanctificare, & in debitum, & nobiliorem finem, sibi possibilem, ordinare; eo quòd ex ipsa debebat illam carnem assumere, cum qua instaurabiliter omnia debebat sanctificare. Item, hoc idem debuit facere Christus, tanquam legislator. Nam ipse, qui dederat legem de ho-

nore parentum, debuit illam legem observare, sicut in cæteris observavit, qui in omnibus primò cœpit facere, & postea docere, vt patet Actuum 1. & Lucæ 11. ergo sicut honoravit Matrem in servanda obedientia, ita magis debuit eam venerari, ab omni labe præservando, & omni gratia decorando in principio sui esse. Vnde, omnes illæ decem rationes, quas facit Augustinus in libello de Assumptione Virginis Mariæ, ad probandũ, quòd non fuit incinerata in sepulchro, magis probant hoc propositum, quàm illud. Ex supradictis ergo tribus conclusionibus, infertur vnum corollarium, sive corollaria conclusio, scilicet, quòd de facto Christus præservaverit Virginem Matrem suam ab omni culpa, tam originali, quàm actuali, & veniali per talem sanctificationem. Hæc probatur: nam Christus hoc potuit, & cum decentia debuit hoc facere; ergo fecit: quia potuit cum decentia Virginis, & sui, & nostri, vt probatum est per supradictas conclusiones; sed istam consequentiam posset quis negare. Nam multa potuit Deus facere, quæ nõ fecit; putà, facere multos mundos, & facere hominem impeccabilem, & aliter hominem liberasse: sed tamen ista non fecit. Ad hoc respondetur, quòd licèt Deus omnia illa

potuis-

potuiſſet facere; tamen, quia non tenebatur, nec obligabatur facere, ideò non fecit: ſed quia decebat eum, & tenebatur tanquam Filius, & Sanctus, & legislatòr dignificare, & honorare Matrem ſuam, eo modo, quo dictum eſt; ideò fecit. Vnde, cauſa, quare in Chriſto valet illa conſequentia, & non in nobis, eſt iſta: nam ſi homo dives poteſt decenter, & obligatur facere eleemoſynam, & non facit; hoc accidit ex aliqua paſſione impediente, putà, avaritia: ſed in Deo nulla poteſt eſſe paſsio impediens ad bonum; ergo ſi potuit hoc decenter, & debuit facere de neceſſitate, cogũtur dicere, quòd fecit abſque præiudicio ſuæ libertatis: imò cum decentia ſuæ Maieſtatis, & officij ſuæ legationis. Et ſic patet, qualiter illa ſanctificatio facta in principio creationis, & animationis Virginis Mariæ, præſervavit eam ab omni malo, & confirmavit eam in omni bono.

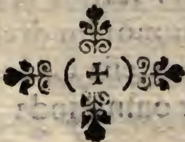
Antiquior prælaudatis Scholaſticis fuit Hermannus Schildius doctiſsimus Theologus, & interpres, qui fecit pulchrum tractatũ de Conceptione Virginis glorioſæ, in quo probat multis rationibus, Beatam Virginem non eſſe conceptam in peccato originali ex parte ipſius peccati, dicens: *Peccatum originale*

ginale tres habet maculas. Prima est, quæ facit hominem natura iræ filium. Ideò secũdùm Apostolum ad Ephes. 2. Omnes nascimur filij iræ. Si igitur contraxisset peccatũ originale, tunc per tempus, vel instans fuisset filia iræ, quod est inconveniens, & falsum. Secunda macula est, quæ facit hominem sub potestate Sathanæ. Quod patet: quia per exorcismum expellitur Sathanas à baptizandis antequam per Baptismum originale peccatũ tollatur. Vnde Gregorius in homil. 23. dicit, quòd Sacerdotes in exorcismo dæmonia eijciunt: sed si fuisset Beata Virgo in peccato originali concepta, tunc fuisset pro aliquo momento in potestate Sathanæ, & quicquid in in ea fuit, fuisset in potestate Sathanæ. Etiam fuisset verum dicere, quòd totus Christus, & illa materia de qua formandum erat corpus Christi, fuisset omnino in potestate Sathanæ; quod omnino falsum est. Tertia macula est, quæ condemnat hominẽ in eo conceptum statim ad mortem æternam, saltèm quantùm ad pœnam damni, per quam in Adam omnes moriuntur: & per vnius delictum intravit mors, vt dicit Apostolus, & Augustinus in lib. de fide ad Petrum dicit, quòd puniuntur sempiterno igne; si ergo fuisset concepta in peccato originali, tunc fuisset condemnata ad mor-

tem

tem æternam, & etiam corpus Christi, quod adoramus, fuisset aliquando damnatum ad mortem, & multæ sequerentur absurditates, quas humanæ aures ferre non possunt, & obstupescunt. Hæc ille Doctor cum alijs multis rationibus ibidem.

Multa eiusmodi reperientur in alijs Scholasticis, & omissis notioribus favent divinę maternitati affirmantes eius Conceptionem immaculatam. Henricus de Hostio in Epist. contra Guar. part. 3. cap. 11. probat hoc multiplici ratione, concludens: *Si contingat in hac materia deficere minus malum, est deficere per superabundantiam, quàm per defectum, quia secundùm Aristotelem prodigus est minus malus, quàm parcus.* Item, Petrus Thomas in Epistola ad Ioannem Infantem Aragoniæ, hoc idem affirmat. Similiter & Ioseph de Basilea 1. quæst. responsionum suarum. Landulphus Archiepiscopus Neapolitanus in 3. dist. 3. Tum etiam Franciscus Astensis in 3. q. 6.

§. IX.

§. IX.

EADEM EXPLICATIO de Matre Dei omnifariam purissima, confirmatur ex Theotocijs Ecclesiasticorum Officiorum apud Græcos, & diversis Ritualibus.

ID ipsum ſtabilitur ex ijs laudibus, quæ in Ritualibus Græcanicis in honorem Matris Dei paſsim inveniuntur, maximè in Theotocijs, quæ ad ſingulas Odas appenduntur, quæ Theotocia ſunt clauſulæ in fine Odarum adiectæ ad honorandum in Maria divinam maternitatem; idcirco Theotocia dicuntur à celebri illa Græcorum voce *Theotocos*, quæ idem ſignificat ac *Mater Dei*, & poſt, Concilium Epheſinum maximè fuit decantata. In his itaque Marianis laudibus, quas in honorem divinæ maternitatis miſcet Eccleſia Græca, communiter celebratur omnimoda Virginis pu-

ritas, etiam originalis, tanquam comprehensa in excellentia Matris Dei. Vnde corroboratur, quod dicimus, ex ijs Scripturæ locis, quibus asseritur Beata Virgo Mater Redemptoris nostri, intelligi etiam à Patribus, & ipsa Ecclesia immunem fuisse à labe originali. Tam nota sunt, quæ dicimus, in Ritualibus Græcis, vt satis sit paucula ex multis colligere. In Menæis die 4. Ianuarij: *O nævis omnibus libera Virgo*. Die 20. Februarij: *Tu omnium sanctissima peperisti sanctum sanctorum, pura omnino sanctitatis domus*. Et die 23. dicitur Deipara: *A cunctis sordibus immaculata, & immaculatissima super omnes*. Die 13. Iulij: *Sola in te ignoras maculam omnem*. Die 17. Martij: *Te reperit solam puritate super omnes creaturas fulgentem*. Die 15. Augusti: *Creatura vnica ab omnibus nævis intacta*. Die 18. Ianuarij: *Constat, quòd ab æterno munda extiteris*. Die 12. Februarij: *Gratiæ dona te ab omni nævo immunem fecerunt*. Die 12. Martij: *Christum sanctum sanctorum peperisti, ò sanctum sanctitatis Tabernaculum*. Die 25. Iunij Ode 3. *Velut Sol quidam cum Luna coniunctus, inclytus Ioachimus cum Anna radium Virginis produxit,*

xit, è quo deinde radio ſeſe ipſius divinitatis ſplendor diffudit.

In Anthologio novo, die 26. Octobris dicitur: *Sine noxa in medio ſpinarum reperiris velut puriſſimum lilium, convallium flos, ò Dei Mater.*

In Euchologio Græcorum, in Officio Novitij: *Non eſt præter te innocens quiſquam immaculata Dei Genitrix.*

In Lucernario vocatur: *Virgo ſuper omnes, ſeu omnibus modis immaculata.* Plurima ex Euchologio alibi dedimus, nec opus eſt in his amplius hærere.

Senſus Eccleſiæ Græcæ quoad puritatem originalem debitam Dei Genitrici, conſtat etiam ex Cathemerino: nam in invocatione venerandæ Trinitatis, & Beatorum ſanctorum, ijs verbis invocatur Deipara: *Glorioſiſſima Mater Dei noſtri Deipara, ac ſemper Virgo Maria; honoratior Cherubin, ac glorioſior incomparabiliter Seraphim.* Et paulò ante: *Incontaminata, impolluta, incorrupta, immaculatiſſima, ſanctiſſima, illibatiſſima, venerandiſſima, Dei beneficio gratiſſima Deiparens.*

Ex libris etiam Eccleſiaſticis apud Latinos idem fulciri poſſet; ſed ſatis eſt commemorare initium illud orationis

in Officio Sixtiano, quę ſic incipit: *Deus, qui per immaculatam Virginis Conceptionē, dignum Filio tuo habitaculum præparaſti.* Ipſe Sixtus Quartus in Extravagante, *Cum præexcelſa,* in qua prædictum Officium commendavit, & feſtum immaculatæ Conceptionis ſtabilijt, omnia refert ad excellentiam Matris Dei.

Conſequenter ad dicta Ioannes Geometra, eximius inter Græcos olim Doctor, in hymnis, quos compoſuit in honorem Matris Dei, qui propterea vocātur *Theotocij*, puritatem eius originariam ſæpè commendat, quaſi ſpectantem & conſequentem ad dignitatem Matris Dei; ideò dicit expreſſè Virginem *liberam à labe primi parentis.* Item: *caruiſſe crimine noſtræ vitioſitatis*; ſive ſecundum textum Græcum, *nequaquam fuiſſe vulneratam noſtra culpa.* Et ſimilia.

Ioannes Geomet.

Quantó autem ſit facienda iſta Patrū, & Eccleſiaſtica interpretatio excellentiæ Genitricis Dei, explicatioque divinæ maternitatis in Maria, vt proinde intelligatur in ea dignitate puritas originalis, colligitur ex ſimili Patrum argumentatione à divina maternitate ad puritatem integritatis corporalis, colligentes,

gentes, Mariam fuisse semper Virginem; quia fuit Mater Dei,& à posteriori, quia fuit Virgo Mater Christi, colligunt esse Deum eius Filium; omissisque alijs argumentationibus; supponitur de fide veritas perpetuæ virginitatis Marianæ in Concilio Ephesino, in quo Proculus, sive Proclus Cyzicenus, tom.6. Concilij cap. 7. sic argumentatur: *Si ea, quæ genuit, Virgo non permansit, neque is, qui natus est, aliud, quam purus homo extitit.* Eodem modo argumentatur Theodotus Ancyranus, in eodem Concilio,& tomo, cap. 10. & in Appendice cap. 2. Patres etiam, qui Synodum Chalcedonensem celebrarunt, in Prosphonetico sermone, sive allocutione Chalcedonensis Concilij part.3. dicunt: *Dei Genitrix propter eum, qui virginitatem ipsi etiam post conceptum largitus est, atque vt Deo dignum erat, vterum obsignavit.* Appositè sanctus Ignatius martyr, epist. 13. ad Heronem: *Decebat* (inquit) *Creatorem non consueto, sed peregrino, & admirando vti partu, vtpotè omnium opificem.* Ferè similia verba habet sanctus Cyrillus lib. 8. contra Iulianum, non longè à fine. Et sanctus Augustinus, serm. 7. de Nativitate dicit, hoc

Proclus Cyzice.

Theodotus Ancyranus.

S. Ignat. martyr.

S. Augustinus.

hoc modo fuisse natum Christum, vt *Eum hominem testaretur partus humanus, & Deũ probaret æterna Virginitas.* Sanctus Leo, serm. 2. de Nativitate: *Nova* (inquit) *nativitate genitus est, natus ex Virgine, sine maternæ integritatis iniuria, quia futurum hominem Salvatorem talis ortus decebat, qui & in se haberet humanæ substantiæ naturam, & humanæ carnis inquinamenta nesciret.* Et infra: *Non cogitetur parientis conditio; sed nascentis arbitrium; quia sic homo natus est, vt volebat, & poterat.* In his vltimis verbis earum gratiarum, quæ expectant ad excellentiam Matris Dei, mensuram adhibet sanctus Leo, possibilitatem, vt idem sit possibile fuisse, ac de facto habuisse. Ideò sanctus Ambrosius, epistol. 81. dixit: *Si doctrinis non creditur Sacerdotum, credatur oraculis Christi, credatur monitis Angelorum, dicentium: Quia non est impossibile apud Deum omne verbum. Credatur symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit, & servat. Hæc est Virgo, quæ in vtero concepit, Virgo quæ peperit Filium.* Simile argumentum procedere potest circa immaculatam Conceptionem.

S. Leo.

S. Ambr.

§. X.

§. X.

INTELLIGENTIA divinæ Maternitatis simul cum puritate originali, confirmatur ex tertia Synodo generali, iuxta intellectum Patrum Græcorum.

ACcedit ad hæc, quòd postquàm fuisset definitum in Concilio Ephesino, sanctissimam Virginem esse, & appellari debere *Theotocon*, hoc est, Matrem Dei, adaucta fuerit in Ecclesia devota commendatio summæ eius puritatis, quasi quæ divinæ maternitati omni ex parte fuisset debita. Idcircó cùm nominabant Patres, maximè Græci, Dei Genitricem, non solitariè id faciebant; sed adiunctis aliquibus epithetis, quæ maximam eius munditiem extollebant; quæ copulatio encomiorum Virginis facta est iuxta constituta in Concilio Ephesino, prout illud Patres Græci intellexerunt; quo-

quorum ſenſum explicuit Photius Conſtantinopolitanus, in epiſtola de ſeptem Synodis Oecumenicis, ad Michaëlem Bulgariæ Principem, vbi locutus de Concilio 3. quod fuit Epheſinum, ait: *Declaratum eſt autem, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in vna, eademque Perſona, vt verè, ac piè à Patribus traditum eſt, adorandum, ac prædicandum, & immaculatam eius, ſemperque Virginem Matrem, propriè, & verè appellandam ſummis cum laudibus Dei Genitricem. Quæ enim Dei verbum, cùm in carne naſci vellet, genuit, iure Dei Genitrix vocata, celebrataque eſt.* Conſonat his Priſcus Anonymus in tractatu contra Græcos, quem anno 1252. promulgarunt Conſtantinopoli Patres Dominicani, vbi de Concilijs Eccleſiæ loquitur, in titulo de tertia Synodo, quæ fuit Epheſina, in qua damnatus fuit Neſtorius, ait de illo: *Dicta Synodus perſeuerantem in dicta blaſphemia depoſuit, tanquã iudaicè ἀνθρωπολάτρην, & propriè, & verè Dei Genitricem, omnifariam ſanctam Virginem Mariam demonſtrarunt, & eum, qui ex ipſa ſine ſemine incarnatus eſt, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei, & Deum verum prædicauerunt.* Componenda

Priſcus Anonym.

nenda sunt illa verba, *Omnifariam sanctam demonstrarunt*, cum ijs, quæ in epistola Photij, iuxta intellectum Ephesinæ Synodi dicuntur, & in libro Exceptionum expendimus. Neque enim dicitur solùm *demonstrarunt Dei Genitricem*, sed additur insuper, & *omnifariam sanctam*; sanctitas autem, quæ omnifariam est sancta, debet etiam comprehendere sanctitatem puritatis originalis. Similiter
Photius. & Photius non solúm dixit, iuxta præscriptum Concilij Ephesini, appellandam *Dei Genitricem*, sed etiam *Immaculatam*, scilicèt, propter omnimodam eius puritatem subintellectam in appellatione Matris Dei. Illud etiam observare oportet, laudes, & elogia illa, cum quibus, iuxta Concilium Ephesinum, nominanda erat Dei Mater, in magno vsu fuisse apud veteres, atque indè sumpserunt aliqui argumentum ad stabiliendã virginitatem Mariæ, quòd simúl cúm diceretur Mater Dei, diceretur etiam Virgo. Idcircó sanctus Epiphanius hæresi
S. Epiph. 78. dixit: *Ex ipsis enim nominibus etiàm virtutis signa elucent.* Quapropter benè observavit Canisius, lib. 2. cap. 8. *Nec potest à quoquam negari, Ignatium, Iustinum,*

Ire-

Irenæum, Tertullianum, Origenem, Cyprianum, hoc est, vetustissimos Ecclesiæ Scriptores, hunc obtinere morem, hancque loquendi formulam libenter amplecti, vt non sine Virginis additamento Mariæ soleant meminisse. Quid multa? tulit vna omnium Christi Mater virginalis appellationis decus. Simile argumentum militat pro immaculata Conceptione, cùm etiam prisci Patres, cùm nominabant Matrē Dei, soliti sunt addere illibatam, incontaminatam, intemeratam; imó exagerantiùs incontaminatissimam, omni ex parte intemeratam, super omnes inculpatos inculpatissimam: & alia huiusmodi, sicut fecit Photius, referens decretū Concilij Ephesini, cùm nominavit Deiparam, adiecit encomium *Immaculatæ*; & rursus in fine epistolæ dixit *Immaculatissima*. Confirmat dicta puritatis elogia in appellanda Matre Dei, vsitata fuisse à priscis Ecclesiæ Patribus calumniâ Iudæorum adversus illos, quam Andronicus Constātinopolitanus, dialogo contra Iudæos, cap. 38. ita refert: *Quid tantopere Mariam extollunt Christiani Cherubinis augustiorem, cælis sublimiorem, solaribus radijs puriorem appellantes; siquidem fœmina ex*

Photius.

Andronicus Constantinopolitanus.

Davidicæ gentis, Anna matre, & Ioachimo parente. Hæc obiecta à Iudæis ſupponunt, olim apud Chriſtianos decantatiſsimam fuiſſe immunitatẽ à peccato, omnimodamque puritatem Matris Dei. Qui plura deſiderat, poterit conſulere, quæ diximus in exceptionibus cap. 8. & 9. Advertendum denique eſt, ob eandem cauſam poſt Concilium Epheſinum celebres deinceps, & in dies celebriores fuiſſe feſtivitates Nativitatis, & Conceptionis Virginis, vtpote commendantes puritatem Dei Genitricis ab ipſis vitæ primordijs ortu, & conceptu.

Hoc ipſum incrementum feſtivitatum ſanctiſsimæ Virginis poſt quatuor Eccleſiæ ſæcula, & negatam illi ab Hæreticis maternitatem divinam, probat etiam quàm conſequens ſit, & decens Matrem Dei omnis puritas, & laus: nam cum hæc dignitas ſit tanta, non adeó ſuæ devotionis vela olim laxavit Eccleſia propter idololatras, feſta Virginis minus introducens, nè Ethnici imputarent illi divinitatem, cúm pronum eorum iudicium videretur dandum eſſe Matri à Filio quidquid poſſet, & haberet, cum apud illos multiplicitas Deorum non repugnaret:

naret: cavendum propterea fuit ne occasio illis daretur concedendi Virgini, quod concedi non posset puræ creaturę. At cúm prudens Ecclesiæ pietas esset concedere Matri Dei quancumque excellentiam, cuius esset capax mera creatura, sicut & negare, quod est solius Dei, ideò propter Ethnicos temperavit aliquandiu demonstrationes suæ devotionis: sed posteà propter hæreticos eas expandit; nè illi tribuerent Deiparæ plusquam est, nimirum divinitatem, & ne isti tribuerent minus, scilicèt, aliquod peccatum, & defectum, qui ipsam non decebat, vt ita similis haberetur filio in omnimoda puritate, non autem æqualis in divinitate. Vnde Simeon Narbonensis Archiepiscopus, tom. 2. in die Nat. Virg. dixit: *Beata Virgo post obitum suum fuit glorificata, imò etiam longè excellentiùs quàm cæteri omnes. Quo non abstante festum Assumptionis eius in primitiva Ecclesia non fuit celebratum; licet non dubitaretur eam esse glorificatam. Vnde hoc procedebat? Ecclesia, quæ à Spiritu sancto regitur, prudens, ac sapiens non ideò hoc faciebat, quòd nollet extollere sacratissimæ Virginis virtutes, atque eius laudes celebrare:*

brare: sed ob id, quòd populus idololatra, qui primis fidei orthodoxæ rudimentis imbuebatur, esset rudis, ne fortè Virginem filio suo adæquare vellet, ipsique divinitatem attribuere, non est factum in ipso Ecclesiæ exordio, vt eiusdem Virginis festa celebrarentur. Sed postea paulatim, vt sese obtulit occasio, & opportunitas requisivit, introducta sunt. Nam tùm Hæreses adversus eam ortę sunt, & visum est populum Christianum sufficienter edoctum esse quo pacto celebrare deberet festa Sanctorum, advertens Ecclesia nonnullos Hæresiarchas omni conatu intendere ad reddendam Virginem Mariam pluribus sanctis inferiorem, imò ad vsque virginitatis eius impugnationem; & aliunde nullum amplius superesse periculum, ne populus in hanc idololatriam rueret, scilicet eam filio adæquando; è contra Hæreticos conari eam adeò deprimere, vt persuadere conarentur eam esse peccatricem: tunc Ecclesia instituit, & sanctè celebravit, quòd foret, & nata, & concepta absque vllo peccato, & macula originali, & similiter, quòd esset glorificata, & exaltata in cœlis in corpore, & anima super omnes Angelos, & Archangelos.

Hinc etiam fuit mos Catholicorum anti-

antiquus, in veneratione Deiparæ manu terram attingere, vt indicarent eam nō adorare vt Deam: ſed venerari poſt Deum, ipſique tribuendum quicquid poſt Deum excellentius, purius, & ſanctius eſt, ſine macula vllius peccati: quo alludit Lucas Tudenſis lib. 2. cap. 21. adverſus Albigenſes, qui ex contradictione peccati originalis inducebāt Mariæ Filium non eſſe verum Chriſtum, promiſſum in lege, vt teſtantur Ioannes Vitalis lib. 4. defenſorij, cap. 2. & Godeſchalcus, ſerm. de Conceptione: verba autem Tudenſis hæc ſunt: *Cunctorum poſt Deum, Dominam, & Reginam Genitricem Dei, Mariam Virginem inviolatam, corde humili, devota mente, adoratione duliæ veneramur præ cunctis ſanctis, illi gratias, & laudes perſolventes, per quam liberati ſumus de infernalibus pœnis, & reddimur gaudijs ſempiternis. Cùm eius nomen ſanctiſſimum divinis profertur obſequijs, dexteram manum nos humiliter inclinantes, & adorantes, in terram ponimus, vt ipſam de terra humani corporis fateamur de maſculo, & fœmina, matrimonio legitimo, procreatā: atque de ipſa Dei Filium, verum corpus, non phantaſticum aſſumpſiſſe, in Matre virginita-*

ginitatis gloria permanente. Alludit ad diſcrimen inter Chriſtum, & eius Matrem, quoad carentiam peccati originalis; quòd Chriſtus ſine privilegio caruerit illo, quia natus de Virgine: Mater autē eius ex privilegio; cùm nata fuerit ex matrimonio.

§. XI.

CONCLVSIO, ET OBſervationes memorandæ.

QVID ex dictis videbitur concludendum, ex tot nimirum Patrum manipulo; ſivè potius exercitu explicantium Scripturam pro omnimoda Deiparæ puritate. Plures quàm centum produximus in aciem ſanctiſsimos, pleroſque, omnes eruditione, aut ſcriptionis antiquitate commendatos. Numeret illos, qui voluerit. Hi ſunt: (neſcio an omnium meminerim.)

S. Amphilochius. S. Fulgentius.
S. Ildephonſus. S. Auguſtinus.

S. Epiphanius.
S. Petrus Chryſologus.
SanctusCyprianus.
S. Athanaſius.
Sanctus Sabbas.
Sanctus Anaſtaſius Synaita.
S. Andræas Cretenſis.
Sanctus Gregorius Neocæſarienſis.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
S. Proclus Conſtãtinopolitanus.
SanctusTheodorus Neos.
Sanctus Eucherius.
S. Bruno Aſtenſis.
S. Bonaventura.
Sanctus Anſelmus.
SanctusBernardus.
S. Bernardinus Senenſis.
S. Hieronymus.
Sactus Fulbertus.
S. Ioſeph Confeſſ.
SanctusGermanus.
S. Ioannes Damaſcenus.
Sanctus Caſimirus.
Sancta Brigita.
Sanctus Ephrem.
Sanctus Stephanus Sabaita.
Sanct. Sophronius iunior.
Sanct. Methodius.
S. Theodorus Studita.
Sanctus Cæſarius Nazianzenus.
Sanctus Gregorius Niſſenus.
S.Baſilius Magnus.
Sanctus Gregorius Nazianzenus.
Sanctus Ambroſius
Sanctus Gregorius Magnus.
S. Bruno Carthuſianus.
S. Thomas Aquin.
S. Vincentius Ferrer.

Sanct. Theophanes Nizenus.
Sanctus Antonius Paduanus.
Beatus Laurentius Iustinianus.
Beatus Thomas Villanovanus.
B. Albertus Magn.
Beatus Petrus Damianus.
Paulinus Aquileiēsis.
Sophronius senior.
Idiota.
Chrysippus Hierosolymitanus.
Arnoldus Carnotensis.
Honorius Presbyt.
Emanuel Paleologus.
Eusebius Emissenus.
Petrus Rhemensis.
Hugo Victorinus.
Absalon Abbas.
Gerson.
Richardus de Sancto Laurentio.
Arnestus Pragensis.
Amedeus Lausanēsis.
Alexander Tertius.
Dionysius Rikeli⁹.
Matthæus Cantacuzenus.
Albertus Marquesius.
Hesichius Hierosolymitanus.
Ioannes Geometra.
Alexander Alensis.
Sanctius Porta.
Alanus Insulensis.
Richardus de Sancto Victore.
Rupertus Abbas.
Psellus.
Alcuinus.
Ambrosius Ansbertus.
Georgius Nicomediensis.
Leo Sapiens.
Faustus Rhegiēsis.

Ivo Carnotensis.
Isidorus Thesalonicensis.
Leoncius Cypro-neapolitanus,
Godfridus Abbas.
Oddo Astensis.
Venerabilis Henricus Suso.
Theodorus Abucara.
Gennadius Scholarius.
Aurelius Prudentius.
Petrus Comestor.
Nicolaus Cusanus.
Bartholomæus Siculus.
Ioannes Taulerus,
Iulius Secundus.
Guillelmus Parisiensis iunior.
Herueus.
Oddo Cameracensis.
Hugo Cardinalis,
Et alij magni nominis ex antiquis Theologis.

Ecce quanta sit hæc splendidissima Phalanx, cuius, licèt dimidiam partem subtraxeris, magna, & validissima manet. Qui desideraret plura Patrum testimonia pro immaculata Conceptione, consulat nostras dissertationes Epistolicas,& exceptiones Concilij Tridentini. In Breviarijs quoque antiquis invenientur non pauca, quæ minimè contemnẽda sunt, quód nonnulla in editis Sanctorum operibus non inveniantur, sed veneranda: quòd à pluribus Ecclesijs fuerunt

runt admiſſa cum debito examine,& circunſpectione. Et quidem abſque dubio antiquitus nota, & certa erant, cum inveniam aliqua allegata ab antiquiſsimis Scholaſticis, ſicut eſt illud Auguſtini allegatum, in lect.2. Officij Nogarolis, quod reperio latê relatum apud ſolemnem Doctorem Henricum de Gandavo, in quodlibeto 15. illudque egregiè explicat. Similiter teſtimonium Richardi Victorini, quod extat in Officio Buſtiano, die 5. lect.1. quod doctiſsimus Ioannes Bachon, in 4. ſentent. diſt.2. quæſt. 4. latè allegat, vidit,& legit adeò exactè, vt citet folium Codicis, quarè non temerè, nec iniqué præſumendum eſt contra antiquitatem, maximè Eccleſiaſticam.

Ioannes Bachon.

Adverſarij autem parúm ad hoc attédentes,& plurimum placito ſuo dantes, nunc affirmant talia Patrum ſcripta, prout conſultum magis ſibi putant. Sic Vincentius Bandelus in ſecunda parte ſui tractatus, ratione 11. abſolutè inficiatur ſermonem Auguſtini de Nativitate Virginis, vbi invenitur auctoritas illa, quæ allegatur pro immaculata Conceptione, in ſecúda lectione Officij Nogaro-

Vincent. Bandel'.

garolici, dicens: *Respondeo, quòd illa auctoritas non est Augustini, nec talis sermo in rerum natura reperitur.* Verùm in ratione secunda eundem sermonem pro se allegat, dicens: *Vnde Augustinus in sermone Nativitatis Virginis sic dicit.* Magis ingenuè Gandavensis vtramque auctoritatem eiusdem sermonis admittit, allegat, & explicat.

Perpendantur omnia, quæ hactenus diximus, productis tot Patrum, imó ipsius Ecclesiæ testimonijs explicantibus Scripturam pro incontaminata Conceptione Virginis; tum etiam, quòd nemo ex antiquis Patribus constet contrarium tenuisse, prout in libro exceptionum ostendimus. Quanvis enim adversarij non paucos allegaverint pro opinione affirmativa, Ægydius Lusitanus satis convincit, eorum testimonia non esse legitima, sed adulterata, aut falsa, aut pravè intellecta. Magna enim æquivocatio (vt ita dixerim) olim fuit circa has voces, *peccatum originale*, quibus vtebantur plurimi antiqui (quod necesse est sæpè memorare) non ad significandum peccatum formale contractum in anima; sed solum debitum pec-

Ægydius Lusitan.

cati

cati contrahendi, aut ius commune, cui obnoxij sunt omnes filij Adami per generationem naturalem procreati. Vnde, multi, qui dixerunt animam Virginis fuisse creatam in gratia, & sine culpa, ij ipsi dixerunt fuisse conceptam in peccato originali, significantes carnem eius in prima conceptione fuisse obnoxiam peccato originali. Vnum ex pluribus proferam testem, omni exceptione maiorem, antiquitate, & doctrina celebrem, doctissimum Scholasticum, Ioannem Bachonem, qui in 2. sentent. assimilarat negantes Virgini originalem culpam, ijs Hæreticis, qui illam negabant fœminam. Nec minus leniter loquitur lib. 3. Quodlibetorum, quæst. 13. vbi ait: *Dicere, quòd Beata Virgo fuit privilegiata, ne de facto contraheret originale, temerarium est.* Nihilominus fuit egregius assertor præservationis animæ virgineæ, & quod magis mirum est, sanctificationis suæ carnis, etiam ante animationem, adeó, vt censuerit debitam eiusmodi carni infusionem animæ simul cum gratia, nec proinde iudicavit contraria omninó sensisse, vt docet, & ostendit in 4. senten. dist. 2. quæst. 3. art. 3. dicens: *Dico, quòd*

Ioannes Bachon.

mox per privilegium speciale in hora conceptionis fuit causa, & necessitas contrahendi originale in Matre Dei extincta, vt de iure privato ea in animatione non contraheret originale, quo notatur culpa, & macula in anima: licèt attendens ad ius commune, aliter dixerim. Ibidem ait: *Quia caro Mariæ in conceptione carnali (in quantum per concubitum genita) caruit iustitia originali, seu promptitudine ad obediendum spiritui; ideò prius fuit in ea causa, & necessitas, quà concepta erat in originali, quàm causa, secundùm quam futura erat Mater Dei.* Et paulò post: *Posita in esse carne Mariæ, quæ propter conceptionem apta fuit ad rebellandum spiritui, statim Deo prædestinante potest corrumpi inobedientialitas carnis ad spiritum, quæ est causa originalis.* Amplius se explicuit in artic. 5. nàm cúm sensisset, carnem Virginis in primo puncto conceptionis carnalis, conceptam fuisse in peccato, hoc est, cum debito, & de iure communi, & cum necessitate ad culpam in persona animata; docet tamen, hanc necessitatem illicó extinctam in carne Virginis, etiam ante animationem, & advenisse illi carni ius, & necessitatem ad gratiam; ac proinde, illam carnem

fuisse

fuisse venerandam. Vnde, inter alia inquit: *Qua ratione ex lege statuta caro contrahit necessitatem culpæ, & detestationis; eadem ratione, & necessitatem ad gratiam, & venerationis. Nam leges proniores sunt ad benignitatem, quàm ad severitatem: ergo si gratia illa sit specialis formæ, & perpetua, & omnimoda, vt est de gratia Matris Dei, erit specialis ratio venerandi.* Pleniús explicui in exceptionibus, maximè cap. 17. & in dissertationibus Epistolicis, hunc modum loquendi Antiquorum, *Conceptam fuisse Virginem in peccato*; sive addatur originali, sive non, nequaquam negare præservatam fuisse Virginem à culpa originali: nec inficiari gratiam ipsius animæ infusam in primo suæ creationis instanti, in quo fuit vnita corpori.

Ioannes Bromiardus.

Nec desinam hoc commemorare quod Ioannes Bromiardus perantiquus Dominicani Ordinis Scriptor in vno eodemque capite suæ summæ, quod est tertium secundæ partis, dicit semel, Conceptionem Virginis fuisse in peccato, & ter affirmat, ipsam Virginem non habuisse peccatum originale, nimirum personam Virginis, sive animam eius, dicens:

tens: *Sanctificata fuit in ipsa sua animatione, id est, in coniunctione animæ cum corpore:* & hanc dicit fuisse mentem sancti Thomæ. Quod animadvertendum duxi; ne minus periti, & indocti formident, si audierint aliquos ex Antiquis dixisse conceptam in peccato Virginem; sed intelligant, quo sensu id dictum sit. Et plura examinent; nam invenient sæpè sæpius illos favisse potius immunitati, & præservationi animæ virgineæ, de quà nunc procedit controversia. In mente, que teneant, quod scripsit Gerson, serm. de Conceptione, in appendice, loquutus de Doctoribus, qui scripserunt de immaculata Conceptione Virginis: *Interdum videntur dicere contraria, non tamē dicunt.* Comprehendit quippè hic doctissimus vir antiquorum Doctorum scripta.

Observandum quoque est; quod notavit Aureolus, nobilis, & ingeniosus Doctor ex antiquis Scholasticis, qui postquam lib. *3*. sentent. dist. *3*. quæst. 1. artic. 4. allegasset locum Augustini pro immaculata Conceptione, quem citavit Henricus de Gandavo, & mox in dist. 4. quæst. 1. art. 1. citasse inter alia testi-

 monia

monia pro eadem immaculata Conceptione Richardum Victorinum in sermone eodem, cuius mentionem fecit Ioannes Bachon, addit: *In hac quæstione magis est adhærendum auctoritatibus, & testimonio Sanctorum, quàm rationibus demonstratiuis. Sunt autem allegatæ auctoritates Sāctorum pro qualibet parte; sed videndum est, quæ sint præponendæ. Videtur, quòd istæ vltimæ, quæ probant ipsam non fuisse conceptam in peccato originali, quia se habent ad alias primas, sicut priuilegium ad ius commune; quia illæ sunt auctoritates generales, quæ non faciunt mentionem de re proposita, illæ autem sic. Præterea, non sunt auctoritates pro illa parte multum solemnes, nisi loquentes in generali de communi lege, vt sunt auctoritates Canonis, Augustinus, nec aliquis istorum descendit ad Mariam in speciali. Sed in alijs fit specialis mentio de Maria, vt patet in auctoritatibus Augustini, Anselmi, &c. Sicut ergo priuilegium derogat iuri communi, sic vltimæ auctoritates primis.* Secundùm hanc doctrinàm, imò iuxta veritatem, plus ponderis habent paucæ auctoritates, quæ specialiter, siue individualiter loquentes de Virgine, asserant ex privilegio caruisse peccato origi-

originali, quàm mille, quæ ex lege communi, & generaliter dictent omnes filios Adę concipi cum illo; quominùs santissima Virgo excipiatur per privilegium personale à generali iure. Istæ auctoritates promulgant regulam vniversalem: illæ explanant exceptionem singularem. Consentaneè ad dicta scripsit Ioannes Maior in 3. sentent. dist. 3. quæst. 1. *Si mille auctoritates vniversales oppositum dicere videantur: hæc vna specialis omnes specificat, & exponit. Sicut in materia rescriptorum generali speciale derogat: & in modo loquendi, & expositorum hæc est regula communis. Idem tenuit noster Richardus in quodam sermone de hac materia habito, hoc est, de conceptione: quem alter conterraneus conniventibus oculis sequutus est.*

Confirmatur item ex Petro Aureolo, & Ioanne Maiore, sicut ex Henrico de Gandavo, & Ioanne Bachone, non esse apocriphas auctoritates pro immaculata Conceptione, quæ citantur in Officijs Ecclesiasticis antiquis, licèt non inveniantur in operibus Patrum editis, cúm inveniantur in priscis Scholasticis, qui doctissimè, exactissimè, & valdè circunspectè

pectè scripserunt ante illa Officia. Ille autem sermo Richardi Victorini, citatur etiam à Perbarto lib. 4. stellarij, part. 2. artic. 3. asserens initium, sive thema illius, tanquam satis cogniti, aut celebris multis, dicens: *Richardus de Sancto Victore in sermone, Nondum erat abyssi, dicit: Non decuit, vt caro Mariæ qualitercumque foret obnoxia culpæ: nam Dei sapientia indignum credimus, vt quam ad lucem prædestinavit puritatis, tenebris sineret involvi, nec erat ingratus matri propriæ, qui in omnibus matribus præcepit honorem exhiberi. Hæc ille.* Cæterùm in aliquibus Scholasticis propter abbreviationes editionum antiquarum citatur per compendium hic sermo huiusmodi *in ser. nondùm e.* ita vt putarent nonnulli dici *in sermone nondùm edito*, vel *evulgato*; quod nequaquàm ita est legendum; sed in sermone, qui incipit: *Nondum erant abyssi.* Hæc notavi, vt errorem, in quem aliquando incidi, alijs tollam.

Vt clariùs dicta constent, oportet audire illuminatum antiquitatis Scholasticæ Doctorem Franciscum Mayronem qui in 3. dist. 3. quæst. 2. art. 4. postquam egregie asseruisset Conceptam ex divino

divino privilegio Virginem ſine peccato, addit, etiam dici poſſe conceptam in peccato; huiuſmodique locutos aliquos ſanctos Scriptores, eo tamen ſenſu, vt nequaquam negent conceptam Virginis perſonam cum gratia, per ſingularem Filij ſui prærogativam. Vnde, eius doctrina enervat vim earum auctoritatum, quæ ſimplicitèr dicunt Virginem conceptam in peccato, vt intelligendæ ſint ſolum de debito peccati, & quantũ eſt ex ſe; quod ſic comprobat: *Non obſtante quòd Beata Virgo fuerit præſervata à peccato originali: verumtamen propter dicta Sanctorum poſſumus dicere, quòd originale aliquando contraxit; quia cum aliquid de ſe, & quantum eſt de ſe, habet defectum, quantumcumque per virtutem extrinſecam eripiatur: tamen poteſt dici iſtud iſtum defectũ habere. Iſtud probatur quadrupliciter ex teſtimonio Scripturæ: primò per illud Iſaiæ, Ecce vos omnes ex nihilo eſtis, & opus veſtrum ex eo quod non eſt: ſed nulla creatura, nec etiam illa, quæ primò fuit creata, fuit ſimpliciter in nihilo; nec modò aliquid creatum eſt ſimpliciter nihil: eſt igitur intelligẽdum quòd creatura, quantum eſt de ſe, eſſet nihil, & opus eius omninò deficeret, niſi à*

Deo sustentaretur. Item omnes declinaverunt simul inutiles facti sunt, &c. Non est vsque ad vnum, sed plures ex Scripturæ testimonio boni erant, & erunt; igitur per Prophetam dicere vult Spiritus Sanctus, quòd quantum est ex se, proni erant ad malum, nisi à Deo præservarentur. Item omnis homo mendax: sed Martyres fuerunt homines, & tamen non fuerunt mendaces, secundùm Augustinum; sed Martyres quantum ex se fuit, fuerunt mendaces; sic & Beata Virgo quantum ex se, & erat, fuit, & fuisset peccatrix, nisi à peccato præservata fuisset. Item Iob 4. Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles quantum ad bonos Angelos, secundùm Gregorium, & in Angelis suis reperit pravitatem, quantum ad malos; sed boni de facto steterunt immobiliter in bono, & sic fuerunt Dei gratia confirmati; igitur instabiles fuerunt de se: sic Beata Virgo quantum fuit de se, peccatum originale habuit, licèt ne haberet à Deo præventa fuerit; igitur potest dici, quòd de se modò prædicto, & prolato ex Scriptura contraxit originale.

§. XII.

§. XII.

EXPLICATIO VERborum Apostoli, de peccato originali.

VT penitùs hanc materiam lævigemus, & ad vnguem planam demonstremus, oportebit tandem ostendere, quomodo nullus potest reperiri scrupulus in illis verbis Apostoli, *Omnes in Adã peccaverunt*. Nam post celebrationem festivæ Conceptionis, & constitutiones Sixti Quarti, & clariùs post Concilium Tridentinum, satis perspicuum est, nihil in hâc auctoritate pugnare contra privilegiariam Deiparæ Conceptionem, vt ostendi in Theoria. Quod si aliquis desideret explicationem, cur hoc ita sit, vt non comprehendatur Deipara? In ipsa sacra Scriptura illam habemus. Constat enim ex cap. 15. Esther, vbi dicitur vniversalis *omnium*; simul cum exclusione *vnius*. Quippe Rex Assuerus dixit Estheri: *Non pro te, sed pro omnibus hæc lex cõstituta*

situta est. Quid clariùs? Ecce explicatum in Scriptura illud *omnes*, quod dixit Paulus, vt iam non sit necessè comprehendi inter omnes Mariam. Accedit, quòd hæc explicatio non est vtrumque, & indifferens, sed abstracta; sed immediatè de Beatissima Virgine, quatenus fuit per Estherem figurata, iuxta sanctos Doctores, & Scriptores Ecclesiasticos, imò ipsam Ecclesiam. Sic habent sanctus Hieronymus Epist. 112. sanctus Bernardus serm. de Assumpt. sanctus Thomas in Præfat. ad Epist. Canonic. sanctus Bonaventura de specul. Beatæ Virginis cap. 3. sanctus Antonius Paduanus lib. 5. concord. part. 8. tit. de Assumpt. & Nativit. Virgin. Idiota par. 8. contemp. 18. de B. Virgine; Beatus Albertus Magnus in Biblia Mariana, in lib. Esther. Venerabilis Arnestus Pragensis de prærogativ. Virginis, cap. 125. & seqq. Devotus Richardus de Sancto Laurentio, lib. 1. de laudibus Virginis, cap. 6. & sæpè. Ioannes Gerson tract. 4. in *Magnificat*. Glossa in cap. 2. & 5. Esther. Vitalis Cardinalis in Speculo, titulo de Maria; tum etiam doctissimus Ioannes Vitalis Hispanus, qui post Cardinalem

Vita-

Vitalem floruit;sed in eodem sæculo ante annum 1400. in defensorio B. Virginis, lib. 4. cap.8. Armandus Vellovisus in conationibus in Psalm.collat.20. Ioannes Maior in 3. sentent. dist.3.q.1. Leonardus Nogueroliusin Officio Cōceptionis, & per consequens Sixtus IV. in suis Extravagantibus, Dionysius Rikelius de laudibus Virginis, lib.1.artic. 11. Daniel Agricola in Corona coronarum Beatæ Virginis, cap. 6. & rursus in 8. corona, & stella 12. Antonius Rampegolius in lib.de Figuris Mariæ Virginis, Catherinus in lib. de Conceptione, Canisius lib.de Beata Virgine, cap.2. & lib. 5. cap. 23. Delrius in Flor. Mar. serm. de Assumpt. Non est opus memorare Neotericos,cùm sint innumeri.

Nec solùm Deiparæ vtcumque fuit figura Esther; sed specialiter etiam in privilegio immaculatæ Conceptionis, vt constabit posteà ex multis testimonijs. Verùm non Ecclesiastici tantum Doctores, sed ipsa etiam Ecclesia intelligit, quoad puritatem Conceptionis fuisse figuram Beatæ Virginis Estherem. In Officio ordinato à Sixto Quarto, & commendato per Bullam *Cùm præexcel-*

sa,

sa, recitatoque in Ecclesia, hoc continetur. Etenim in responsorio primæ Lectionis, tertij Nocturni, sic dicitur: *Omnes moriemini, quia in Adam peccavistis. Quid habes Esther elevata in populis; ego sum frater tuus, noli metuere, non morieris. Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.* Hæc verba non sunt relata ab Ecclesia, sicut Lectiones; sed prolata vt preces: est enim oratio Laudis, in qua commendat privilegium Deiparæ, attribuens hoc dictum ipsi Deo, cui nefas fuisset imputari mendacium, aut dictum falsum. Ijs consentanea sunt, quæ benè adnotavit noster devotus, & eruditus Spinclus, dicens in Throno Dei, cap. 25. *Esther 8. scriptum est, Iudæis autem nova lux oriri visa est, gaudium, honor, & tripudium, quod de vniverso hominum genere, morti æternæ addicto, cui Beata Virgo, pulcherrima mulierum, Cant. 5. Subvenit, cuius speciem Rex concupivit, quaque mundo electa, vt Sol affulsit, meritò pronuntiari potest, vt docet sanctus Bonaventura in Speculo, cap. 5. & hoc quidem elogium Ecclesia vsurpare solet, cùm in festis Beatæ Virginis canit: Conceptio tua Dei Genitrix Virgo gaudium annuntiavit vniverso mundo:*

ex

ex te enim ortus est Sol iustitiæ Christus Deus noster, qui solvens maledictionem, dedit benedictionem, & confundens mortem, donavit nobis vitam sempiternam. Ecce ex Ecclesiæ sensu Conceptio Virginis læta lux fuit omnibus, sicut exaltatio Estheris Iudæis. Consentaneus quoque Ecclesiæ Albertus Magnus, cum non conceptionem explicitè; sed nativitatem Virginis Ecclesia Romana tunc celebraret, dixit in Biblia Beatæ Virginis, de eadem super Esther hanc clausulam : *Ipsa etiam est, quæ in nativitate sua, & per suum ortum in mundum, totam Ecclesiam luce gaudij immensi perfudit. Esther 8. Iudæis, id est, Christianis, nova lux, id est, Maria, oriri visa est, quando scilicèt nata est, & ipsa gaudium mœstorum, depressorum, & tripudium omnium Sanctorum. Quod nobis præstare dignetur Christus Iesus.* Quod iam distinctius, & explicitè accipit Ecclesia etiam de Conceptione Virginea, cúm anteà solúm copulatim, & implicitè intelligebat in festo Nativitatis, quæ (vt in libro exceptionum diximus) vtramque olim comprehendebat Nativitatem in vtero, & ex vtero. Appositè quidem Ioannes Vitalis in defensorio Beatæ Virgi-

Virginis, lib.4. cap. 8. *Non ſtat Reginam eſſe electam, quin ſit legibus ſoluta, Eſther 15. Non pro te, ſed pro omnibus hæc lex poſita eſt: ſed ſancta Virgo erat Regina electa: ergo & legibus culpæ ſoluta.* Aptè quoquè Ioannes Maior in 3. ſentent. diſt. 3. q. 1. per ſimilitudinem Eſtheris, excepit B. Virginem à communi lege, dicens: *Adã eſt productus ſine peccato, & ſimiliter Eva; ſed non decuit Evam primam matrem concipi, & produci ſine peccato, & Virginem concipi in peccato. Secundo ſic: Diva Virgo eſt Regina cœli, & Imperatrix orbis: ergo nec decuit Virginem in peccato naſci; cùm Imperatrix Auguſta eſt abſoluta à communibus pœnalibus, vt Aſſuerus fecit in Eſther.* Supponit hoc argumentum idoneè intelligi de Conceptione Virginis, quàm inibi immaculatam fuiſſe acritèr defendit. Richardus etiam de Sancto Laurentio, agnovit pariter figuratam in Eſther Virginem, ſine labe conceptam; lib. 14. de laudibus Virginis.

Luculenta etiam eſt ratiocinatio Cardinalis Petri Alliacenſis, circa Eſtherem, pro immaculata Virginis Conceptione; quæ huiuſmodi ferè eſt: Privilegium Virginis, communi lege peccati, & ori-

ginis tabe immunis, ſatis indicant, quæ Eſtheri dixit Aſſuerus: *Non morieris; non enim pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt. Accede igitur, & tange ſceptrum; & feſtinus exilivit de Solio, ſuſtentans eam in vlnis ſuis.* Excepta lege peccati Maria ſemper fuit; præventa eſt divina Dominicæ Paſsionis virtute. Servatur, ne cadat contactu virgæ aureæ, hoc eſt, ſui Filij cruce, cui primitias ſuorum dicavit meritorum. Pro ea potiſsimúm exilivit de Solio ſuo, inclinans cœlos, & deſcendens, vt adiuvaret eam Deus mane diluculo. Mane adiuvavit Baptiſtam, ſed mariam manè, & diluculo. Ioannes naſcitur ſanctus, Maria concipitur. Ille habuit aliquãdo in vtero ſanctitatem: Maria nec in vtero vnquam habuit peccatum; ſemper habuit ſanctitatem. Divinis vlnis ſuſtentatur præventa, quæ Deum maternis ſuſtentatura erat vlnis. Quæ in vtero geſtatura Deum erat, decuit, vt in vtero ſemper ſuſtentaretur à Deo. Debuit in vtero ſemper ſancta eſſe, cuius vterus totius ſanctitatis Fontem concluſurus erat. Eſther placuit Aſſuero: *Et invenit gratiam in conſpectu illius, & præcepit eunucho, vt accelераret mun-*

Eſther 15. Pſal. 15.

dum muliebrem, & traderet ei partes suas; & septem puellas speciosissimas de domo Regis. Accelerata est gratia Mariæ, cum omnium comitatu excellentissimarum virtutum, quarum præcipuarum vsum non seriùs habuit, quàm fuit: Non prius vixit, quàm amavit Deum:

Ad hęc accedit devotissimus Arnestus Pragensis (cuius egregium testimonium pro immaculata Conceptione iam attulimus) qui in lib. de Prærogativis Virginis, cap. 126. confirmat dicta de Esthere, & Maria, contraponens illis Vasthi, & Evam, sic dicens: *Vna est puella peregrina, & pauper, & parvula, quam adamavit Rex Assuerus, qui est Deus super omnia benedictus, & bonus in sæcula, amen. Et invenit in conspectu eius gratiam, & misericordiam super omnes mulieres, & imposuit diadema super caput eius, & fecit eam regnare pro Vasthi, id est, pro Matre Eva, matre sæva: In quibus omnibus datur nobis intelligi: quòd etsi sint sine numero, sive in cœlo, sive in terra, sive virtutes Angelicæ, sive animæ sanctæ, quæ regnant cum Agno, vel regnabunt, & Agnus Dei cum illis. Vna est tamen Regina Reginarum, nomine Maria, quam viderunt Reginæ cæteræ, & laudaverunt,*

runt, & beatissimam prædicaverunt: Id est, in superlativo gradu, & summo Beatam.

Aptè etiam Vitalis de Furno Cardinalis, in speculo morali, titulo de Beata Virgine, agnoscit puritatem originalem Virginis, adumbratam in Esthere, sic enim ait: *In ea fuit plenitudo gratiæ, qua fuit sanctificata in Tabernaculum in ortu; exornata in habitaculum in conceptu; traducta in cubiculum in obitu. Hæc enim est illa Esther formosa valdè quantum ad primum, & incredibili pulchritudine quantum ad secundum; omnibusque oculis gratiosa, & amabilis videbatur. Ducta itaquè est ad cubiculum Regis Assueri, qui intelligitur Beatitudo, id est, Dei.* Dicit, *sanctificatam in ortu*, iuxta alios Doctores, pro sua conceptione passiva; nimirúm, sancta in ortu, qui est in vtero, non ex vtero: nam ante hunc iam erat sanctificata.

In illo quoque apparet, Esther fuisse figuram, quoad carentiam maculæ originalis, Mariæ, quòd dicatur de illa: *Erat enim formosa valdè, & incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa.* Quippè Deiparæ pulchritudo spiritualis tanta est,

est, vt nonnullis fuerit visa incredibilis? atque idcircò pulchritudini eius originali noluerint assentiri; qui tamen possent audire, quod laudatus Arnestus dixit de Beata Virgine, iuxtà id, quod dictum fuit de Esther: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora; erat enim formosa valdè, & incredibili pulchritudine omnium oculis gratiosa, & amabilis videbatur: non dicit, admirabili pulchritudine, nec incomparabili; quod plus est, nec ineffabili, quod est amplius, nec inexcogitabili; quod plus sonat; sed incredibili; quod est largius, & amplius: multa autem non possunt intelligi, aut excogitari, quæ possunt credi.*

Capite 125.

Hanc eandem exceptionem docuit Iodocus Clictoveus, qui magnificè docet in libro de puritate Virginis, cap. 8. & 9. *Quid mirum* (inquit) *si ea obligatio contrahendi culpam in prima productione obstringat filios Adæ: eam tamen non detinet, quæ à Deo præordinata est, vt illud graue iugum æternæ mortis debitum à nobis remoueretur? Non igitur pro ea, sed pro omnibus cæteris, hæc lex contrahendi ab origine culpam posita est.*

Itaque multis modis exhibetur à Doctoribus Esther figura Deiparæ sine labe ori-

originali conceptæ, quod planè etiam est iuxta sanctum Thomam, qui in præfatione in Epistolas Canonicas, legem mortis latam ab Assuero contra Iudæos, intelligit legem peccati, inductam cum peccato originali, dicens: *Per peccatum primorum parentum, per falsam suggestionem Aman proditoris perpetratam, à Rege Assuero, scilicet Deo, sententia damnationis totius generis fuit lata. Quacumque die comederis ex eo, morte morieris: quod dictum est Adæ, non solùm pro se, sed & pro sua tota posteritate.* Ibidem dicit, Deiparam significatam per Estherem, docens consequenter, quòd sicut Estherem non cõprehendit lex Assueri, de ingressu ad Regem, ac proindè multò minus de occisione Iudaica, licet esset tam vniversalis, *Vt occiderent omnes Iudæos à puero vsque ad senem, parvulos, & mulieres.* Sicut dicitur cap. 3. Esth. ita nec Mariam sententia damnationis humanæ, & lex peccati originalis. Cumquè in illa lege Assueri, licèt dicebantur omnes damnati, vna Esther non comprehendebatur: sic, nec in lege mortis originalis comprehenditur Maria, licèt dicatur, *Omnes in Adam peccasse.*

Agnovit hoc doctus & disertus sectator sancti Thomæ, Antonius Navarrus, ex Dominicana Familia, tom. 1. serm. de Conceptione 1. dicens: *Ipsa sola est, cui ex filiis hominum donatum sit, ex virili semine procedere, originalis labis immunem. Et iustè quidem: nam si à lege communi quosdam excipi iustis ex causis legimus, Assuerus enim inquit suæ coniugi Esther: Non propter te lex hæc est posita; & licèt statutum est hominibus semèl, & in brevi mori, Elias, & Henoch adhuc vivunt, præter taxatum communem annorum vitæ hominum numerum; dies enim annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni sunt, si autem in potentatibus octoginta, & amplius eorum labor, & dolor, & hi duo quandiu plus vixerint, omnibus patet. Et qui tempore iudicii ultimi in consummatione sæculi inventi fuerint, si Hieronymi sententiæ inhæremus, non morientur omnes, iuxtà illud Pauli. Deinde, nos, qui vivimus, qui residui sumus, rapiemur obviam Christo in aërâ. Cur ergo non Beatissima Virgo à lege tam durâ peccati originalis excipienda erit?* Paulò post addit: *Fremuit absque dubio Sathan, quòd fugerit manum suam præda ista; superbi enim plus sentiunt discessum unius, quàm genuflexiónem*

nem multorum. Aman plus contriſtabatur de integritate inflexibilis Mardochæi, quàm eum lætificabat aliorum omnium exhibita ſibi reverentia: attamen fremat peccator, & inimicus tabeſcat, quantum voluerit; dummodò Beata Virgo ſublimior evadat in hoc, quod Raphzaces iſte; id eſt; diabolus in eam non miſerit ſagittam ſuam; quà omnes deijcit vulneratos. Eidem conſentit ex eadem Prædicatorum Familia; & ſancti Thomæ Schola, doctus Magiſter Balthaſar Arias, in Feſtivitatibus Sanctorum; in Homilia de Conceptione, vbi ait: *Omnes in Adam peccaverunt; ſed ex hac lege generali excepit Deus Dominus noſter per privilegium ſacratiſſimam Mariam; quemadmodum Rex Aſſuerus, ex quadam ſeverá lege, quam conſtituerat damnando ad mortem, excepit dilectam ſuam Eſtherem, & dixit illi: Non propter te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt. Sic, lex incurrendi peccatum originale; omnibus eſt conſtituta, ſed non ſanctiſſimæ Virgini.* Tertius accedat ex ſacro Prædicatorum Ordine; doctus Magiſter Dominicus Valthanus, qui in expoſitione Evangel. 2. part. & concione 2. dixit: *De iure in rebus odioſis appellatione Eccleſiæ non venit Eccleſia Cathedralis;*

dralis, & multò minus in illa vniversali, Omnes in Adam peccaverunt, venit electa à Deo in Matrem suam. Rex Assuerus iusserat, neminem sine facultate sua speciali ad se ingredi; cumque ingressa fuerit Regina Esther, vxor eius, non postulata facultate, atque idcircò propter hoc afflicta, ipse Rex illam solatus est, dicens: Non propter te posita est lex, sed propter alios; & secundum iurisperitos: Princeps in odiosis absolutus est à lege.

Leander Montanus in c. 5. Esth. Cōment. 1. §. 19.

Nec mirum, quòd recentiores idem teneant. Vnde non immeritò quidam interpres dixit: *Cum Esther Regina, non vocata, ingressa esset ad Regem, contra legem faciens, meritò quisquam suspicari posset, illam & legis transgressionem, & eius pœnam incurrisse; sed sine dubio falleretur. Tunc enim maximè, & à legis obligatione, & ab eius pœna incurrenda libera extitit, vt clarè ab Assuero Rege eidem denuntiatum est illis verbis: Quod habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metuere; non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. Quod perspicuè in adumbrata Esthere Virgine, scilicèt, Maria, contigisse conspicies: cùm enim in sua conceptione ab originali peccato labefactanda, & in servitutem redigenda*

visa est. Tum maximè ab eius servitute, & tyrannide libera extitit. Alius quoque dissertus Scriptor, dixit: *Viderint qui quondam dixerunt, Virginem Deiparam incurrisse peccatum originale, quia omnes in Adã peccasse dicuntur. Scilicèt, Assuerus, Christi figura, suæ Estheri Deiparæ antitypo verè hîc dicit; Non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. Itaquè, τὸ, omnes, quod sensum implicare videtur, figuram figurato apprimè quadrare luculentèr ostendit.* Celada ad cap. 15. § 297.

Cæterùm, hæc comprobatio personarum typica, non est minoris habenda, cum ad maiestatem, & excellentias divinæ maternitatis spectaret præsignificari non solúm verbis, & rebus, sed personis. Vnde, meritò dixit Dionysius Carthusianus in artic. 11. lib. 1. de laudibus Virginis: *Quoniam præstantissima, ac divinissima Genitrix Christi præ cæteris ineffabilitèr excellentiùs, atque propinquiùs spectat ad ipsum, decentissimum fuit de ipsa, tam in lege naturæ, quàm in lege scriptâ præcedere varia, ac præclara oracula, signa, vaticinia, & gesta mirifica, supernaturalia quoque mysteria.*

Alibi etiam in Scriptura explicatum invenio, præterquàm in libro Estheris, non

non esse necessarium comprehendi Virginem in illo vniversali nomine, nimirúm, in ipso Apostolo, qui posteà dixit *multos*, quos antea dixerat *omnes*; se quidem explicans, & aperiens ianuam, vt aliqua persona posset excludi, quemadmodúm videtur exclusisse Apostolus, cũ dixit, donum gratiæ Christi in plures abundasse, quàm ij, qui peccato Adami fuerant infecti; nimirúm, abundasse in Beatissimam Virginem Mariam, quæ illo peccato caruit, quæ sola sufficit, vt plures fuerint participes gratiæ Christi, quàm peccati originalis.

Locutus est huiusmodi Apostolus, attendens magis ad omnia genera, & nationes hominũ, quàm ad personas omnes singulorum, ad naturam communem, quàm ad individuum personale, ad ius, quàm ad factum in aliquo singulari, iuxta institutum suum sermonem in principio illius epistolæ. Quoniam primis quinque capitibus reprimit fastum, túm Iudæorum, túm Gentilium, docetque tam hos legem naturæ, quàm illos legem Moysis violasse; ideoque omnes esse sub peccato, & consequenter egere Salvatore Christo: quodque ex fide, &

gratia Christi, non autem ex operibus legis Mosaicæ, vel naturæ, petenda sit iustitia. Itaque, illud *omnes*, potius retulit ad vniversalitatem nationum Romanorum, Barbarorum, & Iudęorum, vt nullum fuerit genus humanum, quod non indiguerit gratia Christi, cùm omnes ex Adam descenderint, in quo natura humana peccaminosa est facta, quod aptè adnotavit Iacobus de Valentia, in Cantic. *Magnificat*, pagin. 2109. dicens: *In primitiva Ecclesia fuit magna cõtroversia inter conversos de Iudaismo, & conversos de Gentilitate. Nam illi de Iudaismo gloriabantur de natura sua, & generatione sua, eo quòd descendebãt ex Abraham, Isaac, & Iacob, quos Deus elegerat in populum peculiarem: & sic putabant se habere maiorem gradum hîc, & in futuro, & præcedere conversos de Gentilitate in gratia, & gloria, & sic despiciebant eos, improperantes eis detestabiles ritus, & superstitiones prædecessorum suorum. E contra autem, conversi de Gentilitate gloriabantur de natura sua, dicentes: se habuisse Imperatores, & Reges, & Philosophos, & floruisse in dominio mundi, & omni scientia, & arte, & despiciebant Iudæos, quia semper*

 fue-

fuerant Deo rebelles, & apostatæ à lege pro maiori parte, & occisores Prophetarum, &c. Et sic vtique tam Iudæi, quàm Gentiles conversi gloriabantur de natura sua. Hoc autem præsentiens Apostolus, scripsit Epistolam ad Romanos conversos, ex vtroque populo, volens sedare hanc vanam altercationem, in qua conatur ostendere, quòd nullus potest gloriari de natura sua; sed de glatia, quam vnusquisque per Baptismum accepit in Christo. Nam tam Iudæi, quàm Gentiles descendunt ex Adam, per libidinosam generationem, in quo omnes peccaverunt, & fuerunt venundati, & obligati ad pœnam illius peccati; & sic secundùm naturam nihil trahimus à parentibus, nisi malum, & peccatum, & pœnas eius: quia tota humana natura fuit vitiata, & corrupta in Adam, de qua corruptione, & peccato nemo potest liberari, nisi per gratiam Christi; & sic concludit: Quòd omnes in Adam peccaverunt, & egent gratia Dei, scilicèt, Christi. Et ideò, tam Iudæi, quàm Gentiles conversi non possunt gloriari de natura sua peccatrice, & vitiata, sed debent gloriari, & agere gratias de gratia Christi, per quam personaliter sunt liberati à peccato naturæ, quod ex Adam, & parentibus contraxerunt. Hactenus Iacobus

bus de Valentia, qui tandem concludit: *Sic ergo quando Apostolus dicit ad Romanos, Quod omnes in Adam peccaverunt, non loquitur de peccato personæ; sed de peccato naturæ; de cuius naturæ nobilitate, & dignitate ipse gloriabatur: quia omnes in Adã peccaverunt, id est, fuerunt venundati in eo, & ad culpam, & pœnam damni illius peccati in eo obligati, à cuius peccati dubio omnes fuerunt per Christum personaliter liberati, aut per gratiam prævenientem, aut subvenientem, sed non aßerit Apostolus, quòd omnes personaliter peccaverimus in Adam.* Hinc est, quòd non dixerit, *omnes peccavimus*, ne videretur stringere sermonem solúm ad omnes suos populares, seu nationem Iudæorum; sed extendere ad omnes populos, & nationes, genusque humanum; eâdem causa iam dixit *omnes*, iam dixit *multos*; quia comprehendit omnes populos, & genera hominum, & voluit excludere Virginem. Indè, non omnes personæ de facto contraxerunt peccatum originale; sed multæ, scilicèt, cæteræ, præter Deiparam: nam in alios filios Adam, & omnes ab eodem descendentes populos, & nationes grassata est culpa originis.

Conf-

Conſtat etiam ex Epiſtola ad Hebręos, vti Apoſtolum voce vniverſali *omnes*, nō totaliter, & pœnitús, ſtrictè, ſed cum latitudine, vt admittat aliquam exceptionem: nam cúm in cap. 11. numeraſſet aliquos Patriarchas antiquos, & inter illos Enoch, qui adhuc vivit, ait: *Defuncti ſunt omnes iſti.* Quapropter dicunt ſanctus Chryſoſtomus, Theophylactus, Oecumenius, & ex eis Ribera, *omnes* vocari pené omnes: excipitur enim vnus Enoch, quem conſtat non eſſe defunctum; ſed translatum. Sic Geneſ. 46. verſ. 17. dicitur Iacob veniſſe in Ægyptum cum omni ſua progenie, *omni*, id eſt, penè omni: conſtat enim excipi Ioſeph, qui iam erat, & præſidebat in Ægypto. Sic enim ſolemus loqui vniverſaliter, etiamſi vnus, vel alter excipiatur.

Accedit ad hæc, quod argutè advertit Petrus Montius in lib. 1. *de vnius legis veritate*, cap. 67. vbi proponit: *Quod auctoritas Apoſtoli non dicit, omnes in Adam peccaſſe; quod ſic comprobat: In iuribus Civilibus legitur, quòd in generali colloquio, qui loquitur, excipi ſolet; & penès hanc ſententiam videtur, quòd ſanctus Paulus non peccaverit in Adam de originali pecca-*

to, dum ait: Omnes in Adam peccaverunt; quod in eadem auctoritate propalatur, dicendo: Omnes in Adam peccaverunt; & dicere debebat: Omnes in Adam peccavimus, vt sine exceptione de omnibus intelligeretur, & de primis, & secundis personis nihil restat, nisi de tertijs. Et quum neque de primis, neque de secundis personis loquitur, de virtute sermonis, non de omnibus sine exceptione loquebatur. Affero hanc auctoritatem ad ostendendum, quod non sit solúm considerandus rigor literæ, & sonus dumtaxat nudi sermonis: nam quanvis rigor solius literæ huius sententiæ, *Omnes in Adam peccaverunt*, non cogat comprehendere Paulum, quia non dixit, *peccavimus*; at nihilominus Concilium Tridentinum collegit ex eo loco, ipsum etiam Apostolum peccasse in Adam, & peccatum originale contraxisse. Quare licèt rigor literæ videatur comprehendere Virginem in sua vniversalitate, nihilominus eam noluit comprehendere Concilium.

Præterea, ex alijs Apostoli locis colligitur, suam mentem non strinxisse solúm ad rigorem literæ, cuius exemplũ affert ipse Montius, addens ad dicta:

Etiam

Etiam de Deo loquens Apostolus, inquit: Qui solus immortalitatem habet, & idem Apostolus firmiter tenet, quòd Angeli, & animæ immortales sint; sed in modo loquendi, seu causa maioris perfectionis, solus Deus, ait, immortalitatem habet. quoniam verò Deus integræ perfectionis est, & sine quacumque immutabilitate; ita, quòd alitér sunt glossanda verba, quæ iuxta literam sonent. Vbi advertendum est, maiorem vim habere propositiones negativas, quàm affirmativas, & illa, *solus Deus immortalis est,* æquivalet huic negativæ, *nullus immortalis est; nisi Deus.* Et tamen includuntur ex communi sensu mortalitatis innumeri Angeli. Hoc ipsum confirmat idem Montius ex alia auctoritate Christi, propositionis vniversalis negativæ, dicens: *Christus in Evangelio dicit: Inter filios mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Et hæc verba tantæ auctoritatis sunt, & magis expressa, quàm verba Pauli, dicentia. Omnes in Adam peccaverunt. Et determinatè habemus, quòd Christus, & Domina nostra ex mulieribus nati essent, & multò maiores, quàm sanctus Ioannes. Ex communi itaque hominum regula excipiebantur tamen, si surgere pro nativitate accepit:*

nam

nam communiter pro resurgere à peccato ista auctoritas exponitur; qua de causa ad propositum nostrum erit, quoniam Christus, & Beata Maria à peccato non resurrexerunt. Et sic Augustinus, exponendo hanc auctoritatem, videtur praecisse, aut saltem principaliter tenere, quòd dum verba Christi dicunt: Non surrexit maior Ioanne Baptista; hoc resurgere, de peccato originali ad gratiam intelligatur. Quo circa Augustinus ipse de Christo, & Matre eius nusquam intelligit, quòd resurrexerint, quũ maiores Ioanne Baptista sint, & nemo surgit, quin prius cadat. Et in hac expositione, quanvis aliam auctoritatem Augustini non haberemus, sola haec sufficit ad manifestè probandum, secundùm ipsum, qualiter Domina nostra ab omnibus peccatis fuerit immunis. Et quod verba Christi dicant, surgere, propter originale peccatum, Sanctus Thomas, & nonnulli alij Doctores taliter se habere affirmant; sed tamen sanctus Thomas postmodum vult, solum Christum extrahere. Et quoad veritatem, & religiosorum sententiam, Domina nostra est maior Ioanne Baptista. Vndè, non decet intelligere, quòd surrexerit.

Confirmat hunc loquendi modum Scripturae Ioannes Maior in 3. sentent. dist.

dist.3. quæst.1. respondens ad vniversalem propositionem sancti Pauli, & similes, dicens: *Illæ sunt vniversales verę vniversalitate loquendi, & non vniversalitate logica: nunquid est modus sacræ Scripturæ dicere, quòd omnes mortui sunt in deserto, quicumque ingressi sunt Ægyptum; & tamen Iosue, & Caleph, teste eadem Scriptura, non sunt mortui in deserto, cum omnes singulares erunt verę demptis duabus. Scriptura loquitur vniversaliter, quia paucæ sunt duæ singulares comparativè ad omnes. In opposito non est nisi vna instantia, respectu innumerabilium plurium singularum verarum; de Humanitate Christi, nunquam revocabitur in dubium, cùm illa fuit divinitus formata, & non per coniunctionem seminum: quoniã enim Christus non descendit secundùm rationem seminalem Adæ, non excipitur ab ea negula vniversali, qua loquitur de natis, secundùm communem legem propagationis ab Adam, sicut manus non excipitur à regula vulgari, dicente nomina secundæ declinationis in us, sunt masculini generis. Illegitimè natus irregularitatem contrahit, ne capiat ordines, nisi cum eo ante ortum dispensatum fuerit. Et sic privilegio est ab regula excepta Virgo in præsentiarum. Natus*

tamen

tamē legitimus nō excipitur, sicut nec Christus. Ergo post peccatum Adæ, & Evæ, solùm inter omnes homines est vna singularis falsa: quid ergo mirum, quòd Scriptura, & Sancti vniversaliter loquuntur. Insuper, si dicerem aliquid indefinitè, vel vniversaliter, non loquens in particulari de aliqua materia, cùm devenio ad particulare, expono quomodò illud intelligo: illud dictum, omnia vniversalia dicta exponit, sicut inter arguendum diximus, etiam ipsa fuisset in originali peccato (sicut cæteri) si non fuisset præservata.

Multas alias ex alias Scripturæ locis auctoritates vniversales adnotant Doctores, quæ non modó vnam, sed multas exceptiones habent. Imó ipsa lex Assueri, licet dixisset: *Non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est*; excipiens solum Estherem, habuit alias exceptiones: nam Herodotus qui lib. 1. 3. 8. refert illam, testatus nemini apud Persas patuisse in Regiam aditum, nisi Regis iussu; excipit tamen illos, qui tyrannis è medio tollendis operam navassent. In libro Numerorum, cap. 32. dicitur: *Omnis vir Bellator, armatus Iordanem transeat*. Quod non obstrinxit vniversos:

nam legimus Iosue 4. solum quadraginta millia transijsse, & multi alij remansere citra; quia iusta de causa exceptio sunt ab vniversali illa, scilicèt, custodia vrbium. In cap. 3. dicitur: *Omnes levitæ, quos numeraverunt Moyses, & Aaron, iuxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense vno, & supra, fuerunt viginti duo millia.* A quo numero excepti sunt trecenti, qui iusta de causa non sunt inclusi in illa propositione: quoniam totidem essent inter ipsos primogeniti, post egressum ex Ægypto procreati, quia aliundè erant Deo dicati, nec venire poterant in aliorum Levitarum numerum. Nam Levitæ pro primogenitis aliarum Tribuum commutandi, ac in eorum locum substituendi, Deoque appropriandi erant. Ita Comestor, Abulensis, Lyranus, Dionysius Carthusianus, & Caietanus. Considerandum quoque est, quod dicitur Genes. 46. *Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cũ Iacob in Ægyptum, & egressæ sunt de fœmore illius, absque vxoribus filiorum eius, sexaginta sex.* Quæ propositio vniversalis nõ adęquatur omnimodo: nam in vers. 27. septuaginta numerãtur. Insupèr, Act. 7. vers. 14.

San-

Sanctus Stephanus numerat ſeptuaginta quinque. Itaque, in primo computo non comprehenduntur Iacob,& Ioſeph, ac eius duo filij Ephraim, & Manaſſes, qui ſi addantur, conficiunt numerum ſeptuagenarium. In Actis verò Apoſtolorum ſanctus Stephanus numeravit etiam quinque nepotes Ioſeph; nimirùm, Machir, filium Manaſſes, & Galaad filium Machir, item Sutulaam, qui omnes in Ægypto nati erant; vt patet ex Numerorum cap. 26.& ex 1. Paralipom. 7. tantæ varietatis in numero eſt capax vox illa vniverſalis *cunctæ*.

In cap. 25. Numerorum dicitur: *Ecce do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipſi, quàm ſemini eius pactum Sacerdotij ſempiternum.* Hæc vniverſalitas temporis habuit alicuius temporis exceptionem; ſiquidem, vt conſtat ex lib. 1.Reg. cap.2. poſt Phinees pronepotem translatus fuit Pontificatus ad Heli, qui erat de familiâ Ithaman; vt ait Ioſephus lib.5. antiquitat. cap. vlt. & lib.8. cap. 1. Quod fœdus videtur cum exceptione, & conditione fuiſſe; nempè, ſi eius poſteri in Fide, ac Dei cultu conſtantes perſeveraſſent, ita Dionyſius Carthuſianus. Vndè,

resipiscentibus posteris Phinees tempore Davidis, & Salomonis Pontificatus ipsis restitutus fuit, quem retinuerunt semper, saltèm vsque ad Herodis tempora, quando non amplius iure successionis; sed pretio, vel gratia Principum hic honor obtinebatur. Itaque, fuit illi pactum Sacerdotij sempiternum vsque ad finem Sinagogæ, licèt per tempus breve interruptum. Et sic Caietanus ait, promissionem hanc fuisse iuris, non facti. Eodem modo dici posset, quod aliquandò etiam non negavit Caietanus, vniversalem sancti Pauli, intelligi de iure, sed non de facto, vel pactum cum Adamo fuisse conditionatum, excipiendo eam, quæ eligenda erat Mater Dei, si incarnatio fieret.

Quid mirum, si propositio vniversalis habeat aliquam exceptionem singularē, cum inveniamus in Scripturâ propositionem singularem cum exceptione ipsius, etiam singularis, vt sic se accōmodet Spiritus Sanctus, dùm loquitur homines, ipsi modo loquendi humano; nam in cap. 41. Geneseos dicitur: *Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni.* Sunt verba Iosephi, qui tamen ipsemet

met posteà prolixè respondit Pharaoni, explicans ei somnium. Itaque, quanvis dixit, *absque me*, non fuit sine ipso Iosepho: vnde habuit exceptionem dictum eius, vt causa secunda, & instrumentum; nam vt tali fuit responsio cum Iosepho ipso, at, vt causa principali fuit sine Iosepho. Est Hebraismus *absque me*, id est, non ego ex meâ sapientiâ; sed Deus per me, tanquam per instrumentum respondebit, & somnium explicabit. Confirmatur ex textu Græco; nimirum: *Absque Deo non respondebitur salutare Pharaoni.* Sic Virgo, licèt, vt mulier fuit filia Adami; at, vt electa ad incarnandum Verbum, fuit Mater Dei, & hoc debuit prævalere, vt de facto non peccasset in illo, quanvis, vt sola mulier peccavisset de iure; in multis alijs, vt se accommodet Scriptura modo locutionis humanæ, non sequitur rigorem sonantium verborum. In libro Iudicum, cap. 9. dicitur vers. 18. *Interfecistis filios eius septuaginta viros.* Et tamen ex toto capite, & ex præcedēti, vers. 3. manifestè colligitur, occisos fuisse tantùm sexaginta octo. Nam Abimelech vnus ex fratrum numero, fuit interfector, Ionathas verò natu minimus,

 fugit,

fugit, & mortem evasit. Etenim Scriptura sæpè ponit humano more numerum plenum, ac rotundum, neglecto minore, vel maiore, etiamsi aliquantulum crescat, vel decrescat, v. g. Numeror. cap. 11. Vocantur septuaginta seniores, cúm revera fuerint septuaginta duo: ita libro Iudicum è contra adduntur duo, qui non fuerunt interfecti, licèt & ipsi de fratrum numero essent. Sed non opus est in hoc maiores moras trahere: sat est dicere, quód Deus idiomate humano loquutus, locutioni hominum se adaptavit, qui frequenter in vniversalibus excludunt aliqua particularia. Sic dicimus: Concionator commovit omnes ad lachrymandum; omnes concurrerunt ad nundinas: quanvis nonnulli id non fecissent. Vndè, non mirum, quód propositio Apostoli vniversalis, Deiparam vnam non comprehenderet, cum tanta ratio sit eam excludendi; ac dicit Anselmus in lib. de Conceptione Beatæ Mariæ, cap. 5. *Ille assertor veritatis, & à Filio tuo, iam cælo præsidente, vas electionis cognominatus, omnes homines in Adam peccasse fatetur: vera vtique sententia, & cui contradicere nefas esse pronuntio; sed cùm*

emi-

eminentiam gratiæ Dei in te considero, sicut te non infra omnia, quæ facta sunt, inæstimabili modo contueor; sic nec lege aliorum in tua formatione demetitam fuisse opinor, singulari, & humano intellectui impenetrabili divinitatis virtute, & operatione ab omni peccati adiunctione liberrima. Vndè Ambrosius Spiera in sermonibus Sabbatinis de Beatâ Virgine, Sabbat. 4. Dominicæ Quadragesimæ, considerat. 2. conclusione 1. ait: *Propterea, primò dico, quòd omnes propositiones vniversales illæ adductæ, vel similes, quæ adduci possent, vt quod omnes peccaverunt, omnes declinaverunt, &c. distingui debent: quoniam aut intelliguntur de vniversali simpliciter, aut de vniversali accõmodato, sicut distinguitur in 1. sentent. dist. 46. cap. 5. Vniversale simpliciter omnia distribuit, vt ista: Omnia, quæ voluit Deus, fecit in cælo, & in terra: vniversale accõmodatum distribuit tantùm secundùm quid, vt hæc: Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; quod intelligitur de omnibus illuminatis secundùm Augustinum. Non ergo illæ vniversales simpliciter veræ sunt; sed secundùm quid, vt omnes pecccaverunt, qui scilicet sub tali lege nati sunt, & non præservati.*

Constat etiam ex Epistola ad Hebręos, vti Apostolum voce vniversali *omnes*, nō totaliter, & pœnitús, strictè, sed cum latitudine, vt admittat aliquam exceptionem: nam cúm in cap. 11. numerasset aliquos Patriarchas antiquos, & inter illos Enoch, qui adhuc vivit, ait: *Defuncti sunt omnes isti.* Quapropter dicunt sanctus Chrysostomus, Theophylactus, Oecumenius, & ex eis Ribera, *omnes* vocari pené omnes: excipitur enim vnus Enoch, quem constat non esse defunctum; sed translatum. Sic Genes. 46. vers. 17. dicitur Iacob venisse in Ægyptum cum omni sua progenie, *omni*, id est, penè omni: constat enim excipi Ioseph, qui iam erat, & præsidebat in Ægypto. Sic enim solemus loqui vniversaliter, etiamsi vnus, vel alter excipiatur.

Accedit ad hæc, quod argutè advertit Petrus Montius in lib. 1. *de vnius legis veritate*, cap. 67. vbi proponit: *Quod auctoritas Apostoli non dicit, omnes in Adam peccasse; quod sic comprobat: In iuribus Civilibus legitur, quòd in generali colloquio, qui loquitur, excipi solet; & penès hanc sententiam videtur, quòd sanctus Paulus non peccaverit in Adam de originali pecca-*

to, dum ait: Omnes in Adam peccaverunt; quod in eadem auctoritate propalatur, dicendo: Omnes in Adam peccaverunt; & dicere debebat: Omnes in Adam peccavimus, vt sine exceptione de omnibus intelligeretur, & de primis, & secundis personis nihil restat, nisi de tertijs. Et quum neque de primis, neque de secundis personis loquitur, de virtute sermonis, non de omnibus sine exceptione loquebatur. Affero hanc auctoritatem ad ostendendum, quod non sit solúm considerandus rigor literæ, & sonus dumtaxat nudi sermonis: nam quanvis rigor solius literæ huius sententiæ, *Omnes in Adam peccaverunt*, non cogat comprehendere Paulum, quia non dixit, *peccavimus*; at nihilominus Concilium Tridentinum collegit ex eo loco, ipsum etiam Apostolum peccasse in Adam, & peccatum originale contraxisse. Quare licèt rigor literæ videatur comprehendere Virginem in sua vniversalitate, nihilominus eam noluit comprehendere Concilium.

Præterea, ex alijs Apostoli locis colligitur, suam mentem non strinxisse solúm ad rigorem literæ, cujus exemplũ affert ipse Montius, addens ad dicta:

Etiam

Etiam de Deo loquens Apostolus, inquit: Qui solus immortalitatem habet, & idem Apostolus firmiter tenet, quòd Angeli, & animæ immortales sint; sed in modo loquendi, seu causa maioris perfectionis, solus Deus, ait, immortalitatem habet. quoniam verò Deus integræ perfectionis est, & sine quacumque immutabilitate; ita, quòd alitér sunt glossanda verba, quæ iuxta literam sonent. Vbi advertendum est, maiorem vim habere propositiones negativas, quàm affirmativas, & illa, *solus Deus immortalis est*, æquivalet huic negativæ, *nullus immortalis est; nisi Deus*. Et tamen includuntur ex communi sensu mortalitatis innumeri Angeli. Hoc ipsum confirmat idem Montius ex alia auctoritate Christi, propositionis vniversalis negativæ, dicens: *Christus in Evangelio dicit: Inter filios mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Et hæc verba tantæ auctoritatis sunt, & magis expressa, quàm verba Pauli, dicentia. Omnes in Adam peccaverunt. Et determinatè habemus, quòd Christus, & Domina nostra ex mulieribus nati essent, & multò maiores, quàm sanctus Ioannes. Ex communi itaque hominum regula excipiebantur tamen, si surgere pro nativitate accepit: nam*

nam communiter pro resurgere à peccato ista auctoritas exponitur; qua de causa ad propositum nostrum erit, quoniam Christus, & Beata Maria à peccato non resurrexerunt. Et sic Augustinus, exponendo hanc auctoritatem, videtur praecisse, aut saltem principaliter tenere, quòd dum verba Christi dicunt: Non surrexit maior Ioanne Baptista; hoc resurgere, de peccato originali ad gratiam intelligatur. Quo circa Augustinus ipse de Christo, & Matre eius nusquam intelligit, quòd resurrexerint, quũ maiores Ioanne Baptista sint, & nemo surgit, quin prius cadat. Et in hac expositione, quanvis aliam auctoritatem Augustini non haberemus, sola haec sufficit ad manifestè probandum, secundùm ipsum, qualiter Domina nostra ab omnibus peccatis fuerit immunis. Et quod verba Christi dicant, surgere, propter originale peccatum, Sanctus Thomas, & nonnulli alij Doctores taliter se habere affirmant; sed tamen sanctus Thomas postmodum vult, solum Christum extrahere. Et quoad veritatem, & religiosorum sententiam, Domina nostra est maior Ioanne Baptista. Vndè, non decet intelligere, quòd surrexerit.

Confirmat hunc loquendi modum Scripturae Ioannes Maior in 3. sentent.

dist.

dist. 3. quæst. 1. respondens ad vniversalem propositionem sancti Pauli, & similes, dicens: *Illæ sunt vniversales veræ vniversalitate loquendi, & non vniversalitate logica: nunquid est modus sacræ Scripturæ dicere, quòd omnes mortui sunt in deserto, quicumque ingressi sunt Ægyptum; & tamen Iosue, & Caleph, teste eadem Scriptura, non sunt mortui in deserto, cum omnes singulares erunt veræ demptis duabus. Scriptura loquitur vniversaliter, quia paucæ sunt duæ singulares comparativè ad omnes. In opposito non est nisi vna instantia, respectu innumerabilium plurium singularum verarum; de Humanitate Christi, nunquam revocabitur in dubium, cùm illa fuit divinitus formata, & non per coniunctionem seminum: quoniã enim Christus non descendit secundùm rationem seminalem Adæ, non excipitur ab ea regula vniversali, qua loquitur de natis, secundùm communem legem propagationis ab Adam, sicut manus non excipitur à regula vulgari, dicente nomina secundæ declinationis in us, sunt masculini generis. Illegitimè natus irregularitatem contrahit, ne capiat ordines, nisi cum eo ante ortum dispensatum fuerit. Et sic privilegiò est ab regula excepta Virgo in præsentiarum. Natus*

tamen

tamē legitimus nō excipitur, ſicut nec Chriſtus. Ergo poſt peccatum Adæ, & Evæ, ſolùm inter omnes homines eſt vna ſingularis fálſa: quid ergo mirum, quòd Scriptura, & Sancti vniverſaliter loquuntur. Inſuper, ſi dicerem aliquid indefinitè, vel vniverſaliter, non loquens in particulari de aliqua materia, cùm devenio ad particulare, exponoquomodò illud intelligo: illud dictum, omnia vniverſalia dicta exponit, ſicut inter arguendum diximus, etiam ipſa fuiſſet in originali peccato (ſicut cæteri) ſi non fuiſſet præſervata.

Multas alias ex alias Scripturæ locis auctoritates vniverſales adnotant Doctores, quæ non modó vnam, ſed multas exceptiones habent. Imó ipſa lex Aſſueri, licet dixiſſet: *Non pro te, ſed pro omnibus hæc lex conſtituta eſt*; excipiens ſolum Eſtherem, habuit alias exceptiones: nam Herodotus qui lib. 1. 3. 8. refert illam, teſtatus nemini apud Perſas patuiſſe in Regiam aditum, niſi Regis iuſſu; excipit tamen illos, qui tyrannis è medio tollendis operam navaſſent. In libro Numerorum, cap. 32. dicitur: *Omnis vir Bellator, armatus Iordanem tranſeat.* Quod non obſtrinxit vniverſos:

nam

nam legimus Iosue 4. solum quadraginta millia transijsse, & multi alij remansere citra; quia iusta de causa exceptio sunt ab vniversali illa, scilicèt, custodia vrbium. In cap. 3. dicitur: *Omnes levitæ, quos numeraverunt Moyses, & Aaron, iuxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense vno, & supra, fuerunt viginti duo millia.* A quo numero excepti sunt trecenti, qui iusta de causa non sunt inclusi in illa propositione: quoniam totidem essent inter ipsos primogeniti, post egressum ex Ægypto procreati, quia aliundè erant Deo dicati, nec venire poterant in aliorum Levitarum numerum. Nam Levitæ pro primogenitis aliarum Tribuum commutandi, ac in eorum locum substituendi, Deoque appropriandi erant. Ita Comestor, Abulensis, Lyranus, Dionysius Carthusianus, & Caietanus. Considerandum quoque est, quod dicitur Genes. 46. *Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cũ Iacob in Ægyptum, & egressæ sunt de fæmore illius, absque vxoribus filiorum eius, sexaginta sex.* Quæ propositio vniversalis nõ adęquatur omnimodo: nam in vers. 27. septuaginta numerãtur. Insupèr, Act. 7. vers. 14.

San-

Sanctus Stephanus numerat septuaginta quinque. Itaque, in primo computo non comprehenduntur Iacob,& Ioseph, ac eius duo filij Ephraim, & Manasses, qui si addantur, conficiunt numerum septuagenarium. In Actis verò Apostolorum sanctus Stephanus numeravit etiam quinque nepotes Ioseph; nimirùm, Machir, filium Manasses, & Galaad filium Machir, item Sutulaam, qui omnes in Ægypto nati erant; vt patet ex Numerorum cap. 26.& ex 1. Paralipom. 7. tantæ varietatis in numero est capax vox illa vniversalis *cunctæ*.

In cap. 25. Numerorum dicitur: *Ecce do ei pacem fœderis mei, & erit tam ipsi, quàm semini eius pactum Sacerdotij sempiternum.* Hæc vniversalitas temporis habuit alicuius temporis exceptionem; siquidem, vt constat ex lib. 1.Reg. cap. 2. post Phinees pronepotem translatus fuit Pontificatus ad Heli, qui erat de familiâ Ithaman; vt ait Iosephus lib. 5. antiquitat. cap. vlt. & lib. 8. cap. 1. Quod fœdus videtur cum exceptione, & conditione fuisse; nempè, si eius posteri in Fide, ac Dei cultu constantes perseverassent, ita Dionysius Carthusianus. Vndè,

resipiscentibus posteris Phinees tempore Davidis, & Salomonis Pontificatus ipsis restitutus fuit, quem retinuerunt semper, saltèm vsque ad Herodis tempora, quando non amplius iure successionis; sed pretio, vel gratia Principum hic honor obtinebatur. Itaque, fuit illi pactum Sacerdotij sempiternum vsque ad finem Sinagogæ, licèt per tempus breve interruptum. Et sic Caietanus ait, promissionem hanc fuisse iuris, non facti. Eodem modo dici posset, quod aliquandò etiam non negavit Caietanus, vniversalem sancti Pauli, intelligi de iure, sed non de facto, vel pactum cum Adamo fuisse conditionatum, excipiendo eam, quæ eligenda erat Mater Dei, si incarnatio fieret.

Quid mirum, si propositio vniversalis habeat aliquam exceptionem singularé, cum inveniamus in Scripturâ propositionem singularem cum exceptione ipsius, etiam singularis, vt sic se accómodet Spiritus Sanctus, dùm loquitur homines, ipsi modo loquendi humano; nam in cap. 41. Geneseos dicitur: *Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni.* Sunt verba Iosephi, qui tamen ipsemet

met posteà prolixè respondit Pharaoni, explicans ei somnium. Itaque, quanvis dixit, *absque me*, non fuit sine ipso Iosepho: vnde habuit exceptionem dictum eius, vt causa secunda, & instrumentum; nam vt tali fuit responsio cum Iosepho ipso, at, vt causa principali fuit sine Iosepho. Est Hebraismus *absque me*, id est, non ego ex meâ sapientiâ; sed Deus per me, tanquam per instrumentum respondebit, & somnium explicabit. Confirmatur ex textu Græco; nimirum: *Absque Deo non respondebitur salutare Pharaoni*. Sic Virgo, licèt, vt mulier fuit filia Adami; at, vt electa ad incarnandum Verbum, fuit Mater Dei, & hoc debuit prævalere, vt de facto non peccasset in illo, quanvis, vt sola mulier peccavisset de iure; in multis alijs, vt se accommodet Scriptura modo locutionis humanæ, non sequitur rigorem sonantium verborum. In libro Iudicum, cap. 9. dicitur vers. 18. *Interfecistis filios eius septuaginta viros*. Et tamen ex toto capite, & ex præcedēti, vers. 3. manifestè colligitur, occisos fuisse tantùm sexaginta octo. Nam Abimelech vnus ex fratrum numero, fuit interfector, Ionathas verò natu minimus,

 fugit,

eminentiam gratiæ Dei in te considero, sicut te non intra omnia, quæ facta sunt, inæstimabili modo contueor; sic nec lege aliorum in tua formatione demetitam fuisse opinor, singulari, & humano intellectui impenetrabili divinitatis virtute, & operatione ab omni peccati adiunctione liberrima. Vndè Ambrosius Spiera in sermonibus Sabbatinis de Beatâ Virgine, Sabbat. 4. Dominicæ Quadragesimæ, considerat. 2. conclusione 1. ait: *Propterea, primò dico, quòd omnes propositiones vniversales illæ adductæ, vel similes, quæ adduci possent, vt quod omnes peccaverunt, omnes declinaverunt, &c. distingui debent: quoniam aut intelliguntur de vniversali simpliciter, aut de vniversali accõmodato, sicut distinguitur in 1. sentent. dist. 46. cap. 5. Vniversale simpliciter omnia distribuit, vt ista: Omnia, quæ voluit Deus, fecit in cœlo, & in terra: vniversale accõmodatum distribuit tantùm secundùm quid, vt hæc: Deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; quod intelligitur de omnibus illuminatis secundùm Augustinum. Non ergo illæ vniversales simpliciter veræ sunt; sed secundùm quid, vt omnes pecccaverunt, qui scilicet sub tali lege nati sunt, & non præservati.*

Quarè non ſolum, iuxtà communem hominum loquutionem, ſeu modum loquendi poteſt aliquando non comprehendi particulare individuum in generalitate vniverſali, ſed iuxta phraſim, & ſtylum ſacræ Scripturæ, imò ipſius æterni Verbi Chriſti Domini, qui poſtquam dixiſſet: *Omnia quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis.* Poſtea, excipiens multa ab illa voce vniverſali, *omnia*, addidit: *Adhuc multa habeo vobis dicere.* Quòd ſi Chriſtus in illa propoſitione vniverſali non comprehendit plura, quid mirum, quòd Apoſtolus vnam dumtaxat Deiparam non comprehendiſſet.

Vltra omnia dicta, imò etiam contra communem modum loquendi ſufficeret epikeia, vbi ratio dictat ſequendum potius ſenſum, & intentionem, quàm verba loquentis. At, veró in hac clauſula Apoſtoli: *Omnes in Adam peccaverunt*; concurrunt omnes rationes epikeiæ, vt non comprehendatur in ipſa ſacratiſsima Deipara, cum tot ſint in Dei Matre rationes reſtringendi illam vniverſalem, quod apices iuris requirunt, Iuriſconſultorumque doctrinæ indicant, quæ reducuntur ad ſequentes.

I. *Ad id quod æquum est, & secundùm naturalem rationem restringuntur.*
II. *Secundùm ius commune.*
III. *Secundùm subiectam materiam.*
IV. *Ad habiles, & idoneos.*
V. *Ità vt non comprehendant insolita, vel excessiva.*
VI. *Non extendatur ad exemptos.*
VII. *Non habent locum in constitutione odiosa.*
VIII. *Intelliguntur secundum mentem proferentis.*
IX. *Accipiuntur ita, vt non sequatur absurdum.*
X. *Et vt non comprehendant ea, quæ à sapientibus reprehendi possunt.*
XI. *Et vt ad verisimilitudinem reducantur.*

Quibus omnibus restringendi regulis, si consideretur iuris rigor, & ius rationis, restringitur illa propositio Apostoli vniversalis, vt non extendatur ad Dei Matrem, prout latè, disertè, & iuridicè demonstrat Ferdinandus de Vergara, in defensione iuridica, cap. 4. qui videri potest. Quod si secundum ius humanum, civile, gentium, & naturale exclu-

excludenda erat Beatiſsima Virgo ab illa lege generali, non eſt dubitandum, quin ſecundùm æquitatem divinam excluſa ſit.

Extat quidem in Scriptura illuſtris epikeia per prædictas regulas circa obſervationem Sabbathi, in 1. Machab. lib. cap. 20. vbi cúm quidam, vt ad literam obſervarent legem quietis, noluerunt in die Sabbathi pugnare, & omnes ad internecionem deleti ſunt ab inimicis; alij autem interpretantes legem Sabbathi non violari pro defenſione vitæ, decreverunt etiã in illo die Sabbathi pugnare. De quibus dicit ſacer Textus: *Et proſperatum eſt opus in manibus eorum*: vnde Ioannes Segovienſis tract. de Concept. in allegat. 2. ait: *Ecce patet, quòd vbi evidentia rationis contradicit, licitum eſt legem non obſervari, imò non obſervando obſervatur. Et de hac diſpenſatione, vel declaratione, quòd ſic deberet lex illa intelligi, non legitur, quòd iſti, qui hoc ſtatuerunt, habuerunt ad hoc novam à Deo contra illam legem privilegij conceſsionem, diſpenſationem, aut revelationem cæleſtem, quòd ſic illa lex deberet intelligi: ſed innitendo providentiæ rationis proceſſerunt ad*

opus

opus intrepidè. Attēdendum etiam est, quòd fecerunt contra sensum; secūdùm quem lex fuerat observata iam ferè per annos duos mille. Ita est in materia de Conceptione Virginis. Omitto, quód Christus dixerit, licuisse in Sabbatho benefacere.

Tandem considerandum est, diversam omnino esse rationem alterius propositionis vniversalis, quæ extat in Canticis Canticorum, in favorem immaculatæ Conceptionis, scilicèt: *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Nam tot rationes, quot habet propositio vniversalis Apostoli, vt non comprehendatur in illa Beata Virgo concepta in originali, sive per epikeiam, sive per communem loquendi modum, continet etiam vniversalis illa Canticorum, vt negetur Deiparæ deformitas culpæ originalis. Prætereà, vniversalis hæc ex Cāticis est fortior, cúm sit cum reduplicatione, continens duarum vniversalium vim, vnius affirmativæ, alterius negativæ; quæ maiorem vim solet continere. De quo etiam videri potest idem Ferdinandus.

Quód si adhuc aliquis ex contrarium sentientibus, refragetur prædictæ explicatio-

cationi, meminerit Concilij Tridentini, & constitutionum Sixti IV. cum quibus nequit stare alia explicatio de rigore vniversalitatis, imó meminerit sui, & eorum, qui secum conveniunt, & sæpè ex vniversali eximunt aliquam particularem, contrahuntque generalitatem in modo loquendi; quare facilè possunt cõvinci argumento ad hominẽ, prout fecit Petrus Montius, qui lib. 1. de vnius legis veritate, c. 68. sic præscribit: *Quòd Thomistæ nolunt exceptionem facere in eo, quod Apostolus dixerit: Omnes in Adam peccaverunt, quamvis eiusmodi exceptio ab eis in alijs locis assumatur.* Quod sic probat: *Vbi sacra Scriptura ait de Adam, & Eva: Ne fortè immittant manum suam, & comedant etiam de fructu vitæ, & vivant in æternum, isti exponunt in æternum, pro longo tempore, & non pro semper. Et hîc Thomistæ exceptionem faciunt, quamvis Deus absolutè dicat: Ne comedant, & vivant in æternum. Quoniam initio nobis duas arbores tribuit, vnam gratiæ, alteram maledictionis; quarum altera vitæ, & altera mortis: & quemadmodum per Scripturas apparet: Homines nec senectute, nec quovis alio morbo perituri erant; nec semper*

in hoc terrarum orbe moram habituri, nisi in prospera ætate ab hac vita in aliam transituri. Quinimo naturali cursu nequaquam potuissent humana corpora corrumpi, dum de arbore vitæ cibarentur: & taliter intelliguntur verba auctoritatis; propter quod Deus ex Paradiso Adam expulerit, ne de eo fructu comederet, vt potuisset à quacumque naturali senectute se tutari; eò magis quod adversantes liberè Mariæ Virginis Conceptioni asserunt, quòd propter comestionem de fructu vetito omnes omnino morimur; & non est magis ratio, quàm fructus mortis adducat mortem, quàm fructus vitæ vitam, imò minus.

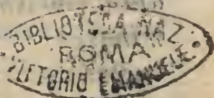
Præterea, illa Angelica verba, *Gratia plena*, quæ æquivalent vniversali propositioni, id est, *omni gratia*, sive *omnibus gratijs donata, & pro omni tempore vitæ*, illi contrahunt, ita, vt excludant primum instans, excipiantque gratiam originalem: hæc instantia planè derogat eorum instantias, & argumenta. Tandem si instent, quòd vniversales Scripturæ intelligendæ sunt cum omni rigore, cogentur indè hæreses multas dicere; nam tenebuntur fateri Enoch mortuum esse, cum postquam illum inter alios Patres

anti-

antiquos numeraſſet ſanctus Paulus, dixerit, *defuncti ſunt omnes iſti*; & alia huiuſmodi.

Ex quibus conſtat, non fuiſſe læſam Virginem per ſentẽtiam communis damnationis. Rectè Arnoldus Carnotenſis, in opere ſex dierum, dixit: *Hoc doloris priuilegium prima mater reliquis matribus dereliquit, & nulla omnino in tota naturæ huius ſucceſſione excipitur, exceptâ illâ, quæ ſola concepit de Spiritu Sancto virgo, & maritalis ignara conſortij, penitùs aliena fuit ab huius conſcriptionis chirographo.*

FINIS.

ERRATA.

PAgina 4. linea 1. fundata, *fundatam*: linea 3. vt, & pag. 8. lin. 5. tam, *iam*: pag. 9. lin. 6. etiam, *esse*: pag. 12. lin. 11. quæ, *quas*: p. 18. lin. 3. Spiritus, *Spiritus ſanctus*: pag. 20. lin. 3. comprehenditur, *comprehendatur*: lin. 17. dicatur, *dicatur hoc*: pag. 21. lin. 1. verum, *ſi verum*: p. 26. l. 17. additum, *addictum*: pag. 28. l. 14. *vtrumque*, *vtcunque*: l. 21. ſatis, *ſi talis*: pag. 31. l. 4. totaliter, *taliter*: p. 39. l. 7. nunc, *tunc*: pag. 50. l. 10. ſive, *ſua*: p. 62. l. 16. immaculatam, *erga immaculatam*: pag. 67. l. 3. Decimiſexti, *Decimiquinti*: pag. 68. l. 9. quàm, *vt*: pag. 81. l. 15. falſum, *falſam*: pag. 82. lin. 10. impoſitio, *propoſitio*: pag. 93. lin. 6. officitur, *obijcitur*: pag. 98. lin. 10. infectione, *infectionis*: pag. 107. l. 4. excludens, *concludens*: lin. 17. gloriam, *gloriam cedit*: pag. 114. l. 9. explicuit, *explevit*: pag. 136. l. 7. illum, *illud*: p. 144. lin. 22. loculenter, *luculenter*: pag. 129. lin. 15. perſona, *perſonæ*: pag. 136. lin. 7. illum, *illud*: pag. 144. lin. 22. loculenter, *luculenter*: pag. 187. lin. 20. Tordanum, *Iordanum*: pag. 203. lin. 20. poteſt, *patet*: pag. 207. lin. 5. corundem, *earundem*: pag. 213. lin. 27. offerri, afferri. pag. 214. lin. 25. Matre, *Matri*: pag. 230. lin. 21. miniſtri, *meruiſti*: lin. 23. eſſet, *eſſes*: pag. 275. lin. 1. contrivi, *contrivit*: pag. 284. lin. 15. deitate, *deitati*: pag. 215. lin. 4. hominem, *hominum*: pag. 206. lin. 23. inperfectio, *imperfectio*: pag. 358. lin. vlt. citaſſe, *citaſſet*: pag. 360. lin. 5. vtrumque, *vtcunque*: lin. 6. ſed abſtracta, *ſeu abſtracta*.